

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΒΙΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΕΥΧΟΣ 1
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΒΙΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΣΗΜΕΡΙΔΟΣ "ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ"

ΑΘΗΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΑΔΟΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΑΥΤΩΝ ΠΑΡΕΠΙΣΤΗΘΗΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

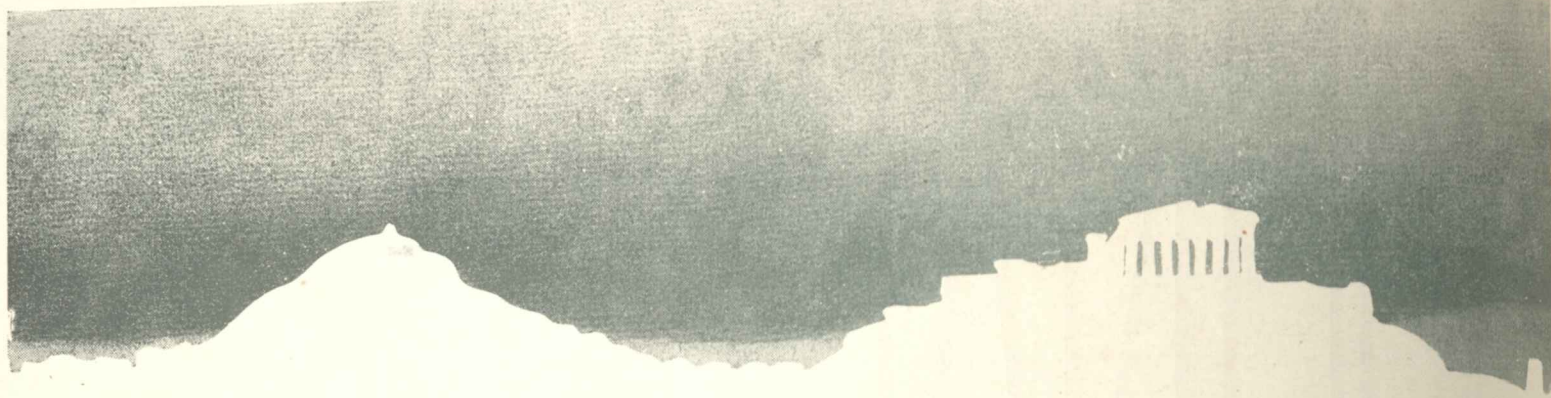

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΑΔΟΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΑΥΤΩΝ ΠΑΡΕΠΙΣΤΗΘΗΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ

"ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ," ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ΤΟ Ἑλληνικὸν ἀναγνωστικὸν κοινὸν μὲ τὸ ἀνὰ χεῖρας τεύχος τῶν «Ἀθηνῶν» θ' ἀναγνωρίσῃ ὅτι κατεβλήθη διὰ τὴν ἐκδοσὶν του μία ἰδιαιτέρα προσπάθεια. Ἐὰν ἐπέτυχεν ἀπολύτως ἢ ἐὰν ἀπλῶς ἀπέμεινε «προσπάθεια» δὲν θὰ τὸ κρίνωμεν ἡμεῖς. Δεχόμεθα ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προσπάθειας τὴν ὁποῖαν ἀνελάβομεν διὰ τὴν πραγματοποιήσιν ἐνὸς μεγάλου σκοποῦ: Ν' ἀποκτήσῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἓνα ἐφαρμύλλον τῶν Εὐρωπαϊκῶν περιοδικῶν, κέντρον καὶ ἐκδήλωσιν τῆς ὅλης πνευματικῆς καὶ διανοητικῆς κινήσεως τοῦ τόπου. Ἄς μᾶς συγχωρηθοῦν, ἐπομένως, τὰ πρῶτα, τυχόν, λάθη, αἱ πρῶται, ἐνδεχομένως, ἀτυχίαι ἢ οἱ πρῶτοι, μοιραῖοι, ἐσφαλμένοι ἐνδουσιασμοί. Ἐχομεν τὴν πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὴν μέλλουσαν ἐπιτυχίαν. Ἀπὸ τοὺς κρίτας μᾶς δὲν ζητοῦμεν οὔτε ζητωκραυγὰς, οὔτε χειροκροτήματα, οὔτε κἂν ἐπιείκειαν. Θέλομεν ἀπλῶς νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἡ προσπάθεια κατεβλήθη καὶ ὅτι ἡ πίστις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὑστάχει. Ἐὰν συμφωνοῦν εἰς τοῦτο, ζητοῦμεν ὡς χάριν, ἕκαστος χωριστὰ, νὰ προπαγανδίσῃ εἰς τοὺς φίλους του διὰ τὰς «Ἀθῆνας». Μία ἀπλῶς καλὴ λέξις, μία, οἰαδήποτε, πληροφορικὴ ἢ ὅτι φράσις, διδομένη ἀπὸ τοὺς φίλους μᾶς εἰς τοὺς φίλους των, εἶνε δι' ἡμᾶς ἡ μεγαλυτέρα ἐπιβράβευσις τῆς προσπάθειας μᾶς. Ζητοῦμεν κατὰ τὸ ἐντελὲς εὐκολον καὶ ὑποσχόμεθα κατὰ τὸ δυσχερές καὶ μέγα. Τὸ Ἑλληνικὸν ἀναγνωστικὸν κοινὸν ἂς ἀποβλέψῃ καὶ πάλιν πρὸς ἡμᾶς μεθ' ὅσης μᾶς περιβάλλει τιμητικῆς ἐμπιστοσύνης. Ὑποσχόμεθα νὰ καταστήσωμεν τοὺς Ἑλλήνας ὑπερηφάνους διὰ τὸ ἀνὰ χεῖρας περιοδικόν. Αἱ «Ἀθῆναι» θὰ τιμῇσιν τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς ἐκδήλωσις τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ν.Π.Ε.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΑΘΗΝΑΙ», πού ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλον», ὡς μηνιαῖον παράρτημά του, ἔχει μιὰ φιλοδοξία: νὰ συγκεντρώσῃ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου. Ἡ σημερινὴ Ἑλλάς, ἔπειτα ἀπὸ ἑκατὸν χρόνων ἐλεύθερο βίον, ἀρχίζει, ἐπὶ τέλους, νὰ παίρνῃ τὴν θέσιν, πού τῆς ἀξίζει, ἀνάμεσα στὰ πολιτισμένα κράτη, ὧσων κύριο γνῶρισμα εἶναι τὸ ἀνθίσμα τῶν ἰδεῶν, τῶν γραμμάτων, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ὅχι μόνον στὴ Βαλκανικὴ καί, γενικώτερα, στὴν Ἀνατολή, ὅπου ἡ ὑπεροχὴ τῆς εἰναι ἀδιαφιλονίκητη, μὰ καὶ στὴν Εὐρώπῃ ἀκόμα, ἡ Ἑλλάς προσφέρει, ἀρκετὰ χρόνια τώρα, μιὰν ἀξιόλογον πνευματικὴν παραγωγὴν, πού θὰ τὴ φθονοῦσαν πολλὰς ἄλλες χώρες. Ἀρκετοὶ εἶναι οἱ Ἕλληνες ποιηταί, συγγραφεῖς, καλλιτέχνες, ἐπιστήμονες, πού τὸνομά τους ἔχει περάσει τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχει σφραγισθῇ ἀπὸ μιὰν εὐρωπαϊκὴν ἐπικύρωση. Εἶναι ὀνόματα, πού τὰ περισσότερα ἀνήκουν στὶς περασμένες γενεές. Κί' εἶναι ἄλλα, πού μεσουρανοῦν σήμερα. Καὶ δίπλα σ' αὐτά, ὑπάρχουν κι ἄλλα, περισσότερα, γνωστά ἢ ἀκόμη ἀγνωστά, γεμάτα, ὅμως, ἐλπίδες δόξης, πού ἐτοιμάζουν, μὲ τὴ σειρά τους, μιὰ νέαν ἀνθησὶν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτὰ ὅλα τὰ ὀνόματα, τὴ νέα γενεά, φιλοδοξεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τώρα τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μελλόντος»: αἱ «Ἀθηναί».

Γιὰτί, ὅμως, «ΑΘΗΝΑΙ»;

Ὁ τίτλος αὐτὸς δὲν εἶναι τυχαῖος, οὔτε πρόχειρος. Ἐκφράζει τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς φιλοδοξίες τοῦ περιοδικοῦ. Κάθε προσπάθεια, πού κύριό τῆς προορισμὸν ἔχει τάξει μιὰ πνευματικὴ δημιουργία, δὲ μπορεί—στὴν Ἑλλάδα τοῦλάχιστον—νὰ πάρῃ ἄλλο ἔμβλημα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Ἀθανάτου Πνεύματος, κί' οὔτε μπορεί νὰ ζητήσῃ ἄλλην αἰγίδα, παρὰ τὴν Παλλάδα. Αἱ Ἀθηναί ἦσαν ὅλη ἡ Ἑλλάς, ὡς πνευματικὴ ἐκδήλωσις ἑνὸς τόπου καὶ ἑνὸς λαοῦ. Αἱ Ἀθηναί, πεμπτοῦσι τῆς Ἑλλάδος, γέννησαν τὸν ἀνώτατο πολιτισμό, πού γνώρισε ὁ κόσμος. Αὐτὲς ὑπῆρξαν ἡ δόξα τοῦ «ἑλληνικοῦ θαύματος»: αἱ Ἀθηναί πρέπει νὰ εἶναι καὶ σήμερα ὁ φάρος, πού θὰ φωτίσῃ τὸ δρόμο μας σὲ κάθε νέο μας ξεκίνημα γιὰ μιὰ καινούρια πνευματικὴ κατάκτησι. Εἶναι τὸ αἰώνιο σύμβολο κάθε πνευματικῆς δημιουργίας. Αἱ Ἀθηναί εἶναι ἡ μόνη δύναμις, πού παραμένει ἀκατάλυτη μέσα στὴν ἀδιάκοπην ἐναλλαγὴν τῶν ἰδεῶν, τῶν ρυθμῶν καὶ τῶν συστημάτων. Εἶναι ἡ ἐπιβίωσις τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ὅταν ὁ Θεόφιλος Γκωτιὲ σφρηγματοῦσε τὸν περίφημον στίχον του:

Le buste survit à la cité

ἄφινε νὰ φανῇ πὺς μόνον τὸ πνεῦμα, ἡ δημιουργία καὶ τὸ ἔργον ἐπιζοῦν μίαν ἐποχὴν, ἑνὸς κοινωνικοῦ ἢ πολιτικοῦ συγκροτήματος. Αἱ Ἀθηναί, πού εἶναι ἡ ὑψηλότερη δημιουργία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἐπιζοῦν τῶν αἰώνων.

Ὅ,τι ἔχει σήμερα ἡ ἀνθρωπότης, στὰς Ἀθήνας τὸ ὀφείλει. Ἡ σύγχρονη Εὐρώπη ἀρχισε νὰ ὑπάρχῃ, ὡς πολιτισμός, μόνον ἀπὸ τὴ σι.γμὴ πού, ψηλαφώντας μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τοῦ Μεσαιῶνος, φωτίσθηκε ξαφνικά ἀπὸ τὴν ἀβυσσοπὴ λάμπει τοῦ πνεύματος τῶν Ἀθηναίων: λίγα λείψανα τῆς ἀθηναϊκῆς σοφίας ἤρκεσαν γιὰ ν' ἀλλάξουν τὴν ὄψιν τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ ξυπνήσουν τοὺς λαούς. Ὅταν ὁ μεσαιωνικὸς κόσμος εἶχε φτάσει στὸ κατάντημα νὰ τὸν κυβερνοῦν οἱ Ἀττίλαι καὶ οἱ Βάνδαλοι,

οἱ Οὐνοὶ καὶ οἱ Ὀστρογότθοι, οἱ Ἀλάρικοι καὶ οἱ Λομβαρδοί, αἱ Βρουγχιλδαὶ καὶ Φρεδεγόνδαι, κί' ὅταν ὁ ἴδιος αὐτὸς μεσαιωνικὸς κόσμος, παραδομένος στὴν πύδ ἀπίστευτῇ ἀντίθεσιν τοῦ σκληροτέρου ἀσκητισμοῦ καὶ τῆς πύδ ἀποχαλινωμένης συνάμα ἀκολασίας, ζοῦσε χωρὶς καμμιὰ πνευματικὴ τροφήν κί' εἶχε πέσει στὴν ἐσχάτη κατὰπτωσιν τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ἀκαθαρσίας, σώθηκε ἀπὸ τὴν ἀναπότρεπτη ὀριστικὴν βαρβαρότητα, ὅπου τὸν ἔοερναν τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμά του καὶ τὰ πολιτικά καὶ κοινωνικά του συστήματα, μόνον χάρις στὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἀκτινοβολίας: οἱ Ἀραβες τοῦ ἄνοιξαν καινούριους ὁρίζοντες μὲ τὸν Ἀριστοτέλη, οἱ Ἰρλανδοὶ τὸν ἐφώτισαν μὲ τὴν μελέτη τῆς ἀρχαιοτήτος, οἱ Ἰταλοὶ τοῦ ἔκαμαν γνωστὸ τὸ ἀρχαῖον θαῦμα καὶ, ἀργότερα, οἱ Βυζαντινοὶ φυγάδες τοῦ χάρισαν τὴν ἀστείρευτὴν σοφίαν τῆς Παλλάδος: οἱ Βυζαντινοὶ λόγιοι, πού ἔφυγαν τὴν ἀσιατικὴν ἐπιδρομή. Καὶ ἦλθεν ὁ Φωτισμός καὶ ἦλθεν ἡ Ἀναγέννησις, ὁ πολιτισμός, ἡ πρόοδος. Αἱ Ἀθηναί εἶχαν ξαναφωτίσει τὸν κόσμο.

Τί ἦταν ἡ μεσαιωνικὴ Εὐρώπη πρὶν τῆς μεταβάλεϊ τὴν ὄψιν ἡ ἀρχαία ἐπίδρασις; Ἕνας τόπος σπαραγμοῦ, ἐπιδρομῶν, ἀμαθείας, δεισιδαιμονιῶν, προλήψεων, διαθορῶν, ἀγριότητος, βαρβάρου βίας. Ἡ ζωὴ τῆς, ὡς προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ δημιουργήσῃ καὶ ν' ἀνυψωθῇ, ἀρχίζει μόνον ἀπὸ τὴ στιγμὴ, πού ὁ Ἀριστοτέλης θαμπῶναι μὲ τὴν αἰωνία λάμψιν του τοὺς λίγους μορφωμένους ἀνθρώπους τοῦ Μεσαιῶνος. Ἡ Σορβόννη, ἡ Βολωνία, ἡ Ὁξφόρδη, παύουν νὰ εἶναι μόνον θεολογικὲς σχολαὶ ἐριστικῶν συζητήσεων καὶ γίνονται πραγματικὰ πανεπιστήμια. Αἱ Ἀθηναί δίνουν μιὰ χαρούμενη μορφήν καὶ σ' αὐτὸν τὸν Χριστιανισμό. Λίγο πρωτίτερα, ἂν τὸ μεγάλο δναιο ἑνὸς μεγάλου δραματιστοῦ καὶ μεγάλου ἀνθρώπου, τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, κατῶρθωνε νὰ πραγματοποιηθῇ, ἡ ὅψιν τοῦ κόσμου θὰ εἶχαν ἀλλάξει, ἡ ἀνθρωπότης δὲν θὰ ἔμενε χίλια χρόνια πίσω, αἱ Ἀθηναί θὰ ξαναζοῦσαν τὸν χρυσοῦν τους αἰῶνα. Αὐτὸ δὲν ἔγινε, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῶν Ἀθηναίων—πηγὴ κάθε πολιτισμοῦ—δὲν ἔσβυσε: ἐξακολουθοῦσε νὰ φτερουγίζῃ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς τὴν ὥρα, πού ἔχοιτε τὰ σύννεφα τῆς βαρβαρότητος καὶ ξαναφώτισε τὴ Γῆ. Ὁ κόσμος εἶχε σωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ σκότους.

Κί' ἀπὸ τότε, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φωτισμοῦ καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, αἱ Ἀθηναί κυβερνοῦν καὶ πάλιν. Σιγὰ σιγὰ ἡ ὁμίχλη τῆς Εὐρώπης διαλύεται. Ἡ Εὐρώπη ξαναβρίσκει τὸ δρόμον τοῦ πολιτισμοῦ. Ἕνας μικρὸς πυρρὴν ἀρχαιολατρῶν ἐτοιμάζει τὴ μεγάλη μάχη κατὰ τῆς βαρβαρότητος. Ὁ Ἰσιδωρος τῆς Σεβίλλης διασώζει, μὲ τὴν «Ἑτυμολογία» του, ἕνα μέρος τοῦ ἀρχαίου πνευματικοῦ πλούτου, τὴν ἐποχὴ, πού ὁ Φρεδεγάριος γράφει: «ὁ κόσμος πλέον ἐγήρασε καὶ ἡ λάμψις τῆς σοφίας ἐσβύσε». Τὴν ἴδια σχεδὸν ἐποχὴ ὁ Βέδας, ὁ Βοήθιος, ὁ Κασσιόδωρος, ὁ Φλαβιανός, ὁ Παῦλος Διάκονος ἀγωνίζονται κατὰ τῆς ἀμαθείας, εἶναι οἱ πρόδρομοι τοῦ Οὐμανισμοῦ, τῆς ἐπιστροφῆς στὰς Ἀθήνας. Εἶναι ὅλγιοι, ἐλάχιστα, ἀφανεῖς ἴσως, μὰ ἥρωες πραγματικοί, πού ἀγωνίζονται καὶ νικοῦν. Πιστεύουν στὰς Ἀθήνας, στὸ πνεῦμά τῆς, στὸν πολιτισμό τῆς. Καὶ ἡ πίστις αὕτη εἶναι ἡ μεγαλύτερη δύναμις γιὰ κάθε σκεπτόμενον ἄνθρωπον. Ἐμπνέονται ἀπὸ αὐτήν. Οἱ Ἰρλανδοί, ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους, διασώζουσι μὲ τὴ λατρεία τοῦ λατινικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ἀθηναϊκήν

παράδοσιν. Γιὰτί, χωρὶς τὰς Ἀθήνας, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡ Ρώμη, ὡς πολιτισμός. Τὸ μοναστήρι τοῦ Μπόμπο γίνεται ἄσυλο καὶ ἐστία τῆς ἀρχαίας σοφίας. Ὁ Βονιφάτιος, ὁ «ἀπόστολος τῆς Γερμανίας», συνεχίζει τὸ ἔργο τοῦ Βέδα τοῦ Αἰδεσίμου. Καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Καρολομάγνου, μὲ τὸν Ἀλκουῖνον, ἡ «Πρώτη Ἀναγέννησις» συντελεῖται.

Ἀπὸ τότε ἡ Εὐρώπη, σιγὰ σιγὰ, κατορθώνει νὰ βρῇ τὸ δρόμον τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι, πού ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τους καὶ νὰ ποτισθοῦν μὲ τὴν ἀρχαία σοφίαν, πληθαίνουν τώρα καὶ διασκορπίζονται σ' ὅλες σχεδὸν τὶς εὐρωπαϊκὰς χώρες. Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Βυζάντιον, θεματοφύλακα τῆς ἀρχαιοτήτος, τοὺς βοηθεῖ στὴν προσπάθειά τους. Οἱ Αὐτοκράτορες Ἰωάννης Ε', Μανουὴλ Β', Ἰωάννης Η' δίνουν στὴν ἐπικοινωνίαν αὐτὴν ἐξαιρετικὴν ἐπισημότητα καὶ μεγαλοπρέπεια. Οἱ Πάπαι Νικόλαος Ε', ὁ ἰδρυτὴς τῆς «Βατικανῆς» βιβλιοθήκης καὶ Πῖος Β' (ὁ περίφημος Αἰνεῖας Σιλβίος Πικκολόμινι), ὁ Ἀλφόνσος ὁ Μεγαλόψυχος τῆς Νεαπόλεως, οἱ Μεδίκιοι, οἱ Βισκόντι, οἱ Σφόρτσα, ἡ Ἰσαβέλλα τῆς Ἑσθης, ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ἀλφόνσος τῆς Φερράρας εἶναι ὅλοι ἀξιοὶ πολῖτες τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Τζιόττο, ὁ Μακιαβέλλης, ὁ Πετράρχης, ὁ Μπρούνι (ὁ θεὸς Ἀρετίνος) ὁ Βοκκάκιος, φωτίζουν τὴν Ἰταλίαν μὲ τὸ πνεῦμα τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ἰταλία, μετὰ τὴν Ἰρλανδίαν, γίνεται τὸ καταφύγιον τῆς ἀθηναϊκῆς σοφίας. Ἕλληνες λόγιοι—βυζαντινοὶ οἱ περισσότεροι—βοηθοῦν τοὺς λίγους Ἰταλοὺς ν' ἀποτινάξουν τὸ ζυγὸ τῆς ἀμαθείας: ὁ μοναχὸς Βαρλάμ, διδάσκαλος τοῦ Πετράρχη, ὁ Λεόντιος Πιλάτος, φίλος τοῦ Βοκκακίου, ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς, ὁ Θεόδωρος Γαζής, ὁ Γεώργιος Τραπεζούντιος, ὁ Γεώργιος Γεμιστός ἡ Πλήθων, ὁ Βησσαρίων, ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος, ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρης, ὁ Δημήτριος Χαλκοκονδύλης, ὁ Ἰάνος Λάσκαρης, ὁ Μάρκος Μουσσοῦρος, προετοιμάζουν τὸν Οὐμανισμό. Τὸ μεσαιωνικὸν σκοτάδι σιγὰ σιγὰ διαλύεται. Ἡ Ἀκρόπολις διαφαίνεται πίσω ἀπὸ τὴν ὁμίχλην, ὁ ὁρίζων τῆς Εὐρώπης φωτίζεται καὶ πάλιν ἀπὸ τὴ μακρινὴ ἀνατύειαν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Οὐμανισμός, μὲ τὸν Μπρούνι, τὸν Γουαρίνο, τὸν Βικτωρίνο ντὰ Φέλτρε, τὸν Πόγγιο, τὸν Λαυρέντιο Βάλλα, τὸν Πολιτειαῖον, τὸν Φραγκίσκο, ξυπνᾷ τὸ ναρκωμένο πνεῦμα τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ σκέψις καὶ πάλιν λειτουργεῖ. Αἱ Ἀθηναί ἔχουν ἐπιζήσει, ὁ πολιτισμός ἔχει σωθεῖ.

Κί' ἀπὸ τότε, παντοῦ, πάντοτε, σ' ὅλα, αἱ Ἀθηναί δίνουν τὴν κατεῖχον στὴ σκέψιν καὶ στοὺς ρυθμούς. Ἀπὸ τὸ Ρακίνα ὡς τὸ Βαττῶ καὶ τὸ Δαυτὶ κί' ἀπὸ τὸ Σενιέ ὡς τὸ Μωρράς, ἀπὸ τὸν Πόπ ὡς τὸν Κήτς καὶ τὸν Σέλλεϋ κί' ἀπὸ τὸ Λέσσαικ ὡς τὸν Γκαίτε καὶ τὸν Οὐγὸ Χόφμανσταλ, ὅλα τὰ μεγάλα ὀνόματα μιὰ φιλοδοξίαν ἔχουν: τὴν πνευματικὴν ἐπικύρωσιν τῆς πόλεως τῆς Ἀθανάτου Παλλάδος. Αἱ Ἀθηναί γίνονται ὁ πνευματικὸς δικτάτωρ τοῦ κόσμου. Κί' αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ρωμαντισμός, ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλεῖτερα Κινήματα στὴν ἱστορία τοῦ πνεύματος, δὲ μπορεί νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ἀκατανίκητη ἐπιρροὴν τῶν Ἀθηναίων: ὁ Κήτς εἶναι ἀγνὸς ἀθηναῖος, ὁ Σέλλεϋ τὸ ἴδιον, οἱ ἄλλοι μεγάλοι ρωμαντικοὶ ἔχουν καὶ αὐτοὶ μέσα τους κατὰ τὸν Πίνδαρον, τὸν Ἀριστοφάνη τῶν χορικῶν, τὸν Εὐριπίδην. Ὁ Παρθενὼν ἐλκύει κάθε καλλιεργημένον ἄνθρωπον. Ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς ὑποχωρεῖ κί' ἡ ἀπλὴ ἑλληνικὴ γραμμὴ ξαναγυρίζει, γιὰ νὰ βάλῃ τάξιν καὶ γὰ λήν στὴν ἀνθρώπιν σκέψιν. Ἡ ἀνθρωπότης δραματίζεται τὸν Ἀστὺν τοῦ Περικλέους, ὅπου ἀνθίζει ἡ ὁμορφία στὸ μάρμαρον κί' ἡ πρόχειρη κουβέντα εἶναι κί' αὕτη σοφία. Ὁ Πλάτων κί' ὁ Σωκράτης κυβερνοῦν πάλιν τὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν καὶ ὁ Καρτέσιος καὶ ὁ Βάκων εἶναι Ἀθηναῖοι στὴ σκέψιν τους. Ὁ Βίνκελμανν δειχνει στὴν ἔκθαμβη Εὐρώπῃ τὴν ἀθάνατην δόξαν τῆς Ἑλλάδος: καὶ Ἑλλάς εἶναι αἱ Ἀθηναί, ἡ πόλις πού κατῶρθωσε νὰ συμπεκνώσῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα μέσα σὲ μιὰν ἐποχὴ. Αἱ Ἀθηναί.

«...ζαφειρόπετρα στῆς Γῆς τὸ δαχτυλίδι...»

ὅπως λέγει ὁ ποιητὴς. Αἱ Ἀθηναί, ἡ πόλις, ὅπου ὁ ἄνθρωπος μπόρεσε νὰ χαρίσῃ στὴν αἰωνιότητα μιὰν ἀκατάλυτη ἐλπίδα, ἡ πόλις, πού τὸ πνεῦμά τῆς εἶναι ἡ οὐσία τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὅ,τι ἐξαιρετικὸν εἶχε ἡ ἀρ-

χαία Ἑλλάς—ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη χώρα—εἶδε τὸ φῶς στὰς Ἀθήνας ἢ ἐκεῖ καθιερώθηκε. Ὁ Θουκυδίδης ἡ ὁ Περικλῆς—τί σημαίνει;—μας ἔδωσαν, μὲ μιὰ φράσιν, τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ θαύματος: «Φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας». Ποία πόλις θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πῇ αὐτὸ; Καμμιὰ. Οὔτε τὸ Παρίσι, οὔτε ἡ Ρώμη, οὔτε ἡ Φλωρεντία. Τὸ «ἑλληνικὸν θαῦμα», πού εἶδεν ὁ Ρενάν, εἶναι ἀποκλειστικὰ ἀθηναϊκό. Καὶ κάθε μεταγενέστερη πνευματικὴ δημιουργία, εἶναι μιὰ ἀνατύειά του.

Αἱ Ἀθηναί εἶναι ὁ μόνος πολιτισμός, πού ἱκανοποιεῖ καὶ τὶς δυσκολώτερες διάνοις. Ὁ βορεινὸς Νίτσε ἀπεκήρυξε τὸν Βάγνερ, χάριν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ σκοτεινὸς Μπράουνιγκ στὴν Ἰταλίαν κατέβηκε, γιὰ νὰ βρῇ σκεπτικὴν πλησιέστερα στὰς Ἀθήνας, διψώντας σαφῆναι. Ὁ Μωρράς φιλεῖ τοὺς στύλους τοῦ Παρθενῶνος, γιὰτί σ' αὐτοὺς βρίσκει τὴν ἀθάνατην σοφίαν, αὐτὸς, πού ἔχει κληρονομήσει πολιτισμὸν αἰώνων. Ὁ Κήτς, ὁ Σέλλεϋ, ὁ Σενιέ, ὁ Λεκόντ ντὲ Λ', ἡ Γκαίτε, ὁ Σουτμπορν, ὁ Μωρεάς, ὁ Φράνς, εἶναι ἀθηναῖοι. Ὁ Ρενάν, ἀφοῦ ἐκλόνησε θρησκείας καὶ πίστει, στὴν Ἀκρόπολιν πῆγε νὰ προσευχηθῇ. Ἡ Ἐπιστήμη, ἔπειτα ἀπὸ μιὰν ἀχαλίνωτη καὶ θριαμβευτικὴ πορείαν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, ξαναγυρίζει στὸν Δημόκριτον, τὸν Ἀναξίμανδρον, τὸν Ἀναξίμενην. Ὁ Λέ Κορμπυζιὲ ξαναφέρει τὴν ἀρχιτεκτονικὴν στὴν ἀρχαίαν γραμμὴν. Ὁ κυβισμός, πού εἶναι μιὰ παρεξήγησις τῆς ἀρχαίας τέχνης, δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπ' τὴν ἐπιρροὴν τῆς. Ἡ φιλοσοφία, ἀφοῦ ἔκανε τοὺς πύδ ἀπίθανους ἐλιγμούς καὶ κινδύνους νὰ καταποντισθῇ στὸ χάος τῆς γερμανικῆς μεταφυσικῆς, αἰσθάνεται πάλιν ἐλεύθερα τὰ φεράν τῆς, γιὰτί ξαναπετᾷ στὸν ἀττικὸν οὐρανόν. Ἡ Παλλάς ἀπομένει ἡ μόνη Θεότης, πού θὰ λατρεύεται πάντα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Καὶ σήμερα, πού ὁ κόσμος ἀρχίζει νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ πνευματικὸν χάος, ὅπου τὸν ἔρριξε ἡ ἀναστάτῳσις τοῦ Πολέμου, ἡ ἀνθρωπότης ἀναθεωρεῖ καὶ πάλιν ὅλες τὶς ἀξίες. Ὅλα τὰ πρόχειρα κατασκευάσματα τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν χρόνων, ὅλες οἱ παράφορες μῶδες, ὅλες οἱ θορυβώδεις ἀνταρσίες μίαν γενεάν, πού πίστεψε γιὰ μιὰ στιγμὴν ὅτι τὸ παρελθὸν εἶχε σβῶσει γιὰ πάντα καὶ ὅτι ἡ πνευματικὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀνακωχὴν, δὲν μπόρεσαν νὰ κρατήσουν περισσότερο ἀπὸ λίγα χρόνια. Ἡ ἐπίδρασις τῶν Ἀθηναίων, ἀκατάλυτη, ἀκατανίκητη, αἰωνία, ἔφερε πάλιν καὶ τώρα, μιὰν ἀκόμη φορά, τὴν τάξιν στὴν ἀναρχομένην πνευματικὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ μῶδες εἶναι ἐφήμερες. Τὸ Πνεῦμα εἶναι παντοτεινόν: γι' αὐτὸ αἱ Ἀθηναί μπόρεσαν νὰ νικήσουν καὶ στὴν μεταπολεμικὴν κοσμογονίαν. Οἱ ἐπαναστάτες ἀναγκάσθηκαν, γιὰ νὰ δημιουργήσουν κάτι διαρκές, νὰ ὑποταγοῦν στὴν Παλλάδα, νὰ πεῖθαρχήσουν στὶς προταγὰς τῆς σοφίας τῆς. Ὅλοι οἱ μεγάλοι, οἱ πραγματικοὶ ἐπαναστάτες στὴν τέχνην, στὰ γράμματα, στοὺς ρυθμούς, κουρασμένοι ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὴν ἀναρχίαν, ὅπου τοὺς ὠδηγοῦσε ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ξαναγυρίζουν σ' αὐτές.

Αἱ Ἀθηναί εἶναι καὶ πάλιν σήμερα μιὰ μεγάλη καὶ πολιτισμένη πρωτεύουσα. Ἡ ἀρχαία κληρονομία εἶναι κτῆμα τῆς συγχρόνου πόλεως καὶ γεννᾷ ὑποχρεώσεις. Ἀφοῦ ἐφώτισε τὸν κόσμον ὅλον, ἡ λάμψις τῶν Ἀθηναίων ἀκτινοβολεῖ τώρα, ἀνεσπερον φῶς στὸν ἀττικὸν οὐρανόν. Μιὰ νέα ἑλληνικὴ γενεά ἐτοιμάζεται γιὰ τὸν αἰριανόν ἀγῶνα τοῦ πνεύματος. Ἀς φιλοδοξήσῃ νὰ καμῇ τὰς Ἀθήνας καὶ πάλιν κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ, ἐστία πνευματικῆς δημιουργίας. Ὅχι, βέβαια, γιὰ χάριν στὴν ἀνθρωπότητα γένον αἰῶνα Περικλέους. Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃ ποτέ πιά καμμιὰ γενεά. Ὡστόσο, ὅμως, νὰ ξανακαμῇ τὰς Ἀθήνας ἕνα ἀπὸ τοὺς φάρους τοῦ συγχρόνου πνεύματος... Τὴν γενεάν αὕτη καλεῖ τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλον» γύρω ἀπὸ τὸ περιοδικὸν του: τὰς «Ἀθηναί».

Τὸ ὄνομα, εἶναι σύμβολον.

Ἡ ἐκδοσις, θὰ εἶναι προσπάθεια.

Κί' ἡ συνεργασία τῆς νέας αὐτῆς γενεάς, εἴθε νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα: ἕνα ἔργον.

Αἱ ἈΘΗΝΑΙ,

Ὀκτώβριος 1934

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

Το μεγάλο κοινό από μία κακή συνήθεια έχει τη γνώμη πως αν απ' τις ρευστές των πολιτικών στη Βουλή άφαιρση κανένας το πολιτικό ή το έθιμο ένδιαφέρον των για το "Αλφα ή το Βήτα θέμα, ζωτικό ή μή, που πραγματικά μένει τίποτε άλλο παρά μία στεγνή και ξερή, πολλές φορές ασύνδετη, σειρά φράσεων χωρίς μιά ανώτερη—ας την πούμε ποιητική—διάθεση, κανένα έρωτα, κανένα πάθος. Πόσο άδικος όμως είναι ο χαρακτηρισμός αυτός! Πόσο άδικος και πόσο τυφλός! Φτάνει να θελήσει κανένας νάχη την υπομονή να διαβάσει προσεκτικά από πραγματικά άριστουργήματα. Θα δει τότε πως μέσα στη Σαχάρα των στεγνών κοινοβουλευτικών αγορεύσεων υπάρχουν και μερικές φράσεις, μερικές λέξεις που μοιάζουν με αληθινές δάσεις, και που αποζημιώνουν τον αναγνώστη για τη πείρα των ρητόρων.

Μερικές από τις μνημειώδεις αυτές φράσεις των συγχρόνων πολιτικών ηγετών παραθέτουμε και μείς παρακάτω:

«Η νεαρά ήμων Δημοκρατία έχει ανάγκη της συνδρομής πάντων των τέκνων της όπως παγιωθή. Έργασθώμεν κύριοι, μετ' άφοσιώσεως υπέρ της Χώρας και ώμεν βέβαιον ότι βαίνομεν προς καιρούς κρείσσοντας».

ΑΛ. ΖΑΪΜΗΣ

Αντιφώνησις κατά την έλεγχόν των
ώς Πρόεδρου της Δημοκρατίας
(14 Δεκεμβρίου 1921)

«Είμαι βέβαιος ότι με τας μεγάλας θυσίας, με τας όποιās έστερέωσε την πίστιν του ό έλληνικός λαός, θα κατορθώση ή Έλλάς και τās ήδη ύφισταμένες συνθήκας να υπερνικήση ταχύτατα και να φθάση εις καλύτερον μέλλον».

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

Ισχυρήν έπίστασιν πρώτης Κυβερνήσεώς του.
(11 Ιανουαρίου 1922)

«Θ' άγωνισθώμεν διά την Έλλάδα, όσον και αν άπειλούμεθα, ότι θα μās θραύσουν τās κεφαλάς. Γνωρίζομεν ότι κανένας άγων δέν είναι ακίνδυνος, όπως και κανένας δέν έχει εξησφαλισμένη την έπιτυχίαν. Αλλά ανέλαβον πολλούς άγώνας μέχρι σήμερον, μολοντί δέν είμεθα εξησφαλισμένοι ούτε διά τās κεφαλάς, μας ούτε διά την έπιτυχίαν. Υπαρ-

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

χουν στιγμαί, καθ' ός διά τούς έλευθέρους πολίτας ό φυσικός θάνατος είναι προτιμότερος του έξευτελισμού...»

Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ

Λόγος εις Καβάλλαν.
(Φεβρουάριος 1933)

«Αί μεγάλοι πολιτειακαί μεταβολαί δέν έπιβάλλονται δι' όμαλών έκλογών, διότι οί λαοί δέν δέχονται τόσο εύκόλως ριζικά μεταβολάς».

ΑΛ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Α' Έθνική Συνέλευσις. Πολιτειακόν.
(1 Φεβρουαρίου 1924)

«Η Έλλάς δέν δύναται να προαχθί παρά μόνον υπό την άνόθευτον λειτουργίαν του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος».

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Έπιστολή του προς τόν κ. Π. Τσαλδάρην.
(3 Φεβρουαρίου 1933)

«Είναι ώραίοι οί λόγοι από του βήματος τούτου όταν προφέρωνται διά τό καλόν της Χώρας. Ωραιότεροι όμως τών λόγων είναι αι πράξεις. Αί πράξεις τās όποιās κάμνουν οί άνθρωποι και αι όποιαι κάμνουν τούς ανθρώπους».

Α. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

Πρακτικά Βουλής.
(17 Μαΐου 1933)

«Έχομεν την πεποίθησιν ότι μόνον διά του θεσμού της βασιλείας δύναται να προκόψη ή Χώρα. Έχομεν ακόμη την πεποίθησιν ότι ή Βασιλεία εξεδιώχθη διά της βίας και ότι ό λαός δέν ήθελε την Δημοκρατίαν. Αλλά όταν έχω την δύναμιν, θα επιβάλω τās θελήσεις μου. Έφ' όσον δέν την έχω, ήσυχάζω».

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Συζήτησις Πολιτειακού. Βουλής
με Οικουμενικήν Κυβέρνησιν.
(18 Φεβρουαρίου 1928)

«Είς και μόνος τρόπος ύπάρχει όπως ή Χώρα μας άποκτήση άσφαλή γαλήνην και διαρκή όμαλότητα, αν ό νόμος γίνη ίσος προς όλους. Ίσος και προς τόν πτωχόν και προς τόν πλούσιον, ίσος και προς τόν μεγάλον και προς τόν μικρόν, ίσος και προς τόν άσθενή και προς τόν ισχυρόν».

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

Βουλ. Συζήτησις παροχής άμνηστίας
εις κ. Ε. Βενιζέλον.
(22 Νοεμβρίου 1933)

«Η ειρήνη της Χώρας, παρομοίως προς οίονδήποτε άλλο υλικόν ή πνευματικόν αγαθόν, έχει ανάγκη συνεχούς και προσεκτικής ένεργείας προς εξασφάλισιν αυτής».

Δ. ΜΑΞΙΜΟΣ

Από την υπό της Βουλής κύρωσιν
του Βαλκανικού Συμφώνου.
(15 Μαρτίου 1934)

«Η άντικατάστασις της λαϊκής έντολής διά του επαναστατικού πνεύματος δέν είναι τίποτε άλλο, παρά τό προοίμιον του έκφυλισμού του πολιτεύματος προς την όλιγαρχίαν ή τόν δεσποτισμόν».

Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ

Α' Έθν. Συνέλευσις. Πολιτειακόν.
(24 Φεβρουαρίου 1924)

«...Και έχω τό δυστύχημα να μη πιστεύω ότι οί λαοί προάγονται διά τών πολιτευμάτων. Έχω τό δυστύχημα να πιστεύω ότι ή έθνική και ή πολιτική άγωγή, ή διάπλασις πολιτικών και έθνικών χαρακτήρων, σώζει τά έθνη υπό οίονδήποτε πολιτεύμα».

Α. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

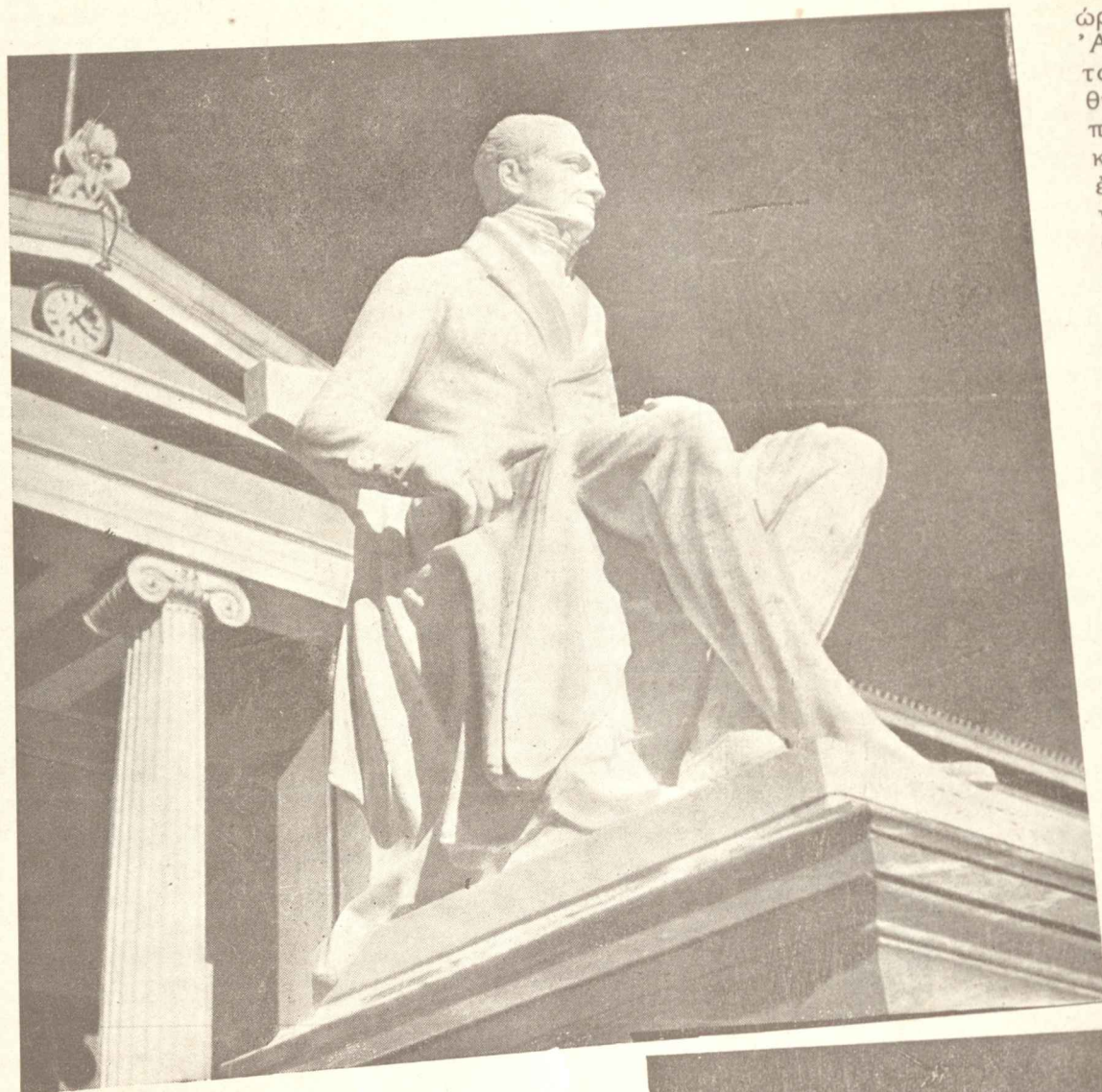
Α' Έθν. Συνέλευσις. Πολιτειακόν.
(16 Φεβρουαρίου 1924)

[illegible]

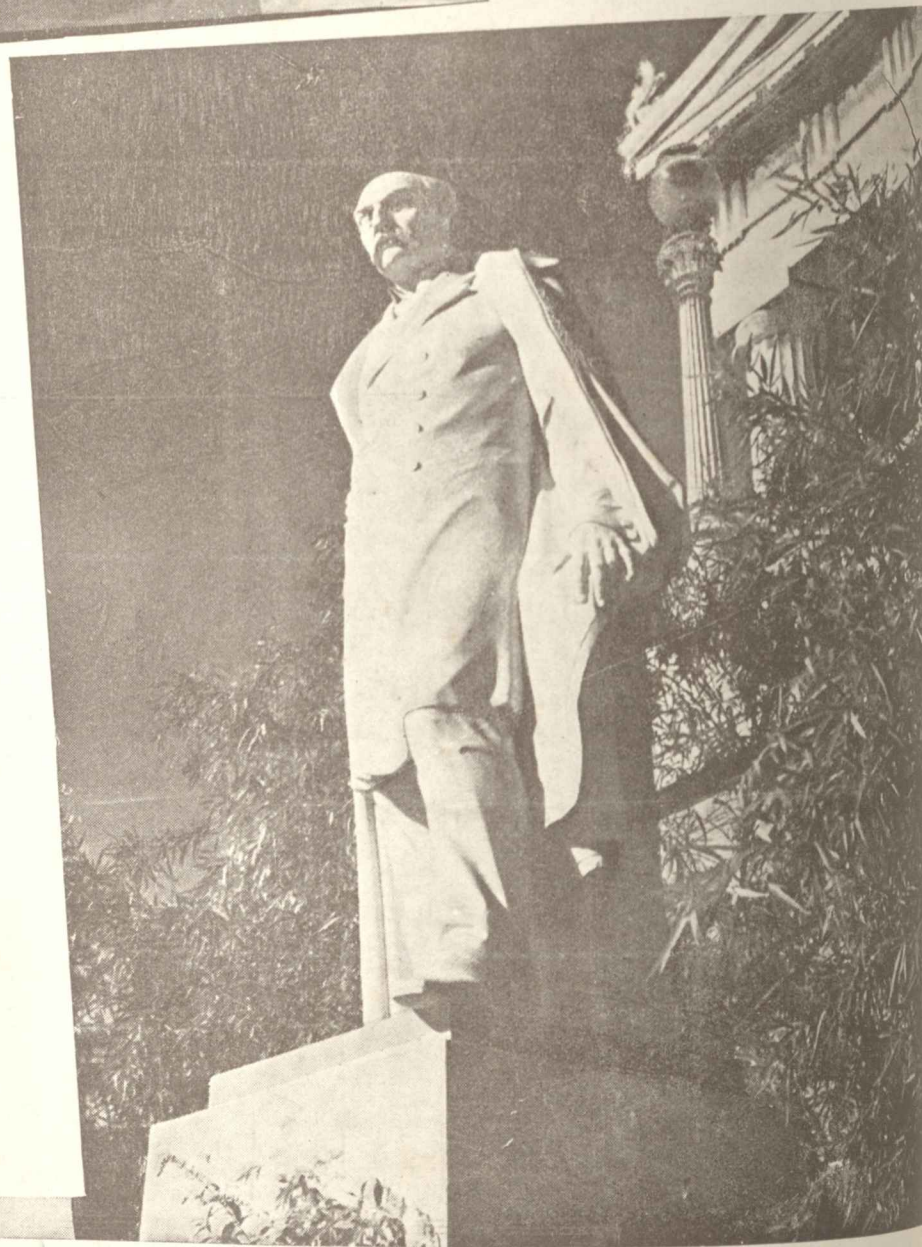
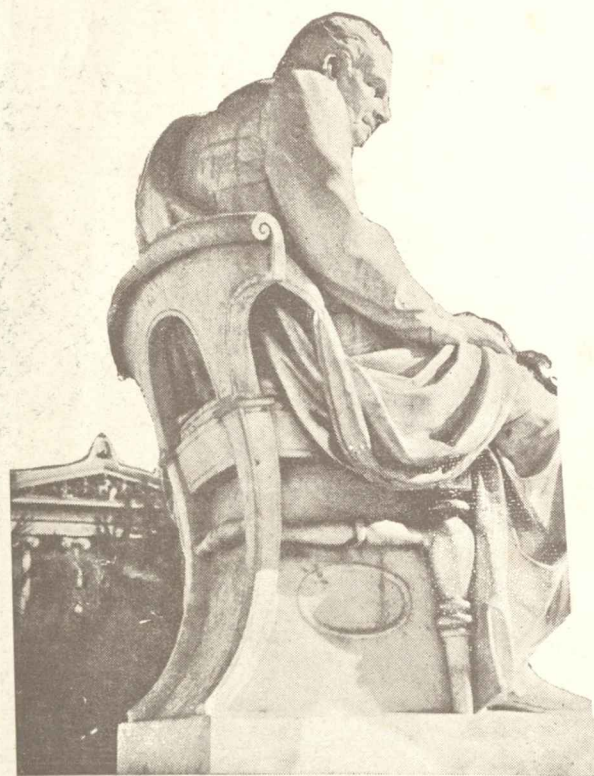
Ἐλάτε, λοιπόν, νὰ κάνουμε ἓνα περίπατο γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴν Ἀθῆνα, ἀφοῦ δὲν σὰς κέντρισε ποτὲ ἡ περιέργεια νὰ τὴν χαρῆτε σὺλα τῆς τῶν θαυμασιωτῶν αἰώνια γνωρίσματά της, ἡ φλογερὴ αὐτὴ περιέργεια ποὺ ἐξεσηκώνει κα-
ραβάνια δολόκληρα ἀρχαιολατρῶν ἀπὸ τὶς μακρινές των πολιτείες καὶ τοὺς φέρνει, ταπεινούς καὶ εὐλαβεῖς προσκυ-
νητὰς τοῦ θαύματος τῆς ἀκατάλυτης δημιουργίας, ὡς τὴν πόλιν τοῦ φωτός. Ἀλλὰ μήπως τὸ ἴδιο δὲν συμβαίνει καὶ
μὲ τὰ σύγχρονα μνημεῖα τῆς πρωτεύουσας; Χιλιάδες, ἑκατομμύρια Ἑλλήνων ἔχουν περάσει καὶ ξαναπεράσει ἔξω ἀπὸ
τὸ πάλαιον μέγαρον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Πόσοι, ὅμως, ἔχουν προσέξει τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ τοῦ Νορβηγοῦ
ἀρχιτέκτονος Θεοφίλου Χάνσεν, ποῦ, χάρις στὴν ἡγεμονικὴ δωρεὰ τοῦ ὁμογενοῦς Σίμωνος Σίνα, στολίζει ἀπὸ τὸ
1835 τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος; Ἐλάχιστοι ἀσφαλῶς. Κι' ὅμως. Ἐκεῖνος ποῦ δ' ἀποφάσισε νὰ σταματήσῃ μπροστὰ στὸ
καλλιμάρμαρο οἰκοδόμημα τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου (τῆς πρώην — μὴ τρομάξετε! — ὁδοῦ Βουλευρίου!) δὲν ἔαβγαινε
καθόλου ζημιωμένος καὶ θὰ δοκίμαζε μιὰ σπάνιον αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν. Ὁ ἀρχαῖος ρυθμὸς τοῦ κτιρίου, οἱ ἰωνι-
κοὶ του κίονες καὶ ἡ ἀνάγλυφος μυθολογικὴ παραστάσις τῶν αἰτωμάτων του, δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τὴν
ἄτεχνη αἰσθητικὴ γραμμὴ πολλῶν ἄλλων μεγάρων τῆς κακῆς ὥρας. Ὁ Ἕλληνας γλύπτης Λεωνίδας Δρόσης, ποῦ ἐσμί-
λευσε τὰ συμπλέγματα τῶν αἰτωμάτων καὶ ζωντάνεψε πάνω στὸ πεντελικὸ μάρμαρον τὸν ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξένες πρωτεύου-
σας, Ποίος, ὅμως, ξέρει ἔστω καὶ τὸ ὄνομά του; Τὸ πολὺ πλήθος τὸν ἀγνοεῖ, ἀφοῦ, φυσικὰ,
ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸ ἔργον του. Οἱ τεχνοκρίτες ὅμως, ποῦ τὸν κατατάσσουν στοὺς κορυ-
φαίους χειριστὰς τῆς σμῆλης καὶ οἱ λάτρεις τῆς θείας τέχνης τοῦ Φειδία, διατηροῦν, ζωπρά,
τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ἔχραριε στὴν Ἀθῆνα καλλιτεχνήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξήλεον πολλὰς ξ

“Ένας άλλος γλύπτης, ο κεφαλήν Γεώργιος Μπονάτος, έχει προσφέρει στην Αθήνα δυο μεγαλοπρεπείς ανδριάντες, που στολίζουν, ο ένας την Εθνική Βιβλιοθήκη, ο άλλος το Πανεπιστήμιο. Σας τους παρουσιάζουμε κι αυτούς. Ο ένας είναι ο μέγας εθνικός ευεργέτης Παναγής Βαλλιάνος (βλέπε την κατωτέρω φωτογραφία), με τη δωρεά του οποίου εκτίσθηκε η Βιβλιοθήκη, άλλο αυτό αρχιτεκτονικό άριστο έργο, που στολίζει τη λεωφόρο Πανεπιστημίου, ο δεύτερος δέ είναι ο Ιωάννης Καποδίστριας (βλέπε τη διπλανή φωτογραφία), πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος και ιδρυτής του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου. Καταληγότερες θέσεις για την τοποθέτησι των ανδριάντων αυτών, δεν ήτο δυνατόν να βρεθούν. Όσοι ανέβηκαν τις πάλλευκες, μαρμαρινες σκάλες της Εθνικής Βιβλιοθήκης, και όσοι έζησαν μέσα στα προπύλαια του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου την ζωήν του φοιτητού, δεν είναι δυνατόν παρά ν’ αντικρύξουν, εύλαβικά, μ’ όλο το σέβας που χρωστάνε στους μεγάλους ευεργέτας, τα δύο αυτά γλυπτικά άριστο έργα, που κοσμούν, αληθινά, την λεωφόρο Πανεπιστημίου.

Επιβλητικώτατος επίσης είναι ο ανδριάνς του Αδαμαντίου Κοραή, που έχει τοποθετηθή μπροστά απ’ τὰ Προπύλαια του Πανεπιστημίου. Είναι έργο του γλύπτου Γ. Βρούτου και άσφαλώς μπορεί νά θεωρηθή ένα... άδω μάντινο κόσμημα της πόλεως όπου γεννήθηκε ή θεά της Σοφίας Αθηνά.

Δυο όμογενείς, που απέναντί τους ή Αθήνα δεν θά μπορέση ποτέ νά εξοφλήση το χρέος της, είναι ο Εύαγγέλης κι’ ο Κωνσταντίνος Ζάππας. “Αν δεν ήσαν αυτοί, σίγουρα, όλόκληρος ο χώρος που καταλαμβάνεται σήμερα από το ευεργετικώτατο πάρκο του Ζαππείου, θά κατεκλύζετο από χαμοκέλλες, πολυκατοικίες, σπίτια και μαγαζιά, κι’ οί Αθηναίοι δεν θά γνώριζαν τη λέξι δέντρο και πρασινάδα, παρὰ μόνο μέσα απ’ τις σελίδες και τὰ άρθρίδια των λεξικών. Πολύ δίκαιο, επομένως, έχουν όσοι θεωρούν τους φλογερούς αυτούς πατριώτες σάν τους μεγαλυτέρους ευεργέτας των Αθηνών. Η προσφορά τους στην πρωτεύουσα έθεωρήθη και θεωρείται ακόμα, ως ή πλέον σημαντική, ή πλέον αξιόλογη. Υπήρχε ένα μεγάλο κενό, ένας πνεύμονας έλειπε από την πόλι. Οί μεγάλοι ευεργέται άντελήφθησαν αυτήν την έλλειψι και την εθεράπευσαν, θετικά και οριστικά, αφήνοντας, σφραγίδα άσβυστη, επάνω στο άνεκτίμητο κληροδότημά των προς την πρωτεύουσα, το δνομά των και τη μνήμη των, “Η ιστορία των δύο Ήπειρωτών πρωτεξαδέλφων είναι γνωστή, εκτός αν είναι... άγνωστη! Καταγόμενοι από το Λάμποβο της Ήπειρου, έφυγαν μικροί και πάμπτωχοι από την πατρίδα τους και μετά πολλές περιπέτειες έφθασαν στη Ρουμανία, όπου και εγκατεστάθησαν άγνωστοι μεταξύ άγνωστων. Έκει, χάρις στην εργατικότητα και την τιμιότητά των, έσχημάτισαν γρήγορα μιὰ κολοσσιαία περιουσία, που ύστερότερα την διέθεσαν για χίλια δυο φιλανθρωπικά ιδρύματα, πλουτίζοντας την Αθήνα και την ιδιαιτέρα τους πατρίδα με πάμπολλα ιδρύματα, προικίζοντας κορίτσια και αφήνοντας μεγάλα κληροδοτήματα υπέρ διαφόρων άλλων αγαθοεργών σκοπών. Η ιστορία, μάλιστα, του Εύαγγέλη Ζάππα, μεγαλυτέρου κατά δέκα τέσσαρα χρόνια από τον εξαδέλφό του Κωνσταντίνο, είναι πολύ πιό ενδιαφέρουσα. Πρίν ο μετέπειτα μέγας ευεργέτης μεταβή στη Ρουμανία, όπου τον ήκολούθησε κατόπιν ο εξαδέλφός του, είχε καταταγή στο στρατό του Αλή Πασά. Ύστερότερα έπηγε με τους Σουλιώτες και έγινε πρωτοπαλλήκαρο του Μάρκου Μπότσαρη, παίρνοντας μέρος σε όλες τις μάχες. Όταν τελείωσεν ή Επανάσταση, γύρισε στην πατρίδα του κι’ από κει έπηγε στη Βέρροια για νά εργασθή. Γρήγορα, όμως, έφυγε, και πηγαίνοντας στη Ρουμανία, άρχισε νά εξασκή το έπάγγελμα του γιατρού! Αιώνιε Ρωμέ! Η φήμη του, ως καλού γιατρού, έφθασε σ’ όλα τὰ μέρη της Βλαχίας, ή πελατεία του δέ μεγάλωσε καταπληκτικά. Πολύ γρήγορα ο Εύαγγέλης έβαλε στην άκρη τις πρώτες του οικονομίες, με τις όποιες, έξυπνος καθώς ήτανε, ρίχτηκε στις επιχειρήσεις, έχοντας πολύτιμο βοηθό και συνεργάτη του τον Κωνσταντίνο, που απ’ αυτόν δεν άποχωρίσθηκε ούτε μετά θάνατο: Σ’ όλη τους τη μακροτάτη σταδιοδρομία—σταδιοδρομία πλουσία σε αξιοσημείωτα περιστατικά—δεν έγνώρισαν παρά μονάχα την έπιτυχία. Μιά έπιτυχία καταπληκτική και εξαίρετικώς καρποφόρα. “Αν θελήση δέ νά κυττάξη κανείς πλατύτερα την ζωή των δυο αυτών ευεργετών θά λάβη άσφαλώς σοφά διδάγματα γιατ’ το μεγάλο μυστικό που οδηγεί κατ’ ευθείαν και σίγουρα σόν μεγάλο πλουτισμό, στην όλοκληρωτική κατάρτησι της ζωής. Οί ανδριάντες των δυο πρωτεξαδέλφων, έργα των γλυπτών Ιω. Κόσσου και Γ. Βρούτου, κοσμούν σήμερα τὰ προπύλαια του Ζαππείου Μεγάρου...

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΥΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Η ΑΝΤΙΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΑΜΥΝΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

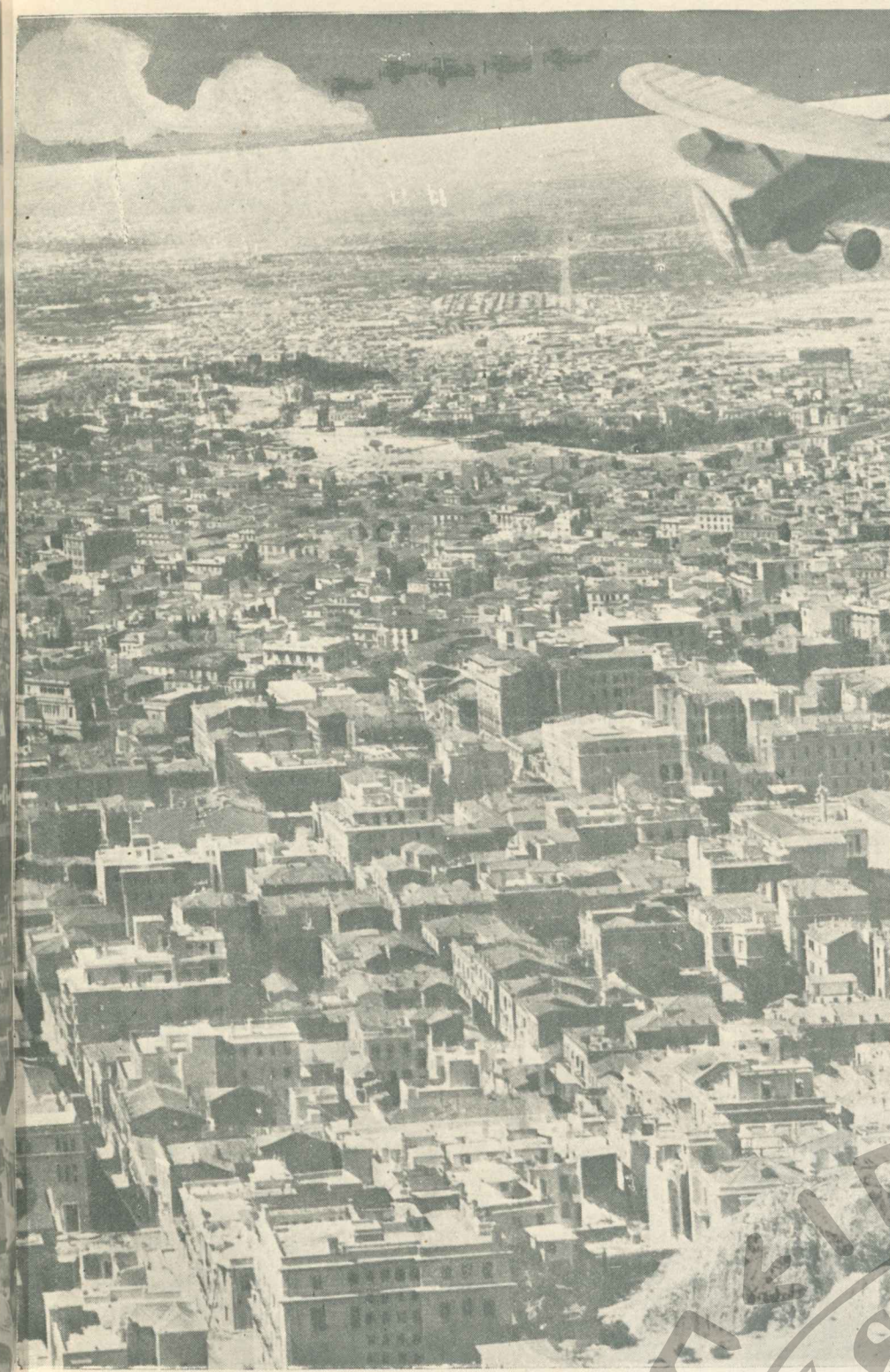
Μίαν ώραίαν πρωίαν πιθανώς θά εύρεθῇ ἡ Ἑλλάς εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν εἴτε μὲ ἕνα ἄλλο κράτος, εἴτε μὲ συγκρότημα κρατῶν ἐχθρικών πρὸς τὸν συνδυασμὸν τῶν συμμάχων κρατῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει ἡ Ἑλλάς.

Ἐκεῖνο ποῦ ἐκ τῶν πρώτων θά ἐπιδιώξῃ νὰ ἐπιτύχῃ ἐναντίον μας ὁ πιθανὸς ἢ οἱ πιθανοὶ ἀντίπαλοί μας θά εἶναι ἕνα ἐναέριον πλῆγμα κατὰ τῆς πρωτεύουσας, τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ναυτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων μας αἵτινες εὐρίσκονται περίξ τοῦ χώρου τῶν δύο αὐτῶν κυριωτάτων ἐλληνικῶν πόλεων.

Ἕνας προσεχὴς πόλεμος δὲν φαίνεται τόσοσιν πιθανός. Αἱ Κυβερνήσεις καὶ οἱ διεθνόντες τὰς τύχας τῶν λαῶν, γνωρίζοντες ὁποῖας κολοσιαιᾶς καταστροφᾶς θά ἐπέφερε μίαν νέα παγκόσμιος σύρραξις, κάμνουν τὸ πᾶν διὰ νὰ κατοχυρώσουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὴν εἰρήνην. Συγχρόνως δὲ μὲ ἄλλας αὐτάς τὰς προσπάθειας ὅλα τὰ κράτη ἐξοπλίζονται μετ' ἁπλοσύνης ἐντάσεως. Ἐὰν ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει πιθανότης προσεχοῦς συρράξεως κανεὶς δὲν τὸ γνωρίζει· τὸ ὅτι ὅμως γίνονται οἱ φοβεροὶ αὐτοὶ ἐξοπλισμοὶ πρέπει νὰ μᾶς καταστήσῃ προσεκτικούς, νὰ μὴ ὑπολείπομεθα ἐντελῶς ἀπὸ τὴν γενικὴν αὐτὴν προσπάθειαν τῆς προληπτικῆς ἐξασφαλίσεώς μας ἐναντίον ἀπροόπτων περιπετειῶν.

Ἡ τεραστία ἐξέλιξις τοῦ ἐναερίου ἀγῶνος καὶ τῶν μέσων διεξαγωγῆς αὐτοῦ καθιστᾷ ἀνανγκαιότατην εἰς ὅλα τὰ κράτη τὴν λήψιν ἀναλόγων μέτρων ἀμύνης ἐναντίον τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ κινδύνου ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ ὅχι μόνον τὸν στρατευόμενον πληθυσμὸν μίας χώρας ἀλλὰ καὶ τὸν ἀστράτευτον τοιοῦτον καὶ πρὸ παντὸς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Κράτους καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις αὐτοῦ.

Ἡ τοποθεσία τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς, τοῦ Ναυστάθμου καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐγκα-

ἐξ αὐτῶν ἀποδίδει κυριωτάτην σημασίαν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐχθροῦ κυρίως διὰ μόνης τῆς ἐπιγείου ἀμύνης, ἀλλὰ μερὶς εἰδικῶν ἀποκλίνει ὑπὲρ τῆς ὑπερασπίσεως ἐνὸς χώρου ἢ πόλεως κυρίως διὰ τῶν καταδιωκτικῶν ἀεροπλάνων, ἀμφότεροι ὅμως συμφωνοῦν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς προπαρασκευῆς τῆς παθητικῆς ἀμύνης τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης.

Ἡ ἀλήθεια ἥτις φαίνεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῶν δύο θεωριῶν συνίσταται εἰς τὸν συνδυασμὸν τῆς ἐπιγείου μὲ τὴν ἐναέριον ἀμύναν. Τὰ μέχρι σήμερον δὲ ἐκτελεσθέντα πειράματα μὲ τὸν συνδυασμὸν αὐτὸν ἔδωσαν τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα.

Διὰ νὰ λάβῃ κανεὶς μίαν ἰδέαν πῶς θά ἐκτελεσθῇ ἕνας μελλοντικὸς ἐναέριος βομβαρδισμὸς μίας τοποθεσίας, πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐξῆς ἀρχὰς αἵτινες τείνουν νὰ λάβουν θέσιν ἀξιομάτων ἐν τῇ ἀεροπλοΐᾳ κατόπιν τῶν τελευταίων τεχνικῶν τελειοποιήσεων αὐτῆς.

1ον) Σμῆνος ἐχθρικών βομβαρδιστικῶν ἀεροπλάνων ὅταν εἰσέλθῃ ἐντὸς μίας ζώνης κυκλικῆς ἀκτίνος 100 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς τοποθεσίας τὴν ὁποῖαν πρόκειται νὰ βομβαρδίσῃ ὑπολογίζεται ὅτι θά ἐκτελέσῃ τὸν προορισμὸν τοῦ ἔστω καὶ μὲ σχετικὰς ἀπωλείας.

Ἐλαττώνοντες τὴν ἀκτὶνα αὐτὴν εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατόν ὄριον τῶν 60 χιλιομέτρων, βλέπομεν ὅτι ἐὰν ἐχθρὸν σμῆνος ἀεροπλάνων κατευθυνόμενος νὰ βομβαρδίσῃ τὰς Ἀθήνας διέλθῃ ἀνενοχλήτως διὰ τοῦ χώρου τοῦ περιοριζομένου διὰ τῆς φανταστικῆς γραμμῆς τῆς καθοριζομένης διὰ Χαλκίδος, Θηβῶν, Ἰσθμοῦ, Κορίνθου, Μεθάνων, Λαυρίου, νησίδος Πεταλίων, Ἀλιβερίου, Χαλκίδος, κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα θά δυνήθῃ νὰ φθάσῃ ὑπὸ οἰασθῆποτε συνθήκας ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἀναθεν τῶν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς-Ναυστάθμου. Ὡστε, ἀναγκαστικῶς, ὁ πρῶτος πυρὴν τῆς ἐναερίου ἀμύνης πρέπει νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν γραμμὴν αὐτὴν.

2ον) Τὰ σημερινὰ βομβαρδιστικά ἀεροπλάνα τὰ γνωστὰ ὡς avions multiplaces de combat δὲν ἔχουν ἀνάγκην τῆς ἀπολύτου προστασίας ἄλλων συνοδῶν καταδιωκτικῶν ἀεροπλάνων ὡς ἄλλοτε ἦτο ἀπαραίτητον, διότι, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν, εἶναι εἰς θέσιν νὰ δεχθοῦν τηλεσφόρως ἐναέριον μάχην μὲ τὸν ἀντίπαλον.

Εἶναι ἰσχυρῶς ὀπλισμένα μὲ πυροβόλα τῶν 37 χιλιοστομέτρων, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅπλα φοβερά κατ' ἀντίπαλον ἀεροπλάνου. Βάλλουν δβίδας φωτεινῆς τροχιάς καὶ ἔχουν ἐπαρκῆς προσωπικὸν διὰ νὰ καταβάλλουν τὰ ἀντίπαλα καταδιωκτικά αὐτοῦ ἀεροπλάνα ποῦ θά τοὺς ἐπιτεθοῦν λόγῳ τῆς ραγδαίας ἐνεργείας τοῦ πυροβολικοῦ μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι ὀπλισμένα.

3ον) Ἡ ἐπιγείος ἀμύνα διὰ τῶν ἀντιαεροπορικῶν πυροβολαρχιῶν δὲν περιορίζεται διὰ τῶν ριπτομένων βλημάτων ἀλλὰ συμπληροῦται διὰ τῆς δημιουργίας ΖΩΝΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ ΔΙΑΒΑΣΕΩΣ εἰς τὸν ἀέρα τῶν ἐχθρικών ἀεροπλάνων. Ἡ νέα αὕτη τελειοποίησις τῶν μεθόδων ἀμύνης διὰ τῆς ἐκτοξεύσεως ἀερίων, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν ἐκρηγνυόμενων ἀεριοφόρων δβίδων αἵτινες πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν τοιαύτης φύσεως ἀερίων, οὕτως ὥστε, νὰ δημιουργηθῇ ἀόρατον νέφος δηλητηριώδες διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀεροπλάνων καὶ ἐκινδύνουν διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν κινητηρῶν. Ἐὰν δηλαδὴ τὸ ἀντίπαλον βομβαρδιστικὸν σμῆνος ἀνυποπίπτει εἰς ἐν τοιοῦτον νέφος ἐκ διοξειδίου τοῦ ἀνθράκος, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἀπορροᾷ τὸ οξυγόνον, τότε οἱ κινητήρες θά σταματήσουν ἐλλείψει οξυγόνου καὶ οἱ ὁδηγοὶ θά πάθουν δηλητηρίασιν καὶ δὲν θά εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεκυνεύουν τὰ ἀεροπλάνα τῶν.

Αἱ τρεῖς νέαι ἀρχαὶ τοῦ ἐναερίου ἀγῶνος ἐπέφεραν ἀνατροπὴν τῶν μέχρι τινὸς παραδεγεμένων μέτρων τῆς ἀντιαεροπορικῆς ἀμύνης.

Οἱ εἰδικοί τείνουν νὰ καταλήξουν ὅτι, πρὸς ὑπεράσπισιν ἐνὸς χώρου ἀπὸ ἐναερίων βομβαρδισμῶν, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐξασφάλις αὐτοῦ εἰς τρεῖς περιφερειακὰς ζώνας εἰς ἐκαστὴν τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν αἱ ἀνάλογαι δι' ἀντιαεροπορικῶν πυροβολαρχιών.

Ἡ πρώτη περιφερειακὴ ζώνη ἐναερίου προστασίας ἀπέχει ἐκ τοῦ χώρου περὶ τὰ 60-80 χιλιομέτρα. Ἡ δευτέρα εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς πρώτης καὶ ἀπέχει περὶ τὰ 15-25 χιλιομέτρα ἀπὸ τοῦ κέντρου. Ἡ δὲ τρίτη προστασία εἶναι ἡ ἀμέσως, δηλαδὴ αἱ ἀντιαεροπορικαὶ πυροβολαρχίαι καὶ πολυβολαρχίαι αἱ εὐρισκόμεναι ἐντὸς τοῦ χώρου τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ προφυλάξουν.

Αἱ πυροβολαρχίαι αὗται εἶναι γενικῶς τῶν 10,5, τῶν 8, τῶν 7 ἢ καὶ τῶν 4 καὶ 3,7 χιλιοστομέτρων. Συμπληροῦνται δι' ἐλαφρῶν πολυβόλων τῶν 1,35 ἢ τῶν 0,8 χιλιοστομέτρων. Τὰ πυροβόλα αὗτα βάλλουν κατακορύφως εἰς ὕψος μέχρι 8-10 χιλιομέτρων. Παρακολουθοῦνται ἀπὸ σκοπευτικὰ μηχανήματα ἀνεξάρτητα τὰ ὁποῖα ἔχουν τελειοποιηθῇ τόσοσιν πολὺ σήμερον, ὥστε αὐτομάτως νὰ δίδουν εἰς τὰς ἀντιαεροπορικὰς πυροβολαρχίας ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς βολῆς ἐναντίον τοῦ ἱπταμένου ἐχθροῦ. Σχεδὸν οἱ πλείστοι

ταστάσεων μας εἶναι τόσοσιν ἐλκυστικὴ διὰ τὸν ἀντίπαλον ὥστε, ἀνευ ἀμφιβολίας, ἐν περιπτώσει πολέμου, θά ἐπιζητήσῃ ἀσφαλῶς νὰ φέρῃ καίριον πλῆγμα ἐναντίον μας προσβάλλων τοὺς χώρους τούτους.

Καταδεικνύοντες διὰ τῆς παρούσης μελέτης τὸν πιθανὸν αὐτὸν μελλοντικὸν κίνδυνον, δὲν ἀποσκοποῦμεν οὐτε νὰ ἀποκαλύψωμεν κρατικά μυστικά οὔτε νὰ πανικοβάλωμεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Πειραιεῖς· ἀπλῶς θά ἐκθέσωμεν ποῖα εἶναι αἱ μέχρι τοῦδε ἀρχαὶ τῆς ἀμύνης ἐναντίον ἐναερίου ἐπιθέσεως καὶ θά ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τόσοσιν τοῦ κοινοῦ ὅσον καὶ τῶν ἀρμοδίων κύκλων ἐπὶ τῆς ἀνάγκης μίας σοβαρᾶς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Διὰ τριῶν μεθόδων σήμερον ἀντιμετωπίζεται ἡ ἐναέριος ἐπίθεσις ἐναντίον μίας πόλεως ἢ Στρατιωτικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ χώρου:

α) Διὰ τῆς ἐπιγείου ἀμύνης, συνισταμένης εἰς τὴν δι' ἰσχυροῦ Πυροβολικοῦ καὶ εἰδικῶν πυροβόλων προσβολῆν τῶν ἐχθρικών ἀεροπλάνων.

β) Διὰ τῆς ἐναερίου ἀμύνης, δηλαδὴ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐναερίου ἐχθροῦ διὰ καταδιωκτικῶν ἀεροπλάνων μάχης.

καὶ γ) Διὰ τῆς παθητικῆς ἀμύνης τοῦ πληθυσμοῦ ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πληθυσμοῦ λήψιν προληπτικῶν μέτρων ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τόσοσιν ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμοὺς ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς δηλητηριώδους ἀέρος τὰ ὁποῖα θά ἐξαπλῶνεν ὁ ἐναέριος ἐχθρὸς.

Υπάρχουν ὡς πρὸς τὰ δύο πρῶτα μέσα τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ἐχθροῦ διαφωνίαι γνωμῶν ἐκ μέρους τῶν εἰδικῶν. Μία μερὶς

των στρατών μεταχειρίζονται διαστημόμετρα Nedinisko ή Gama.

Πάντα τα συμπληρωματικά μέτρα λαμβάνονται δια των νυκτερινών αγώνων, δια τούτο το δλον σύστημα της επιγείου άμύνης συμπληρωται και δι' εγκαταστάσεων ισχυροτάτων προβολέων δυνάμεως 1,500,000-2,000,000 κηρίων οτινες εξερευνούν τόν άέρα μέχρι ύψους 10-12 χιλιομέτρων δια να ανακαλύψουν τόν ίπτάμενον κίνδυνον.

Η τελεία άμυνα περιλαμβάνει και ακουστικά μηχανήματα προσδιορίζοντα την θέσιν εν τω χώρῳ του έχθρικού αεροπλάνου, ως και την εγκατάστασιν έναερίων πλεγμάτων στηριζομένων εις προσδεδμεμένα αερόστατα. Τα πλέγματα ταύτα υποκαθιστούν τάν εν τή ξηρά ανάλογα συρματοπλέγματα του πεζικού.

Αμα τή εμφανίσει έχθρικού σμήνους βομβαρδισμού αί αντιαεροπορικαι πυροβολαρχίαι θ' αρχίσουν ένα ταχύ πυρ βάλλουσας δι' όβριδων έγκαυροφλεγών έκρηκτικών και έμπρηστικών ή κατά την νύκτα δια βλημάτων φωτεινής τροχιάς ή τέλος δι' άσφυξιογόνων τοιούτων. Η άμυνα αυτή θα διεξαχθή πριν ή ο έχθρός κατορθώση να διέλθῃ τόν πρώτον έξωτερικόν πυρήνα.

Βεβαίως, μέγαν ρόλον επί του προκειμένου θα παίξῃ αφ' ενός μὲν ή τύχη, αφ' ετέρου ή τόλμη και ή πονηρία του επιτιθεμένου αντίπαλου. Πιθανόν ν' άποκρουσθῇ, πιθανόν όμως να κατορθώσῃ, εἴτε συνολικῶς, εἴτε με μερικά αεροπλάνα, να έκφύγῃ του βομβαρδισμού και να διέλθῃ άνωθεν ή κάτωθεν τών άσφυξιογόνων νεφών.

Τήν στιγμὴν αὐτήν καθ' ήν θα διεξάγεται ο άγών εις τήν πρώτην αὐτήν ζώνην τὰ καταδιωκτικά αεροπλάνα της άμύνης θα άνωψωθούν και θα κατευθυνθούν να δώσουν τήν μάχην εις τόν άέρα λόγω της ανάγκης της ταχείας αὐτῶν άνωψώσεως τὰ διάφορα κράτη και ιδίως αἱ μεγάλαι αεροπορικαι δυνάμεις Ἀγγλίας, Γαλλίας και Ἰταλίας, επιδιώκουν να έχουν καταδιωκτικά μονοθέσια ή διθέσια άνωψούμενα ταχύτατα και δυνάμενα να φθάσουν εις μέγα ύψος.

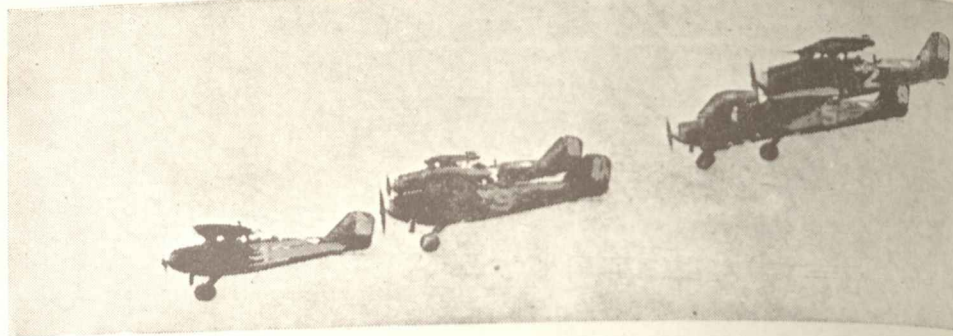
Τὰ άγγλικά καταδιωκτικά interceptors δύνανται να άνωψωθούν εντός μὲν 7 λεπτῶν της ώρας εις 3000 μέτρα ύψος, εις διάστημα δὲ 15' 48" εις 6000 μέτρα. Εἶναι έφωδιασμένα με τρία πολυβόλα και άποτελοῦν σήμερον τήν τελευταίαν λέξιν της αεροπορικῆς τέχνης. Η Ἰταλία και ή Γαλλία δὲν υπολείπονται εις τύπους καταδιωκτικῶν ισχυροτάτης και ταχύτης άνωψώσεως με όριζόντιους ταχύτητας αἵτινες ποικίλλουν από 320-370 χιλίμ. τήν ώραν.

Ενῷ λοιπόν ο έχθρός θα κατευθύνεται πρὸς τήν πόλιν τήν οποίαν θα βομβαρδίσῃ, θα ἔχῃ ν' αντιμετώπισῃ και έναέριον μάχην με τὰ καταδιωκτικά αεροπλάνα.

Επομένως τόν επιτιθέμενον έχθρὸν θα προσβάλῃ συγχρόνως ή συνδυασμένη επίγειος και έναέριος άμυνα. Εἰς τόν άγώνα αὐτὸν τρεῖς περιπτώσεις θα συμβοῦν, ή τὰ επιτιθέμενα σμήνη θα άποκρουσθῶν ὅλοσχερῶς ή θα έκφύγουν ὅλα της ζώνης του βομβαρδισμού και της επιθέσεως τών καταδιωκτικῶν αεροπλάνων, ή, τέλος, μέρος ἐξ αὐτῶν θα κατορθώσῃ να φθάσῃ άνωθεν τών στόχων πού θα προσβάλῃ. Εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις ο κίνδυνος τῶν τῶν ὀλικῶν καταστροφῶν ὅσον και τῶν ανθρωπίνων θυμάτων εἶναι μέγας.

Τὰ σημερινὰ βομβαρδιστικά αεροπλάνα δύνανται να μεταφέρουν βόμβας τῶν 5 κιλῶν μέχρι τῶν 2 τόννων, τὰ σκοπευτικά τῶν μηχανήματα εἶναι τῶσόν τελειοποιημένα ὥστε δύνανται να βομβαρδίζουν με προσέγγισιν 20 μέτρων από τόν στόχον. Επομένως πρέπει κατά τήν στιγμὴν αὐτήν οἱ κάτοικοι και οἱ εργάται της βομβαρδιζομένης τοποθεσίας να προστατευθῶσι δια της παθητικῆς άμύνης. Η αντιαεροπορικὴ άμυνα του κεντρικοῦ πυρήνος αποτελούμενη από πολυβόλα και αντιαεροπορικά πυροβόλα θα κάμῃ τήν στιγμὴν αὐτήν τήν ὑστάτην προσπάθειαν δια να έμποδίσῃ τόν έχθρὸν να επιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του.

Εκ τῶν άνωτέρω εύκόλως τις συμπεραίνει ἐξ ἀπλῆς μελέτης του χάρτου ὅτι μία γραμμὴ περίε τῶν Ἀθηνῶν, ὀριζομένη ἐκ του Πολε-

μικὸ Νουστάθμου - Ἐλευσίνος - Πάρνηθος - Πεντέλης - Ὑμηττοῦ. Βουλιαγμένης-Αἰγίνης, πρέπει να εἶναι ισχυρῶς ὀργανωμένη από άπόψεως αντιαεροπορικῆς άμύνης. Εκτός αὐτῆς ή άμυνα του κεντρικοῦ πυρήνος της πρωτεύουσας δύναται επίσης να χρησιμοποιήσῃ έπ'ωφελῶς ὅλας τὰς κυριαρχούσας ἑδαφικὰς ἐξάρσεις τῶν περιοχῶν της πρωτεύουσας, ὅπως εἶναι οἱ λόφοι τῶν Τουρκοβουνίων, Λυκαβηττοῦ, Περιοχῆς Τατοῖου, Βραχαμίου, Παλ. Φαλήρου και Δραπετσῶνος.

Η ὀργάνωσις αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατόν να γίνῃ άμέσως, δια τούς ἐξῆς λόγους:

1) Τὸ ὀλικὸν τὸ απαιτούμενον δια τήν ἐπίγειον αντιαεροπορικὴν άμυναν άποτελεῖται: από αντιαεροπορικὰς πυροβολαρχίας τῶν 10,5 τῶν 8, τῶν 7 ή και τῶν 4 και 3,7 χιλιοστομέτρων, από αντιαεροπορικὰς πολυβολαρχίας, από διαστημόμετρα, ακουστικά μηχανήματα τὰ ὅποια προσδιορίζουν τήν προσέγγισιν τοῦ έναερίου έχθρου, από ὑπογείους τηλεφωνικὰς εγκαταστάσεις και από συστήματα ισχυροτάτων προβολέων.

Τὸ ὀλικὸν αὐτὸ εἶναι δαπανηρότατον και ἐνῷ μία αντιαεροπορικὴ πυροβολαρχία ἔχει ἀξίαν 12.000-20.000 Ἀγγλικῶν λιρῶν, ἥτοι κατά πυροβόλον, 3-5 χιλιάδας λιρῶν μαζί με τὰ απαραίτητα συμπληρώματα, δέον να ὑπολογισθῇ τὸ κόστος αὐτῆς πλέον του διπλασίου—ἥτοι, ή τιμὴ ενός αντιαεροπορικοῦ πυροβόλου εις μίαν τοιαύτην εγκατάστασιν ἀνέρχεται εις τὰς 6-10 χιλιάδας λιρῶν.

Επομένως θα ἦτο δύσκολον να ἐξευρεθῶν άμέσως τὰ ὀλικά μέσα δια τήν άγοράν τουλάχιστον 100 αντιαεροπορικῶν πυροβόλων τὰ ὅποια κατ' ἐλάχιστον ὅριον χρειάζονται δια να άποκρούσῃ μίαν ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν κατά της πρωτεύουσας.

2) Τὰ αντιαεροπορικὰ πυροβόλα και βοηθητικά μηχανήματα εὑρίσκονται ἀκόμη εις τὸ στάδιον της ἐξελίξεως και της μελέτης και θα ἦτο παράτολμον δι' ἐν μικρὸν κράτος ὡς ή Ἑλλάς, ἔστω και ἂν άμέσως διετιθετο τὸ 1-1/2 ἑκατομμύριον Ἀγγλικῶν λιρῶν πού χρειάζεται δια τήν συμπλήρωσιν της αντιαεροπορικῆς άμύνης τῶν Ἀθηνῶν, να αγοράσῶσι πυροβόλα και βοηθητικά μηχανήματα τὰ ὅποια ἴσως μετὰ μίαν πενταετίαν θα ἦσαν μειονεκτικά ἀπέναντι τῶν της ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὅχι μόνον ή Κυβέρνησις ἀλλὰ και οἱ οικονομικοὶ παράγοντες της Χώρας οἱ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν μεγάλων μας τραπεζικῶν ἱδρυμάτων, βιομηχανιῶν, ἀτμοπλοικῶν εταιρειῶν και λοιπῶν πρέπει να ἐνδιαφερθῶσι σοβαρῶς δια τὸ ζήτημα τοῦτο.

Η πρωτεύουσα της Ἑλλάδος ή συγκεντρώνουσα πλέον του ἡμισοῦς της ζωτικότητος της Χώρας εις βιομηχανικὰς εγκαταστάσεις, ἔργα τεχνικά, ἀποθήκας, ἐργοστάσια κινητηρίου δυνάμεως πρέπει να εἶναι ἡσφαλισμένη κατά τὸ δυνατόν ἐναντίον ἀπροόπτου έναερίου έχθρου.

Ὅταν οἱ μεγάλοι οικονομικοὶ παράγοντες ἐκτιμήσουν τήν ἀξίαν μῆς τοιαύτης ὀχυρώσεως ἥτις θα προστατεύσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ συμφέροντά των, θα εἶναι δυνατόν να βοηθήσουν τὸ Κράτος ἐκ τῶν κεφαλαίων των εις τήν ἀνάληψιν της σοβαροτάτης αὐτῆς προσπάθειας, τοῦ να ἐξασφαλίσῃ ἐναντίον έναερίου κινδύνου τήν πρωτεύουσαν, τὸν Πειραιά και ὅλας τὰς ἐν τῷ χώρῳ αὐτῶν εὐρισκομένας εγκαταστάσεις.

Ἐνα ποσὸν 150.000 Ἀγγλικῶν λιρῶν διατιθέμενον κατ' ἔτος ἀποκλειστικῶς πρὸς τόν σκοπὸν αὐτὸν θα ἔλυσεν κατά τόν καλύτερον τρόπον τὸ ζήτημα.

Συμπληρούμενη διαδοχικῶς ή αντιαεροπορικὴ άμυνα της πρωτεύουσας και του Πειραιῶς παρέχῃ και ἐν ἄλλο μέγα πλεονέκτημα εις τήν από θαλάσσης άμυναν τῶσόν του πολεμικοῦ μας Νουστάθμου ὅσον και τῶν δύο μεγάλων πόλεων. Αἰγινῆς, Βουλιαγμένης, Παλαιῶν Φάληρον, Φλέβας ή Δραπετσῶνας, δύνανται να χρησιμοποιηθοῦν και ἐναντίον έχθρικοῦ στόλου ὅστις θα εἶχε τήν πρόθεσιν να προσβάλῃ τούς άνωτέρω χώρους και τήν Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν. Η άμυνα δηλαδή του Σαρανικοῦ ἀποτελοῦσα και αὐτὴ κεφαλαιῶδες σημεῖον της γενικῆς άμύνης του Νουστάθμου, Πειραιῶς και Ἀθηνῶν, θα ἐνισχύετο ἐντελῶς δια τῶν πυροβολείων αὐτῶν και τῶν εγκαταστάσεων τῶν προβολέων, οὕτως ὥστε θα καθίστατο ἀδύνατος ή προσέγγισις έχθρικοῦ στόλου με σκοπὸν να βομβαρδίσῃ τούς ὡς άνω χώρους.

Καὶ ὑπεροπλίαν ἂν ἔχῃ ή Ἑλλάς, ή τὸ συμμαχικὸν συγκρότημα εις τὸ ὅποῖον ἀνήκει, ἐναντι πιθανοῦ ἀντιπάλου, δὲν ἀποκλείεται ποτὲ ή αἰφνιδιαστικὴ προσβολὴ από θαλάσσης του Νουστάθμου και Πειραιῶς και πιθανῶς της πρωτεύουσας από μονάδας του έχθρικοῦ στόλου αἵτινες θα διεξέφευγον τήν προσοχὴν του ὀγκοῦ τῶν κυριάρχων της θαλάσσης δυνάμεων.

Εκ του παρελθόντος ἄλλωστε ἔχομεν τὸ παράδειγμα του Τουρκικοῦ καταδρομικοῦ «Χαμηδιέ» τὸ ὅποῖον, διαφυγὸν ἐκ τῶν στενῶν τῶν Δαρδανελλίων κατά τὸν πόλεμον του 1912 τήν προσοχὴν του Ἑλληνικοῦ στόλου, ἔπλευσε πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀπειλή-

σαν και τόν Πειραιά και κατώρρωσε να βομβαρδίσῃ τήν Σύρον και να κατστρέψῃ τὸ ἐξωπλισμένον εὐδρομον «Μακεδονία».

Τέλος δια να συμπληρωθῇ ή αντιαεροπορικὴ άμυνα πρέπει να στραφῇ ἀμέριστος ή προσοχὴ τῶσόν της κοινῆς γνώμης ὅσον και τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ της ἀνάγκης της ὀργανώσεως της παθητικῆς άμύνης, δηλαδή της προστασίας του ἀμάχου πληθυσμοῦ από του έναερίου κινδύνου. Η ὀργάνωσις καταφυγίων βομβαρδισμού ὡς και ή γνώσις της χρησιμοποίησεως ἀντιασφυξιογόνων προσωπίδων πρέπει να αντιμετώπισθῇ ταχύτατα και κατά τόν σοβαρῶτερον και τελεοφορῶτερον τρόπον.

Τὸ κεφάλαιον της παθητικῆς άμύνης του πληθυσμοῦ εἶναι και αὐτὸ ἐξ ἴσου σπουδαῖον. Η ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀνίσχυρος δια τήν πλήρη ὀργάνωσιν αὐτῆς. Οἰαδήποτε και ἂν εἶναι ή θέλησις μίας ἰδιωτικῆς ὀργάνωσης να επιτύχῃ σοβαρὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ του ἀντικειμένου αὐτοῦ, ἔστω και ἂν βοηθεῖται από τὸ ἐπίσημον Κράτος, δὲν θα δυνηθῇ ποτὲ αὐτὴ να επιτύχῃ τὰ ἀποτελέσματα ἐκείνα τὰ ὅποια μία άμεσος κρατικὴ ἐπέμβασις ἐνισχυομένη δια τῶν σχετικῶν νόμων θα κατώρρωνε. Ἀπό τὰ σχολεῖα ἀκόμη πρέπει ή νέα γενεὰ να κατανοήσῃ τήν ἀνάγκην και τόν τρόπον της προφυλάξεως από τόν έναέριον κίνδυνον και να ἀποκτήσῃ πλήρη συνείδησιν πῶς θα τὸν ἀντιμετωπίσῃ.

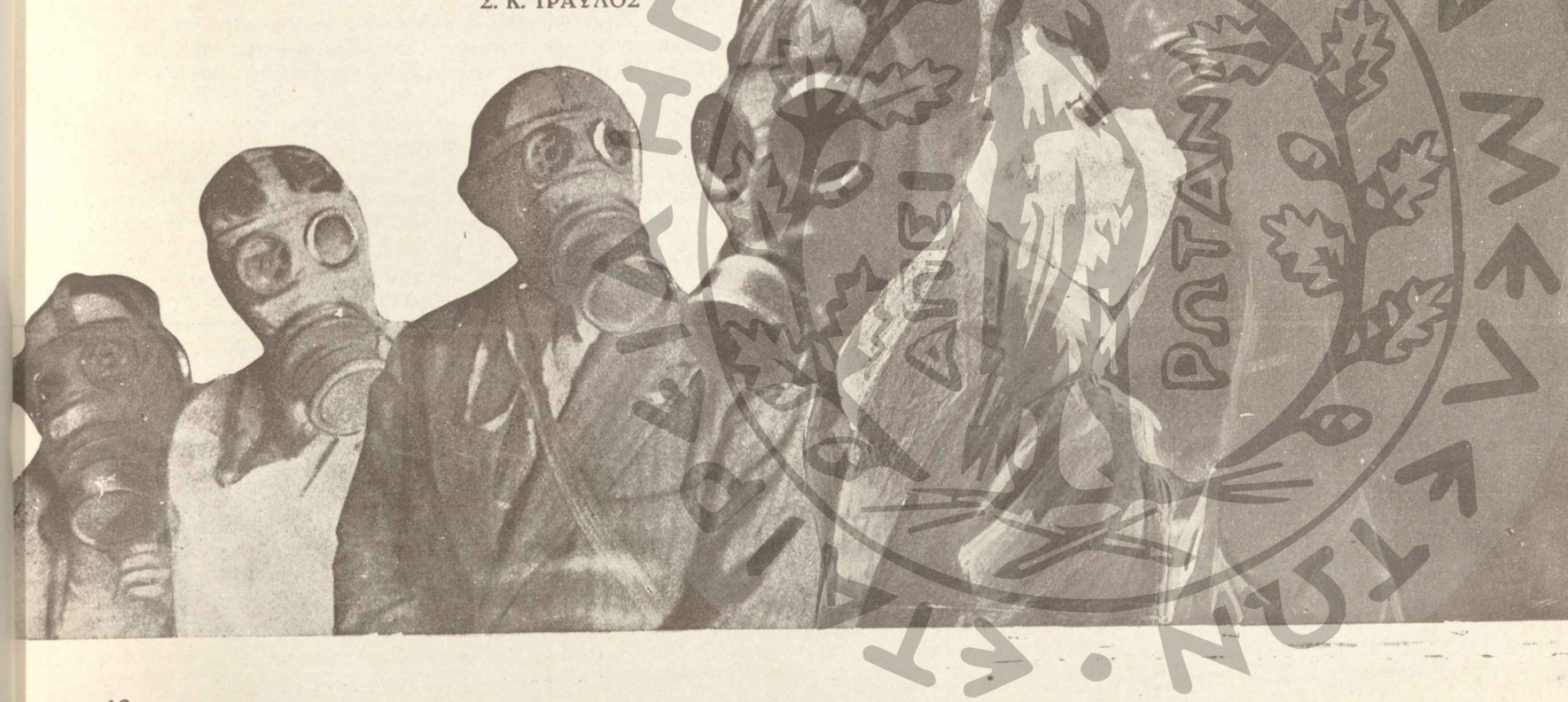
Τὰ βιομηχανικά μας ἱδρύματα πρέπει εις τούς ἐργάτας αὐτῶν να κατεδείξουν τήν ἀνάγκην της προσεκτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων προφυλάξεως από έναερίου έχθρου. Ὁ ἀστικός πληθυσμὸς πρέπει να ἐννοήσῃ ὅτι μία προκαταβολικὴ ἐξασφάλισις του εἶναι ἀπαραίτητος ἔστω και ἂν αἱ πιθανότητες ενός μελλοντικοῦ πολέμου εἶναι μικραὶ. Ὅταν θα διαμορφωθῇ μία τοιαύτη συνείδησις, πρέπει τὸ Κράτος να φροντίσῃ να γίνουν και τὰ ἀναγκαῖα προληπτικά ἔργα.

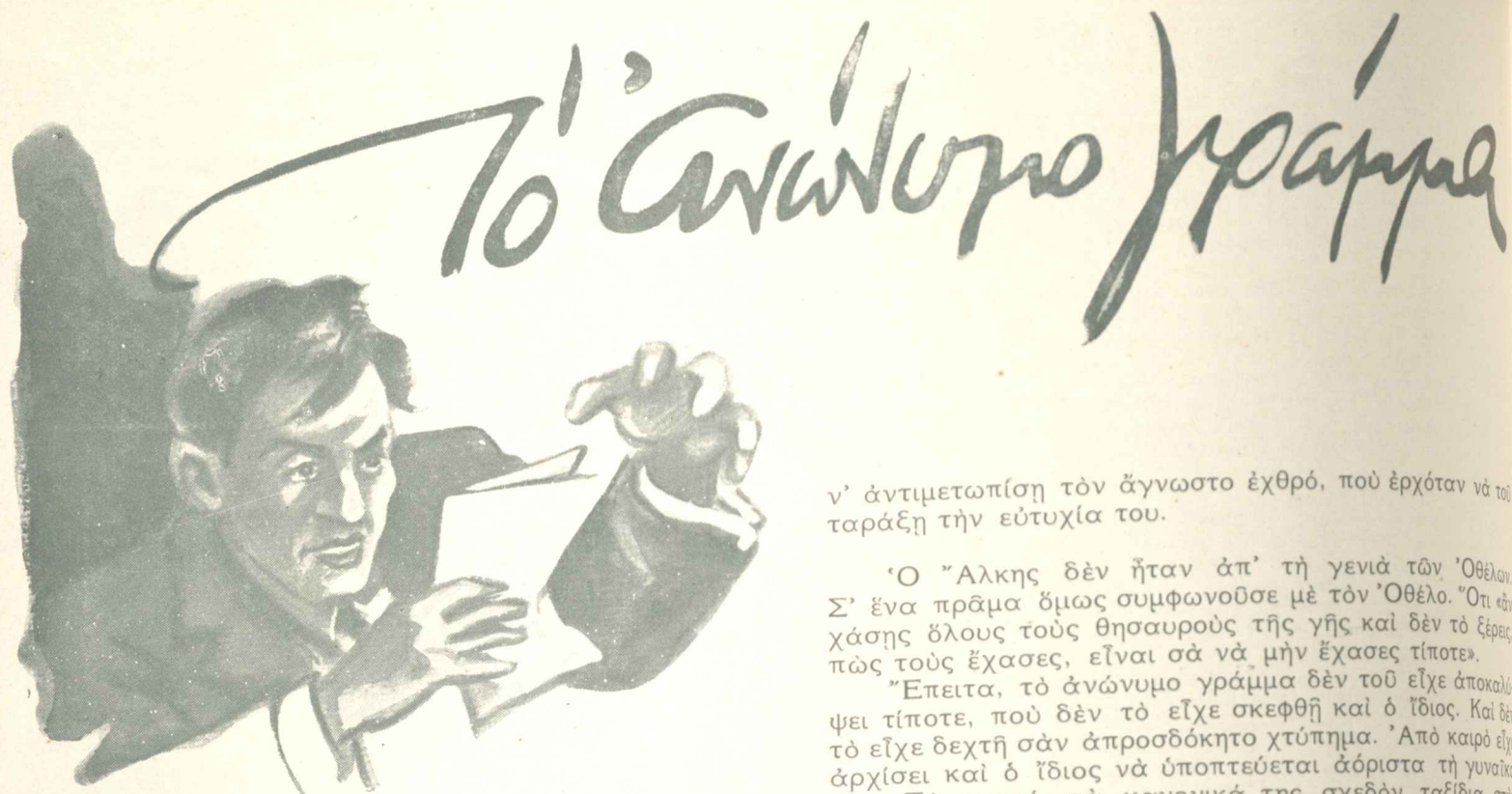
Να ὑποχρεωθῶν αἱ μεγάλαι ἰδιωτικαι εγκαταστάσεις, ἐργοστάσια, τράπεζαι, πολυόροφοι οἰκίαι, γραφεῖα ἑταιρειῶν, να ἔχουν καταφύγια βομβαρδισμού ἐκποικῶς ἀερίζομενα και δυνάμενα να ἀπολυμανθῶσιν.

Να κατασκευασθοῦν καταφύγια ὁμαδικῆς στεγασσεως κατά συνοικίας, να ὀργανωθῇ κατά τομεῖς ὑπηρεσία πρώτων βοηθειῶν και ἀπολυμάνσεως τῶν χώρων. Τέλος να ἐφοδιασθῇ κατά τὸ δυνατόν ὁ ἀστικός πληθυσμὸς με ἀντιασφυξιογόνους προσωπίδας. Ὅλα αὐτὰ ἐκ πρώτης ὁψεως φαίνονται ἐντελῶς ἀνεφάρμοστα και δύσκολα, οὐχ ἦττον όμως μία καλὴ θέλησις και μία συστηματοποιημένη Κρατικὴ προσπάθεια θα κατορθώσῃ να ὑπερνικήσῃ ὅλας τὰς δυσκολίας. Εἰς ὅλας τὰς χώρας της Εὐρώπης ὁ ἀστικός πληθυσμὸς ἔχει λάβῃ κατά τὸ δυνατόν τὰς ἀνωτέρω προφυλάξεις. Διατί λοιπὸν να ὑπολείπεται τῶσόν ή Ἑλλάς; Διατί να μὲν ἄσυγκλητος και ἐξην πρὸς τήν πυρετώδη, παγκόσμιον προετοιμασίαν, ἀφού ο κίνδυνος εἶναι κοινὸς δι' ὅλους τούς πληθυσμούς και ή ἴδια μοῖρα, ή φοβερὴ μοῖρα του έναερίου πολέμου, θα βαρύνῃ ἐπάνω ἀπ' ὅλας τὰς χώρας;

Αἱ πιθανότητες ενός προσεχούς πολέμου εἶναι ἐλάχισται, οὐχ ἦττον όμως πρέπει να εἴμεθα εις θέσιν να ἀντιμετωπίσωμεν κατά τόν προσφορότερον τρόπον οἰανδήποτε αἰφνιδιαστικὴν και ἀπροόπτου περιπέτειαν. Ὁ κίνδυνος, ἐφ' ἐξῆς, δὲν θα εἶναι μόνον εις τὰ σύνορα, θα εἶναι φοβερώτερος και εις τήν Πρωτεύουσαν και, ἐπομένως, πρέπει ἀμερίστως να στραφῇ από τοῦδε ή προσοχὴ μας εις τὸ ζωτικώτατον αὐτὸ ζήτημα και να ἐπιδιώχῃ, ἄνευ χρονотριβῆς ή ὀριστικῆς του διευθέσεως. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀνάγκην, ἐθνικὴν ἀνάγκην, τήν ὅποιαν ὑπαγορεύει αὐτὸ τὸ αἰσθημα της ἀσφαλείας και ἐκ της θεραπείας της ὁποίας θα ἐξαρτηθῇ ή ἐπιτυχὴς προσπάσις της χώρας από τόν έναέριον έχθρὸν, εις τήν πιθανήν, μελλοντικὴν παγκόσμιον σύρραξιν. Ὅχι ἡμίμετρα, ἀλλὰ θετικά και καρποφόρα ἐνέργεια. Καμμία ἐπιπολαιότης ή ἀδράνεια δὲν δικαιολογεῖται. Η ὑπόθεσις βεβαίως της αντιαεροπορικῆς άμύνης δὲν εἶναι τῶσόν ἀπλῇ, ὅσον φαίνεται. Ἐμφανίζει πλείστας ὁσας δυσκολίας τὰς ὁποίας, ἐν τούτοις, μία λελογισμένη ἐνέργεια και μία προσπάθεια ἐντατικὴ και διηγεκῆς δύνανται να ὑπερνικήσῃ. Εὐτυχῶς οἱ ρυθμιζόντες τήν πολιτικὴν ζωὴν της χώρας κατενόησαν, ἀπολύτως, τήν τεραστίαν σκοπιμότητα τήν ὅποιαν ἐνέχει ή, ἐπὶ βάσεων στερεῶν, πλήρης ὀργάνωσις της άμύνης από του έναερίου κινδύνου, δυνάμεθα, δ' ὡς ἐκ τούτου να πιστεύωμεν ὅτι ή ἀρχίσασις κινήσις εις τήν κατεύθυνσιν αὐτήν θα ὀλοκληρωθῇ δια τελικῶν ἀποφάσεων και της πραγματοποιήσεως αὐτῶν.

Σ. Κ. ΤΡΑΥΛΟΣ

Το άνώνυμο γράμμα, πού είχε λάβει, εκείνο το πρωί, στο γραφείο του, ο Άλκης, ήταν σύντομο και κατηγορηματικό, όπως όλα τα άνώνυμα γράμματα:

«Η γυναίκα σας σας άπατά. Αν θέλετε να την πιάσετε, δεν έχετε, παρά να την παρακολουθήσετε, την πρώτη φορά, πού θ' άνεβή μόνη της στην 'Αθήνα».

Και ύπογραφή: «Ένας φίλος σας».

Ο Άλκης, χωρίς να τó διαβάση δεύτερη φορά, τώκαμε χίλια κομμάτια και τó πέταξε στο καλάθι τού γραφείου του. Όχι από την περιφρόνηση, πού λένε, πώς χρωστούμε στα άνώνυμα γράμματα. Βιαζότανε ν' απαλλαγί, μια ώρα άρχήτερα, από τó γράμμα αυτό, να μην τó ξαναδιαβάση πιά, να τó ξεχάση δλότελα, άν ήταν βολετό, να γλυτώση από κάθε ύποχρέωση άπέναντι τού άνωνυμογράφου. Γιατί, από την πρώτη στιγμή, πού τó διάβασε, είχε την έντύπωση, μιά ένοχλητική έντύπωση, πώς ο άνωνυμογράφος τού δημιουργούσε ένα χρέος, πού έπρεπε να τó εξοφλήση. Καί τόν έβλεπε εκεί μπροστά του, θά τόν έβλεπε πάντα, να περιμένει, σαν κακός δανειστής την εξόφληση και να τόν ρωτά: «Μά πότε έπιτέλους; Άκόμα; Ός πότε θά περιμένω;» Με την περίεργη αυτή έντύπωση, έμεινε, κάμπουσες στιγμές, άκίνητος, μπροστά στο γραφείο του, με τó κεφάλι στηριγμένο στις δυό του παλάμες. Έπρεπε λοιπόν να παρακολουθήση την γυναίκα του, να την πιάση στην άγκαλιά τού έραστού της, να δημιουργήση σκάνδαλο και ύστερα να τή χωρίση. Αυτό τού ζητούσε βέβαια ο άνωνυμογράφος. Καί τó γράμμα ήτανε σαν προσταγή πού ένοιωθε μέσα του, πώς δεν μπορούσε να τήν ξεφύγει. Δέ συλλογιζόταν, αυτή τή στιγμή, άν αυτά πού έγραφε τó γράμμα ήταν αλήθεια ή ψέμματα, δέ συζητούσε με τόν έαυτό του τó ζήτημα τής άπαράδεκτης γι' αυτόν άπιστίας τής γυναίκας του, πού τού ύψωνε μπροστά του τó άνώνυμο αυτό γράμμα. Προσπαθούσε να μην τó σκέπτεται καθόλου. Εκείνο, πού τόν βασάνιζε ήταν ο λόγος, πού είχε να δώση—σά να είχε να δώση λόγο—στο άγνωστο πρόσωπο, πού τού είχε γράψει τó γράμμα, και πού τó φανταζόταν να περιμένει επίμονα μιάν άπάντηση.

Πλησίαζε μεσημέρι. Σηκώθηκε πριν την ώρα του, άφισε μισοτελειωμένη τή δουλειά του και τράβηξε ίσια στο λεωφορείο—κατοικούσε χειμώνα-καλοκαίρι έδω και δυό χρόνια στη Γλυφάδα—πού θά τόν έφερνε στο σπίτι του. Δεν πήγαινε με σκοπό να δημιουργήση σκηνές. Άπεναντίας, συγχισμένος άπομέσα του, πήγαινε με την ίδια διάθεση, σαν πάντα, να βρεθί κοντά στη γυναίκα, πού άγαπούσε, πού τού ήταν άπαραίτητη και πού δέ θάκανε τίποτε—λόγο ή ύπαινιγμό—ούτε ύστερ' από τó γράμμα αυτό, τίποτε πού θά μπορούσε να τόν στερήση, τώρα προπάντων, έστω και λίγες ώρες, την τρυφερότητά της. Άπεναντίας πήγαινε γιά να βρή κοντά της τή δύναμη

ν' αντιμετώπιση τόν άγνωστο έχθρό, πού έρχόταν να τού τaráξη την εύτυχία του.

Ο Άλκης δέν ήταν άπ' τή γενιά τών 'Οθέλων. Σ' ένα πράμα όμως συμφωνούσε με τόν 'Οθέλο. Ότι άν χάσης όλους τούς θησαυρούς τής γής και δέν τó ξέρες, πώς τούς έχασες, είναι σά να μην έχασες τίποτε.

Έπειτα, τó άνώνυμο γράμμα δέν τού είχε άποκαλύψει τίποτε, πού δέν τó είχε σκεφθί και ο ίδιος. Καί δέν τó είχε δεχτή σαν άπροσδόκητο χτύπημα. Από καιρό είχε άρχισει και ο ίδιος να ύποπτεύεται άόριστα τή γυναίκα του. Τά συχνά, τά κανονικά της σχεδόν ταξίδια στην 'Αθήνα, πότε με τή μία πρόφαση, πότε με την άλλη, τόν είχαν βάλει σε ύποψίες. Προσπαθούσε όμως, με κάθε τρόπο, να τις άπομακρύνει από τή σκέψη του. Καί ήταν πάντα εύχαριστημένος, όταν εύρισκε ο ίδιος μιά πιθανή άθωα δικαιολογία τών ταξιδιών αυτών.

Κάποτε τής είχε πη, με καλοσύνη, άφου τó σκέφθηκε πολύ προτήτερα.

—Μά, χριστιανή μου, πάλι στην 'Αθήνα, μ' αυτή τή ζέστη; Άλλοι φεύγουν άπ' την 'Αθήνα, γιά να 'ρθούν στην έξοχή, στη θάλασσα, στο μπάτη. Κι' εσύ ξεκαθαί από την έξοχή, γιά να πές στην 'Αθήνα;

Και όμως έτρεμε μ' τή δ'η να ταραχθί, να τά χάση, να προδώση κάποια ένοχή. Ήθελε, άν ήταν βολετό, να τής βάλη ο ίδιος μιά ικανοποιητική άπάντηση στο στόμα της, μιάν άπάντηση πού θά τόν καθυσόχαζε. Εκείνη τού άποκρίθηκε, γελώντας, χωρίς να ταραχθί καθόλου:

—Έχει γούστο να ζηλεύης, Άλκη.

Τήν πήρε στην άγκαλιά του και τή φίλησε. Ήθελε να τήν εύχαριστήση γιά τήν ώραία άπάντηση, πού τού δόθηκε. Καί από τότε, μολονότι πάντα τόν ένοχλούσαν, βέβαια τά τακτικά της ταξίδια, δέν τής ξαναείπε ποτέ λέξη. Σε δ,τι συλλογιζόταν να τής πη έδινε μόνος του στόν έαυτό του τήν ώραία εκείνη, καθυσοχαστική άπάντηση:

—Έχει γούστο να ζηλεύης, Άλκη,

Και ήσυχάζε.

Έτσι έφτασε, και τó μεσημέρι εκείνο στο σπίτι του, μετά τó άνώνυμο γράμμα, άποφασισμένος να μην τή λέξη. Ή Δώρα—μιά όμορφη, μελαχροινή γυναίκα—πού μικροκαμωμένη, όπως ήταν, έμοιαζε περισσότερο άθωο ζωντανό παιχνιδάκι, παρά ανθρώπινο πλάσμα, μ' πονηρίες και κακίες, τόν δέχθηκε με τήν άνυπόμονη τρυφερότητα, πού τόν περίμενε πάντα. Έπρεσε στην άγκαλιά του και άρχισε να τρίβεται άπάνω του σά γατίσει.

—Μπράβο σου Άλκη, πού ήρθες νωρίτερα να φάμε.

Κι' έχω να πάω νωρίς σήμερα στην 'Αθήνα...

Άξαφνα, τó άνώνυμο γράμμα, πού τó είχε κάνει χίλια κομμάτια, σά να μαζεύτηκαν άξαφνα όλα του τó σκόρπια κομμάτια και να ξαναμπίηκαν στη θέση τους, όπως σε μιά κινηματογραφική ταινία μίκι-μάους, ύψώθηκε πάλι μπροστά στα μάτια του. Καί τó ξαναδιάβασε τώκα καθαρά:

«Η γυναίκα σας σας άπατά. Αν θέλετε να την πιάσετε, δεν έχετε, παρά να την παρακολουθήσετε, την πρώτη φορά, πού θ' άνεβή μόνη της στην 'Αθήνα».

—Πάλι στην 'Αθήνα, παιδί μου; τής είπε τρυφερά εκείνος. Δέ βαρύνεσαι μ' αυτή τή ζέστη;

—Τί να κάνω; τού άποκρίθηκε. Έχω δώσει λόγο πάλι πού θά βοηθήση να ράψουμε τó κανονικό μου φορεματάκι. Ξέρεις τί γούστο έχει και τί χρο-

νός πού είναι. Βλέπεις, λοιπόν, πώς θέλω να σου κάνω οικονομίες. Κι' εσύ γκρινιάζεις. Αν δέ θέλεις πάλι δέν πάω...

Τί ικανοποιητική άπάντηση! Άνάσανε. Όρισμένως εκείνος ο άνωνυμογράφος ήταν ή ένας άνόητος, πού δέν ήξερε τί έγραφε ή ένας κακός άνθρωπος, πού ήθελε να φαρμακώση την εύτυχία του.

—Νά μην πάς, παιδί μου; τής είπε. Γιατί να μην πάς; Έγώ ένα λόγο είπα. Άφου δέν σε κουράζει έσένα, κάνε όπως θέλεις.

Στις τρεις τó άπόγεμα, ή Δώρα τόν άπεχαιρέτησε τρυφερώτατα—τρυφερώτερα από ποτέ—κι' έφυγε, πεταχτή σαν πουλάκι. «Τό πουλάκι—συλλογιζόταν ο Άλκης, καθώς την παρακολουθούσε να κατεβαίνει τις σκάλες, σά να πετούσε—θά ξαναγυρίση στο κλουβί του». Καί τραβήχτηκε στην κάμαρά του, ήσυχος, εύχαριστημένος, άποφασισμένος να μην κάνει τίποτε. Αυτό έλειπε τώρα, να πάρη στα σοβαρά ένα άνωνυμο γράμμα! Άποφάσισε να ξαπλώη λίγο σε μιά ντορμέζα και να διαβάση κάποιο περιοδικό, πού είχε λάβει, τή στιγμή εκείνη, από τó ταχυδρομείο. Ξαπλώθηκε και άρχισε να διαβάση. Άξαφνα πέταξε τó περιοδικό σε κάποιο τραπέζακι. Δεν μπορούσε να προχωρήση. Νόμιζε, πώς έβλεπε στο άνοιγμα τής πόρτας τόν άγνωστο άνωνυμογράφο, πού τούδινε τó καπέλο του και τó μπαστούνι του και τούλεγε, αυστηρά, με μιά φωνή προσταγής:

—Έμπρός, λοιπόν! Τί περιμένεις; Ός πότε θά είσαι ήλίθιος; Θέλεις να χάσης κι' αυτή την εύκαιρία; Σήκω άμέσως. Τρέχα. Μή χάνης ούτε λεπτό. Έδω είσαι ακόμα;

Σηκώθηκε, σαν ύπνωτισμένος, χωρίς να ξέρη κι' ο ίδιος τί κάνει και πού πάει, πήρε βιαστικά τó καπέλο του και τó μπαστούνι του και βγήκε από τó σπίτι. Θά είχε περάσει ως μία ώρα, από τή στιγμή, πού είχε φύγει ή Δώρα. Τράβηξε κι' εκείνος κατευθείαν προς τó σταθμό τών λεωφορείων. Ένα λεωφορείο περίμενε εκεί, γεμάτο επιβάτες, έτοιμο γιά αναχώρηση. Μπήκε μέσα, σαν ύπνωτισμένος πάντα, και, σε λίγα λεπτά, τó λεωφορείο ξεκίνησε γιά την 'Αθήνα. Ποδ πήγαινε; Θά πήγαινε ολότσα στο σπίτι τής Άννας, τής ξαδέρφης τής γυναίκας του. Πώς ήθελε να την εύρισκε εκεί τή Δώρα του. Καί πώς άνησυχούσε, μήπως από κανένα τυχαίο εμπόδιο δέν είχε φτάσει ακόμα. Άλλά θά την εύρισκε. Ήταν βέβαιος. Καί συλλογιζόταν μόνο με τί πρόφαση να δικαιολογήση την εαφνική του παρουσία. Τό βρήκε. Θάλεγε, πώς τού τηλεφώνησαν άξαφνα να πάη να ύπογράψη κάποιο συμβόλαιο. Καί να μη βιασθί ή Δώρα να κατεβή στη Γλυφάδα. Θά την περίμενε στού Ζαχαράτου να πάρουν ένα παγωτό και να κατέβουν μαζί. Καί ταξίδευε, μελετώντας τó ρόλο του, γιά να μην πάθη κανένα τράκ. Έίχε άποστηθίσει τó μέρος του.

—Μου τηλεφώνησαν, αγάπη μου, ξέρεις, γιά εκείνο τó συμβόλαιο. Λίγο προτήτερα και θά πρόφταναι ν' άνεβούμε μαζί. Τέλος πάντων, άφου ήρθα στην 'Αθήνα, πέρασα να σε είδοποιήσω να μη βιασθής...

Αυτά και τά άλλα θά τής έλεγε, γιά να τή βγάλει από κάθε ύποψία, πώς την είχε παρακολουθήσει. Καί, φυσικά, εκείνη δέ θά τόν παρεξηγούσε.

Σε λίγο έφτασε στο συγγενικό σπίτι. Ή έξω-πορτα ήταν άνοιχτή. Μπήκε, χωρίς να χτυπήση, και άνέβηκε ολότσα άπάνω.

—Ή Δώρα είν' έδω;

—Δέν είναι πολλή ώρα, πού έφυγε. Κρίμα!

—Έφυγε; Τόσο γρήγορα; Καί γιάτί έφυγε;

Ή Άννα, πού τόν είδε να χάνη άξαφνα, τó χρώμα του, κάτι ύποπτεύθηκε. Καί προσπάθησε να μπαλώση τó πράμα.

—Ήτανε να μείνη, αλλά την έπιασε την καμένη ένας δυνατός πόνος.

—Πόνος; Τί πόνος; ρώτησε περίεργα ο Άλκης.

—Μά ένας πόνος, πού τόν συνηθίζει φαίνεται. Λέει πώς έχει χολολίθους.

—Ξέρω... έκανε ο Άλκης.

Άντι ν' άνησυχήση γιά τόν πόνο ήσυχάζε. Τó χρώμα του τού ξαναήρθε. Όστε ο πόνος λοιπόν την είχε άναγκάσει να φύγει τόσο βιαστικά άπ' τó σπίτι τής ξαδέρφης της. Κ' εκείνος, πού την είχε παρεξηγήσει, πού είχε πιστέψει, μιά στιγμή πώς τó άτιμο εκείνο γράμμα έλεγε την αλήθεια.

—Έτσι λοιπόν; είπε ήσυχος τώρα. Πάλι αυτός ο διαβολόπονος; Καί φυσικά θά γύρισε στο σπίτι να ήσυχάση. Πάω να την προφτάσω. Με συγχωρείς, Άννα μου. Γεια σου,

Και ξανακατέβηκε βιαστικά τις σκάλες.

Με τó πρώτο λεωφορείο πού βρήκε στη στάση Άκαδημίας, κατέβηκε στη Γλυφάδα. Έφτασε στο σπίτι του λαχανιασμένος.

—Ήρθε ή κυρία;

—Όχι κύριε. Δεν ήρθε...

—Δέν ήρθε ακόμα; Περίεργο...

Όπου νά'ναι, σκέφτηκε θά γυ-

ρίση. Που μπορεί να γυρίσει με τον «πόνο» της; Κάθισε στη βεράντα και την περίμενε. Η ώρα περνούσε, αλλά η Δώρα δεν φαινόταν από πουθενά. Μήπως είχε πάθει τίποτε; Μήπως της είχε δυναμώσει ο πόνος και την πήραν σε καμιά κλινική; Θά ήταν τρομερό. Και να μη βρίσκεται κοντά της... Άλλα και πάλι θα το προτιμούσε από το άλλο του άνωμοτογράφου.

Ήρθε έφτά, ήρθε όχτώ—τί αγωνία για τον Άλκη— πλησίαζε έννεα και η Δώρα δεν είχε φανεί ακόμα. Μια στιγμή σκέφτηκε να φύγει πάλι, να πάρει ένα ταξί και να ξαναγυρίσει στην Αθήνα, γυρεύοντάς της. Άξαφνα η Δώρα φάνηκε στην άκρη του δρόμου. Περπατούσε βιαστικά, ελεύθερα και δέ φαινόταν να υποφέρει. Σε λίγο έφτασε, γελαστή, ευχαριστημένη, γεμάτη τρυφερότητα, σαν πάντα για τον άνδρα της. Ούτε της είχε περάσει από το νου της, πώς ο Άλκης την είχε ζητήσει στο σπίτι της Άννας. Εκείνος την πρόλαβε:

— Τί έγινε, παιδί μου; Έβαλα χίλια κακά στο νου μου.

— Δεν άργησα και πολύ, για να ανησυχήσης... του είπε. Η συνήθισμένη μου ώρα.

— Και ο πόνος σου; Σοδ πέρασε ο πόνος σου;

Με τη γρήγορη γυναικεία σκέψη, κάτι άρχισε να υποπεύεται η Δώρα. Και δεν έδειξε καμιά άπορία για την έρώτηση.

— Εύτυχως δεν ήταν τίποτε... είπε. Μου πέρασε.

— Δέ μου λές λοιπόν που ήσουν τόσην ώρα;.. της είπε τότε εκείνος, μ' ένα ύφος που δεν το συνήθιζε και που έβαλε σε νέες υποψίες τη Δώρα.

— Δεν είπαμε; του αποκρίθηκε με προσποιημένη άταραξία. Στης Άννας. Που ήθελες να είμαι;

— Μά στης Άννας δεν ξμεινες παρά μισή ώρα. Έπειτα; Που πήγες ξπειτα;

— Αν μπορούσε, Θεέ μου, να είχε αποφύγει αυτή την ανάκριση. Άλλά είχε μπλέξει. Αν μπορούσε τουλάχιστον η Δώρα να του δώσει πάλι μια ικανοποιητική απάντηση. Κι' άς ήταν και ψεύτικη.

— Περίεργος είσαι! του είπε, ένοχλημένη τάχα, η Δώρα. Φυσικά, άφοι μ' έπιασε ο πόνος, έφυγα άπ' το σπίτι της Άννας, για να γυρίσω στο σπίτι. Περνώντας άπό κάποιον φαρμακείο, πήρα μια άσπιρίνη. Σε λίγο ο πόνος μου πέρασε έντελως. Έπρεπε λοιπόν να γυρίσω στο σπίτι; Έπρεπε να μυριστώ τα δάχτυλά μου, πώς έσθ με είχες ζητήσει στο σπίτι της Άννας και ανησυχούσες; Μιά φορά, που ήμουν στην Αθήνα, πήγα κι' έγω στον κινηματογράφο του Ζαπτείου. Αυτό ήταν όλο. Είσαι τώρα ευχαριστημένος;

Ευχαριστημένος; Ήταν ένθουσιασμένος. Τούρχόταν να την άγκαλιάσει, να τη φιλήσει, να την ευχαριστήσει για το καλό, που του είχε κάνει με την απάντησή της. Εκείνη πήγε τώρα

να ξαλλάξει, μια στιγμή, και σε λίγο γύρισε πάλι στην βεράντα, να μείνει μαζί του, ως που να έτοιμασθαι το πέξι. Μίλησαν, λίγη ώρα, για πράματα άσημαντα. Άφνα, εκείνος, σά να του χρειαζόταν μια καθυστάση ακόμα απάντηση, ή τελευταία, — ή τυραννία του άνωμοτογράφου γράμματος έξακολουθούσε να τον βασανίζει — είπε άδιάφορα τάχα:

— Δέ μου λές, άλήθεια, για να περνά ή ώρα, την άποψη της ταινίας, που είδες;

Εκείνη κόμπιασε. Ποιάς ταινίας; Δεν είχε δει καμιά ταινία. Φάνηκε μια στιγμή σαστισμένη. Εκείνος άνηχοισε μήπως δέ βρή να του δώσει την απάντηση, που έθυμούσε. Και μετανούσε, που είχε κάνει την τελευταία αυτή έρώτηση. Τί την ήθελε; Καλά είχαν πάει ως τώρα τα πράματα. Αν μπορούσε να της άγορεύσει το άχιστον ο ίδιος μια όποιαδήποτε κινηματογραφική άποψη... Και περίμενε με άγωνία. Η ήσυχία του, ή τική του ήσυχία, ή εύτυχία του για δλη του τη ζωή, μόταν άπό την απάντηση αυτή της Δώρας. Εκείνος ύστερ' άπό μια μικρή σιωπή, έβαλε κάτι εύθυμα γέλια:

— Την υπόθεση; είπε Χά, χά!.. Ντρέπομαι να σου πω, καμένε...

— Ντρέπεις; Τί ντρέπεις;

— Ντρέπομαι να σου πω, πώς δεν είδα τίποτε.

— Δεν είδες; Πώς δεν είδες;

— Άρχισε πάλι να ανησυχά.

— Άπό το μυαλό του πέρασε γρήγορα πάλι το άνωμοτο γράμμα, οι ύποψίες του, οι φόβοι του. Έστρεψε

το πρόσωπο και κύτταξε τη γυναικα του στα μάτια. Όλη του ή εύτυχία κρεμότανε άπό τα λόγια που θά του έλεγε.

Δεν περίμενε πάλι. Η Δώρα με φωνή ήρεμη του μιλούσε:

— Τίποτε σου λέω, δεν είδα, τίποτε. Με έπρε ο ύπνος. Για φαντασου! Θέλεις ή κοούρα του πόνου, θέλει ή άσπιρίνη, με πήρε ο ύπνος. Και κοιμώμαι όλη την ώρα. Κοιμήθηκα γλυκύτατα. Δεν ξύπνησα, παρά με το τέλος της προβολής. Τίντασε η καρδιά του Άλκη είχε 'ρβή στον τόνο της. Τα λόγια της γυναικας του ξανάφεραν την ήρεμία στην ταραμένη ψυχή του. Το άνωμοτο γράμμα, οι ύποψίες του, οι φόβοι του, ξεχάστηκαν κι' έβασαν. Προχώρησε και την πείσασε.

— Ύπναρο! της έπε χαιδευτικά, όπως έλούν στα παιδάκια.

Την άγκάλιασε και τη φίλησε, γεμάτος χαρά και εύγνωμοσύνη.

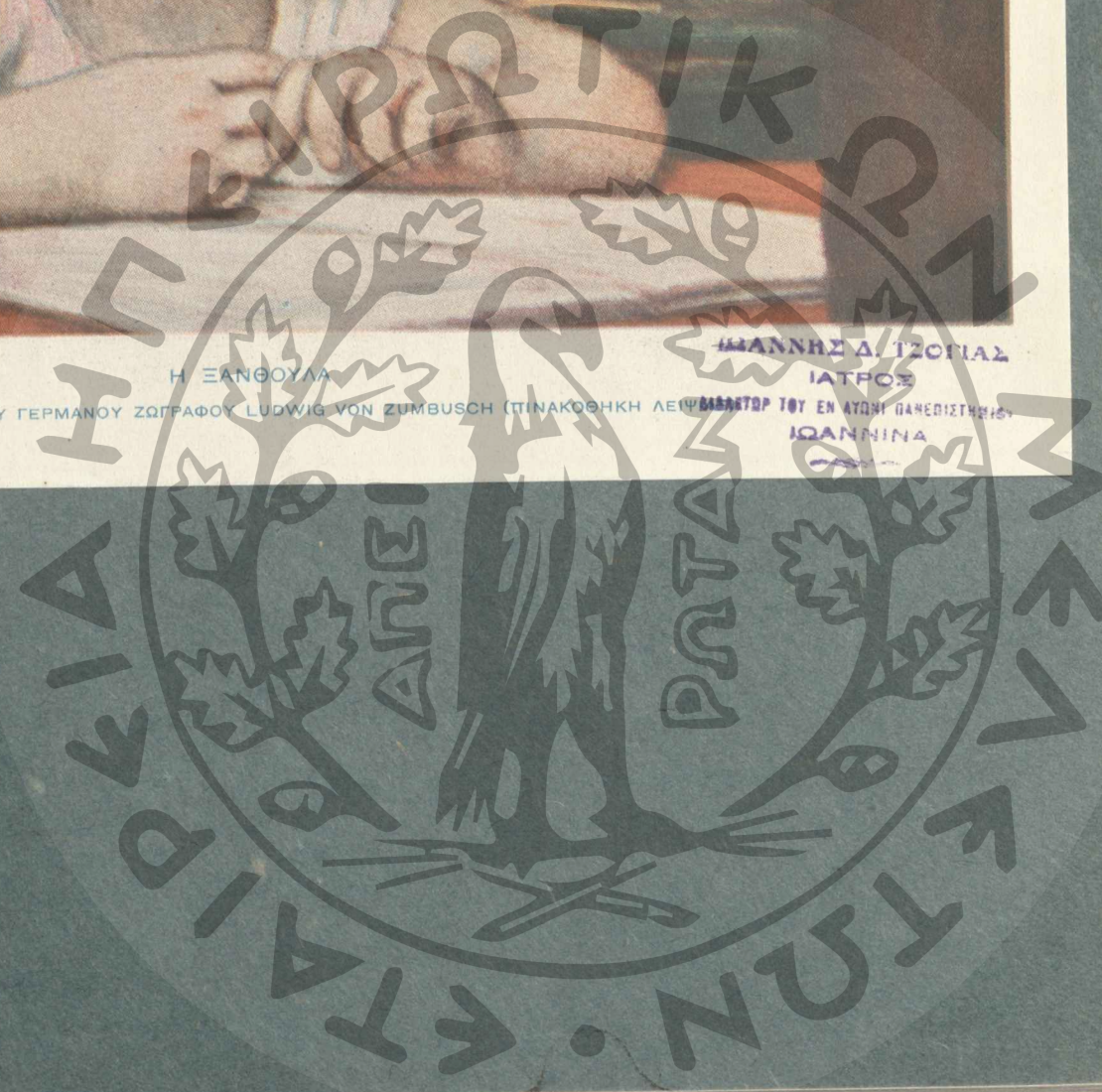
Άπό την έποχή εκείνη ο Άλκης δεν έναδιάβασε ποτέ το άνωμοτο γράμμα. Καί έχε λάβει πολλά άκόμα.

— Αυτοί που έστηρίζουν—έλεγε—ένα άνωμοτο γράμμα, πρέπει να το σκίσεις, άμέσως, χωρίς το διαβάσει, έχουν δικαιο Μέγαλο δικιο.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑ
της 'Ακαδημίας 'Αθηνών

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΗΜΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ LUDWIG VON ZUMBUSCH (ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΛΕΩΝΑΡΔΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΑ)

ΟΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΑΙ ΜΑΣ

*Ανω: 'Η πρόσφυς της 'Ιταλικής Πρεσβείας, άλλοτε Petit Palais.
Κάτω: 'Ο 'Ιταλός πρέσβης έξωχ. κ. Πιέρ Φιλίππο ντε 'Ρώσσι
ντελ Λιού Νέρο.

ΑΙ «Αθήναι», ἐπιθυμοῦσαι ὅπως οἱ ἀνα-
γνώσται τῶν «γνωρίσων» καλλίτερον τόσον
τοὺς ἐν 'Αθήναις διπλωματικούς ἀντιπροσώ-
πους τῶν διαφόρων ξένων Κρατῶν, ὅσον καὶ
τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα ζητήματα τὰ ὑπάρ-
χοντα μεταξύ τῶν Κρατῶν αὐτῶν καὶ τῆς
Ἑλλάδος, ἀπετάθησαν πρὸς τοὺς κ. κ. Πρε-
σβεύτας καὶ τοὺς ὑπάρχοντες τὴν παράκλησιν
νὰ ἐκθέσουν τὰς γνώμας τῶν διὰ τῶν στη-
λῶν τοῦ περιοδικοῦ μας.

Πράγματι οἱ κ. κ. Πρεσβεῦται—εἰς τοὺς
ὁποίους ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αἱ «Αθήναι» ἐκφρά-
ζουν δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας τῶν—ἐπηρε-
στήθησαν νὰ ἀμείψων, ἐκθέτοντες διὰ τῶν
στηλῶν τῶν «Αθηνῶν» τὰς ἀντιλήψεις τῶν
ἐπὶ τῶν ζωτικωτέρων ζητημάτων τῶν ἀφο-
ράντων τὰς μεταξύ τῆς χώρας τῶν καὶ τῆς
ἰδικῆς μας σχέσεις.

Ἀρχίζοντες σήμερον τὴν πρωτότυπον
αὐτὴν ἐρευναν, παραθέτομεν δύο ἐνδιαφε-
ροῦσας συνεντεύξεις, μίαν μετὰ τοῦ Πρεσβευ-
τοῦ τῆς 'Ιταλίας Ἐξοχωτάτου κ. Πιέρ Φι-
λίππο Ντε 'Ρώσσι ντελ Λιού Νέρο, καὶ ἑτέρα
μετὰ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Γιουγκοσλαβίας
Ἐξοχωτάτου κ. Μπόσκο Κρίστιτς.

—Ὅταν γνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἐν
'Αθήναις Πρεσβευτὴν τῆς 'Ιταλίας
Ἐξοχωτάτον κ. Ντε 'Ρώσσι ἐπικοι-
νωνεῖ ὅχι μόνον μὲ τὸν διακεκριμέ-
νον διπλωμάτην ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὴν
ταύτην τὴν ψυχὴν τοῦ Μουσολινικοῦ
καθεστώτος τῆς 'Ιταλίας. Διότι ὁ
'Ιταλὸς Πρεσβεύτης, ὑπηρετήσας συ-
νεχῶς τὸ φασιστικὸν κίνημα, ἀπὸ
τῆς πρώτης ἐκδηλώσεώς του καὶ δια-
τελέσας ἀνώτερος ὑπάλληλος εἰς
τὸ ἐν 'Ρώμῃ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξω-
τερικῶν ἐπὶ δεκαετίαν ὁλόκληρον,
δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πλέον γνή-
σιος ἐκπρόσωπος τῶν Μουσολινικῶν
ἰδεῶν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον μί-
α συνομιλία μαζί του μᾶς παρουσιάζ-
ει ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον.

Τὸ 'Ιταλικὸν θαῦμα δὲν εἶναι
μόνον κάτι ποὺ τὸ βλέπει κανεὶς
ὅταν ἐπισκέπτεται τὴν 'Ιταλίαν· τὸ
βλέπει εἰς ὅλας τὰς, ἐκτὸς τῆς μεγά-
λης αὐτῆς χώρας, ἐκδηλώσεις κάθε
προσπαθείας καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ
σκέπτεσθαι, ποὺ ἔχουν καὶ οἱ ἐκτὸς
τῆς 'Ιταλίας μένοντες 'Ιταλοὶ. Ἡ
ὁμοιομορφία αὕτη τοῦ τρόπου τοῦ
διανοεῖσθαι ὅλων τῶν 'Ιταλῶν, σύμ-
φωνος πρὸς τὰς γενικὰς γραμμάς,
πρόγραμμα καὶ κατευθύνσεις τοῦ
Μεγάλου Δημιουργοῦ τῆς νεωτέρας
'Ιταλίας, ἀποδεικνύει πόσον τὰ Φα-
σιστικά δόγματα ἔχουν ριζωθῇ εἰς
τὴν ψυχὴν τῶν 'Ιταλῶν καὶ πόσον ἡ
πίστις εἰς αὐτὰ ἔχει γίνῃ θρησκεία
δι' αὐτοὺς, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀξί-
ζει τὸν κόπον νὰ μελετηθῇ ἀπὸ τοὺς
'Ελληνας, ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ ζωντανό-
τερα παραδείγματα μιᾶς Κρατικῆς
ἀναγεννήσεως.

Τὸ φασιστικὸν καθεστὼς δὲν
πιστεύει εἰς τὰς πομπώδεις διαφη-
μίσεις καὶ κενούς λόγους, θέλει
ἔργα καὶ ἀποτελέσματα. Αὐτὸ τὸ
δόγμα ἐπικρατεῖ κατὰ φυσικὸν καὶ
πρώτιστον λόγον εἰς τὸν τρόπον
τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ ἐν 'Αθήναις 'Ιτα-
λοῦ Πρεσβευτοῦ.

Θελετε μίαν συνέντευξιν μὲ
ἐμένα, μᾶς εἰπτε μὲ ἐξαιρετικὴν εὐ-
γένειαν, ὅταν εὐρέθην εἰς τὸ ἰδι-
αιτερον Γραφεῖον τοῦ. Ὁμολογῶ,
ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω τί ἐνδι-
φέρον θὰ εἶχεν αὐτὴ καὶ τί σημα-
σία θὰ εἶχε νὰ γνωσθῶν λεπτομέ-
ρειαι ἀφορῶσαι τὸ πρόσωπόν μου.
Ἐὰν μετέφρασα π. χ. τὸν Ὁμηρον,
ἐὰν κατέγινα εἰς ἀρχαιολογικὰς
σπουδὰς, ἐὰν τέλος μού ἀρέσουν
τὰ σπῶρ, νομίζω, ὅτι αὐτὰ εἶναι
πράγματα στεροῦμενα ἰδιαιτέρας

σημασίας. Ἐγὼ λοιπὸν τὴν γνώμην, ὅτι ἀξίζει περισσότερο νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν ἐξέτασιν ὅλων ἐκείνων τῶν ἐξαιρετῶν
προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ συντελέσουν εἰς τὸ νὰ γνωρισθῶν καλλίτερον οἱ δύο ἱστορικοὶ καὶ συγγενεῖς λαοί, ὁ 'Ιταλικὸς καὶ
ὁ Ἑλληνικὸς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἐμὲ τὸν κύριον σκοπὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀποστολῆς μου.»

Ὁ 'Ιταλὸς Πρεσβεύτης ἔχει θέσει πλέον μόνος του τὸ θέμα τῆς συνομιλίας μας καὶ, συνεπῶς, ὠφείλαμεν νὰ συμμορφωθῶμεν
μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του αὐτὴν καὶ νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς ἰδέας του.

Ἐν τούτοις, παρά τὸ γεγονός ὅτι ἀποφεύγει πεισμονὰς κάθε προσωπικὴν ἐπίδειξιν, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀφιερῶσωμεν μερι-
κὰς γραμμάς διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν τῆς ὁποίας, χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἶναι, ὅτι ἐκφράζεται χωρὶς τὰς
συνήθεις ἐπιφυλάξεις, μὲ θετικότητα, μὲ καταπληθίσουσιν σαφήνειαν, καὶ μὲ μίαν εὐγλωττίαν θέλγουσαν. Ὁ ἐξαιρετὸς αὐτὸς διπλωμά-

Αίθουσα υποδοχής της Ιταλικής Πρεσβείας. Στο τζάκι, η προτομή του Μουσολίνι.

της, μας έδωσε την εντύπωση, ότι ευσκόμεθα μάλλον εμπρός εις ένα διακεκριμένον επιτελή στρατιωτικόν, ό οποίος έχει, επιπροσθέτως, όλα τα δυνατά προτερήματα του διπλωμάτου και του ευγενούς αριστοκράτου Ιταλού.

Τό Γραφείον του άπλούστατον, χωρίς καμμίαν κτυπητήν διακοσμητικήν πολυτέλειαν, χωρίς ταμπλώ, με μόνην την εικόνα του Ιταλού Δικτάτορος, μας έδωσε την εντύπωση Γραφείου εκστρατείας, απηλλαγμένου από του φόρτου των περιττών κομποτεχνημάτων που συναντά κανείς κατά κανόνα, μέσα εις τα τοιαύτης φύσεως επίσημα Γραφεία.

—Η άποστολή μου, συνεχίζει ό κ. Ντέ Ρώσι, έχει διπλούν χαρακτήρα. Έκτός των πολιτικών μου επιδιώξεων υπάρχει, όπως σας είπα, ένας σκοπός ύψιστης σπουδαιότητας, του οποίου ή πραγματώσις θα άποφέρη σημαντικά όφέλη και διά τούς δύο λαούς. Εξηγουόμαι: Οί λαοί μας, μολονότι έχουν ένα σύνδεσμον πραγματικών και ψυχικών, χρονολογούμενον από άμνημονεύτων χρόνων, έν τούτοις δέν γνωρίζονται όσον πρέπει. Παρίσταται λοιπόν ανάγκη μιάς στενωτέρας έπαφής επί όλων των επιπέδων, του Τουριστικού, του Έμπορικού και Διανοητικού. Η έπαφή αυτή, ως είναι εύνοητον, θα συνδέση βαθύτερον, με δεσμούς ειλικρινούς τής δύο συγγενείς λαούς. Σας αναφέρω ένα άπλούστατον παράδειγμα, τό όποιον, έν τούτοις, χρήζει ιδιαίτερας δλως προσοχής και μελέτης. Μέχρι σήμεραν αί δύο Έκθέσεις, του Μπάρνι και της Θεσσαλονίκης, έλαβον χώραν, εάν ούχι κατά τρόπον συναγωνισμού, πάντως βεβαίως άνευ ούδεμιάς συνεννοήσεως άναμεταξύ των, ένδ, ως είναι γνωστόν, αόται είναι προωρισμένοι δι' έργασίαν ήτις δέον κατ' ανάγκην νά στηρίζεται επί μιάς εγκαρδίου κοινής συνεννοήσεως. Προς τόν σκοπόν τούτον δέον νά συγχρονισθώσιν αί σχετικαί ήμερομηνίαί τελεσεώς των, εις τρόπον ώστε αί έργασίαι τής μιάς τούτων νά είναι ή συμπληρώσις και ή τελειοποίησις των έργασιών τής έτέρας. Τοιουτοτρόπως θέλουσιν άποφευχθή άνωφελείς άπάλλειαι έργασίας και ένεργείας, αί δέ δύο σημαντικώτερα οικονομικά έκδηλώσεις τής Άνατολής θέλουσιν επιτελέσει από κοινής συνεννοήσεως έργον τό όποιον δύναται νά άποβή σπουδαίως όφέλιμον εις την Έλληνικήν και Ιταλικήν οικονομίαν.

»Η Ιταλία επί του διανοητικού επιπέδου καταβάλλει κάθε προσπάθειαν διά την επίτευξιν στενωτέρας πνευματικής έπαφής μεταξύ των δύο λαών. Κυρίως επιδιώκεται ή πλήρης γνώσις τής Ιστορίας και τής Φιλολογίας των δύο χωρών, αί όποια έν πολ-

λοίς είναι άγνωστοί εις την σημερινήν νεολαίαν. Τό Ινστιτούτον έν Άθήναις, ή Ιταλική Σχολή αύτόν τόν προορισμόν έχουν και προς αύτην την κατεύθυνσιν τείνουν τās προσπάθειαι των, δύναμαι δέ νά σας βεβαιώσω ότι τό έργον αυτό είναι λίαν άξιοσημείων.

»Εξ άλλου έχομεν εις την Ιταλίαν δύο έδρας εις τά Πανεπιστήμιά μας, τής Έλληνικής Φιλολογίας, εις άς άποδίδεται από τούς πνευματικούς ήγέτας μας ιδιαίζουσα σημασία.

»Εις τό Πανεπιστήμιον των Άθηνών υπάρχει έδρα τής Ιταλικής Φιλολογίας, νομίζω δέ, ότι δέν θα ήτο άσκοπον, άν έμελετάτο και ή ίδρυσις άναλόγου έδρας και εις Θεσσαλονίκην.

»Αλλ' έκτός τούτου, τό όποιον άλλωστε ύπήρξεν ή βάση των ανθρωπιστικών Ιταλικών γνώσεων και τό όποιον έν Ιταλία εδρε πάντοτε τούς σοφώτερους καλλιεργητάς, είναι ανάγκη όπως οί Ιταλοί τής σημερινής γνωρίσωσι τελεώς τούς σημερινούς Έλληνας και τά έργα των. Η Έλλάς άποτελεί, πράγματι, κατά την γνώμην μου, άληθές θαύμα έθνικής άναδημιουργίας. Έντός όλίγων έτών από τούς μεγάλους πολέμους, οίτινες έβάρυνον ύπερβολικώς επί πάσης δράσεώς της, αύτη, δι' όλίγων μέσων άλλα με θέλησιν ισχυράν και με θάρρος πραγματικώς αξιοθαύμαστον, ήδυνήθη νά έκτελέση έργα τά όποια, τή άληθεία, δέν ύστεροῦσιν εκείνα των προγόνων της. Βιομηχανία παντός είδους ίδρύθησαν εις τά κέντρα της παντού έχάραχθησαν δρόμοι μερικοί των όποιων συναγωνίζονται τούς καλλιτέρους τής Εύρώπης· έξετελέσθησαν παντού έργα έξυγιάνσεως και κοινωνικής όφελείας συγκαταλεγόμενα μεταξύ των μεγαλοπρεπεστέρων τά όποια υπάρχουν, ως ή λίμνη του Μαρθώνος, ήτις, εις την τολμηράν μηχανικήν εργασίαν συνενώνει την ωραιότητα των γραμμών και τής συλλήψεως, εις τρόπον ώστε νά ίσταται ίση άπέναντι των ωραιότερων αρχαίων μνημείων· και τέλος τά άποζηραντικά έργα τά όποια θα έξασφαλίσωσιν εις την Έλλάδα τόν άρτον άνευ ανάγκης έξαγωγής συναλλάγματος, ύγειαν δέ και εργασίαν εις εύρείς πυρήνας πληθυσμού άφινθέντας εις την Μητέρα Πατρίδα άνευ ούδενός πόρου και κατόπιν άπέλων παθημάτων.

»Μεταξύ των άλλων προσπαθειών μου επί τής κατευθύνσεως αύτης είναι και ή τελευταία έπαφή του άστυματου του Μπάρνι, ό όποιος θα συνεχίση νά μεταδίδη διαλέξεις και συναυλίας Έλληνικάς, εφόσον άκόμη ή Έλλάς δέν άπέκτησεν ιδιόν της σταθμόν.

»Πλήν των άλλων, μελετώμεν την έκτέλεσιν ταξειδίων ομάδικών Έλλήνων καθ' όλην την Ιταλίαν, τά όποια, παρ' όλην την νομισματικήν διαφοράν, θα κατορθωθή νά έκτελώνται με ποσά προσιτά εις όλα τά βαλάντια.

Εις τό σημείον αυτό ό Ιταλός Πρεσβευτής ένόμισεν ότι έτελειώσεν ότι είχε νά μου ειπή διά την Έλλάδα. Έκρίναμεν όμως σκόπιμον, δοθείσης τής έκαιρίας, νά τόν έρωτήσωμεν μερικά και διά την μεγάλην χώραν του. Τά άποτελέσματα τής μάχης του σίτου και τής χρησιμοποίησεως του λευκού άνθρακος

έν Ιταλία έννοίσαμεν, ότι θα άπετέλουν μίαν έρώτησιν, εις την όποιαν ό κ. Ντέ Ρώσι θα ήδύνατο νά μας δώση πολυτίμους

— Γνωρίζετε, μας είπε ό διακεκριμένος διπλωμάτης, ποίαν σημασίαν έδωσεν ό Φασισμός εις την έντατικήν καλλιέργειαν του σίτου, ώστε ή Ιταλία νά άποβή αυτάρκης και πρό παντός νά μόν έξάγη συνάλλαγμα. Νομίζω ότι ή μεγάλη αύτή προσπάθεια επέτυχε έντελώς. Όσον άφορά τό ζήτημα τής κινητηρίου δύναμεως των βιομηχανιών μας και των σιδηροδρόμων μας, προσθέτω ότι και επί του πεδίου τούτου έπραγματοποιήσαμεν καταπληκτικάς προόδους. Σχεδόν όλοι οί σιδηροδρομοί της βορείου και κεντρικής Ιταλίας κινούνται δι' ηλεκτρικής δύναμews, την όποιαν παράγουσιν αί μεγάλαί πτώσεις υδάτων καταλλήλως διηυθετημένοι. Δέν άποκλείεται δέ όπως και αί παμμέγισται ηλεκτρικά δύναμεις του λεκανοπεδίου του Τίρσο έν Σαρδηνία ένωθώσιν, με την πάροδον του χρόνου, με εκείνας αίτινες έτέθησαν έν ένεργεία εις την Ιταλίαν, παρέχουσαι ούτως εις αύτην δίκτυον έναίον και όμογενές ηλεκτρικής ένεργείας τόσο έν τή στερεά Ιταλία όσον και εις τās νήσους της.

»Πλήν αυτού κατορθωθή και έχρησιμοποιήθησαν οί άτμοί του βορικού όξέος οί έξερχόμενοι από ώρισμένα μικρά ήφαίστεια έν Τοσκάνη, οίτινες, συλλεγόμενοι καταλλήλως, άποδίδουν ηλεκτρικήν ένεργειαν ήτις ήτο άχρησιμοποίητος και άγνωστος έως τώρα.»

Περαιών την ενδιαφέρουσαν συνέντευξιν του ό Ιταλός Πρεσβευτής, μας είπε τά έξης:

—Ευθύς ως τελειώση τό δίκτυον δίκτυον τής Έλλάδος, τότε θα ίδιτε πως θα άναπτυχθή ό τουρισμός, ό όποιος, σήμεραν κατά μέγα μέρος χρησιμοποιεί τό αυτοκίνητον. Τοιουτοτρόπως θα πυκνωθή ή έπικοινωνία των δύο λαών, διότι ή νεωτέρα Έλλάς παρέχει και ως λαός και ως χώρα, με τās ώραίας φυσικάς καλλονάς της και με τά μνημεία τής άρχαίας και νεωτέρας μεγαλοφύας της, έξαιρετικόν υλικόν διά κάθε μορφώμενον άνθρωπον.

»Η πλήρης γνώσις και ή στενή έπικοινωνία μεταξύ των δύο λαών, οίτινες έχουν την άποστολήν νά δώσωσι τόν χαρακτήρα εις όλον τόν νεώτερον πολιτισμόν, δέν δύναται παρά νά έξασφαλίσωσι τούς καλλιτέρους καρπούς εις αυτούς ως και εις όσους είναι τέκνα του έλληνο-ρωμαϊκού πολιτισμού.»

»Αυτή είναι ή θερμότερα ευχή την όποιαν διατυπώνω διά τό φίλον Έθνος και την Χώραν μου.»

Ο έν Άθήναις αντιπρόσωπος τής φίλης και συμμάχου Γιουγκοσλαίας μας είναι από πολλούς ήδη γνωστός. Η διπλωματική δράσις του έξοχωτάτου κ. Μπόσκο Κρίστιτς κατά την προπαρασκευαστικήν περίοδον τής ύπογραφής του Βαλκανικού συμφώνου και κατά την ύπογραφήν αυτού υπήρξε μία από τās πλέον άξίας λόγου. Διπλωμάτης μεγάλης μορφώσεως, χρησιμοποιηθείς μέχρι τούδε από την πατρίδα του εις σπουδαιότητας άποστολάς, ήλθε πρό τριετίας έν Έλλάδι από την Χάγην όπου άντεπροσώπευσε ως Πρεσβευτής την πατρίδα του.

Τόν κ. Κρίστιτς τόν έγνωρίσαμεν διά πρώτην φοράν έν Κερκύρα ότε ήλθε μετά του κ. Μαξίμου, έπιβαίνων του αντιτορπιλικού «Σπέτσαι».

Η συμβολή του εις την έπιτυχή έκβαση των συνομιλιών τής Κερκύρας μεταξύ του Βασιλέως Αλεξάνδρου και του Υπουργού των Στρατιωτικών κ. Κονδύλη υπήρξε σοβαρότατη. Αν και ό διακεκριμένος διπλωμάτης άπέφυγε έν Κερκύρα τās δημοσιογραφικάς συνομιλίας και έπιθέσεις, έν τούτοις, λόγω τής συμπαθεστάτης του στάσεως προς όλους οίτινες τόν έπλησίασαν, μας κατέκτησεν όλος διά του λεπτού του τάκτ με τό όποιον διεξήγαγε την τόσο σπουδαίαν έκείνην άποστολήν του.

Η έπιθυμία μας όπως μας δεχθή εις τό επί της όδου Ρηγίλλης μέγαρον τής Γιουγκοσλαυικής Πρεσβείας έγινε ευμένεστατα και ταχύτατα δεκτή. Μετά τούς τυπικούς χαιρετισμούς και, άφοῦ

ό κ. Κρίστιτς έπληροφρήθη τόν σκοπόν τής επισκέψεώς μας, ήρχισεν ως έξης:

—Έχω μίαν τριετίαν εις την Έλλάδα και με μεγάλην μου ευχαρίστησιν διεπίστωσα καταπληκτικήν πρόδωον εις τās σχέσεις των δύο Κρατών.

»Βεβαίως, οί Ιστορικοί δεσμοί, οίτινες συνδέουν εις τούς σκληρούς άπελευθερωτικούς αγώνας των τās δύο Χώρας είναι τόσο μεγάλοι ώστε ή Έλληνοσερβική φιλία όχι μόνον θα είναι άρρηκτος και διαρκής, άλλ' άποτελεί πλέον μίαν παράδοσιν την όποιαν ούδέποτε κανένα νέφος δέν έσκόλασε, ούτε εις τό παρελθόν ούτε και θα σκιάση εις τό μέλλον.

»Επομένως διά την ψυχικήν έπαφήν των δύο λαών δέν κρίνω αναγκαίον νά σας όμιλήσω περισσότερον. Έκείνο που με ενδιαφέρει εις την ένταυθα άποστολήν μου είναι νά προαγάγω τās σχέσεις των δύο λαών από άπόψεως άμοιβαίας γνωριμίας. Διότι έχω την ιδέαν ότι άν και είμεθα τόσοσιν πλησίον, δέν γνωρίζομεθα έπαρκώς.

»Πρό του παγκοσμίου πολέμου ότε ύφίστατο ή παλαιά Σερβία, υπήρχε μία έπαφή μεταξύ των Σέρβων και των βορείων άρχικών τής Έλλάδος μέχρι τής Θεσσαλονίκης. Τώρα όμως, ότε έδημιουργή ή μεγάλη Γιουγκοσλαυία, ή Έλλάς είναι άγνωστος τόσο εις τούς κατοίκους των νέων χωρών μας όσον και εις ήμās. Δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι οί διανοούμενοι Γιουγκοσλαυοί γνωρίζουν την αρχαίαν φιλολογίαν, Ιστορίαν και πολιτισμόν, αυτό όμως δέν άρκεί, διότι πρέπει οί λαοί νά γνωρισθώσιν άμοιβαίως. Νομίζω δέ ότι και ό τύπος πρέπει νά συμβάλη εις αυτό.

»Εφέτος έγιναν δύο μεγάλαί ομάδικαί άποστολαί έν Έλλάδι των φοιτητών των Πανεπιστημίων του Βελιγραδίου και του Ζάγκρεπ. Σας βεβαιώ δέ ότι αί έντυπώσεις των έκδρομείων αυτών περιέχουν τās έξοχαις έξοχαις και πλήρεις θαυμασμού προς την χώραν σας.

»Έχετε θαυμάσια τοπεία, λουτροπόλεις μαγευτικάς, παράλια και νήσους προικισμένας με σπανίας φυσικάς καλλονάς. Όλα αυτά άποτελούν κάτι που πρέπει νά τό γνωρίση ό Γιουγκοσλαυικός λαός. Αντιθέτως, έχομεν τά Δαλματικά παράλια, τά όποια άποτελούν τό στόλισμα του Αδριατικού πελάγους και εις τά όποια ή έπίσκεψις νομίζω ότι θα είχε σοβαρόν ενδιαφέρον.

»Από άπόψεως συγκοινωνιών λειτουργεί μία άτμοπλοϊκή γραμμή μεταξύ των Δαλματικών παραλίων, Κερκύρας και Πειραιώς. Επομένως ή έπίσκεψις εις τās άκτάς εκείνας έχει εύκολυνθή άπολύτως.

»Αεροπλοϊκώς αί Άθήναι είναι συνδεμένας δια καθημερινής συγκοινωνίας με τό Βελιγράδιον, πλήν μιάς ήμέρας την εβδομάδα. Όστε μόνον ή συμπλήρωσις του όδικού δικτύου είναι έκείνη ή όποια θα προαγάγη τόν μοντέρνον τουρισμόν ό όποιος έκτελείται σήμεραν δι' αυτοκινήτων.

Εις σχετικήν μας έρώτησιν διά την προαγωγήν των έμπορικών σχέσεων, ό κ. Κρίστιτς μας άπήνησεν ως έξης:

—Τά πλείστα των σπανίων ελληνικών προϊόντων ήσαν σχεδόν άγνωστα εις την Γιουγκοσλαυίαν. Διά πρώτην φοράν εις την έκθεσιν του Ζάγκρεπ ήλθον οί Έλληνικοί τάπητες οί όποιοί έπωλήθησαν άμέσως όλοι. Επίσης τά θαυμάσια ελληνικά μεταξωτά έπροέβησαν άρίστην έντύπωσιν διότι έως τότε ήσαν έντελώς άγνωστα. Νομίζω ότι και ή σταφίς σας είναι δυνατόν νά έλσκη εις σημαντικάς ποσότητας. Εξ άλλου ή Γιουγκοσλαυία έχει μεγάλας ποσότητας ξυλείας αίτινες και εις τιμάς καλώς προσφέρονται και νομίζω ότι ζητούνται άρκετά τελευταίως από τό Έλληνικόν έμπορίον.

»Συνεπώς, κατέληξεν ό κ. Κρίστιτς— ή προαγωγή κατ' έυροναις των σχέσεων των δύο Κρατών, όχι μόνον επί του επιπέδου του έμπορίου, άλλα επί όλων άνεξαιρέτως, των επιπέδων τής πολιτικής και κοινωνικής των ζωής, είναι άπολύτως πραγματοποιήσιμος, άφοῦ υπάρχουν τά απαραίτητα δεδομένα. Μία άμοιβαία καλοπροαίρετος διάθεσις άρκεί διά νά κατορθωθή, εξ ολοκλήρου, ότι άποτελεί τόν κοινόν πόδον και των ίδυνόντων σήμεραν και των λαών.»

»Εφ' όσον ή έπίσκεψίς μας εις τόν Έξοχωτάτον κ. Κρίστιτς δέν είχε σκοπόν νά θέλθ ήμάς πολιτικού περιεχομένου, τά δε ζητήματα τά όποια έθίκαμεν είχαν έξαντληθή, άπεχαιρετήσαμεν τόν κ. Πρεσβευτήν, ευχαριστούντες αυτόν διά την εγκαρδίον ύποδοχήν που μας έκανε και τās ώραίας του προσπαθείας διά την σύσφιξιν των Έλληνο-Γιουγκοσλαυικών δεσμών.

Σ. Κ. Τ.

Άνω: Τό μέγαρον τής Γιουγκοσλαυικής Πρεσβείας επί της όδου Ρηγίλλης. Κάτω: Ο Γιουγκοσλαυός Πρεσβευτής Έξοχώτατος κ. Μπόσκο Κρίστιτς.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

ΤΟ ΕΞΩΤΙΚΩΤΕΡΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο Πύργος της Σαντορίνης

Φαντασθήκατε ποτέ πώς ο μαύρος και φλογερός θρόνος του Διαβόλου βρίσκεται σ' ένα ελληνικό νησί;

Αμα το αντικρύσετε θα το πιστέψετε. «Νησί του Διαβόλου» ονόμαζαν τη Σαντορίνη οι ταξειδιώτες του παλιού καιρού, σάν περνούσαν με τις φρεγάτες και τις γαλέρες τους από τον εξωτικό της κόλπο. Και σήμερα ακόμη, σάν φθάσει κανείς με το βαπόρι στον άπυθμενο κόλπο της Σαντορίνης, με το τρομερό θέαμα που αντικρύζει, δικαιολογεί τη μεσαιωνική ονομασία. Πραγματικά, μονάχα ο Διάβολος θα μπορούσε να στήσει το θρόνο του στο κολασμένο εκείνο περιβάλλον.

Καθώς μπαίνει το βαπόρι στον μεγάλο κόλπο, που ήταν άλλοτε στεγνό και βυθίστηκε από τρομερούς σεισμούς, έχει δεξιά του τα μαυροκίτρινα ήφαιστεια με τα φλογερά στόματά τους και τα κόκκινα, σάν αιματωμένα, νερά τους και άριστερά τη Σαντορίνη. Δηλαδή: Βράχους πελώριους, κομμένους απότομα, σάν να τους διαπέρασε ένα τεράστιο μαχαίρι, βράχους μαύρους με κορδέλλες κόκκινες και κίτρινες, σέ ύψος 250 μέτρων, τρύπες, καμμένους, μετώπους, έτοιμους να κυλιστούν στην άβυσσο του κόλπου, με τρύπες μαύρες σάν μάτια τεράστιων θηριών, με σπήλαια βαθιά, με δρόμους ανηφορικούς και σκαλοπάτια και... με σπίτια χτισμένα στις κορφές τους σάν τραγικά παιχνίδια,

σάν ψεύτικα κουκλόσπιτα έτοιμα να κυλιστούν κι αυτά, μαζί με τις ολόμαυρες πέτρες στην άπυθμενη θάλασσα.

Πώς άλλοιως να φαντασθούν οι ταξειδιώτες του μεσαιωνού το βασίλειο του Διαβόλου, και πώς να μην δώσουν στην «καμμένη» Σαντορίνη, καμμένη από τις φωτιές των ήφαιστειών, το όνομα αυτό;

Κι όμως!

Το νησί του Διαβόλου έχει αυτή τη φοβερή μάσκα για να κρύψει τον... παράδεισο που περιέχει, παράδεισο δροσιάς, βλαστήσεως, νησιώτικου πολιτισμού, ευγένειας και καλασύνης των κατοίκων.

Τώρα, με το ξενοδοχείο που ίδρυσε ο τουρισμός, μπορεί ένας ξένος να διαμείνει άνετα και καθαρά, όσες ημέρες θέλει και ν' απολαύσει τις εξωτικές ωμορφιές της Σαντορίνης, ωμορφιές άγριες, πικάντικες, προκλητικές, που δεν μπορεί να τις συναντήσει σε άλλο μέρος της Ελλάδας, και ίσως, καθώς είπαμε, και της Ευρώπης.

Δεν θα ενδιαφερθή ίσως ο ξένος ούτε για τα περίφημα σταφύλια της, ούτε για τα έκλεκτα προϊόντα της, ούτε και για τον πολιτισμό των κατοίκων της. Αυτά μπορεί να τα βρή και αλλού. Μά θα δη μιιά αρχαία πόλι, την Θήραν, με το θέατρο και

τη Βασιλική της Στοά, τους δρόμους της, τα σπίτια της με τους χρωματισμένους τοίχους των, όπως την απέκλυσε ο Γερμανός αρχαιολόγος Βαρώνος Χίλλερ φον Γκαϊντριγκεν. Θά ιδή ακόμα το αρχαιολογικό της Μουσείο, τις Βυζαντινές εκκλησίες της και τα Μεσαιωνικά της Καστέλλια, που διατηρούν την οικοδομική πεντακοσίων και εξακοσίων έτών.

Κι αυτά όμως υπάρχουν και άλλοι.

Το πρωτότυπο και μοναδικό προνόμιο της Σαντορίνης είναι τα γεωλογικά της παράδοξα, τα περίεργα δηλαδή φαινόμενα που έδημιούργησαν τα ήφαιστεια της. Αυτά καταντούν άπιστευτα. Φτάνει να προσέξει κανένας τις φωτογραφίες που παραθέτομε, φωτογραφίες της έκλεκτης καλλιτέχνιδος Κας Νelly's, που έτυχε να συναντήσουμε παραθερίζουσιν στη Σαντορίνη, για να σχηματίσει μίαν ιδέαν των φαινομένων αυτών. Θά δη τότε πώς κάτω από τους δρόμους, τους περισσότερους δρόμους, των χωριών, υπάρχουν...σπίτια. Θά δη πώς κάτω από ένα λιθόστρωτο δρόμον υπάρχει...κρεβατοκάμαρα ή τραπεζαρία, ή και κατοικία ολόκληρη!

Στην αυλή του σπιτιού σας έχετε ένα περιβολάκι, το ποτίζετε και καλλιεργείτε λουλούδια. Κάτω από τις ρίζες των λουλουδιών αυτών...κοιμούνται άνθρωποι, γιατί απλούστατα, κάτω από την αυλή σας—αυτό συμβαίνει στη δική μου αυλή στον Πύργο της Σαντορίνης—υπάρχουν κοιτώνες και κατοικίες ολόκληρες.

Επίσης υπάρχουν χωράφια, στα οποία καλλιεργούνται ντομάτες κι άλλα λαχανικά, που πρέπει να ποτίζονται. Κάτω από τα χωράφια αυτά υπάρχουν...σπίτια με πολλά δωμάτια και, φυσικά, κατοικημένα. Κι έτσι ενώ ο ένας κοιμάται άμέριμος μέσα στη κρεβατοκάμαρά του, επάνω απ' τη στέγη του σπιτιού του ο γείτονας...ποτίζει το χωράφι του.

Αυτά τα γεωλογικά παράδοξα οφείλονται βέβαια στην ήφαιστειογενή κατασκευήν του έδάφους. Τα ήφαιστεια είναι η συμφορά μά και η ευτυχία της Σαντορίνης. Συμφορά, γιατί άλλοτε το νησί αυτό ήταν στρωγυλό και είχε το όνομα «Στρογγύλη», κατάφυτο από ελαιώνας. Κάποια έποχή ένας μεγάλος σεισμός έβυθισε το μεγαλύτερο μέρος του νησιού. Στο βυθισμένο αυτό μέρος έσχηματίσθηκε ο κόλπος. Το υπόλοιπο χωρίστηκε σε τρία κομμάτια και απέτέλεσε ένα μισοφέγγαρο, τη σημερινή Σαντορίνη, ένα άλλο νησί, τη Θηρασία και ένα μικρότερο, το Άσπρονησι. Και ανάμεσα στα τρία κομμάτια, έμεινε η θάλασσα, ο βαθύς δηλαδή και άπυθμενος κόλπος.

Στον κόλπον αυτόν, κάποια παλιά έποχή, μέσα από τη θάλασσα, άρχισε να βγαίνει καπνός, ενώ τα νερά έβραζαν. Ήταν το προανάκρουσμα της εμφάνισέως του πρώτου ήφαιστειού.

Σε λίγο διάστημα από τα βάθη της θάλασσας βγήκε στην έπιφάνεια ένα νησί. Ή παλιά καμμένη. Το πρώτο αυτό ήφαιστείο έκανε, φαίνεται, μεγάλες καταστροφές, έλιθοβολούσε επί χρόνια ολόκληρα τα άλλα τρία νησιά και τα πλημμυρούσε με καυστική λάβαν.

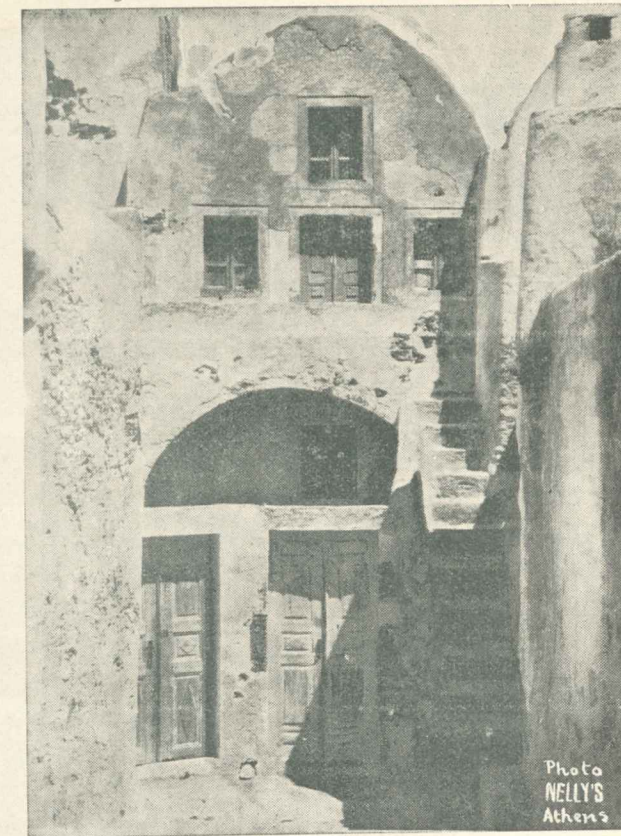
Επειτα βγήκε δεύτερο ήφαιστείο, τρίτο και ούτω καθεξής. Τα ήφαιστεια αυτά γιόμειζαν τη Σαντορίνη και τ' άλλα δυο νησιά, με μαύρες πέτρες, στρώματα γής διαφόρων χρωμάτων, και λάβαν που έκαιε τη βλάστησι και κάθε ζωντανή ύπαρξη.

Έτσι σχηματίστηκε η σημερινή φόρμα των νησιών.

Η Σαντορίνη από το δυτικό μέρος εκεί που φαίνεται κομμένη, έχει ύψος 200 έως 250 μέτρα. Από τα άλλα, το βόρειο και το μεσημβρινό, έχει ομαλήν έπιφάνειαν και θελκτική άμμουδιά. Όλο της το έδαφος όμως είναι γέννημα του ήφαιστείου, γι' αυτό και τα προϊόντα της έχουν εξαιρετική αξία, το κρασί, η ντομάτα, τα λίγα όσπρια που παράγει, το σιτάρι τώρα και το κριθάρι της, και, εν γένει, τα λίγα και έκλεκτα χορταρικά της. Κι η παραγωγή αυτή, όφειλομένη στα ήφαιστεια είναι η πληρωμή για τις συμφορές που υπέφερε.

Η ζωή των χωρικών, η καλλιέργεια της γής, ο τρόπος της συγκομιδής, ιδίως ο τρυγητός των άμπελων και η κατασκευή του έκλεκτου κρασιού είναι έντελως πρωτογενείς. Θυμίζουν τους πρώτους αιώνας της εμφάνισέως του ανθρώπου επί της γής.

Φαντασθήτε πώς η αρχαιότερα κι η πρώτη ίσως εφεύρεσις της ανθρώπινης, ή εφεύρεσις του τροχού, είναι ακόμη άγνωστη στη Σαντορίνη. Άγνοούν το τροχοφόρον. Η συγκοινωνία γίνεται με τα ζώα. Επίσης πρωτογενείς είναι οι τρόποι της κατασκευής του κρασιού. Τα άρχεγονα πατητήρια μέσα στις κα-

Τα Μεσαιωνικά Καστέλλια του Πύργου.

(Οικόδομη 500 - 600 έτών).

Photo Nelly's Athens

ναβες (οίναποθήκες) οι ληνοί, τα «μάγγανα» δηλαδή τα πιστήρια, τα «ρακιδιά» που αποσταζούνται τα «τσάμπουρα» και γίνεται η «τοικουδιά», όλα αυτά, καθώς και η αιωνόβια κατοικίες, σπίνια πολλών αιώνων, μεταφέρουν τον έπισκέπτη σε μακρινές εποχές, σε τόπους που φαίνονται σάν πλάσματα όνείρων και τον κάνουν να ξεχνά τη σημερινή έποχή με τās προόδους της και την άσχημία της.

Παλι, έννοείται, στα πρωτόγονα αυτά θεάματα, υπάρχει όπωσδήποτε και ο σύγχρονος πολιτισμός. Μέγαρο ολόκληρο πλήθος δωματίων είναι σκορπισμένα στα περισσότερα χωριά. Στην πρωτεύουσα ηλεκτρικό φως. Γραμμόφωνα, ραδιόφωνα και άλλες σύγχρονες ενοχλήσεις άντηχούν κοντά εις τους άνεμομύλους που αλέθουν το κριθάρι, όπως στην έποχή του Ήσιδου.

Το μίγμα όμως αυτό πρωτογενείας και σύγχρονου πολιτισμού, καθώς και τα περίεργα γεωλογικά φαινόμενα, προκαλούν την περιέργειαν των ξένων και δημιουργούν ρεύμα έπισκεπτών, που το υποβοηθεί και ο Τουρισμός. Χάρης στις ένέργειες του Τουρισμού, έγινε τελευταία ένα αρκετά ευπρόσωπο ξενοδοχείο το «Βουλκάν Ότέλ» όπου βρίσκει ο ξένος, μαζί με το πρωτότυπο και άγριο θέαμα, τās σύγχρονους άνεσεις της ζωής.

Πρό όλγων έτών άρχισαν οι νέοι δρόμοι.

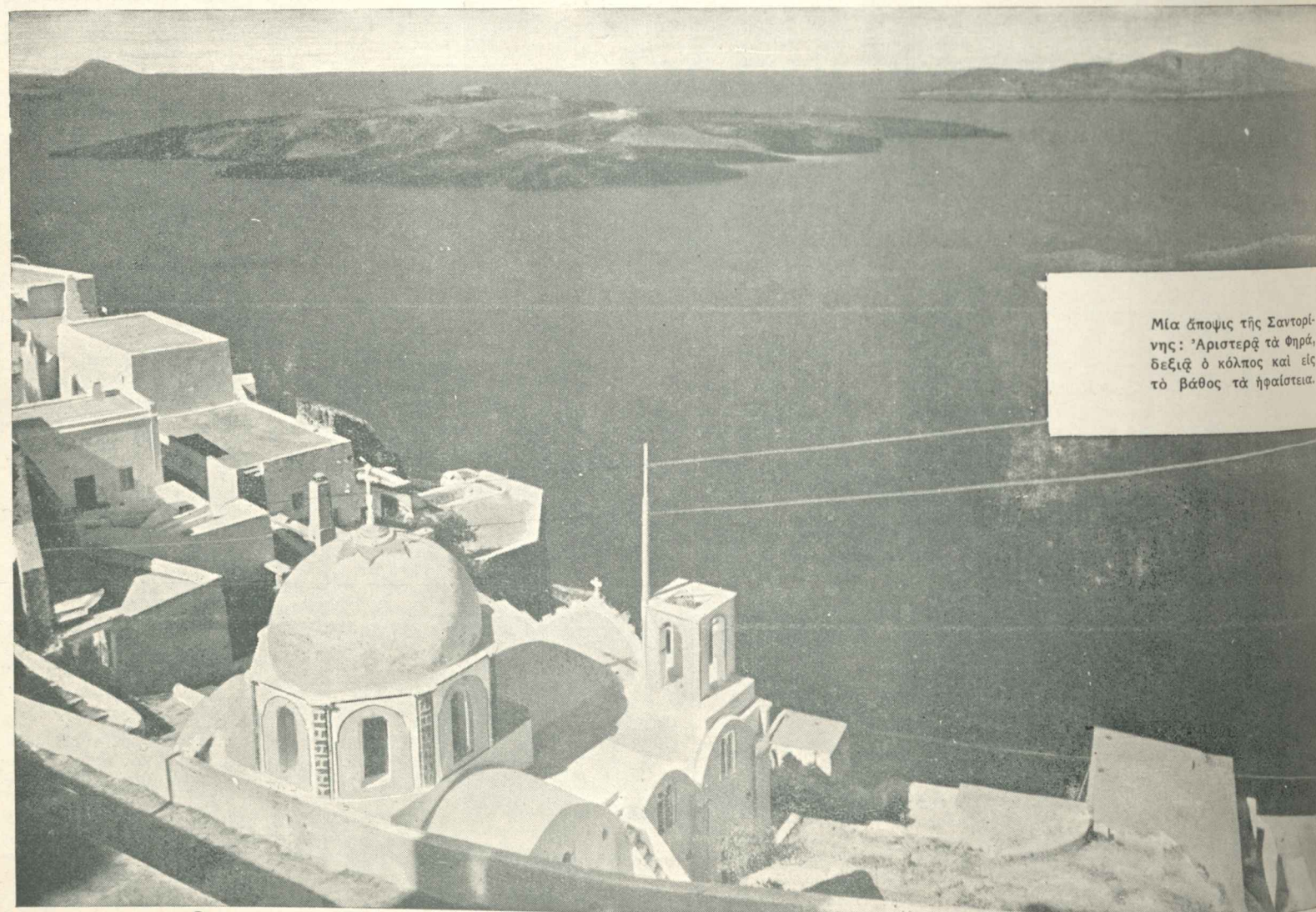
Τώρα πρόκειται να συνεχισθή η κατασκευή των.

Επίσης και το λιμάνι, που άρχισε πρό πολλών χρόνων, πρόκειται τώρα να τελειώσει.

Αν κατορθωθούν αυτά και παρουσιασθή επί τέλους και στη Σαντορίνη το αυτοκίνητο, τότε με την εξαιρετική δροσιά που έχει το αέροφίλο αυτό νησί, με τα έξωτικά του θεάματα και τον πολιτισμό των κατοίκων του, θα είναι ένα σπάνιο κέντρο όχι μονάχα τουρισμού, άπλης δηλαδή έπισκέψεως, αλλά και παραθερισμού.

Θά νομίζει ο ξένος πώς ζή κάποια ζωή παραμυθιού. Μέσα σ' ένα περιβάλλον που θυμίζει την Κόλασι, θά έχει τās άπολαύσεις του Παραδείσου.

ΣΗΥΡΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Μία άποψις της Σαντορίνης: Άριστερά τα Φηρά, δεξιά ο κόλπος και εις το βάθος τα ήφαιστεια.

Άλλη άποψις των Φηρών. Άριστερά, στην άκρη του βράχου, το «Βουλκάν Ότέλ».

Ο «ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ» ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

«Υπάρχουν στιγμαί, γράφει ο Βίκτωρ Ουγκώ, κατά τας οποίας, όποιανδήποτε στάσιν και άν τηρή τὸ σώμα τοῦ ἀνθρώπου, είτε ὀρθον εἶνε, είτε καθισμένον, ἡ ψυχὴ τοῦ μένει γονυκλινής εἰς στάσιν προσευχῆς καὶ ἱκεσίας».

Ἔτσι ἀκριβῶς γονατίζει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μόλις εὐρεθῇ μέσα στὸν περίβολον τοῦ Ὑπατοῦ Ἰδρύματος τῆς Ὁρθοδοξίας: τῶν Πατριαρχείων. Καὶ τὸ συναίσθημα αὐτὸ γίνεται ἀκόμη βαθύτερον καὶ ἐντονώτερον ἂν ὁ ἀνθρώπου τύχη τῆς τιμῆς νὰ ἀντικρύσῃ τὸν Ἐθνάρχην, τὸν Ὑπέρτατον Πνευματικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας: τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην, ὅταν μάλιστα Ἐθνάρχης εἶνε ὁ Φῶτιος Β', ὁ Ἰσάκιος τοῦ Φωτίου Α'.

Τὸ συναίσθημα αὐτὸ τοῦ γονατισμοῦ τῆς ψυχῆς, εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ ἀποφύγῃ κανεὶς, ὅχι μόνον Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ ξένους, ὅχι μόνον Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλόθρησκους, καὶ ἄθρησκους, καὶ μὲ ὁσονδήποτε χαλαρωμένον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Εἶνε τὸ συναίσθημα ποῦ ἔκαμε τὸν Μωάμεθ τὸν Κατακτητὴν, ὅταν εὐρέθῃ ἐμπρὸς εἰς τὸν Πατριάρχην Γεννάδιον Β' τὸν Σχολάριον, νὰ κυριευθῇ ἀπὸ σεβασμὸν καὶ νὰ τοῦ παραχωρήσῃ τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ προνόμια τῶν ὑποδούλων. Εἶνε τὸ συναίσθημα, ποῦ ἐπὶ πέντε αἰῶνας, ἔκαμε τοὺς Τούρκους κυριάρχους νὰ σέβωνται τὸ Φανάρι, καὶ νὰ τὸ ἀποφύγουν, νὰ τὸ ἀφήσουν συνοικίαν καθαρῶς Χριστιανικὴν, καὶ κανεὶς ποτὲ Τούρκος μεγαστὰν νὰ μὴ διανοηθῇ νὰ κτίσῃ τὸ παλάτι τοῦ εἰς τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν τοποθεσίαν.

Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ μέχρι πενιχρότητος λιτότης τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως τῶν Πατριαρχείων καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ἀντὶ νὰ μειώνῃ, γιγαντώνει, τὸν ἀντίον, τὸ αἶσθημα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς κατανύξεως. Δυσκολεύεται ὁ νοῦς νὰ παραδεχθῇ καὶ ν' ἀνεχθῇ τὴν σκέψιν, ὅτι ἡ Πνευματικὴ Ἐδρα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε τὸ κτίριον ἐκεῖνο ποῦ ἀπ' ἐξω—ἀς προσφέρωμεν τὴν βέβηλον φράσιν—δὲν γεμίζει τὸ μάτι τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ καὶ ἀπέρριπτα ἐξωτερικῶς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ὁ Πατριαρχικὸς Ναός. Ἀλλὰ μέσα... Εἰς κάθε βῆμα ἀναμένον τὸν ἐπισκέπτην συγκινήσεις, κατάνυξις, δέος, ἀπὸ τὸ Τραγικὸν Τρίπορτο στὴν μίαν πόρταν τοῦ ὁποῦ ἐκρεμάσθη ὁ αἰμνῆτος Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', ἔως τὰ εἰκονίσματα τοῦ ναοῦ ποῦ ἀριθμοῦν βίον αἰῶνων, καὶ τὰ τρία ἅγια λείψανα, τῆς ἁγίας Εὐφημίας, τῆς ἁγίας Σαπφούς καὶ τῆς ἁγίας Σολομῆς ποῦ διατηροῦνται ἀλύτωτα μέσα εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναόν. Καὶ ὡς ἀπλοῦς ἐπισκέπτης νὰ πατήσῃ κανεὶς τὸ κατῶφλι τοῦ Ναοῦ, γίνεται ἀμέσως προσκυνητής. Καὶ δὲν ἤξεύρει τί νὰ πρωτοπροσκυνήσῃ.

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ ὁ δημοσιογράφος ἐπισκέπτης εἰσέρχεται μὲ ρίγη συγκινήσεως εἶνε τὰ καθαυτὰ Πατριαρχεῖα, τὸ κίτρινοχρῶμο μὲ τὴν ξεθωριασμένην πρόσοψιν πάνσεπτον κτίριον, ποῦ φαίνεται ὡς ἐτοιμόρροπον, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον στεγάζεται ἱστορία δεκαπέντε αἰῶνων, ἱστορία ἔθνικη καὶ θρησκευτική, ἱστορία ζωντανή, ὀλοζώντανη, χειροποίηστῃ, μὲ ἀκμαίās τὰς παραδόσεις τῆς θρησκείας καὶ τῆς ψυχῆς, μὲ ἀπειρα, πανάπειρα τὰ ἱστορικὰ κειμήλια καὶ τεκμήρια, μὲ ἀπαραβάτως τηρούμενον τὸ Πατριαρχικὸν Πρωτόκολλον, ποῦ ἔχει θεσπισθῇ πρὸ δώδεκα αἰώνων, καὶ ποῦ τηρεῖται ἀπαρεγκλίτως μέχρι τῶν παραμικροτέρων λεπτομερειῶν τοῦ μὲ πρόχειρον εἰς τὸν νοῦν ὅλων τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὡσάν νὰ συνετάγῃ χθές.

Τὸ Πρωτόκολλον ποῦ κρατεῖ αἰχμαλώτων, εἰς μίαν ἱερὰν καὶ μυριοποθητὴν αἰχμαλωσίαν τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην, αἰχμαλώσαν ποῦ πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς ὑπεράνθρωπον πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, γιγαντείον δύναμιν θελήσεως διὰ νὰ ὑποβληθῇ εἰς αὐτὴν καὶ μάλιστα ἐκουσίως.

Ὁ ἱεράρχης ποῦ θὰ ἔχῃ τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ ἐκλεγῇ, μεταξὺ τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων κληρικῶν τῆς Ὁρθοδοξίας εἶνε ὑποχρεωμένος ν' ἀπαρνηθῇ διὰ παντὸς τὰ ἐγκό-

σμία, νὰ στερηθῇ μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ πνοῆς, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἀκόμη καὶ τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας. Θὰ περάσῃ ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ κλεισμένους μέσα εἰς τοὺς τοίχους τῶν Πατριαρχείων. Δὲν θὰ βγῇ ἀπ' ἐκεῖ μέσα παρὰ μόνον εἰς τὰς σπινωτάτας περιπτώσεις—τέσσαρας—ἐπέντε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του—ποῦ θὰ χρειασθῇ ν' ἀνταποδώσῃ ἐπίσκεψιν εἰς κανένα ἐντιμωτάτον ἐπισκέπτην του.

Ρίγη ἀγαλλιᾶσεως καὶ συγκινήσεως αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν τοῦ γίνῃ ἡ τιμὴ τοῦ νὰ εὐρεθῇ ἐμπρὸς εἰς τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην, ὅταν μάλιστα Ἀρχηγὸς τῆς Ὁρθοδοξίας εἶνε ὁ Φῶτιος Β'.

Ὁ ὑποφαινόμενος εἶχε τὴν μοναδικὴν εὐτυχίαν νὰ τιμηθῇ μὲ δύο συνομιλίās ἀπὸ 2 1/2, ὥρας τὴν καθέμیان, τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Τί συγκίνησις, τί ἀγαλλιᾶσις. Εἶνε ἕνα ἀναβάπτισμα ψυχικὸν καὶ πνευματικόν. Νομίζει κανεὶς πῶς εὐρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὸν ἐπίγειον κόσμον.

Ὁ Πατριάρχης Φῶτιος Β' δικαίως θεωρεῖται ὡς μίς ἀπὸ τὰς δέκα πλέον ἐξεχούσας φυσιογνωμίας τῶν ἐπὶ δεκαεὶ αἰῶνας Πρωτοεραρχῶν μας.

Ἡ ἀσκητική, ἰσχνὴ καὶ δλυμπία φυσιογνωμία Του, τὸ ὑπερβολικὰ λεπτὸν καὶ μᾶλλον ὕψηλόν παράστημά Του, οἱ μεγαλειώδεις ἀπλοὶ καὶ ἀνεπιτήδευτοι τρόποι Του, ἀποτελοῦν τὴν ἰδεώδη παράστασιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ σεμνότης τοῦ ὅρους Του ποῦ σὰς ἐνθυμίζει παιδικὴν προσευχομένην, ἡ λεπτοτάτη, σάν παιδική, γλυκυτάτη καὶ ἀρμονικὴ ἐπίσης φωνὴ Του, ποῦ μοιάζει μὲ φωνὴν Χερουβεὶμ, σὰς μαγεύει καὶ νομίζετε πῶς σὰς ἐξαυλώνει. Τὰ ἀπεριγράπτου δέυτητος μάτια Του σὰς κάμνουν νὰ αἰσθανθῇτε ὅτι εὐρίσκεσθε ἐμπρὸς εἰς τὸν εὐφύεστερον κληρικὸν ποῦ ὑπάρχει σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ λόγοι Του, ἀνεξάντλητος σοφία.

Εἶνε ἀφάνταστος ἡ εὐρυμάθεια τοῦ σημερινοῦ Οἰκουμένικου Πατριάρχου, ἀπίστευτη, ἀπέραντη ἡ μνήμη Του.

Μοῦ ἔκαμε κατάπληξιν τὸ ὅτι γνωρίζω τὰ δνόματα ὅλων τῶν ἱερέων τῆς Ἑλλάδος ποῦ δὲν ἀνήκουν πλέον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὅτι ἐνθυμεῖται ποῖαν ἀκριβῶς

ἐποχὴν καὶ διὰ ποῖον λόγον καθηρέθη ὁ καθεὶς τῶν. Γνωρίζω ἐξ ὀνόματος ὅλους τὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνὰ τὴν ὕψηλιον κορυφὰς τῆς Ἑλληνικῆς Διανοήσεως, Ἐπιστήμης, Τεχνῶν, Γραμμάτων, Πολιτικῆς, Ἐμπορίου κ.λ.π. Σὰς ὁμιλεῖ ἐπὶ παντὸς θέματος, ἀκόμη καὶ τοῦ πλέον ἀσχετοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ βλέπετε ὅτι εἶνε τόσο μνησμένος εἰς αὐτό, καὶ ὅτι τὸ κατέχει ὡς εἰδικός. Εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρητὲ θέμα ποῦ νὰ μὴ τὸ γνωρίζῃ.

Ἐσπούδασεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν δύο ἐπιστήμας, τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν Θεολογίαν, τελειοποιήσας ἀργότερον τὰς σπουδὰς τοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν. Καὶ ἀγαπᾷ τὰς Ἀθήνας ὅπως τὴν γενέτειράν του, τὸ Φανάρι, μολονότι ἀγνοεῖ τὴν σύγχρονον πρωτεύουσάν. Ἐχει μένει μὲ τὴν ἐντύπωσιν τῶν Ἀθηνῶν ὅπως ἦσαν πρὸ 40 καὶ πλέον ἐτῶν, κατὰ τοὺς φοιτητικοὺς τοῦ χρόνους. Ἐχει ζήσει εἰς τὴν Βουλγαρίαν 28 χρόνους, παρὰ τῷ αἰμνήστῳ θεῷ τοῦ Μητροπολίτη Φιλιππουπόλεως Φωτίῳ. Ἐκεῖ, εἰς τὴν Φιλιππούπολιν, ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἐχρημάτισε πρωτοσύγγελος καὶ Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος μετὰ τὴν ἀγρίαν ἐκδίωξιν τοῦ Μητροπολίτου θεοῦ τοῦ. Προῖόν τῆς διαμονῆς τοῦ ἐκεῖνης εἶνε ἕνα ὀγκώδες καὶ πολύτιμον βιβλίον τὸ ὁποῖον μὲ τὸ ὄνομα Δημ. Μηκώτης—ποῦ εἶχε προτοῦ ἐκλεγῇ Πατριάρχης—ἐξέδωκε διὰ τοὺς κατὰ καιροὺς διωγμούς τοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ βιβλίον δὲ ἐκεῖνο, βρῖθον μὲ ἐπίσημα βουλγαρικά ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα, ὑπῆρξε πολῦτιμος βοήθος τῶν ἐκαστοτε ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅσας εἶχαν νὰ διαπραγματευθοῦν σχετικὰ ζητήματα μὲ τοὺς Βουλγάρους, ἀμφισβητοῦντας κατὰ σύστημα τοὺς διωγμούς καὶ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἀνθοῦντος ἄλλοτε ἐν Βουλγαρίᾳ Ἑλληνισμοῦ.

Μὴ νομισθῇ, ὅμως, ὅτι ἡ μελέτη καὶ ἡ εὐρυμάθεια εἶνε τὰ μοναδικὰ τοῦ προσόντα.

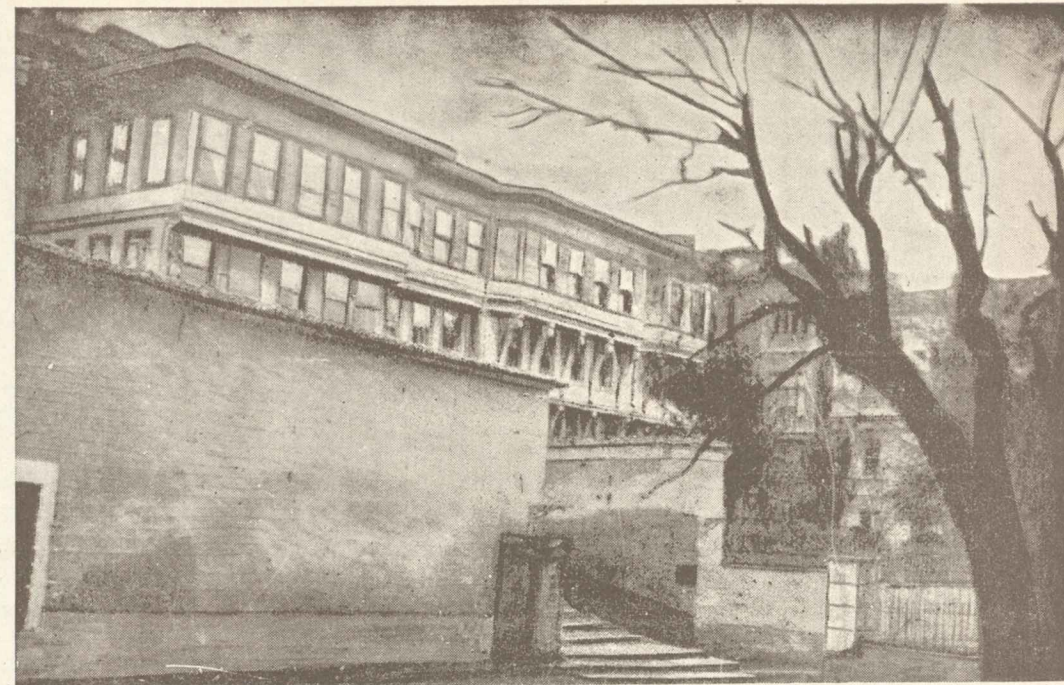
Κατέχει εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν διπλωματικὴν δεξιότητάν. Χειρισμὸς τῶν ζητημάτων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ παράδοσιν τῶν Πατριαρχείων καὶ χάρις εἰς τὴν ὁποίαν αἱ κορυφαὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπὶ αἰῶνας ἀντιμετώπιζαν ἀποτελεσματικῶς τὰς φοβερωτέρας κρίσεις, τοὺς μεγαλυτέρους κινδύνους καὶ τὰ πλέον ἀκανθώδη ζητήματα. Ὁ Φῶτιος Β' τὸ ἀπέδειξε ἅμα τῇ ἀναρρήσει τοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ὅταν ἡ Ἰταλία ἐξήτησε τὴν δημιουργίαν Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῶν Δωδεκανήσων.

Ὁ Ἐθνάρχης διεξέφυγε τὸν σκόπελον μὲ μίαν διπλωματικωτάτην ἀπάντησιν.

Τὸ Οἰκουμένικόν Πατριαρχεῖον, εὐλόγησε, δὲν ἔχει καμμίαν ἀντίρρησην. Ἀλλὰ... διὰ νὰ ἱδρυθῇ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία εἰς μίαν περιφέρειαν, πρέπει νὰ τὸ ζητήσῃ τὸ Ὁρθόδοξον ποιμνιον τῆς περιφέρειας. Κανονίσατε, λοιπόν, νὰ διεξαχθῇ ἕνα δημοψήφισμα μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων τῆς Δωδεκανήσου, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν Μητροπολιτῶν, τοὺς ὁποίους θὰ ἀποστείλῃ τὸ Πατριαρχεῖον.

Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον καὶ πολυτιμότερον προσὸν τοῦ σημερινοῦ Οἰκουμένικου Πατριάρχου εἶνε τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον ποῦ δεικνύει πρὸς τὸν κάθε ἐπισκέπτην του. Ὅταν εὐρίσκεται κανεὶς ἐμπρὸς εἰς τὸν Φῶτιον Β' αἰσθάνεται ν' ἀνοιγῇ ἡ ψυχὴ τοῦ, νομίζει ὅτι ὁμιλεῖ πρὸς τὸν πατέρα του, νοιώθει βαθῶς ὅτι ἔχει ἀπέναντί του τὸν Μεγάλον Πατέρα, τὸν Πνευματικὸν Πατέρα τῶν ἑκατομμυρίων Χριστιανῶν.

Γ. Χ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

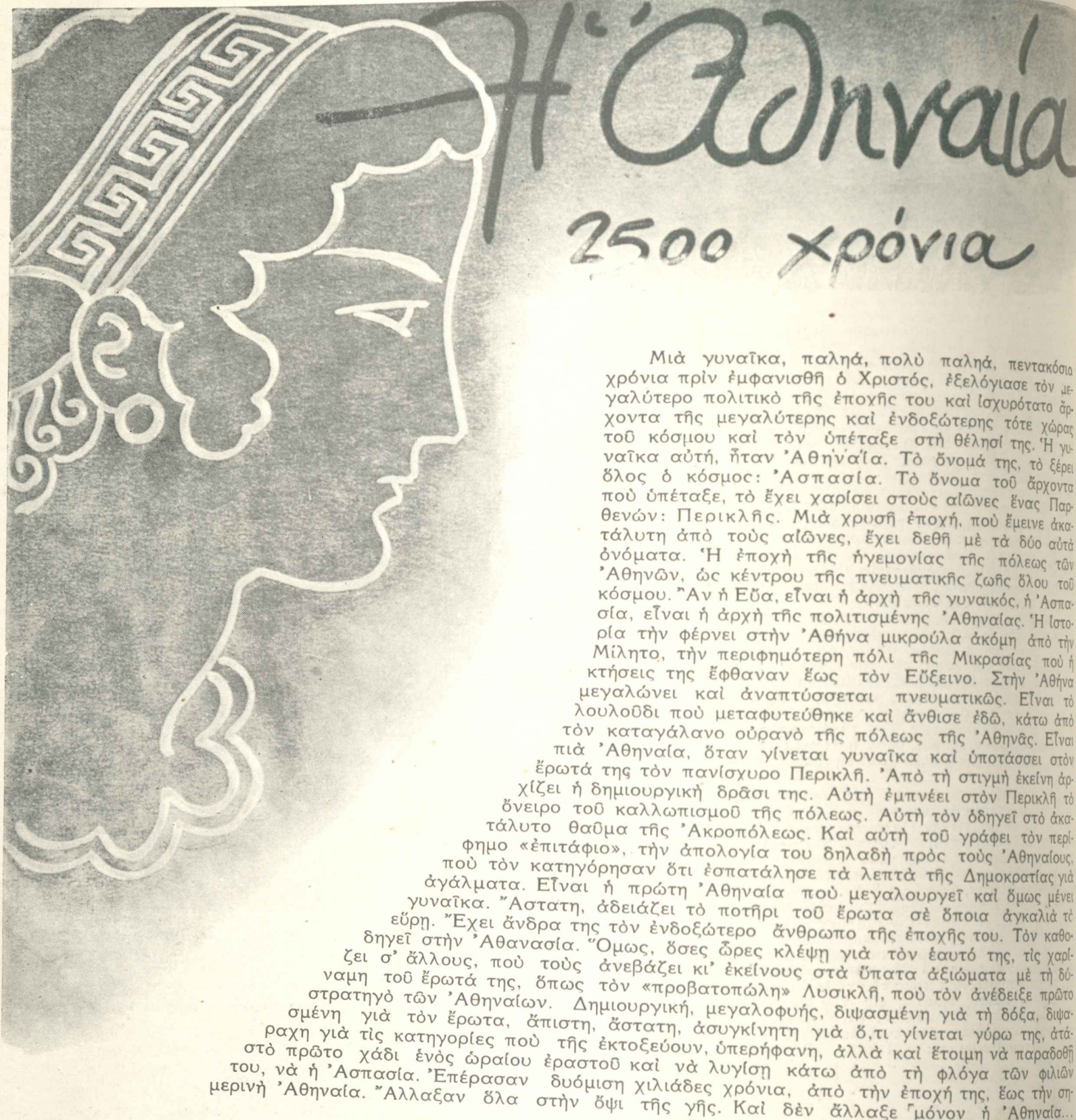

Ἐκ τῶν ἀνω: Τὰ Πατριαρχεῖα μὲ τὴν ἀπλὴν καὶ ἀπέρριπτον ἐξωτερικὴν τὸν ἐμφάνισιν. Τὸ ἐτοιμόρροπον κτίριον τῶν παλαιῶν Πατριαρχείων ὅπου στεγάζεται ἱστορία δεκαπέντε αἰώνων. Ὁ Ναός τῆς Ἁγ. Εἰρήνης, τῶρα Βυζαντινὸν Μοῦσεῖον.

Ἀριστερὰ κάτω: Ἡ Ἐκκλησία τῶν Πατριαρχείων.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ τῶν Πατριαρχείων.

Μιά γυναίκα, παλιά, πολύ παλιά, πεντακόσια χρόνια πριν εμφανισθεί ο Χριστός, ξελόγιζε τον μεγαλύτερο πολιτικό της εποχής του και ισχυρότατο άρχοντα της μεγαλύτερης και ένδοξότερης τότε χώρας του κόσμου και τον υπέταξε στη θέλησή της. Η γυναίκα αυτή, ήταν 'Αθηναία. Το όνομά της, το ξέρετε; Ο κόσμος: 'Ασπασία. Το όνομα του άρχοντα που υπέταξε, το έχει χαρίσει στους αιώνες ένας Παρθενών: Περικλής. Μια χρυσή εποχή, που έμεινε ακατάλυτη από τους αιώνες, έχει δεθεί με τα δύο αυτά όνόματα. Η εποχή της ηγεμονίας της πόλεως των 'Αθηνών, ως κέντρου της πνευματικής ζωής όλου του κόσμου. Αν η Εύα, είναι η αρχή της γυναικός, η 'Ασπασία, είναι η αρχή της πολιτισμένης 'Αθηναίας. Η ιστορία την φέρνει στην 'Αθήνα μικρούλα ακόμη από την Μίλητο, την περιφημότερη πόλη της Μικρασίας που η κτήσις της έφθαναν έως τον Εύξεινο. Στην 'Αθήνα μεγαλώνει και αναπτύσσεται πνευματικώς. Είναι το λουλούδι που μεταφυτεύθηκε και άνθισε εδώ, κάτω από τον καταγάλανο ουρανό της πόλεως της 'Αθηνάς. Είναι πια 'Αθηναία, όταν γίνεται γυναίκα και υποτάσσει στον έρωτά της τον πανίσχυρο Περικλή. Από τη στιγμή εκείνη αρχίζει η δημιουργική δράση της. Αυτή εμπνέει στον Περικλή το όνειρο του καλλωπισμού της πόλεως. Αυτή τον οδηγεί στο ακατάλυτο θαύμα της 'Ακροπόλεως. Και αυτή του γράφει τον περίφημο «επιτάφιο», την απολογία του δηλαδή της Δημοκρατίας, για την οποία υπέταξε τον Περικλή. Αυτή τον καθοδηγεί στην 'Αθανασία. Όμως, όσες ώρες κλέβει για τον εαυτό της, τις χαρίζει σ' άλλους, που τους ανεβάζει κι' εκείνους στα ύψατα αξιώματα με τη δύναμη του έρωτά της, όπως τον «προβατοπώλη» Λυσικλή, που τον ανέδειξε πρώτο στρατηγό των 'Αθηναίων. Δημιουργική, μεγαλοφυής, διψασμένη για τη δόξα, διψασμένη για τις κατηγορίες που της εκτοξεύουν, υπερήφανη, αλλά και έτοιμη να παραδοθεί στο πρώτο χέδι ενός ωραίου έραστου και να λυγίσει κάτω από τη φλόγα των φιλιών του, να η 'Ασπασία. Επέρασαν δύο αιώνες χιλιάδες χρόνια, από την εποχή της, έως την σημερινή 'Αθηναία. Άλλαξαν όλα στην όψη της γης. Και δεν άλλαξε μόνον η 'Αθηναία...

Δεν χτίζει βέβαια ξανά Παρθενώνες η 'Αθηναία που διαδέχεται την 'Ασπασία. Όμως δεν παύει ν' ακολουθεί τ' αχνάρια της. Την εποχή της αθηναϊκής ηγεμονίας, η 'Ασπασία υπέταξε τον Περικλή, στη δική της ηγεμονία. Στην εποχή της Φραγκικής ηγεμονίας στην 'Αθήνα, μια άλλη 'Αθηναία, η Μαρία Ρέντη, κόρη ενός συμβολαιογράφου, υπέταξε στην ηγεμονία της τον ηγεμόνα των 'Αθηνών, τον πανίσχυρο 'Ατζαγώλη. Ποιά η διαφορά; Και ο ένας και ο άλλος εγκατέλειψαν τις γυναίκες τους για να κερδίσουν ο ένας την 'Ασπασία και ο άλλος την Ρέντη. Ο ένας χαρίζει στους 'Αθηναίους τα αθάνατα μάρμαρα της 'Ακροπόλεως, γιατί η 'Ασπασία έχει τη δίψα να ιδεί την πατρίδα της ώραία. Ο άλλος χαρίζει στους 'Αθηναίους την ελευθερία τους, γιατί η 'Αθηναία υποτάσσει τον πιο άτιθασσο άνδρα της εποχής του, τον άνθρωπο που έπαιξε με τον έρωτα δύο κανείς. Είναι η Θηρεσία Μακρή, η «κόρη των 'Αθηνών» και ο άνθρωπος που υπέταξε, ο Λόρδος Βύρων. Το όραμά της, κάνει τον Βύρωνα να γίνει ο απόστολος της ιδέας της ελληνικής ελευθερίας στην Ευρώπη και τον φέρνει έπειτα στην 'Ελλάδα για να πεθάνει στο Μεσολόγγι για την ελευθερία της. Δεν έχτισε λοιπόν ένα Παρθενώνα η κόρη των 'Αθηνών, η πανέμορφη 'Αθηναία του Βύρωνος;

Η σημερινή 'Αθηναία, ξεκινάει από την 'Ασπασία, στέκει λίγο στη Ρέντη, περνά από την Θηρεσία Μακρή και φθάνει στα χρόνια μας και στον σημερινό πολιτισμό, χωρίς να χάσει τίποτε από τα προϊστορικά της εφόδια. Έλατε να την συναντήσουμε στο φτωχικό και δλοκάθαρο και νοικοκυρεμένο ατικό σπίτι. Θα την εύρετε να ασκή δίχως κανένα περιορισμό την ηγεμονία της. Στη θέλησή της, είναι υποταγμένοι όλοι, αρχίζοντας από τον άνδρα της. — Περικλή. Τον άλλο μήνα πρέπει να πάρουμε τον μπουφέ. Το βαρέθηκα πια αυτό το σαράβαλο που έχουμε... — Μά 'Ασπασία μου, είναι τώρα εποχή για έξοδα;

— Όποιος δεν θέλει να ζυμώσει πέντε μέρες κοσκινάει. Είναι και παρ'ότι εποχή. Άσε να ιδής πώς θα τα κανονίσω εγώ.

Την άλλη ημέρα ο καινούργιος μπουφές είναι σίτι. Πώς; Άπλούστατα. Η ηγεμονία 'Ασπασίας έπληξε σ' ένα επιπλοποιό, έσυμφώνησε με δόσεις, έτοίμασε τα γραμμάτια και τα έστειλε με τον υπάλληλο στον άνδρα της. Εκείνος τα υπέγραψε και από τη στιγμή εκείνη τα έσοδά του έμειώθησαν κατά χίλιες δραχμές τον μήνα. Άλλά μπορούσε να κάμει κι' αλλιώς; Βασιλική διαταγή...

— Είδες ανδρούλη μου τί ωραίος που είναι ο μπουφές;

— Περίφημος. Μπράβο!

Και ο αιώνας ήττημένος, ζητωκραυγάζει τον νικητή του. Έλατε πάρα πάνω. Στο σπίτι του έπιστήμονα.

— Εσύ χάνεσαι Περικλή μου με το δικηγορικό. Μιλάς περίφημα, είσαι πασίγνωστος. Έχεις ένα σωρό φίλους. Μπορούσες κάλλιστα να γίνης βουλευτής και ύπουργός. Αφίνω που δεν είναι καλύτερος από σένα ο πρωτύπουργός...

— Άστείλεύσαι 'Ασπασία;

— Δεν άστείεύομαι καθόλου. Σκέψου το και θα ιδής...

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΜΙΑΤΟΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΟΜΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ο δικηγόρος-Περικλής το σκέπτεται από εκείνη τη στιγμή, θέλοντας και μή. Η 'Ασπασία άσκει την έπισησή της, την ηγεμονία της, στην όποιαν δίχως να το καταλάβει έχει υποταχθεί ο Περικλής.

— Υστερ' από χρόνια ο Περικλής είναι 'Υπουργός, η τοδύχιστον σημαίνων βουλευτής. Οι φίλοι θαυμάζουν την άπροσδόκητη εξέλιξη.

— Είχε γυναίκα μάλαμα, βλέπεις. Αυτή τον ανέδειξε.

— Λένε όμως, πως τον στολίζει λιγάκι...

— Έχουν και οι δύο δική. Η 'Αθηναία ανεβάζει τον άνδρα της για ν' ανεβή κι' αυτή μαζί του. Άμα ανεβή, αρχίζει να κυττάει γύρω της, ίσως για ν' απολαύση το νέο τοπίο. Η παλιά 'Ασπασία, δεν έκαμε τίποτε λιγότερο.

Πάμε στην 'Αθηναία που εργάζεται: Δακτυλογράφος, τραπεζιτική υπάλληλος, πωλήτρια σε μεγάλα καταστήματα, μανικουρίστα. Μια ματιά φθάνει για να πεισθής ότι ηγεμονεύει στο περιβάλλον της.

— Υπογράφετε σάς παρακαλώ κύριε τμηματάρχα;

Ο Περικλής-τμηματάρχης υπογράφει. Μία, δύο, πέντε, δέκα, πενήντα, εκατό, χίλιες. Μετά τις χίλιες υπογράφει, πηγαίνει κατ' ευθείαν με τη δακτυλογράφο του στον παπά και στον κουμπάρο. Το ίδιο παθαίνει ο διευθυντής της τραπεζής. Το ίδιο ο διευθυντής του μεγάλου καταστήματος. Το ίδιο ο καλύτερος πελάτης της μανικουρίστας. Η 'Αθηναία έξω από το σπίτι, στην εργασία της, σκαρφάζεται σιγά-σιγά στην 'Ακρόπολη της αποκαταστάσεώς της και χτίζει τον ναό της 'Απτερού Νίκης της. Αδιάφορο αν τον γκρεμίζει, αργότερα. Είπαμε: Και η παλιά 'Ασπασία, μετά τον Περικλή, αγάπησε τον προβατοπώλη της.

— Άς περάσουμε στην κοσμική της ζωή. Έδώ κι' εκατό χρόνια, το νησί των Σπετσών, έγινε περίφημο από τα πολεμικά του κατορθώματα. Υστερα εξεχάστηκε έντελως. Έδώ και δεκαπέντε χρόνια, το νησί των Σπετσών ξανα-

έγινε περίφημο, γιατί η 'Αθηναία εγδύθηκε στις άμμουδιές του, έγκαινιάζοντας τὰ μπαίν-μίζτ. Έκουβάλησε εκεί βασιλιάδες, Προέδρους, Δημοκράτες, Δικτάτορες, Πρεσβευτές, στόλους ξένων Δυνάμεων. Τό νησί τών Σπετσών εναεχάσθηκε όταν η 'Αθηναία έπηρε το μαγικό της κι' έφυγε γά τις άκτές της 'Αττικής. Η παλιά 'Ασπασία, έγκατεστάθηκε κάτω από τόν γυμνό λόφο της 'Ακρόπολεως και έδημιούργησε μιά καινούργια ζωή. Η σημερινή 'Ασπασία κάνει τό ίδιο, όπου σταθ...

Νά την άναζητήσουμε στην πολιτική; Θά πήτε: 'Η σημερινή 'Αθηναία δέν πολιτεύεται. Ούτε ψηφίζει ούτε ψηφίζεται. Ψέμμα. Δυόμιση χιλιάδες χρόνια πριν, ο Περικλής έκυβερνούσε τή μεγάλη 'Αθηναϊκή Δημοκρατία. Η 'Ασπασία έσυγκυβερνούσε μέσα από τό σπίτι της. Γίνεται νά μή πολιτεύεται και η σημερινή 'Αθηναία; Λοιπόν, η 'Αθηναία και ψηφίζει και ψηφίζεται, και μάλιστα από τὰ πρώτα χρόνια της ελεύθερης ελληνικής ζωής. Δέν έχει σημασία άν δέν υπάρχει ή κάλη της στή έκλογική τμήματα. Υπάρχουν ή κάλπες άλλων, που έφθασαν εκεί, γιατί τό θέλησε μιά 'Αθηναία. 'Αλλως τε ή πρόσφατος Ιστορία μαρτυρεί. Τά Ιστορικά της πρώτης Βασιλείας, άναφέρουν μιά 'Αθηναία, που διηύθυνε τόν 'Όθωνα. 'Όσοι τὰ διαβάσουν, ξέρουν τό όνομά της. 'Εδω άς μήν άναφερθώ. Πιο άργότερα ή άδελφή του μεγαλύτερου συγχρόνου πολιτικού της 'Ελλάδος, ή Σοφία Τρικούπη, συγκυβερνή με τόν Χαρίλαο Τρικούπη. Είναι ή κινητήριος δύναμις του πολιτικού του γραφείου. Και άν φθάσουμε στην τελευταία εικοσαετία... αλλά ή τελευταία εικοσαετία δέν είναι Ιστορία για νά επιτρέπεται ή έρευνα. Είναι σήμερα. Και από τό σήμερα διν λείπει ή 'Αθηναία, όπως δέν έλειπε δυόμιση χιλιάδες χρόνια πριν...

Δημιουργική, μεγαλοφυής, διψασμένη για τή δόξα, διψασμένη για τόν έρωτα, άπιστη, άστατη, υπέρφανη, αλλά και έτοιμη νά παραδοθώ στο πρώτο χάδι ενός ώραιου έραστού, έτσι μάς ζωγραφίζει ή Ιστορία τήν 'Ασπασία, τήν άρχη της σημερινής 'Αθηναίας. 'Ιδια έντελώς, είναι και ή συνέχεια, ή σημερινή 'Ασπασία. Και μάλιστα με μιά διαφορά: Η παλιά 'Ασπασία, έθαυμάστηκε ύστερ' από δυόμιση χιλιάδες χρόνια. Η σημερινή 'Ασπασία δέν έχει άνάγκη νά περιμένη τόσο πολύ. Κατορθώνει χωρίς πολλούς κόπους νά θαυμάζεται από τὰ είκοσι χρόνια της...

Σ. ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ένα κορίτσι του έφειδε

Ήμουν είκοσι χρονών, φοιτητής ακόμα, όταν ή Νίνα θάταν μόλις δεκοχτώ. Έκείνο τό καλοκαίρι, που πήγα πάλι νά τό περάσω στην πατρίδα μου, τήν πρόσεξα για πρώτη φορά. 'Ως τότε μου φαινόταν άνήλικη, άσήμαντη, και, μολονότι από μικρή όνομα τήν ξαναείδα ξεσπουδισμένη, μεγαλωμένη, έτοιμη. Μά κι' ή όμορφιά της είχε μεγαλώσει τό ίδιο. 'Ακόμα θυμάμαι τήν τουαλέττα που φορούσε, εκείνο τό καλοκαίρι, όταν έβγαине περίπατο, με τή μητέρα της, τήν κοντέσσα Μάρνα, και τή μεγαλύτερη άδερφή της, τή Στέλλα — μιά κοντόχοντρη, άσκημη — στην πλατεία και στή Στράτα-Μαρίνα. Ήταν ένα στενό, μονοκόμματο ιφόμεμα, μακρύ ως τὰ στραγάλια — τό πρώτο ίσως φάσμα σταχτό με γαλάζιες γκαρντινούρες' σταχτιά έπίσης γοβάκια με γαλάζιες φιούμπες' και καπέλλο νινής — μεγάλα μπόρ, κατεβασμένα στή πλάγια ως κάτω άπ' ταυτιά — με γαλάζια λουλούδια. Ψηλή — πού ψηλή κι' από τή μητέρα της — λεπτή, λυγρή, με καστανά μαλλιά πρὸς τό ξανθό και με πολύ σκούρα γαλανά μάτια. 'Όλοι τήν κοίταζαν. Μά δλους τούς κοίταζε κι' εκείνη. Αυτό δά τόχε από μικρή: δέν έννοούσε ν' άφήσει παραπνοιμένο κανέναν. Κι' άρχοντόπουλα κοίταζε κι' έμπορόπουλα' και μερικά ροδέμνοστα παιδιά του λαού τὰ κοίταζε κι' εκείνα. «Γεννημένη για έρωτα» τήν έλεγαν οι φίλοι μου, που τήν ήξεραν και καλύτερα.

— Δέχεται, νά ξέρης, και ραβασάκια, με πληροφορούσαν. 'Απαντάει κιόλας με πολύ αίσθημα και με κάμποσες άνορθογραφίες. Καμιά φορά δίνει και κανένα στιγμιαίο ραντεβού στο Ιντρίβτο τόό άρχοντικού της.

— Δηλαδή;

— Μά νά, όταν γυρίζουν τό βράδυ οι τρεις τους άπ' τόν περίπατο. Μπαίνουν, κλείνουν, ή μάννα της κι' ή άδερφή της άνεβαίνουν. 'Εκείνη, με μιά πρόσφαση, μένει κάτω. 'Αφανα σοό άνοίγει, σέ μπάζει — τήν είχε πάρει άποπίσω και σοό είχε γνέψει νά τήν περιμένης απέξω άπ' τήν πόρτα — σάγκαλιάζει — άγάπη μου! — σοό δίνει ένα γρήγορο φιλή στο στόμα — ένα μόνο — κι' ένω σοό φιλάς ακόμα, σέ άποσπράχνει: «Φτάνει! πηγαίνε... μη μάς άκούσουν!» Βγαίνεις 'Εσ' νακλείνει, άνεβαίνει. Αυτό ήταν όλο.

— Τό δοκίμασες ποτέ;

— Τί σέ νοιάζει!.. Πίστευε και μη έρεύνα.

Ένας, δύο, τρεις από τούς φίλους υου, άπάνω-κάτω συνομήλικοι, μου έδωσαν αυτές τίς πληροφορίες, ίδιες όλοι και σέχ, δόν με τὰ ίδια λόγια. Κι' ή παλιά μου περιφρόνηση για τή Νίνα ξαναγύρισε. Τί κι' άν μεγάλωσε κι' άν όμορφηνε τόσο; 'Η τί κι' άν ήταν γεννημένη για έρωτα; Τή στιγμή που τάπαιζε έτσι με δλους, δέν μπορούσε κανείς νά τή λογαριάσει...

Κι' όμως χωρίς νά θέλω, τή λογάριζα. Κάθε φορά που τήν έβλεπα στόν περίπατο με τό νινής καπέλλο, ή στο μπαλκόνι του άρχοντικού της, κάτασπρη σάν τό χιόνι, γαλανή σάν τόν ούρανό, ζανθή σάν τόν ήλιο, τήν έβρισκα και πού όμορφη. Έφθασα νά πω πως δέν ύπήρχε πού όμορφο κορίτσι ούτε στή Ζάκυνθο, ούτε πουθενά. 'Υστερ' από δυό-τρεις έβδομάδες, κατάλαβα πως κινδύνευα και νά τήν έρωτευθώ. Και μ' έκανε πολύ μελαγχολικό ή ιδέα πως, άν άρχιζα νά τής κάνω κόρτε, θά τήν καταφέρνα ίσως νά μανόξει ένα βράδυ τήν πόρτα για νά τή φιλήσω κι' έγώ στο στόμα εκείνο που τόσο τό είχαν φιλημένο. 'Α! μόνο ένας δυνατός έρωτας θά μ' έκανε νά ύποστώ και νάψηφίσω τέτοια ταπεινώση. Και φαντάσομαι — έλεγα μέσα μου — άν τήν έρωτευθώ μου τόσο τρελλά, ώστε νάποφασίσω νά τήν πάρω!

Και τόξερα πως άν τή ζητούσα, θά μου τήν έδιναν — δυστυχώς — χωρίς πολλή δυσκολία. 'Ο μάρμπας της ο γιατρός — πάτερα δέν είχε — μάγαπούσε ξεχωριστά. 'Η μητέρα της, άδερφή του γιατρού, γραμματισμένη γυναίκα, λετεράτα, έλεγε πως μ' έχτιμούσε πολύ — είχα άρχισει πρό πολλού νά γράφω και νά δημοσιεύω — και πως έπιθυμούσε νά με γνωρίσει κι' από κοντά. 'Η οικογένειά μου δέν ήταν βέβαια άρχοντική, στεκόταν όμως

καλά, ή μητέρα μου, λετεράτα κι' αυτή, είχε φίλα μ' ένα σωρό άρχόντισσες, κι' έγώ ήμουν φοιτητής...

Τοτόσο μόνο από μακριά, ντί καπέλο, χαιρετιόμουν με τήν οικογένεια. Μιά μέρα όμως, στή Στράτα-Μαρίνα, ο γιατρός, που έτυχε νά συνοδεύη τίς τρεις κυρίες, με σταμάτησε, καθώς περνούσα χαιρετώντας, γιατί ή κοντέσσα έπιθυμούσε νά με συγχάρη για τή «Μητριά μου». Μού έκαμε πραγματικώς ένα σωρό κομπλιμέντα — ή Στέλλα μιλιά, ή Νίνα με κοίταζε στή μάτια — κι' άνάμεσα στάλλα μου έλεπε:

— Από τούς έλληνες συγγραφείς, τρεις είναι οι άγαπημένοι μου: ο Στέφανος Ξένος, ο Τάτμ-σων(*) και σεις!

— Ήμουν μαζί με τό Μάργαρη, τόν ποιητή, που είχε σταθεί εκεί-δά όσο μιλούσα με τήν κοντέσσα. Τάκουσε αυτό κι' όταν γύρισα κοντά του, έβαλε τίς φωνές και τὰ γέλια:

— Μωρέ, άκουσες τί έλεπε!.. 'Ω, μισκούλιο, ω, άνακάτωμα!.. 'Ο Ξένος, λέει, ο Τάτμσων και σύ!.. 'Ετούτη, γιαμά, είναι ή λετεράτα, τή μπύ-στη τη!..

Τό λόγιο αυτό έκαμε τόν κύκλο τών ζακυθινών λογίων κι' από τότε, άμα έβλεπαν τήν κοντέσσα Μάρνα, έλεγαν: «Νά, ή λετεράτα, τή μπύ-στη τη!» 'Εμένα μου κακοφαινόταν και τήν ύπε-ρασιζόμουν:

— Δέ σάς φτάνει που διαβάσει ή γυναίκα; Ποιά άλλη άρχόντισσα έδω πιάνει ελληνικό βιβλίο; Θέλατε και νά ξέρη νά ξεχωρίσει... Σχολές; Και τό κάτω-κάτω πρέπει νά τής τὰ συχωράμε δλα άφού... γέννησε μιά τόσο όμορφη κόρη!..

— Α, νά, όσο γι' αυτό... ποιος μπορεί νάν τής πη τίποτα; όμολογούσε κι' ο Μάργαρης ο ίδιος.

Έτσι έγινε φίλος κι' από κοντά. Κάθε φορά που άπαντιόμαστε έξω, ή κοντέσσα έπρεπε νά με σταματήσει, νά μου δώσει νά τής φιλήσω τό χέρι, νά με ρωτήσει τί γράφω τώρα και νά με παρακαλέση νά πω τὰ χαιρετίσματά της στην κυρία μητέρα μου. Καμιά φορά, όταν ήμουν μόνος, μου έλεγε: «Κάνουμε λίγα βήματα μαζί! — 'Ω, τιμή μου!» Μ' έβαζε κοντά της, πρὸς τό μέρος της Νίνας, και πηγαίνομα κατά τό Μώλο, όπου ήταν περισσότερη ήσυ-χία, μιλώντας — πάντα ή κοντέσσα κι' έγώ — για πολλά και διά-φορα. Σέ λίγο γυρίζαμε και, άμα φτάναμε στόν κόσμο, άποχαιρετιό-μασταν. 'Η Νίνα φαινόταν κατευχαριστημένη. 'Αν και δέν μιλούσε, άκουγε με προσοχή τήν διήγιά μας, γυρισμένη πάντα κατά μένα, άκουμπούσε κάπου-κάπου πάνω μου ή μ' έπιανε — σά νά παρα-πατούσε κι' ήθελε νά στηριχθώ — και στο τέλος μουφίγγε τό χέρι μ' όλη της τή δύναμη. 'Απεναντίας ή Στέλλα φαινόταν δυ-σχεστημένη. 'Απομακρυνόταν ένα βήμα, κοίταζε γυρισμένη κατά τή θάλασσα, κι' όταν τίς άφίνα, μόλις μου άγγιζε τό χέρι. Φυ-σικά, ή Στέλλα δέν ήταν ούτε λετεράτα σάν τή μητέρα της, ούτε «γεννημένη για έρωτα» σάν τήν άδερφή της. Γι' αυτό κα-νενός είδους ενδιαφέρον δέν μπορούσα νά τής έμπνέω και στο-χάζομαι, θά τής κακοφαινόταν πολύ που ή μητέρα της, ένω δέν έκάτρενε ποτέ μαζί τους κανένα νέο, ούτε άρχοντόπουλο, ούτε συγγενή, έκαν έξάίρεσι για μένα από φιλολογικό θαυμασμό! Νάμουντα τουλάχιστο κόντες σάν τό Σολωμό!

Περίττ νά πω τώρα πως κι' ο δικός μου θαυμασμός για τή Νίνα όλοένα μεγάλωνε, και πως όλοένα αίσθανόμουν πλη-σιέστερο τό σοβαρό κίνδυνο νά τήν έρωτευθώ, νά τρελλάθώ γι' αυτήν και... νά τήν ζητήσω.

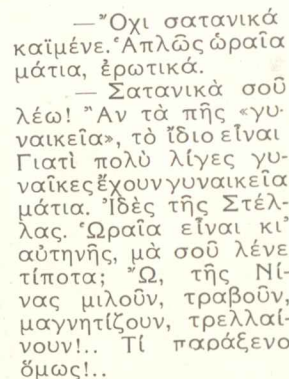
Κάποιο περιστατικό μ' έκαμε νά τό φοβηθώ περισσότερο. Ένα μεσημέρι, φεύγοντας άπ' τό Καζίνο με τόν Τώνη — δεύτε-ρο εάδερφο της Νίνας και πολύ στενό μου φίλο — περάσαμε — ήταν ο δρόμος μας — κάτω άπ' τό σπίτι της και τήν είδαμε σ' ένα παράθυρο. Σταθήκαμε, αλλάξαμε λίγα λόγια — ο Τώνης μάλλον — και προχωρήσαμε.

Πως σοό φαίνεται ή εάδερφή μου; με ρώτησε.

— Πάρα πολύ όμορφη, φιλε μου! Και πως ζεπετάχτηκε, ή; Πέρνου ακόμα ήταν παιδούλα.

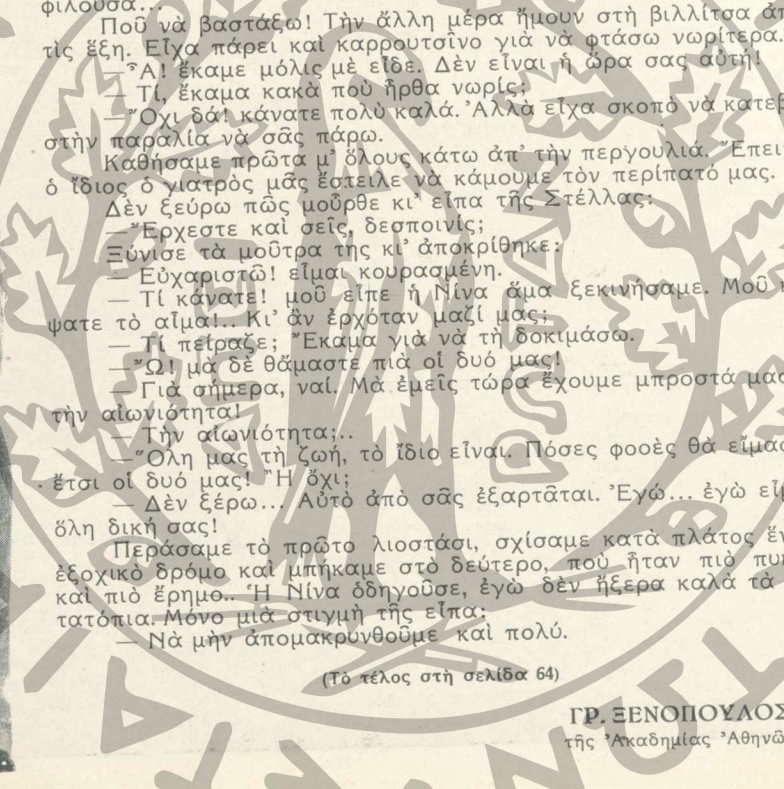
— 'Οχι και τόσο παιδούλα... Αυτό τό θαυμάσιο στήθος που βλέπεις, τόχει από δεκαπέντε χρονών. Κι' αυτά τὰ σατανικά μά-τια από τόν καιρό... που γεννήθηκε!

(*) Ψευδώνυμο έξασημένου σήμερα πεζογράφου, που εκείνο τόν καιρό είχαν μεγάλη πέραςή τὰ κομμάτια που δημοσίευε στην 'Ακρόπολις.

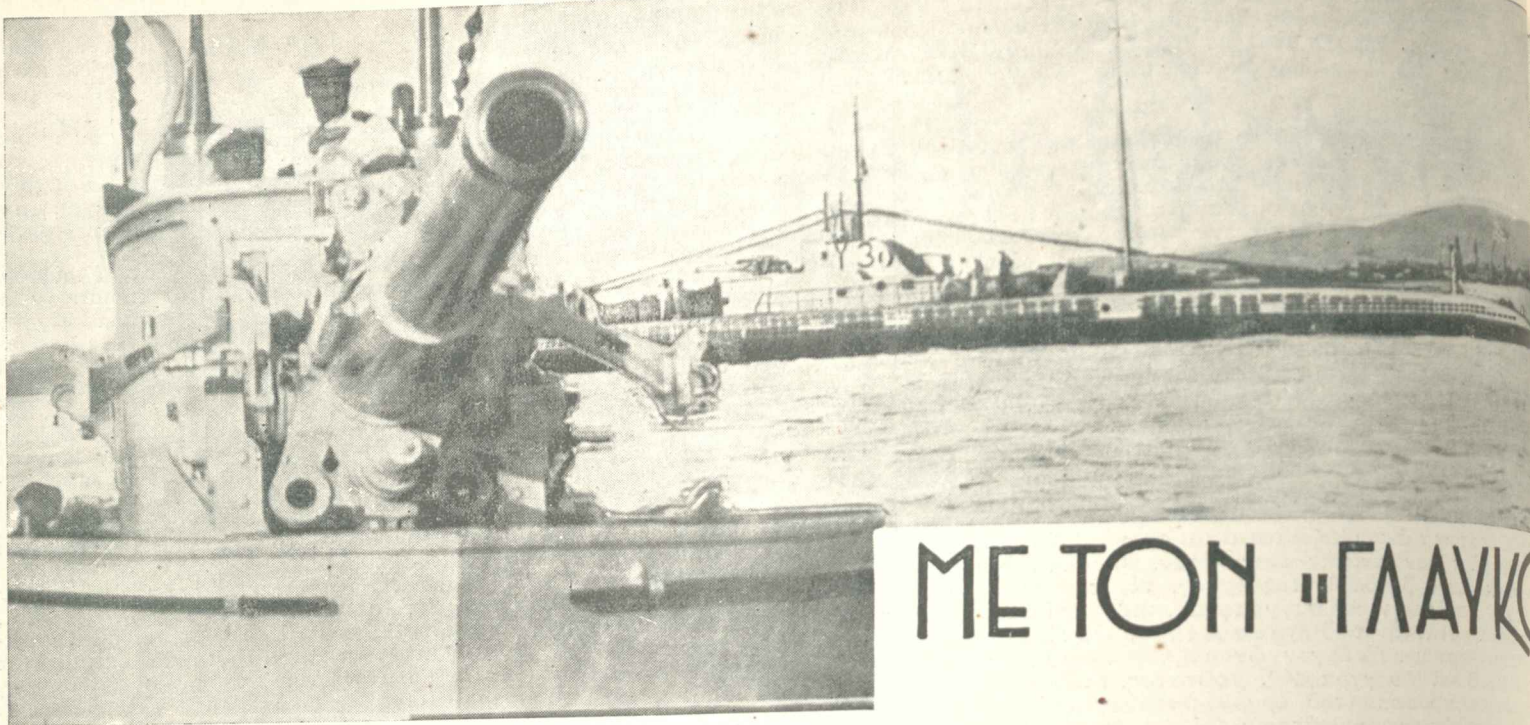

29

10

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΜΕ ΤΟΝ «ΓΛΑΥΚΟ

«Οραμα μοναδικό σε μεγαλοπρέπεια, παρουσιάζει την εποχήν αυτήν ο θαλασσοπόρος, με τα πολεμικά σκάφη του στόλου μας που αναπαύονται στα ήρεμα νερά του, έπειτα από τα κοπιαστικά εκπαιδευτικά ταξείδια που έκαναν σ' όλα τα Έλληνικά πελάγη. Η χρυσή αχτίδα του ήλιου, λούζουν τους σιδερένιους κύκλους μας, και η πρωινή αύρα χαϊδεύει απαλά την κυανόλευκη πού κυματίζει υπερήφανα στους πρυμναίους Ιστούς των. Η ζωή πάνω σ' αυτά αρχίζει από πολύ πρωί, σχεδόν απ' τα χαράματα, και τελειώνει σάν η νύκτα άπλωση τόν βαρύ πέπλο της. Τότε, μόνον τα μικρά φώτα τους, και εκείνα του ασυρμάτου που ανάβουν και σβύνουν συνεχώς στα πρωαία ξάρτια, προδίδουν την παρουσίαν των.

Ο στολίσκος των αντιτορπιλικών και των υποβρυχίων, είχε διαταχθί να άποπλεύση ένα πρωί του περασμένου Αυγούστου, για την έκτέλεσιν άσκήσεων στο Σαρωνικό. Η ώρα του άποπλου πλησίαζε. Από της άρχηγίδος μετεβιβάζοντο στους κυβερνήτας των λοιπών σκαφών η τελευταίες διαταγές: Τα υποβρύχια έπρεπε να προηγηθούν και να προσβάλουν τόν υποθετικόν έχθρον, πού την φοράν αυτήν δέν ήταν άλλος από τόν αντιτορπιλικό «Ναύαρχος Κουντουριώτης», και πού, σύμφωνα με τις πληροφορίες πού είχαν, θα έπιχειρούσε μεμονωμένην επίθεσιν κατά παρακτίων όχυρώσεων.

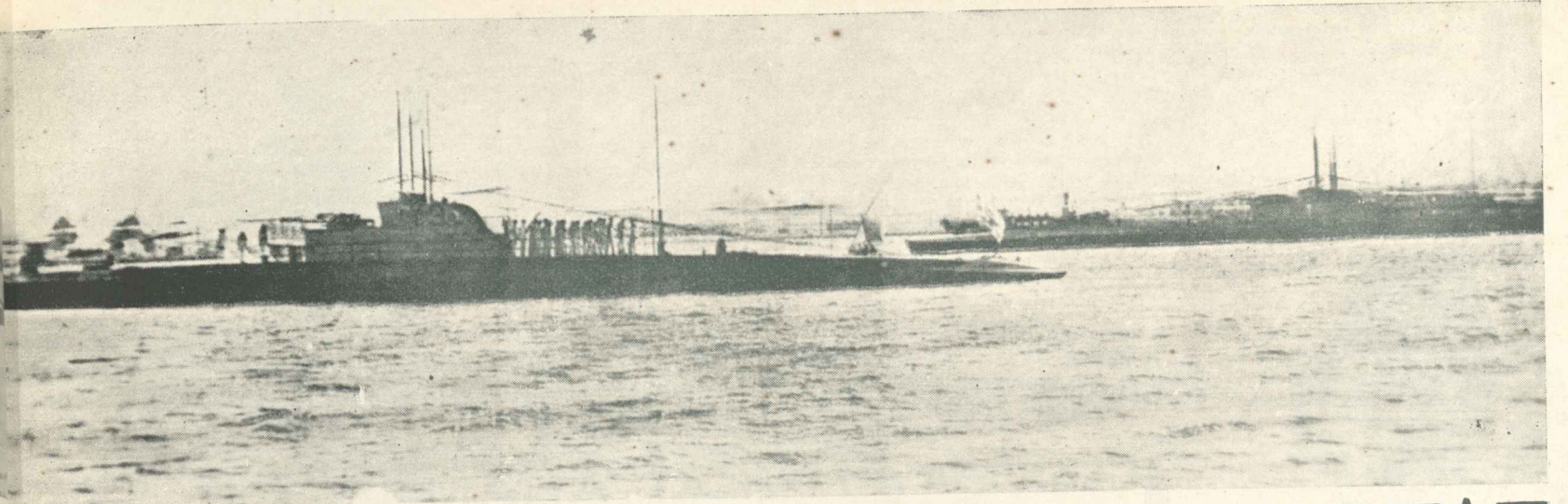
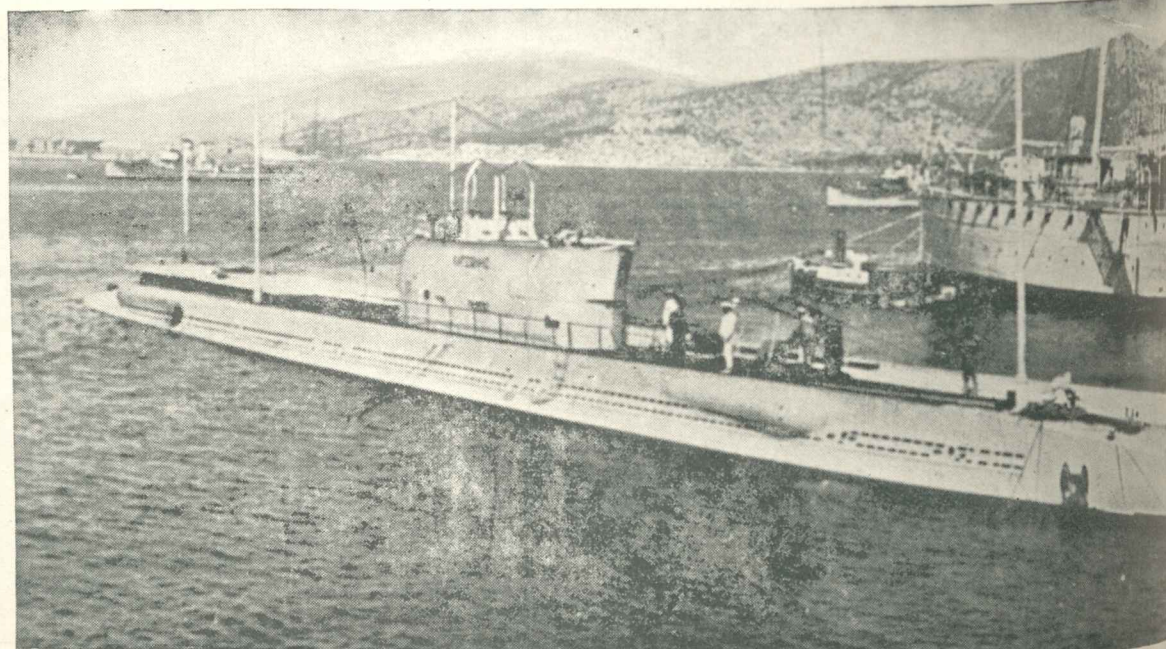
— «Είς τάξιν άπάσσεως!»
Έπάνω στο στενόμακρο κατάστρωμα, ενός απ' τα υποβρύχια μας, τού «Γλαύκου», έφοδιασμένοι με ειδική άδεια, έπεριμέναμε και μεις την στιγμή πού δίδονταν η διαταγή να έπισκεφθούμε, μαζί με τα θαλασσοπούλια μας πού έστεκαν καμαρωτά και παλληκαρίσια με τις κάτασπρες στολές τους, τόν βυθό τού Σαρωνικού.

Μιά δεύτερη διαταγή:
— Πρόσω! Αί δύο μηχαναί ήρεμα!
Ο «Γλαύκος» δέν περιμένει τίποτε άλλο. Γλυστράει άνάμεσα στα σμαραγδένια νερά άθύρβρα, σάν πελώριο ψάρι. Η αίχμηρή πλώρη του σχίζει αδιάκοπα τά μικρά κυματάκια, άφίνοντας πίσω της ένα μακρύ κάτασπρο αύ λάκι.

— Πορεία 305°.
Τό Φάληρο, τά πολεμικά, πού δέν έχουν άκόμη άπάρε, μικραίνουν σιγά, σιγά. Σε λίγο βρισκόμαστε στον τομέα, απ' όπου πρόκειται να διέλθω τό έχθρικό σκάφος.

— «Έτοιμοι πρός κατάδυσιν!»

Ο ένας μετά τόν άλλον κατεβαίνουν στο έσωτερικό τού υποβρυχίου. Ο κυβερνήτης του κ. Λάσκος, κατεβαίνει τελευταίος, κι ύστερα τό μικρό άνοιγμα τού πυργίσκου κλείνει. Μηχανοστάσιο; Δέν είναι ή λέξις πού να δίδη πλήρη την εικόνα τού έσωτερικού τού τεραστίου χαλυβδίνου κύτους, πού κι ή έλαχίστη σπιθαμή χώρου έχει χρησιμοποιηθή για την τοποθέτησι χιλιάδων μικρών και μεγάλων μηχανημάτων

ΣΤΟΝ ΒΥΘΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

στη, πού μάταια προσπαθούν να έλαττώσουν μερικοί άνεμιστήρες, αναγκάζει όλο τό κόσμο να περιφέρεται σχεδόν γυμνός. Όλα είναι έτοιμα. Όλοι περιμένουν στις θέσεις των τις διαταγές τού κυβερνήτου και τού άξιωματικού πορείας, πού βρίσκεται μέσα στον πυργίσκον, με τά μάτια κολλημένα στα περισκοπία. Οί φωναγωγοί άρχίζουν επί τέλους να μεταδίδουν τις διαταγές.

— Έξερριστικός σωλήν κεντρικών!
— Πρόσω ήρέμα και αί δύο!
Ο θόρυβος τού εισερχομένου ύδατος ακούγεται ευκρινώς, ένω τό σκάφος άρχίζει να πέρνη κλίσιν προς τά εμπρός.

— Έξερριστικά κεντρικά!
Τά πηδάλια τού βάθους μετακινούνται συνεχώς για να συκρατηθί τό υποβρύχιον σ' ένα όριζόντιον επίπεδον. Ο δεικτής τού βάθους άρχίζει να άνεβαίνει πάνω απ' τό μηδέν.

— Βάθος δώδεκα μέτρα!
— Κράτει και αί δύο!
Ο υποθετικός έχθρος άνεκαλύφθη λίγα λεπτά μετά την καταδυσιν μας, στο βάθος τού όρίζοντος. Κρατά την ίδια πορεία με μας, αν δέν δέν άνεκαλύπτεν κι' αυτός έγκαίρως τό περισκόπιόν μας, αλοίμονό του, θάταν χαμένος. Μιά άγωνία μας κατέχει όλους.

— Τορπιλλοβλητικοί σωλήνες! Έτοιμοι!
— Όμοχειρία πυροβόλων έτοιμος!
Τό αντιτορπιλικόν, προσπαθώντας να έκτελέσθ την άποστολήν του, προχωρεί όλοταχώς. Λίγα μίλια μας χωρίζουν πιά. Τίποτα δέν προδίδει πώς

έχουμε γίνει άντιληπτοί. Η μεταξύ μας άπόστασις όλοένα και γίνεται μικρότερη, ό υπαρχος μετρά συνεχώς.
— Ακτίς ένεργείας!
Οί τορπιλλοβλητικοί σωλήνες Ι, έξαποστέλλουν τάς τορπίλλας. Τό σκάφος κλυδωνίζεται έλαφρώς.
— Βάθος 14 μέτρα!
— Πρόσω και αί δύο όλοταχώς!

Κι' ή δύο τορπίλλες έπέτυχον τού σκοπού των. Τό έχθρικό σκάφος «έβλήθη καιρίως». Αν ό κώνος της τορπίλλης δέν ήταν ξύλινος, ό «Ναύαρχος Κουντουριώτης» θα είχε καταβυθισθί. Η μηχανές τού υποβρυχίου άγκομαχούν τώρα για να διάξουν τά νερά από μέσα απ' τις δεξαμενές. Ο δεικτής βάθους κατέχεται συνεχώς. 10, 8, 3, 2, 0 μέτρα. Ο «Γλαύκος», ξεπλυμένος από τό λουτρό πού έπήρε σε βάθος δέκα τεσσάρων μέτρων, προβάλλει στην επιφάνειαν της θαλάσσης. Αί κάθοδοι άνοίγουν. Ένα δροσερό αεράκι γεμίζει τά πληκτικά διαμερίσματά του. Τό ήμερινό φώς εισορμά μέσα στο σκάφος. Τώρα, γλυστράμε απαλά επάνω στα διάφανα νερά τού Σαρωνικού με κατεύθυνσιν προς την βάση των υποβρυχίων. Τό αντιτορπιλικόν έχει κάμει «κράτη». Τού εύχόμεθα με τόν όπτικόν «καλόν ταξίδι» και «καλήν έπιτυχίαν» στις άσκήσεις του, και πέρνουμε πορεία πλέοντες ήρέμα, προς την βάση των υποβρυχίων.

Ο Πειραιεύς με τις καμινάδες του είναι σκεπασμένος από ένα διάφανο πέπλο ομίχλης. Τόν άφίνουμεν δεξιά μας, παραπλέον την Ψυττάλειαν με τό μνημείον τού Άφανούς Ναύτου, τό Πέραμα, και να ό Ναύσταθμός, ή μόνιμος κατοικία όλων των πολεμικών σκαφών...

Η άποστολή μας έληξεν.

Α. ΠΕΤΡΟΜΑΝΙΑΤΗΣ

Η Επιθεώρηση

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο Γονίδης ως Τζανέτος
1912 - 1913

Τὸν παρελθόντα μὴν ἡ ἔταιρεία τῶν Ἑλλήνων θεατρικῶν συγγραφέων ἀφ' ἐνὸς καὶ ὁ ἐπιθεωρησιακὸς θλάσος τοῦ Κυριακοῦ ἀφ' ἑτέρου, ἐώρτασαν ἡ μὲν πρώτη τὴν τεσσαρακονταετηρίδα τῆς «ὀπερέττας», ὁ δὲ δεύτερος τὴν τεσσαρακονταετηρίδα τῆς «Ἐπιθεωρήσεως».

Ὁ δεύτερος μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐκφωνήσω... τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἡ μάλλον τῆς ἐσπέρας. Ἐκὼν ἄκων ἐδέχθην καὶ ἔχουσα μαῦρα δάκρυα ἀπὸ σκηνῆς διὰ τὸ συντελεσθῆν πρὸ τεσσαρακονταετίας ἔγκλημα τῆς εἰσαγωγῆς καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ θεατρικοῦ αὐτοῦ εἶδους, τὸ ὁποῖον κατέκλυσε σήμερον τὰ τρία τέταρτα τῶν Ἀθηναϊκῶν θεάτρων, ἐκφυλισθῆν εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν δημοσίαν αἰδῶ καὶ τὴν καλαισθησίαν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι μετὰ λύτης ἀναπολοῦν τὴν στέρησιν τῶν μαζυλαρίων τὰ ὁποῖα εἶχαν ἄλλοτε ποτὲ πρὸς ἄμυνάν των!

Καὶ ὅμως ἡμποροῦσε νὰ εἶχε καλλιτέραν τύχην τὸ θεατρικὸν αὐτὸ εἶδος, τὸ ὁποῖον, ὡς θέλουν νὰ πιστεύουν τινές, ἔλκει τὴν καταγωγὴν του ἀπὸ τὰς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὑπεστήριξεν ἰδίᾳ ὁ μακαρίτης Δημητρακόπουλος, ὑπεραμυνόμενος κατὰ τὴν ἐπιθέσειν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν κριτικῶν τῆς ἐποχῆς του διὰ τὴν πληθώραν τῶν ἐπιθεωρήσεων ποῦ ἔγραψε.

Τὸ πόσον ἔχει δίκαιον ὁ Δημητρακόπουλος καὶ οἱ ὁμόφρονές του δὲν θὰ τὸ ἐξετάσω. Ἐγὼ, ἀναπολῶν τὰς ἀναμνήσεις μου, θὰ διηγηθῶ μὲ τὸν συντομώτερον δυνατόν τρόπον τὸ πότε καὶ πῶς εἰσῆχθη τὸ θεατρικὸν αὐτὸ εἶδος ἐν Ἑλλάδι καὶ ποῖας τύχας εἶχε κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἐμφανίσεώς του χρόνια.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1894—ἀκριβῶς πρὸς σπράντα ἐτῶν—εἶχεν ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας κάποιος ἰταλικὸς μελοδραματικὸς θλάσος, ὁ ὁποῖος, μετὰ τῶν ἄλλων, ἔπαιξε μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας τὴν ἰσπανικὴν ζαρζουέλλαν «Γκράν Βία», ἡ ὁποία ἦτο εἶδος ἐπιθεωρήσεως. Αἱ μεμονωμέναι κωμικαὶ σκηναὶ τοῦ πρωτοφανοῦς αὐτοῦ διὰ τὰς Ἀθήνας θεατρικῶν εἰδῶν, καὶ ἰδίως τὰ πεταχτά τραγουδάκια του, τὸσον κατέθελεν τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, νέοι καὶ γέροι, ἀρσενικοὶ καὶ θηλυκοὶ, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὕρισκοντο, καὶ εἰς κηδείαν ἀκόμη, τὰ ἐτραγουδοῦσαν μετὰ μανίας.

Ἐξαιρετικῶς, μία παρκαρόλα ἔκαμε κυριολεκτικῶς θραύσιν, τὸσον ὥστε ἡ «Ἐστία» ἔγραφε τότε: «Πρὸς Θεοῦ! Πρέπει νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία! Ἡ δημοτικότης τῆς παρκαρόλας κατήντησε πλέον ἀφόρητος, βασιανιστικὴ, ἀπελπιστικὴ!». Καὶ ὅμως ἡ «Ἐστία», ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον, προεκήρυξε διαγωνισμόν πρὸς μετάφρασιν τῆς βασιανιστικῆς καὶ ἀπελπιστικῆς αὐτῆς παρκαρόλας εἰς τὸν ὁποῖον συμμετέσχον διακόσιοι ἐξήκοντα ἑπτὰ ποιηταί, κληρονομοῦντες καὶ μὴ καὶ πάσης ἄλλης τριχωτῆς ἀποχρώσεως! Ἐβραβεύθη δὲ τότε ἡ μετάφρα-

σις ἐνὸς κ. Ἡρακλῆ Σταύρου, τῆς ὁποίας τὰ δύο πρῶτα τετράστιχα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Ὅταν στὰ κύμα
εἶναι γαλήνη—
εἰς τὴν ψυχὴ μας
ἔρως—εἰρήνη.

Ἦσυχο κύμα
κι' ὁμορφή μέρα—
ζητάει ὁ ναυτὸς
ἀπ' τὸν αἰθέρα.

Ἐκτοτε ἡ περιβόητος αὐτὴ παρκαρόλα ἐτραγουδεῖτο μετὰ μανίας καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ὅχι μόνον ἑλληνιστὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω μετάφρασιν, ἀλλὰ καὶ ἰσπανιστὶ! Δὲν ὑπῆρξεν Ἑλλήν πάσης ἡλικίας καὶ γένους ποῦ νὰ μὴ ἐτραγουδοῦσε τότε τὴν περίφημον αὐτὴν παρκαρόλαν! Συνέβη δηλαδὴ ὅτι καὶ εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν μὲ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι, μετὰ τὴν ἐπιτυχὴ παράστασιν τῆς «Ἀνδρομέδας» τοῦ Εὐριπίδου, καταληφθέντες ἀπὸ πυρετοῦ, ἀπήγγελλον εἰς τοὺς δρόμους ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους στίχους ἀπὸ τῆς ρηθείσαν τραγῳδίας.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς ἰσπανικῆς ἐπιθεωρήσεως εἶχε καὶ χειρότερα ἀκόμη ἐπακόλουθα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ δώσωμεν λόγον ἐν καιρῷ ἐνῶπιον τοῦ Ὑψίστου, ὁ ὑποτιμώμενος καὶ ὁ μακαρίτης Ἡλίας Καπετανάκης, ὁ εὐτυχὴς συγγραφεὺς τῆς κωμωδίας «ὁ Γενικὸς γραμματεὺς». Ἐν βρασμῇ ψυχικῆς ὁρμῆς καὶ ἀπὸ κοινοῦ συμφέροντος ὁρμώμενοι ἄμφοτεροί, συναπεφασίσαν τὴν συγγραφὴν ἐπιθεωρήσεως τῆς ὁποίας καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς παρεδῶσαν μετὰ τὸν τίτλον «Αἱ ὑπαίθριοι Ἀθῆναι» εἰς τὸν θάλασον τοῦ μακαρίτου Δ. Κοτοπούλη. Τὸ μεγάλο αὐτὸ κομποῖστορικὸν γεγονός ἀνηγγέλη τότε εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς «Ἐστίας» τῆς 6ης Ἰουνίου 1894. Σημεῖω τὴν χρονολογίαν αὐτὴν, διότι δι' αὐτῆς βεβαιούται καὶ γραπτῶς ἡ ἀλήθεια τῶν κατωτέρω.

Ἐνῶ δὲ πάντες ἀνυπομῶνως περιέμενον νὰ ἴδωσιν ἀπὸ σκηνῆς τὰ κατορθώματα ἐμοῦ καὶ τοῦ Καπετανάκη, ξαφνικὰ καὶ ἀνεκαμμίας προειδοποιήσεως, ὁ θλάσος Κοτοπούλη, τὴν 30 Αὐγούστου 1894, ἀνεβίβασεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ παρλιούστον θεάτρου «Παράδεισος» μίαν ἄλλην ἐπιθεωρήσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Λίγο ἀπ' ὅλα» καὶ τῆς ὁποίας συγγραφεὺς ἐφέρετο ὁ Μακαρίτης Μίκης Λάμπρος, ὅστις τὸ πρῶτον τότε ἐνεφανίζετο ὡς θεατρικὸς συγγραφεὺς, καίτοι ἔφε-
ρεν ἐπὶ τῆς ράχεώς του πενήκοντα καὶ τρεῖς χειμῶνας! Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ περισσότερον ἑαφισθέντες ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἦσαν οἱ συγγραφεῖς τῶν «Ὑπαθρίων Ἀθηνῶν», οἱ ὁποῖοι εἰς πολλὰς σκηνὰς τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα» ἀνεγνώρισαν μερικὰς διέξαι τῶν... ἐξυπνάδες!

Τώρα, πῶς καὶ γιατί συνέβησαν ὅλα αὗτα, εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται τῶν προχειρῶν αὐτῶν ἀναμνήσεων, ἀφοῦ ἄλλως τε πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῦ θὰ ἐχρειάζετο, ὅπως εἶπε καὶ ὁ κ. Σιδέρης εἰς τὴν ὥρᾳ περὶ ἐπιθεωρήσεως διάλεξίν του, νὰ μπλεχτοῦν με σὲ παραπομπὰς καὶ σὲ συγκρίσεις κει-

μένων καὶ χρονολογιῶν. Ἐπεφυλάχθη δὲ καὶ αὐτός, διὰ νὰ μὴ κουράσῃ τὸ ἀκροατήριόν του, νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, «πλατιά καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης» εἰς τὸ βιβλίον του ποῦ ἐτοιμάζει γιὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιθεωρήσιν γενικά. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πῶς χρειάζεται μεγάλο κουράγιο γιὰ νὰ ἀνακατέψῃ κανεὶς τὴν ἐπιστῆμην σὲ μιά τέτοια μπαγκατέλα!

Πάντως, τὸ «Λίγο ἀπ' ὅλα» εἶχε καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν, ἰδίως χάρις εἰς τὰ πεταχτά τραγουδάκια του τὰ ὁποῖα, παρακληθεῖς, εἶχε γράψῃ τότε ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Λάμπρος Ἀστέρης. Δὲν ὑπῆρξεν Ἀθηναῖος, εἴτε παντελονάκια φοροῦσε, εἴτε φουστανάκια, ποῦ νὰ μὴ τραγουδοῦσε κατὰ τὸν ἐπακολούθησαντα χειμῶνα, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὕρισκετο, τὴν περίεργον ἐκείνην, λόγῳ τῶν τοπογραφικῶν τῆς ἀναμνήσεων, ἐρωτικὴν δυωδίαν:

Στὸ Ζάππειον σὲ πρωτόεδα,
κ' ὕστερα στὴν πλατεῖα,
καὶ στὴν δεινροστοχία
σοῦ εἶπα σ' ἀγαπῶ!

Εἶχε τὸσον ἐπιτυχίαν τὸ τραγουδάκι αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τῆς ἐπιθεωρήσεως ἐν γένει, ὥστε κατὰ τὸν ἐπίσημον χορὸν τοῦ «Παρνασσοῦ», ὅστις ἐδόθη κατ' ἐκείνον τὸν χειμῶνα, παρευρισκομένων καὶ τῶν βασιλέων, ἢ καντρίλιες ἐχορεύθησαν ζωρότατα ὑπὸ τοῦς ἤχους τῆς μουσικῆς τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα», τὴν ὁποῖαν εἶχε διασκευάσει εἰς τετράχορον ὁ μακαρίτης ἀρχιμουσικὸς Ἰωσήφ Καίσαρης.

Ἐν γένει οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ξεζουραθῇ μὲ τὸ «Λίγο ἀπ' ὅλα». Τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλῆς παντοπωλεῖον τοῦ Παπαδοπούλου «Ἡ Γορτυνία» μετωνομάσθη εἰς «Λίγο ἀπ' ὅλα», κάποιον παρὰ τὰ Πατήσια ποτοποιεῖον ἐλαιοσάριον ἕνα ποτὸν του μὲ τὴν ὀνομασίαν «Λίγο ἀπ' ὅλα», δύο ἐστιατόρια, τὸ ἕνα παρὰ τὰ Χαυτεῖα καὶ τὸ ἄλλο εἰς Πειραιᾶ, ὀνομάσθησαν «Λίγο ἀπ' ὅλα», ἕνα σατυρικὸν περιοδικὸν ἐξεδόθη μὲ τὸν τίτλον «Λίγο ἀπ' ὅλα» καὶ τέλος ὁ φίλος κ. Ἀλ. Φιλαδελφεὺς ἐξέδωσε τῷ 1895 ἡμερολόγιον μὲ τὸν τίτλον «Λίγο ἀπ' ὅλα».

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΩΝ ΘΑΝΕΙΣΤΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ἀριστερῆ: Ἡ Ὀλυμπία
Καντιώτου ὡς Βεραλλιέ-
ρος εἰς τὸν «Κινηματο-
γράφον».

Δεξιῆ: Ἡ Ροζαλία Νίκα καὶ
ὁ Λεπενιώτης ὡς ἀπα-
χίδες.

Σημαντικὸν ἐν τούτοις γεγονός διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ θεάτρου εἶναι ὅτι εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν ἐπιθεωρήσιν ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ἐπὶ σκηνῆς ἡ μεγάλη σήμερον ἡθοποιὸς μας Μαρίκα Κοτοπούλη. Πενταετίς τότε, μὲ κοντὰ φουστανάκια καὶ ἐξέπλεχα τὰ μαλλιά, ὑπεδύθη μετὰ καταπληκτικῆς διὰ τὴν ἡλικίαν τῆς ἐπιτυχίας, μίαν ἀπὸ τὰς μαθητρίδας αἱ ὁποῖαι εἶχαν «φριχτά παράπονα» κατὰ τῆς δασκάλας των, τὴν ὁποῖαν ὑπεκρίνετο ἡ μητέρα τῆς μακαρίτις Ἐλένης Κοτοπούλης. Ὑπὸ τοὺς ἤχους γνωστοῦ ἄσματος τοῦ «Οἱρήε aux enfers» τὸ μικρὸν Κοτοπουλάκιον ἐτραγουδοῦσε τότε τὰ ἑξῆς:

Ἡ κυρά μας ἡ δασκάλα,
ποῖναι ἄγρια καὶ κακὴ,
εἶπε στὰ παιδιὰ τὰ ἄλλα
πὼς δὲν εἶμαι παστρική!
Εἰν' αὐτὰ, εἰν' αὐτὰ,
τὰ παράπονά μας τὰ φριχτά!

Ἀλλὰ καὶ μίᾳ ἄλλῃ μεγάλῃ ἡθοποιῷ τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς, ἡ ὁποία δυστυχῶς διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην, ἐνωρίτατα ἐγκατέλειψε τὸν μάταιον αὐτὸν κόσμον (1 Μαρτίου 1902), ἡ δεσποινὴς τότε Εὐαγγελία Ρούσου, ἡ μετέπειτα κ. Νίκα, διὰ τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα» ἔκαμε τὴν πρώτην ἐν Ἀθήναις ἀπὸ σκηνῆς ἐμφάνισιν τῆς (θεάτρου «Ἀθῆναιον» 1895) ὑποδουθεῖσα τὴν... Εὐαγγελίαν Παρασκευοπούλου ἡ ὁποία, σημειωτέον, ὑπῆρξε καὶ ἡ πρώτη διδάσκαλός τῆς. Ἡ ἐπιτυχία τῆς μικρᾶς ἡθοποιῆς (ἦτο τότε δεκαεσσάρων ἐτῶν) ἦτο τοσαύτη, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ παρῶσα Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου ἡ ὁποία ἐπνεε μένεα κατὰ τοῦ συγγραφέως τῆς ἐπιθεωρήσεως, ἄμα εἶδε τὴν νεαρὰν ὁμῶνυμόν τῆς ὡς ἄλλην ἐαυτήν, ἠκούσθη λέγουσα:

— Πράγματι ἔτσι ἦμου!.. Μὲ τὴν διαφορὰν ποῦ δὲν λέω τῆς ἀνοήσιας ποῦ τῆς ἔβαλαν νὰ λέη!.. Ἄλλ' ἂν τῆς ἔλεγα, ἔτσι θὰ τῆς ἔλεγα!

Ὁ δὲ μακαρίτης Κορομηλάς, συγχάζων τότε εἰς ὅλας τὰς παραστάσεις τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα» μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀκούῃ τὴν δεσποινίδα Ρούσου, συγχάκις ἔλεγε:

— Αὐτὴ εἶναι ἡ μέλλουσα ἡθοποιὸς μας!

Μετὰ τὸ «Λίγο ἀπ' ὅλα» ἐπαίχθησαν τὸν ἐπόμενον χειμῶνα καὶ αἱ δυστυχισμέναι «Ὑπαίθριοι Ἀθῆναι», ὅπως ἀρχικῶς εἶχαν γραφῇ καὶ παραδοθῇ εἰς τὸν θάλασον Κοτοπούλη. Λόγῳ ὅμως τοῦ ὅτι μερικαὶ σκηναὶ τῆς ἐπιθεωρήσεως αὐτῆς ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην τῶν θεατῶν ἄλλας παρομοίας τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα», αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ εἶχαν... ἀντιγραφῇ ἀπὸ τὸν ὑποφαινόμενον καὶ τὸν Καπετανάκη ἀπὸ τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἐπιθεωρήσιν, αἱ «Ὑπαίθριοι Ἀθῆναι» δὲν εἶχαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ «Λίγο ἀπ' ὅλα»! Πάντως αἱ «Ὑπαίθριοι Ἀθῆναι» ἦσαν καὶ παρέμειναν μέχρι σήμερον ἡ μόνῃ ἐπιθεωρήσιν διὰ τὴν ὁποῖαν εἶχε γραφῇ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους

37

Ἀρχικῶς εἰς τὰ «Παναθηναία» δὲν ὑπῆρχεν ὁ παρ' ἡμῶν κομπέρ Τζανέτος, ὁ ὁποῖος ἀφ' ἧς ἐνεφανίσθη ἀφῆκεν ἐποχὴν. Ἄντ' αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἕνας τύπος ὁ καλὸς καλὸς Πετενάρης, τὸν ὁποῖον ἐξημεύοντο οἱ μακαρίτες Σαγιῶρ. Τὸν τύπον αὐτὸν ἀντεκατέστησε καὶ πιν ὁ Δημητρακόπουλος διὰ τοῦ Τζανέτου καὶ τῆς συβίας του Μαντίνας τὴν ὁποῖαν πρώτη διέπλεον ἀρσεν τεχνικῶς ἡ μεγάλη μας ἡθοποιὸς Σαπῶ Ἀλκαίου. Τὸ Τζανέτον τὸν διέπλεον καὶ τὸν ἐπαίεν ἐπὶ μακρὰ ἐπὶ ὁ μακαρίτης Γονίδης.

Εἰς τὸν Δημητρακόπουλον ὀφείλεται καὶ ἡ ἐπιτυχία γαλῶν εἰς τὰς ἐπιθεωρήσεις τῶν περιφημῶν ἐπικρατοῦν τετραστίχων, εἰς τὰ ὁποῖα διέπρεψε κατόπιν καὶ ὁ Τζανέτος Μωραϊτίνης ὁ ὁποῖος παραλλήλως μετὰ τὴν τριτοβάθμιαν τῶν «Παναθηναίων» ἔγραψε καὶ αὐτὸς ἐπιθεωρήσεις «Κινηματογράφος», «Πανόραμα» μετὰ τὸ γινώσκον τοῦ «Χιούμορ». Διὰ τὴν λάβη τῶν ἰδεῶν τῶν περιφημῶν αὐτῶν τετραστίχων, θὰ ἀναφέρω ἀπὸ ἕνα ἐξ ἐκαστοῦ τῶν δύο ποιητῶν. Κάποτε ὁ μακαρίτης θιασάρχης Ταβουλάρης, ὅστις διεικρίνετο διὰ τὴν ἀφρημάδα του, ἐξετέλεσε βουλευτὴς εἰς τὴν πατρίδα του Ζάκυνθον. Τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν, ὁ μακαρίτης Δημητρακόπουλος ἔγραψε διὰ τὰ «Παναθηναία» τὸ ἐξῆς τετράστιχον:

Στὸ Τζάντε τ' ὁμορφὸ νησί, ὅλο δροσίαι καὶ χάρις,
ἔβαλε κάλπην ἐκλογῆς κι ὁ Νίνιος Ταβουλάρης,
Ἀπαγγελίας θάχουμε εἰς τὴν Βουλὴν μοντέλο
κ' ἴσως στὸ βῆμα ξεχαστῇ καὶ παῖξῃ τὸν Ὀθέλλο!

Ἄλλ' ὅταν ἐπέστρεψεν ἐκ Ζακύνθου ὁ συμπαῖς θιασάρχης ἀποτυχὼν καὶ μαυρισμένος, τὸ δεύτερον ὁ στιχὸν τοῦ τετραστίχου τὸ ἀντεκατέστησεν ὁ Δημητρακόπουλος ὡς ἐξῆς:

Κ' ἐπάλασεν ἡρωικῶς, μὰ ἔπεσε στὸ τέλος,
Ἀμλέτος πῆγεν ὡς ἐκεῖ κ' ἐγύρισεν... Ὀθέλλο!

Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ Αὔρα Θεοδωροπούλου, ἡ σύζυγος τοῦ ἀγαπητοῦ Σπύρου, εἶχε γράψῃ κάποιον δῶμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ σπῖθες ποὺ σβύνουν», τὸ ὁποῖον οὐκ ἔδεν παρουσιάσθῃ παρὰ ἀπαξ μόνον. Τὴν ἐπομένην τῆς μοναδικῆς αὐτῆς παραστάσεως ὁ Μωραϊτίνης ἔγραψε διὰ τὴν ἐπιθεωρήσιν του τὸ ἐξῆς τετράστιχον:

Ἡ Αὔρα Θεοδωροπούλου ἔγραψε δῶμα διαλεκτό,
«Σπῖθες ποὺ σβύνουν» τ' ὀνομάζει, μὰ εἰν μυστήριον αὐτό,
πῶς μέσα εἰς τὴν τόση λαύρα οἱ σπῖθες ποὺ πῆδρσαν,
ἐνῶ ἐφύσαγε καὶ Αὔρα, τὸ ἴδιο βράδυ σβύσαν!

καὶ Τσοκόπουλος μᾶς ἔδωσαν τότε τὸ «Ἐδῶ κ' ἐκεῖ» μετὰ χαριτωμένους σκηνὰς καὶ ἔξυπνα τραγουδάκια τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν τότε ἐποχὴν. Ἡ ἐπιθεωρήσις τῶν οὐτὲ τῆς σημερινῆς βρωμίας εἶχε, οὐτὲ τὰ διάφορα θηλυκά ἐνεφανίζοντο ἐπὶ σκηνῆς μ' ἕνα φύλλον συκῆς μόνον. Οἱ κορδακισμοὶ καὶ τὰ ἀσέμνα κινήματα τῆς κοιλίας ἦσαν ἀγνωστά τότε, ἀλλ' οὐτε καὶ θὰ τὰ ἠνείχετο τὸ ἀκροατήριον, τὸδοῖον καὶ σεμνὸν ἦτο καὶ ἠθικόν.

Πλὴν καὶ οἱ ἡθοποιοὶ τῶν τότε ἐπιθεωρήσεων δὲν ἐστρατολογούντο ἀπὸ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας καὶ τῆς διαφόρες κουζίνας. Ἡ Ροζαλία Νίκα, ἡ Σαπῶ Ἀλκαίου, ἡ Μελπομένη Κολυβά, ἡ Μαρίκα Κοτοπούλη, αἱ ἀδελφαὶ τῆς Φωτεινῆς καὶ Χρυσούλα, ἡ Ὀλυμπία Καντιώτου, ἡ Χέλμη, διὰ τὴν ἀναφέρω μόνον αὐτάς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνδράς ὁ Εὐάγ. Παντόπουλος, ὁ Λεπενιώτης, ὁ Σαγιῶρ, ὁ Μυράτ, ὁ Κοφινιώτης, ὁ Ἰακωβίδης, ὁ Μαρίκος, ὁ Γονίδης, ὁ Παλμύρας καὶ ἄλλοι ἡθοποιοὶ τοῦ Δραματικοῦ θιάσου, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, ἐνεφανίζοντο εἰς νούμερα ἐπιθεωρήσεως, ἰδίως ἀφ' ἧς ἐπεκράτησαν τὰ περίφημα «Παναθηναία», τὰ ὁποῖα ἀρχικῶς—ἐπὶ μίαν ἐξαετίαν—ἐγράφοντο ἀπὸ τὸν Τσοκόπουλον καὶ Ἀννινον, μεταγενεστέρως δὲ ἀπὸ τοῦ 1913, καὶ τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Δημητρακοπούλου.

Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τῶν «Παναθηναίων» θὰ μείνῃ ἀλυσμένη. Οἱ συγγραφεῖς τῶν δὲν ἔγραφον τὰ νούμερά των ἐκ τοῦ προχείρου καὶ εἰς τὸ γόνατο, ὅπως γίνεσθαι σήμερον. Ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους συνεργάζοντο τὸν χειμῶνα εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἐταιρείας τῶν Ἑλλήνων θεατρικῶν συγγραφέων, ἡ ὁποία πρὸς χάριν τῶν ἡγόρασε καὶ πιάνο διὰ τὴν δοκιμάζουσαν τοῦ μουσικῶν μέρος τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν, τὸ δὲ καλοκαίρι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν παραστάσεων, συνεκέντρωναν ὅλους τοὺς ἡθοποιούς τοῦ θιάσου ποὺ θὰ ἐπαίετο τὸ ἔργον των καὶ τοὺς τὸ ἀνεγίνωσκον ὁλόκληρον, χωρὶς νὰ παραλείπουν καὶ τὸ μουσικὸν μέρος, τὸ ὁποῖον ἐξετέλει ἐπὶ τοῦ πιάνου ὁ ἐκαστοτε μουσουργός.

Ἀνω: Ἡ Ροζαλία Νίκα καὶ ἡ Ἀνθὴ Μηλιάδου εἰς τὰ «Παναθηναία».

Κάτω: Ἡ ἀνάγνωσις τῶν «Παναθηναίων» εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν».

τόκην, τὸν Σκουλούδη, τὸν Μιστριώτην, τὸν ποιητὴν Κλεάνθη καὶ ἄλλους συγχρόνους τότε τῆς πρωτεύουσας τύπους.

Ὡς κατακλείδα τῶν προχείρων αὐτῶν ἀναμνήσεων τῆς καλῆς ἐκείνης ἐποχῆς τῶν παιδρῶν ἐπιθεωρήσεων, παραθέτω τοὺς στίχους ἀπὸ τοῦ περίφημου σκέτς τοῦ Μωραϊτίνου «Τὸ Γιαπὶ», εἰς τοὺς ὁποίους ἡ παῖζουσα φιλοσοφία τοῦ ποιητοῦ ἀμιλλᾶται μετὰ τὸ σπινθηροβόλον πνεῦμά του:

Ὁ μαραγκός

Θέλεις γυναῖκα τοῦ συρμοῦ
ποὺ ἔχει χάρες πλῆθος;
Παίρνεις σανίδα ἀπάνιστη
καὶ φτιάχνεις ἕνα στήθος.

Ὁ κτίστης

Λίγο ἀσβέστι γι' ἄσπρο χρώμα.

Ὁ μπουγιατζής

Λίγο κόκκινο στὸ στόμα.
Μιά μπουγιά γιὰ τὰ φιλιὰ τῆς.

Ὁ μαρμαράς

Κ' ἕνα κομμάτι μάρμαρο
καὶ φτιάχνεις τὴν καρδιά τῆς.

Ὁ κολλατζής

Στὴν ἀρχὴ κολλάει σὰν κόλλα.

Ὁ λασπιτζής

Καὶ στὸ τέλος λάσπη ὅλα.

Ὁ μαραγκός

Ἡ παντρεία εἶναι καρφί
κι ὁ ἔρωτας πρίονι,
Σοὺ τρώει ὁ ἕνας τὴν καρδιά
κι ἡ ἄλλη σὲ καρφώνει

Ὁ μπουγιατζής
(ποὺ τρέβει μ' ἕνα γυαλόχαρτο ἕνα ξύλο)

Καὶ τῆς πεθερᾶς τὸ σόι
σὰν γυαλόχαρτο σὲ τρώει.

Ὁ κολλατζής

Καὶ ἡ κόρη κ' ἡ μαμάκα.

Ὁ μαρμαράς

Ἡ μὰ σκάβει τὸ λάκκο σου
κ' ἡ δυὸ βάζουν τὴν πλάκα.

Ὁ κτίστης

Τῆς πεθερᾶς ἡ γλῶσσα εἶναι σούβλα.

Ὁ λασπιτζής

(Φορτωμένος τούβλα)

Καὶ οἱ ἄνδρες εἶναι τούβλα!

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὀραίου αὐτοῦ σκέτς ἦτο τόσο μεγάλη τότε, ὥστε καθ' ἐκάστην ἑσπέραν, τὸ συρρέον εἰς τὸ ἐναντι τοῦ Χρηματιστηρίου θέατρον τῆς Κυβέλης ὅπου ἐπαίετο ἡ ἐπιθεωρήσις τοῦ Μωραϊτίνου, ἐξήτει διὰ φρενιτωδῶν κραυγῶν τὴν τρις καὶ τετράκις ἐπανάληψιν αὐτοῦ, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπείραξε τὰ νεῦρα τῆς ἰδιοκτητίας τοῦ θεάτρου, γνωστῆς ἀρχοντικῆς Ἀθίδος καὶ ἄλλοτε ἀντιβασίλισσης τῶν Ἰνδιῶν, ἡ ὁποία, διὰ τὴν διαρρήξιν τὸ μετὰ τοῦ θεατρικοῦ ἐπιχειρηματίου κ. Κ. Θεοδωρίδου ἐνοικιαστήριον συμβόλαιόν των, ἰσχυρίσθη ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ὅτι ὁ κ. Θεοδωρίδης, παρὰ τὰς συμφωνίας τῶν, ἀνεβίβασεν εἰς τὸ θέατρον τῆς καὶ Μελόδραμα ἢ ὀρχήστρα τοῦ ὁποῖου τὴν ἀνησυχεῖ. Ἄλλ' ἦτο τάχα μελόδραμα ἢ ἐπιθεωρήσις τοῦ κ. Μωραϊτίνου;

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος ἐκλήθη κατεπειγόντως ὡς πραγματογνῶμων ὁ ὑποφαινόμενος, ὁ ὁποῖος ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ἐπιθεωρήσις εἶναι ἴδιον ἐντελὲς θεατρικὸν εἶδος, οὐδεμίαν σχεῖν ἔχον πρὸς τὸ μελόδραμα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποῖου χρειάζεται μεγάλη ὀρχήστρα, τριπλασία τοῦλάχιστον τῆς χρησιμοποιουμένης εἰς τὰς ἐπιθεωρήσεις. Συνεπεία τῆς ἀνωτέρω γνωματεύσεως, ἡ εὐγενὴς ἰδιοκτήτρια τοῦ θεάτρου ὑπεχρεώθη νὰ ὑποσθῇ ἐπὶ πεντήκοντα ἄλλας ἑσπέρας τὴν ἐπιθεωρήσιν τοῦ Μωραϊτίνου!

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Ἀπὸ τὰ «Πολεμικά Παναθηναία» τοῦ 1912: ἡ Ἐπιστράτευσις.

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

«Η μικρούλα Ελλάδα του 1880, ή Ελλάδα που δεν είχε συμπληρώσει ακόμα πενήντα χρόνια ελευθερίας και που δεν είχε συνέλθει καλά-καλά από τα συνταρακτικά γεγονότα της ανατροπής του θρόνου του Όθωνος και της εκλογής της νέας Δυναστείας του Γεωργίου Α', αναταράχθηκε από την είδηση της πρώτης επιστρατεύσεως. «Επιστράτευσί! Πρόσκλησις ήλικιών! Η λέξεις ήλέκτριζαν. «Όχι άδικα. Στο Βερολίνο συνέδριο που είχε συγκροτηθή το 1878 για να ρυθμίση τα ζητήματα που προέκυψαν από τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο, ή Ελλάδα είχε εμφανισθή με τις αξιώσεις της. Έζητοσε και αυτή την ελευθερία των παιδιών της της Θεσσαλίας και της Ηπείρου, χωρίς κανένα βέβαια από τους τίτλους εκείνους που επιβάλλονταν, αφού ούτε είχε πολεμήσει, ούτε συνεπώς είχε βοηθήσει όπωσδήποτε στην ήττα της Τουρκίας. Η Μεγάλες Δυνάμεις είχαν τότε εκφράσει μιάν ακαδημαϊκή και δίχως αξία «εύχη» για την «ρύθμιση των συνόρων Ελλάδος και Τουρκίας» και αυτή ή εύχη ήλέκτριζε από δυο χρόνια την ελεύθερη Ελλάδα. Το δράμα

της «μεγάλης ιδέας» έκινουσε το πλήθος. Αυτό ώδηγοσε τις αποφάσεις του. Αυτό έρριχνε και ανέβαζε «Υπουργεία και υπερέωνε τον Γεώργιον Α' να περιέρχεται τας Αύλας των Μεγάλων Δυνάμεων Ικετεύων. Δύο χρόνια κοροϊδίας εκ μέρους των Ισχυρών. Δύο χρόνια αγωνίας του ελληνικού λαού. Και το 1880 έτελείωναν τα ψέμματα. Η κυβερνήσις Κουμουνδούρου έθετε πιά άποφασιστικά το ζήτημα στους Μεγάλους:

— «Η μου δίνετε τα έδάφη μου, ή τα παίρνω μόνος μου!

Και εκήρυξε την επιστράτευσι...

Στις 9 Οκτωβρίου 1880 συνέχεται ή Βουλή. Η κυβερνήσις Κουμουνδούρου εμφανίζεται πρώτη φορά μετά την πτώσι του Τρικούπη ενώπιόν της. Ο Γεώργιος Α' μόλις έχει επιστρέψει από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και προσέρχεται να κηρύξη αυτοπροσώπως την έναρξή της συνόδου. Οι βουλευταί Ι. Ζέρβας, Χ. Κατσιογιάννης, Γ. Μπούμπουλης, Θ. Γκίκας, Α. Σιμόπουλος, Π. Κιράλης, Χ. Χρηστόπουλος, Στ. Στεφανόπουλος, Ι. Καπιτσίνης, Β. Νικολόπουλος, Δ. Τριγγέτας και και Στ. Δραγούμης εκλέγονται για να τον υποδεχθούν, μαζί με τον προεδρεύοντα Ν. Τ. Ίακωβάτον. Ο Βασιλεύς φθάνει στις 10 ακριβώς και άνέρχεται στο Προεδρείο. Μιά θύελλα ζητωκραυγών τον υποδέχεται:

— Ζήτω ο πόλεμος!
— Ζήτω ή ελεύθερη Θεσσαλία!
— Ζήτω ο Βασιλεύς!

Ο νεαρός Ήγεμών παίρνει θέσι στο Προεδρείο και αρχίζει το λόγο του. Εύχαριστεί πρώτα για την αγάπη που του παρέχει ο Λαός του και βεβαιώνει ότι σ' αυτήν μόνον έστηρίχθη για να αναλάβη την προσπάθεια της πραγματοποιήσεως των εθνικών όνειρων και για να επιστρατεύση προς τον σκοπόν αυτόν το έθνος. «Τά ληφθέντα μέτρα—λέγει—επιδιώκουσι την εγκαίρον κατά ξηράν και θάλασσαν σύνταξιν των δυνάμεων της Χώρας, διά της έν ταις τάξεσιν άσκήσεως των πολιτών άπασών των στρατευσίμων κατηγοριών και διά της προμηθείας προσφόρου ύλικού. Η έκτακτος αυτή στρατιωτική παρασκευή είναι υποχρέωσις του Κράτους προς τον Έλληνισμόν και προς τας έξενεγκούσας την διαιτητικήν αυτών άποφασιν Δυνάμεις. Ζωηράν δ' έχων ο λαός την συνείδησιν

Ο βασιλεύς Γεώργιος
και ο πρωθυπουργός
Άλέξ. Κουμουνδούρος
(Φωτογραφία της εποχής)

1881-1934

της ιερότητος τοιαύτης υποχρεώσεως, πρόθυμος έδραμεν εις τον στρατόν και πρόθυμος αναδέχεται τας άλλας εκ των έκτάκτων μέτρων θυσίας...».

Και συμπληρώνει ο ευτυχής εκείνος βασιλεύς, που είχε έρθει στην Ελλάδα φέρνοντας την ελευθερία στην Έπτάννησο, που έδινε τώρα την ελευθερία στη Θεσσαλία και που έζησε για να φέρη άργότερα την ελευθερία στην Κρήτη, στα νησιά του Αιγαίου, στην Μακεδονία και στην Ηπειρο:

«... Βαρεταί είναι αί υποχρεώσεις άς ανέλαβε το Έθνος, διότι ο έκτάκτως συγκροτηθείς στρατός θά μείνη υπό τας σημαίας έως ού έπιτελήση το καθήκον αυτού προς εγκαθίδρυσιν της νέας των πραγμάτων τάξεως έν τη επιδικασθείση τώ ελληνικώ κράτει χώρα. Άλλ' εις τούτον άφορών τον άπαράβατον της επιστρατεύσεως όρον το Έθνος, απέδειξε ότι εις ούδέν λογίζεται τά βάρη αυτής. Άδιασάλετον έχω και εγώ άπόφασιν ίνα φέρω την επιστράτευσιν εις την τελείαν και όσον ένεστι προσεχεστέραν εκπλήρωσιν του σκοπού αυτής: πόρισμα δε της άποφάσεως ταύτης, είναι τά εις την Βουλήν υποβληθησόμενα υπό της κυβερνήσεώς μου μέτρα...»

Θά ενόμιζε κανείς ότι ώμιλούσε ο ήγεμών ενός μεγάλου και ισχυρού Κράτους. Καύμένη Έλλαδοϋλα, που με τά ψέμματα κατάφερνε τά ιστορικότερα κατορθώματα. Η επιστράτευσις, ο στρατός που θά άντετάσσετο στην παντοδύναμη τουρκική αυτοκρατορία, την μη δειλιάσαν να άναμετρηθή με τον ρωσικόν κολοσσόν, αί δυνάμεις του Έθνους που θά διεξεδίκουν τά ιδεώδη της φυλής, δεν ήταν καμιά άπό τας στρατιάς που ξέρουμε σήμερα. Ο Άντώνιος Μαυρομύχλης, ύπουργός των Στρατιωτικών, έδινε δεκατέσσαρες ήμέρες άργότερα, στις 23 Οκτωβρίου, στη Βουλή, τον άπολογισμό της επιστρατεύσεως. «Η δύναμις του στρατού—είπε—κατά την 15 Οκτωβρίου, άνήρχετο εις 44.884 άνδρας έν όλω, έξ ών 33.516 έπρεπε να λάβωσιν ένδύματα εκ του δημοσίου: εκ τούτων όμως 10 χιλιάδες ήσαν έντελώς ένδεδυμένοι, 17.654 άτε-

λώς και μη ένδεδυμένοι 5.738. Ο στρατωνισμός είναι καθόλου άτελής και τελευταίον μάλιστα είσεχώρησαν μολυσματικά νόσοι, έξ ών και ήναγκάσθημεν να διατάξωμεν την άραιώσιν. Υπάρχουν εις τον στρατόν 36.000 κλινοσκεπάσματα, ώστε μόλις έν σκέπασμα άναλογεί εις έκαστον στρατιώτην...»

Ένα κλινοσκεπάσμα διά κάθε στρατιώτην. Άλλ' ούτε ένα, αφού οί στρατιώται ήσαν 44.884 και τά κλινοσκεπάσματα 36.000. Άλλά τί έχρειάζοντο όλα αυτά; Στρατός της φτωχούλας Ελλάδος, ήτο τότε ο ένθουσιασμός. Αυτός, παρέταξε χαλύβδινον τείχος κατά των Ισχυρών. Αυτός είχε κάμει την πρώτην άπό της άπελευθερώσεως ελληνικήν έπιστράτευσιν, την άποδόσαν 10.000 στρατιώτας ένδεδυμένους και 34.000 γυμνούς! Αυτός ο ένθουσιασμός, έξηνάγκασε τους Ισχυρούς της Εύρώπης να μεταβάλουν την άκαδημαϊκήν εύχήν του Βερολινείου συνεδρίου εις έμπράγματον ύποστήριξιν των ελληνικών δικαίων, εις ειδικήν διάσκεψιν, τον Μάρτιον του 1881, ή όποία επέβαλεν εις την Τουρκίαν να άποδώση εις την Ελλάδα όλην την Θεσσαλίαν, έκτός της Έλασσόνας και ένα κομματάκι της Ηπείρου την Άρταν. Αυτός ο ένθουσιασμός έκαμε τας Μεγάλας Δυνάμεις να τρέμουν μήπως ή Ελλάδα... δεν δεχθή τας άποφάσεις των, αλλά εισβάλη εις τά διεκδικούμενα παρ' αυτής έδάφη, διά να φθάση έως τά Γιάννενα...

Με αυτόν τον ένθουσιασμό, είχε πάει και ο Άλέξανδρος Ρίζου Ραγκαβής ως άντιπρόσωπος της Ελλάδος στο Βερολίνο συνέδριο, φέρνοντας τις μεγάλες αξιώσεις της μικρούλας πατρίδας του στους Ισχυρούς της γής. Κάτι μετέδωσε άπό αυτόν τον ένθουσιασμό στον πρωθυπουργό της Άγγλίας, τον περίφημο Ντ' Ισραέλι ή θυπουργό της Βήκονσφιλδ για να τον πείση να επιβάλη το τελευταίο άρθρο της Βερολινείου συνθήκης, που ώριζε άερωδώς ότι κάτι έπρεπε να γίνη και για τά τουρκικά σύνορα της ανατολής. Και αυτός ο ένθουσιασμός ώπλιζε τον Ραγκαβή για να άντιμετωπίζη τις άρνήσεις του πανίσχυρου Άγγλου πρωθυπουργού.

— Έγώ κύριε Ραγκαβή, έλεγε ο Βήκονσφιλδ ένα βράδυ στον άντιπρόσωπο της Ελλάδος που άπειλούσε πόλεμον κατά της τουρκικής αυτοκρατορίας με τους γυμνούς στρατιώτες του, σάς συνιστώ φρόνησιν και ύπομονήν, διότι ή Ελλάδα έχει μέλλον...

— Άναμφιβόλως έξοχώτατε έχει μέλλον ή Ελλάδα, άντέτεινεν ο Ραγκαβής, όπως άναμφισβήτητον είναι ότι έχει και παρελθόν, πράγμα που κανείς δεν τό άρνείται.

Η επιστράτευσις.
(Γειογραφία της εποχής)

Εύχης έργον όμως θα ήτο, αν έδίδετο εις την 'Ελλάδα και όλίγον παρόν...

Η ώραία στιχομυθία γίνεται γνωστή σ' όλον τον κύκλο του Συνεδρίου και λίγες ημέρες αργότερα η σατυρική έφημερίς «Runch» του Λονδίνου, ειρωνεύεται τον ελληνικό ένθουσιασμό, μ' ένα καυστικότατο τετράστιχο:

«Η 'Ελλάς έχει παρελθόν, ως τό γνωρίζει όλ' η γή.
Έχει και μέλλον ή 'Ελλάς, 'Ο Βείκονσφειλδ τ' όμολογεί.
Πλήν θέλει έκτός μέλλοντος και παρελθόντος, και παρόν,
όλίγον Κρήτη, 'Ηπειρον. Αί τον κακόν της τον καιρόν!»

Ο Κουμουνδοόρος ως τόσο, πού ήξερε ότι με ένθουσιασμούς και με γυμνούς στρατιώτες δέν γίνονται έκστρατείες, έδέχθηκε τις αποφάσεις των Ισχυρών και έδωσε στην 'Ελλάδα χωρίς πόλεμο και χωρίς αίμα την Θεσσαλίαν. Οι γυμνοί στρατιώτες, ξεκίνησαν από τη Λαμία, έλευθερώται, έως την Καλαμπάκα και την Άρτα. Είχαν νικήσει! Είχαν δώσει στη μικρή 'Ελλάδα την πρώτη της κατάκτηση, από τις πολλές πού περιελάμβαναν τα έθνικά όνειρα. Η σύμβασις της παραχωρήσεως υπεγράφη στην Κωνσταντινούπολι, την 20 'Ιουνίου/2 'Ιουλίου 1881 και έκυρώθη από την ελληνική Βουλή στις 8 Μαρτίου 1882, γιατί ή Βουλή του 1881 διελύθηκε από τον Κουμουνδοόρο άμέσως με την ύπογραφή της συνθήκης, για να γίνουν νέες έκλογές και να ξμπουν στη νέα βουλή και οι άντιπρόσωποι της άπελευθερουμένης χώρας. Όμως την ήμέρα πού έπεκυρώνετο ή σύμβασις αυτή, ή διαιωνίζουσα την Ιστορική ύπνρεσία πού προσέφερε στο Έθνος ο 'Αλέξανδρος Κουμουνδοόρος, πρωθυπουργός ήταν άλλος και όχι αυτός. Ήταν ο Τρικούπης. Ο Κουμουνδοόρος είχαν άνατραπή από την ίδια αυτή Βουλή πού έκαλείτο να προσεκυρώση την έλευθερία της Θεσσαλίας, γιατί με τους γυμνούς στρατιώτες δέν είχε έλευθερώσει και την 'Ηπειρο! Και τον κατεψήφισαν πρώτοι οι βουλευται της έλευθερωμένης Θεσσαλίας...

Στόν Κουμουνδοόρο, δέν έσυγχωρήθηκε ότι δέν έπηρε την Κρήτη και την 'Ηπειρο. Μάταια ο 'Υπουργός του των Στρατιωτικών έβεβαίωσε ότι ο στρατός μας δέν ήταν ικανός να κάμη ούτε ένα βήμα πολεμικής διεκδικήσεως, όταν ή κυβέρνησις έδέχθηκε μόνον τη Θεσσαλία και την Άρτα. Μάταια ο ίδιος ο Κουμουνδοόρος διεμαρτύρετο, ότι ή μικρούλα 'Ελλάδα δέν μπορούσε παρά να συμμορφωθή με τις αποφάσεις των Ισχυρών της γής γιατί αυτό επέβαλαν τα έθνικά συμφέροντα και γιατί εις τό τέλος-τέλος δέν ήμπορούσε να κάμη και άλλους. Οι άντιπρόσωποι του έθνους ήσαν άμείλικτοι. Οι άντιπρόσωποι του έθνους δέν έσυγχωρούσαν. Ο Τρικούπης, πού είχε διαδεχθή στην πρωθυπουργία τον Κουμουνδοόρο, έδινε τον τόνο της επίθεσεως, διακηρύσσοντας ότι ή 'Ελλάς δέν είχε καμμία ύποχρέωση να συμμορφωνεται με τις συμβουλές των Δυνάμεων. «Τήν τοιαύτην πολιτικήν-έλεγε-όφείλει ή ελληνική Βουλή να άποκηρύξη ίνα διεκδικήση και εξασφαλίση τα δικαιώματα του Έθνους έν τώ μέλλοντι, διά να μη πιστευθή ότι ή πολιτική της προκατόχου κυβερνήσεως ήτο πολιτική της 'Ελλάδος και διά να πεισθή ή

Ο Χαρίλαος Τρικούπης, κατηγορών τον Κουμουνδοόρο.
(Σκίτσο της εποχής)

Ευρώπη ότι ή 'Ελλάς δέν έπιζητεί τό άνάιμακτον, άλλ' ένοεί ότι διά να ζήση πρέπει να πολεμήση και έν τώ μέλλοντι άγωνι όστις παρασκευάζεται έν τη Ανατολή, ή 'Ελλάς είναι έτοιμη μεταξύ των πρώτων να χύση τό αίμα της, όχι μόνον πρός σωτηρίαν του κράτους, όποιον είναι, αλλά και ύπερ παντός του Έθνους ήμών...

Μικρούλα 'Ελλάδα, με τους γυμνούς σου στρατιώτες του 1880! Η μιά σου κυβέρνησις έλευθερώσε τη Θεσσαλία δίχως μιά ρανίδα αίματος και ή άλλη, έσπευδε να διακηρύξη ότι τό αίμα αυτό πού έπερίσεψε ήταν έτοιμο να χυθή για την συμπλήρωσι της έλευθερίας όλων των ύποδούλων Έλλήνων!..

Αυτόν τον μήνα, έορτάζονται τα πενήντα χρόνια της θεσσαλικής έλευθερίας. Όσοι μετρήσουν, θα εύρουν τρία χρόνια καθυστέρηση. Άλλά ή 'Ελλάδα πάντα με κάποιον καθυστέρηση θυμάται τα Ιστορικά της γεγονότα, ίσως έπειδή λείπει τώρα ο ένθουσιασμός εκείνος πού άνέτρεπε άλλοτε τον Κουμουνδοόρο, γιατί με τριάντα έτη κλίνοσκεπάσματα δέν έδωκε σάρκα και όστά στη μεγάλη ιδέα και πού έφερνε τον Τρικούπη στο βήμα της Βουλής για να διακηρύξη ότι με τους ίδιους εκείνους στρατιώτες του Κουμουνδοόρου θ' άπελευθερώνε τα εκατομμύρια των ύποδούλων Έλλήνων...

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΜΕΤΑΞΑΣ

Γενική έπιστράτευσις.

(Γέιοισαγρία της εποχής)

Στην 'Αμαλιάδα υπάρχει ή γρηά Ντάλαγκα 120 χρονών πού την βλέπετε στο επάνω άριστερό μέρος της σελίδος, να περνά σαν κοριτσόπουλο την κλωστή από την τρύπα της βελόνας.

Συνέχεια, έπειτα, κάτω άριστερά, είναι ή Κωνσταντίνα Παπαδοπούλου, στο ίδιο χωριό κι' αυτή 130 χρονών, πού «νταντεύει», με τη σειρά τους τώρα, τα τρισεγγονά της. Στο επάνω δεξιό μέρος, ο άναγνώστης βλέπει τον άισιοδοξότερο γέρο της 'Ελλάδος τον Άνδρ. Ντάλαγκα 125 χρονών, πού, όπως λέει, περιμένει να πεθάνει ή γρηά του, για να παντρευτή μιά... «λειχουδιά» 16 χρονών. Κάτω δεξιά, ο Μιχελής Μουρκάκος από την Λάγεια της Μάνης, 120 χρονών, πού εξακολουθεί άύσημη να κάνη τον καφετζή στο χωριό του.

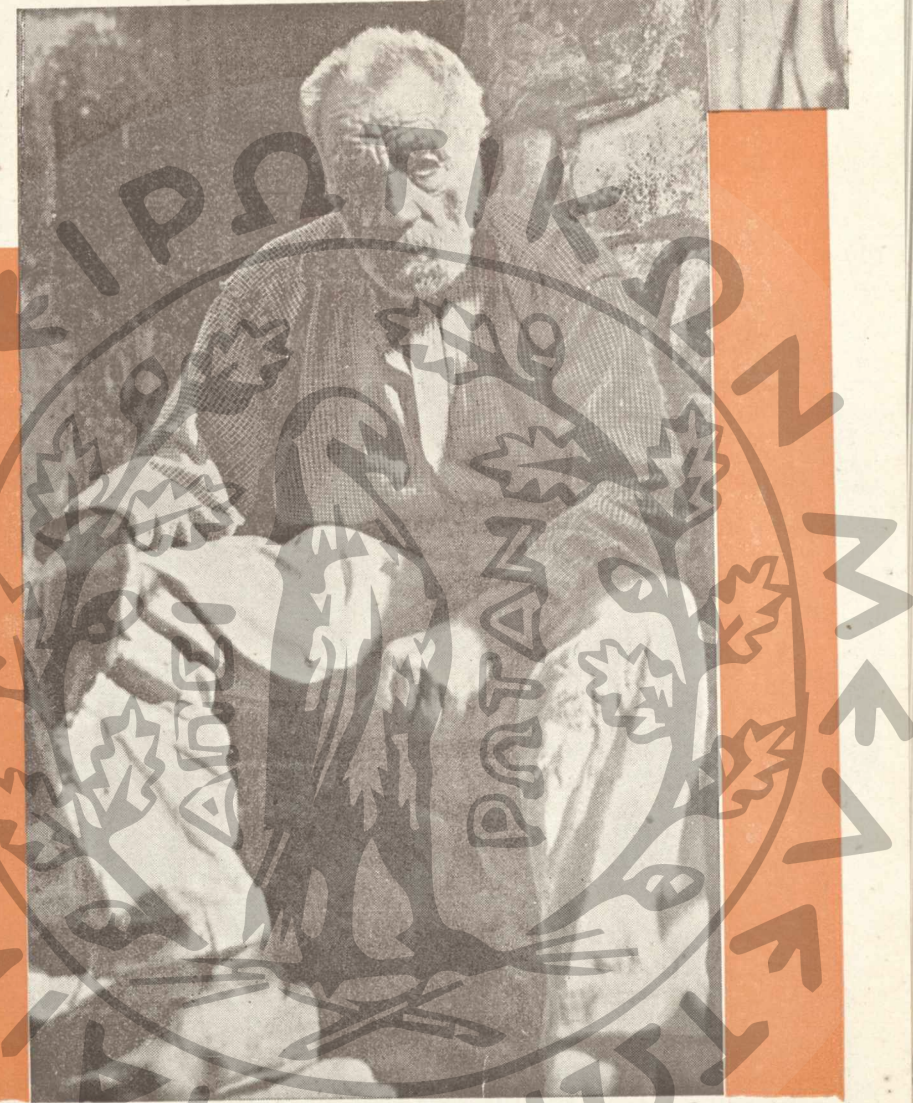
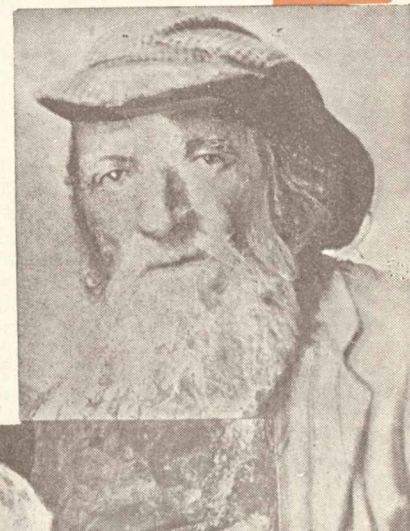
Κι' υπάρχουν, υπάρχουν ακόμη τόσοι άλλοι πού είναι δύσκολο να τους άραδιάση κανείς και πού άσφαλώς θα άποτελούσαν, αν άπεφάσιζαν να διαφημίσουν την μακροζωία τους, πολύ έπικινδύνους άντιπάλους για τον περίφημο και μακαρίτη πιά Ζάρο-Άγιά.

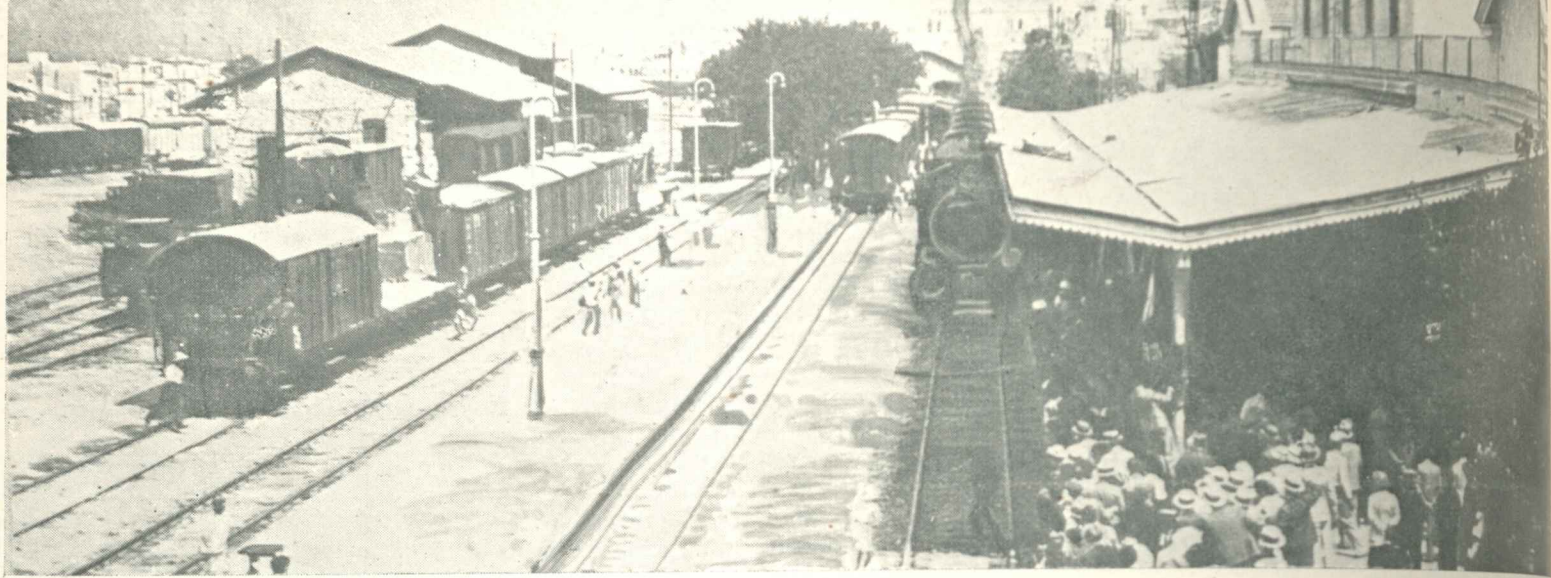
Οι Άνθρωποι πού δι βαρέθηκαν να ζουν...

Είχε χαλάσει ο κόσμος, έπειδή κάποιος, άνατολίτης κουτοπόνηρος έπιχειρηματίας από την 'Ισταμπούλ, έβγαλε στη δημοσιότητα, με έπίσημα πιστοποιητικά, λέει, και άποδείξεις, τον άξιωμακάριστο, σήμερα, Ζάρο-Άγιά. Άναστατώθηκε ή οικουμένη κυριολεκτικά. Ένας άνθρωπος 50 χρόνων, δέν ήταν και μικρό πράγμα για την εποχή μας, πού θεωρείται «σπουδαίο κόκκαλο», όποιος μπορεί και περάσει τα έξήντα μόνο.

Ο νικητής αυτός της ζωής, ήρθε και άπ' έδω, μάς γνώρισε, τον έθαυμάσαμε και θαύμασε κι' αυτός τον Παρθενώνα μας. Μείναμε έκστατικοί νάνοι, μπρός στο μεγαλειό της μακροβιότητός του, γιατί πο έ δέν καταφέραμε να πληροφορηθούμε πώς, κι' ή 'Ελλάδα είναι γεμάτη από άρσενικούς και θηλυκούς Ζάρο-Άγάδες.

Τὰ χελιδόνια τοῦ χειμῶνος

Μὴν ψάχνετε νὰ τὰ δῆτε στὰ τηλεγραφικὰ σύρματα, στὶς στέγες, στὸ γαλάζιο τοῦ ἀθηναϊκοῦ οὐρανοῦ. Δὲν εἶναι οἱ κομποί πτερωτοὶ κύριοι μὲ τὰ ἄψογα φράκα καὶ δὲν γυρίζουν ἀπὸ μεγάλες καὶ μακρινές πολιτείες. Ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἐπαρχία, ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ ἐπαρχία, προσπαθοῦν νὰ ἐπιδείξουν ὅσο μπορούν λιγώτερο τὸ κοστούμι τους καὶ σπεύδουν νὰ κάνουν τὴ φωλιά τους ἢ νὰ ξαναβροῦν αὐτὴν ποὺ ἄφησαν στὴν ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ.

Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβῃ κανεὶς ἂν τὸ χελιδόνι ποὺ ἔφτασε στὸ σταθμὸ τῆς Λαρίσης, τῆς Πελοποννήσου ἢ τῆς Ὁμο-

νοίας γυρίζῃ στὴν Ἀθῆνα ἢ πραγματοποιῇ τὸ μεγάλο ὄνειρό της ζωῆς του: τὸ ταξεῖδι στὴν πρωτεύουσα. Αὐτὸς ὁ καλοδεμένος μελαχροινός, ποὺ δὲν δυσκολεύθηκε νὰ βάλῃ τὰ πράγματα του σ' ἕνα ταξὶ καὶ νὰ φύγῃ γρήγορα-γρήγορα ἀπ' τὸ σταθμὸ, ἀσφαλῶς γυρίζει. Ξέρει καὶ ποῦ θὰ πάῃ, καὶ τί θὰ βρῇ, καὶ ποῦ θὰ φάῃ τὸ μεσημέρι, καὶ μὲ ποιὲς συντροφίες θ' ἀρχίσῃ νὰ περνᾷ τὶς ὥρες του τὸ βράδυ, καὶ σὲ ποῖο τομέα τῆς πόλεως θὰ κἀνῃ τὸ σίγουρο κυνήγι τῆς μικρῆς ποὺ ἀρνείται λίγα πράγματα καὶ μένει εὐχαριστημένη μόνο μὲ ἄοριστες ὑποσχέσεις. Ξέρει, ἀκόμη, πῶς θὰ περάσῃ τὶς δύσκολες ἡμέρες στὸ σπῆτι, στὸ εστιατόριο, στὸ καφενεῖο, πῶς θὰ πάρῃ προθεσμίες ἢ καὶ δανεικὰ ἀπὸ τὴν νοικοκυρὰ του κ' ἀπὸ τὰ γκαρσόνια, δταν ἀργῇ ἢ ἐπιταγῇ ἀπὸ τὴν ἐπαρχία ἢ δταν ἔχει φαγωθῇ ὁλόκληρη τὸ πρῶτο δεκαήμερο τοῦ μηνὸς ἀπὸ τὸ μυλλιάρδο ἢ ἀπὸ τὰ νάζια τῆς μελαχροινῆς ἢ τῆς ξανθῆς ποὺ ἀρνείται πολλὰ πράγματα καὶ δὲν μένει εὐχαριστημένη μόνο μὲ ὑποσχέσεις. Εἶναι ὁ νέος ἐπαρχιώτης ποὺ πιστεύει ὅτι ξέρει τὴν Ἀθῆνα καλύτερα κ' ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Κ' ἴσως δὲν ἔχει ἄδικο. Ἦλθε πέρσι ἢ πρόπερσι γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός, δικηγόρος ἢ καθηγητής. Ἀλλὰ ἦταν περισσότερο ἐξερευνητὴς παρά φοιτητής. Ἔχει ἐξερευνηθῇ τὴν Ἀθῆνα παντοῦ πρῶτ', μεσημέρι, βράδυ, στὰ κέντρα τῆς, στὶς συνοικίες τῆς, στὶς πλατείες τῆς, στὰ πάρκα τῆς, στοὺς λόφους τῆς, στὰ περιβόλια τῆς. Ξέρει, λοιπόν, ποῦ ὑπάρχει ἔτοιμη φωλιά καὶ τρέχει νὰ τὴν βρῇ.

Ἀλλ' ἂν ἐπῆδησε στὸ ταξὶ κ' ἔφυγε γρήγορα-γρήγορα τὸ χελιδόνι ποὺ ξαναγυρίζει στὴν Ἀθῆνα, ἔμειναν στὸ σταθμὸ πολλὰ ἄλλα χελιδονάκια, δειλιὰ, ἀναποφάσιστα, ἐκπληκτα, σπ-

δὸν τρομαγμένα. Εἶναι οἱ νέοι, τ' ἀμούστακα σχεδὸν παιδιά, ποὺ τὰ πῆρε ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ μακριὰ, ἀπὸ πολὺ μακριὰ, καὶ τὰ φερε στὴν πόλι τῶν ὁνείρων τους. Ἔχουν ἀράξει μὲ τὴ μικρὴ βαλίτσα τους καὶ μὲ τὸ κοντόχοντρο κοφινάκι, ποὺ κλείνει ὅλη τὴ στοργὴ τῆς ἐπαρχιώτισσας μητέρας, ἐμπρός στ' αὐτοκίνητα καὶ περιμένουν. Τὸ ὄνειρό τους ἀρχίζει νὰ γίνεταὶ πραγματικότητα. Ἀλλ' ἡ ἐκπληξὶς δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ χαροῦν αὐτὴ τὴν πραγματικότητα. Θὰ τὴν χαροῦν, μπορεῖ καὶ νὰ τὴν μισήσουν, ἀργότερα. Τώρα, δὲν προφταίνουν νὰ βλέπουν καὶ ν' ἀκοῦν. Ὅλα, καὶ τὰ πιὸ ἀσήμαντα, τοὺς φαίνονται σπουδαῖα. Κ' ὅλα τοὺς κάνουν νὰ χάνουν τὰ βήματά τους, νὰ χαμηλοβλέπουν καὶ νὰ σκέπτονται περισσότερο τὸ κοστούμι τους ποὺ εἶναι τριμμένο ἢ γυαλισμένο σὲ μερικὲς γωνίες. Ρίχνουν ματιὰς γρήγορες καὶ φοβισμένες δεξιὰ κ' ἀριστερά, διορθώνουν τὴ γραβάτα τους, προσέχουν τί γίνεταὶ γύρω τους, πῶς περπατοῦν οἱ ἄλλοι, πῶς στέκονται, πῶς μιλοῦν. Προσπαθοῦν ν' ἀφομοιωθοῦν ἀμέσως. Ἔχουν ἔλθει μὲ ὄνειρα, μὲ φιλοδοξίες, μὲ σχέδια. Ἀλλὰ τὴ στιγμή αὕτῃ αἰσθάνονται ἀδύνατα τὰ φτερά τους. Καὶ τὰ νοιώθουν ἀκόμη πιὸ ἀδύνατα, δταν κοιτάζουν πέρα, πρὸς τὴν πόλι, καὶ συλλογίζονται ὅτι πρέπει νὰ πετάξουν ἀνάμεσα στὰ πανύψηλα ἑκεῖνα σπῆτια ποὺ ξεχωρίζουν στὸ βάθος.

Ἐπιτέλους, ξεκινοῦν, πηγαίνουν νὰ κάνουν τὶς φωλιές τους, σκορπίζουν.

Σκορπίζουν καὶ πετοῦν παντοῦ. Ἀφίνουν τὶς βαλίτσες τους στὰ ξενοδοχεῖα τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, μιά προσωρινὴ διαμονή, καὶ τρέχουν στὶς γειτονιές νὰ βροῦν σπῆτι, στὰ καφενεῖα νὰ πλησιάσουν μερικὸς νέους, στοὺς μεγάλους δρόμους νὰ γνωρίσουν τὴν Ἀθῆνα. Κάνουν, πρῶτα, τὶς ἀναγνωρίσεις τῶν. Ὅτι ἔχουν διαβάσει ἢ ἰδῇ στὶς ἐφημερίδες, τὸ βλέπουν τώρα ὁλόκληρο, πραγματικό, μὲ τὸν ὄγκο του, μὲ τὰ χρώματά του, μὲ τοὺς ἀνθρώπους του, μὲ τὸ περιβάλλον του. Κ' ἐνῶ δὲν διαφέρει ἀπ' ὅτι τοὺς εἶχε δείξει ἡ φωτογραφία, ὥστόσο εἶναι κάτι ἄλλο, κάτι ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ φαντασθοῦν, κάτι ποὺ τὸ περιμέναν κάπως ἀλλοιῶτικο. Ἔχουν, δταν κάνουν τὶς ἀναγνωρίσεις

τῶν, ἀπογοητεύσεις ἀλλὰ κ' εὐχάριστες ἐκπληξῆεις. Καὶ μένουν ὥρες ὁλόκληρες ἐμπρός στὸ Πανεπιστήμιον, στὴ Βιβλιοθήκη, στὴν Ἀκαδημία, στὸ Πολυτεχνεῖο, στὸ Παλάτι, στὸ ἀγαλμα τοῦ Κολοκοτρώνη. Καὶ χάνουν ἄλλες τόσες ὥρες γιὰ νὰ θυμῶν πῶς τὰ εἶχαν ἰδῇ δλ' αὐτὰ στὶς φωτογραφίες, νὰ τὰ συγκρίνουν μὲςα στὸν κόσμον τῶν ἀναμνήσεών τους καὶ νὰ συνηθίσουν τὴν πραγματικότητα, σ' αὐτὴν ποὺ ἀπλώνεται ἡ ὕψωνεται λίγα βήματα μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς δίνει ἕνα πρῶτο καὶ μεγάλο μάθημα. Στὸ Πανεπιστήμιον προπᾶντων ξεχνιῶνται κυριολεκτικῶς. Τὸ κοιτάζουν ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές του, τὸ περιεργάζονται, τὸ θαυμάζουν, ἀλλὰ καὶ τὸ φοβοῦνται. Κόβουν βόλτες ἔξω ἀπὸ τὶς εἰσόδους του, μὰ δὲν τολμοῦν νὰ περάσουν μέσα. Ἀκόμη δὲν συνηθίσαν τὴν ἐπιβολὴ του καὶ μένουν σὲ κάποια ἀπόστασι...

Οἱ περιπλανήσεις κ' οἱ ρεμβασμοὶ δὲν ἔχουν τέλος. Τὰ χελιδόνια τοῦ χειμῶνος δὲν ξέρουν τὴν κούρσαι καὶ θέλουν νὰ τὰ δοῦν ὅλα. Πετοῦν ἐδῶ, πετοῦν ἐκεῖ, πετοῦν παντοῦ. Καὶ ἀγωνίζονται νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς περιέργειές των, περιέργειες ἀπροσδόκητες, ἀπίστευτες, ἀτελειώτες. Εἶναι δειλιὰ, διατακτικά, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ γνωρίσουν καλὰ τὴν πρωτεύουσα. Ὁ συνωστισμὸς στὰ μεγάλα σταυροδρόμια τοὺς τρομάζει καὶ τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο, δταν ἡ κίνησις εἶναι ζωηρὴ, τοὺς φαίνεται κατόρθωμα. Ὡστόσο περνοῦν. Καὶ περνοῦν, χωρίς νὰ δείχνουν τρόμο. Δὲν θέλουν νὰ φανοῦν ἐπαρχιώτες. Καὶ ποὺ νὰ ξέρουν ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἀθηναῖος ποὺ νὰ μὴν τρέμῃ δταν ἀποφασίζῃ νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο κεντρικοῦ δρόμου.

Καὶ οἱ περιπλανήσεις συνεχίζονται. Τὰ χελιδόνια, ἀφοῦ σταθοῦν ἐμπρός, σὲ καθετὶ ποὺ μπορεῖ νὰ κἀνῃ κάποια ἐντύπωση, —κτίριο, ἀγαλμα, βιτρίνα, —ἀκολουθοῦν ὅποιον πλατὺ δρόμον βρεθῇ στὰ βήματά τους κ' ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ κέντρα. Στὸν κῆπο καὶ στὸ Ζάππειο χάνονται, ἀκοῦν χίλιες-δύο φωνές, βλέπουν ἄλλες τόσες εὐτυχίες, —ἀράια, πουλιὰ, κατὰλευκούς κύκλους, χρυσὰ ψαράκια, χαριτωμένα ζευγάρια ἑρωτευμένων, —θυθίζονται σὲ ρεμβασμούς. Ἀν τὰ ρωτήσῃς τί εἶδαν καὶ τί θαύμασαν στὴν Ἀθῆνα, δὲν θὰ τὰ καταφέρουν ν' ἀπαντήσουν. Εἶναι ἐκπληκτα ἀκόμη τὰ καυμένα καὶ δὲν μποροῦν καλὰ-καλὰ νὰ κανονίσουν τὸ περπάτημά τους. Ἔχουν ἕνα σωρὸ ἀνησυχίες καὶ τὰ βήματά τους γίνονται ἀκόμη πιὸ διατακτικά. Ἀραγε τὸ κοστούμι τους δὲν προδίδει τὴν προέλευσή τους; Ἐπειτα, τὸ καπέλλο τους, ἡ γραβάτα τους, —ἀχ! αὐτὸ τὸ δέσιμό της! —τὰ παπούτσιά τους; Τί ἐντύπωση κάνουν στοὺς Ἀθηναίους; Καὶ μποροῦν τάχα νὰ τοὺς ἐξασφαλίσουν μιά θέσι σ' ἕνα καφενεῖο, σ' ἕνα ζαχαροπλαστεῖο, σ' ἕνα ἐστιατόριο, σὲ μιά καλὴ συντροφιά; Οἱ ἀνησυχίες πυκνώνονται σὰν βαρὺς χειμωνιάτικος οὐρανὸς καὶ τὰ χελιδόνια γυρίζουν στὴν πόλι, μὲ πολλοὺς, μὲ παραπολλοὺς διαταγμούς. Σὲ κάθε βῆμα τους δοκιμάζουν μιά συγκίνησι, μιάν εὐχάριστη ἐκπληξί.

Ὅλα τοὺς φωνάζουν: προσγειωθῆτε, ἐλάτε χαμηλότερα καὶ μὴν κουράζετε ἄδικα τὰ φτεράκια σας. Καὶ ἡ προσγειώσις δὲν ἀργεῖ νὰ γίνῃ, στὸ Πανεπιστήμιον, στὸ σπῆτι τῆς καλῆς γυναικοῦλας ποὺ νοικιάζει δωμάτια σὲ φοιτητὰς, στὸ καφενεῖο, στὸ ἐστιατόριο. Τὰ χελιδόνια τοῦ χειμῶνος θὰ κάνουν τὶς φωλιές τους καὶ σὲ λίγο δὲν θὰ διαφέρουν ἀπ' τοὺς Ἀθηναίους.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

«Ηὐτοκτόνησε χθές ὁ»

«Oui, ma vie a été une nuit
de tempête et d'éclairs;
Mais c'est par une aube couleur
des roses que je meurs.»

Henrik Ibsen

«...Τὸ δὲ παρακάτω θὰ ἱστορῶσα ἔχει τὴν εἰλικρί-
νεια ἐνὸς ἐτοιμοθάνατου. Καὶ ὅπως ἕνας ἄνθρωπος τῇ
στιγμῇ ποὺ ἀνεβαίνει στὸ κρεβάτι γιὰ νὰ κοιμηθῇ ἢ ψυ-
χομαχῇ πάνω σ' ἕνα κρεβάτι, τὸ δίχως ἄλλο δὲν μπορεῖ
νὰ πῇ ψέμματα, ἄλλο τόσο καὶ σὲ μένα, σὲς γραμμές αὐτές
ποὺ γράφω, δὲν μοῦ εἶναι βολετό νὰ γεγραμμένα πρῶτα καὶ
κύρια τὸν ἴδιό μου τὸν ἑαυτὸ καὶ δεύτερα ἐσῆς ποὺ τυχόν
θὰ τίς διαβάσεις. Ἡ πέννα τίς πρὶν πολλὰς φορές λείπει ψέμ-
ματα. Μὰ σὰν ἡ πέννα αὐτὴ συντροφεύεται πλάι, πλάι μὲ
τὴν κἀνὴ ἐνὸς πιστολίου, τότε δὲν μπορεῖ παρά νὰ πῇ τὴν ἀ-
λήθεια. Ἡ πέννα καὶ τὸ πιστόλι. Τὸ μελάνι καὶ τὸ μισοῦτι.
Εἶναι καὶ τὰ δύο, πράγματα ποὺ δὲν συντροφεύουν ποτέ
ἄλλοτε παρά μόνο μπροστὰ στὸ θάνατο. Τὸν ἐξαγνισμὸ ποὺ
ζητᾷ ἡ πρώτη, τὸν δικαιώνει τὸ δεύτερο. Κι' οἱ ἄνθρωποι
τότε μόνο ἔχουνε θετικὴν ἀξία, σὰν μποροῦν μὲ τὴ θυσία
τῆς ἴδιας τῶν «ζωῆς», νὰ δώσουν δικαιοσύνη τῶν ὄσων
προσέδουν, κηρύττουν καὶ πιστεύουν. Ἀλλοιῶτα τὰ λό-
για κι' ἡ ἰδέα τους εἶναι κούφιος ὅπως κι' ἡ ὑπάρξεις τους,
κι' ἡ ὑπόστασή τους χλιαρὴ κι' ἀνοστή σὰν τίς φυαρίδες
καὶ τὰ λείπει τους. Καλλίτερα τότες νὰ τοὺς πετάς στὸ δρόμο,
σὰν μιά χούφτα κούφια καρδιά. Κι' ἴσως τὰ τελευταῖα
τότα νάχουν μεγαλειότητα ἀξία ἀπὸ αὐτοὺς. Χρειάζονται
γιὰ προσάναμα φωτιάς. Αὐτοὶ δὲν χρειάζονται γιὰ τίποτα...»

Ἔτσι ἀρχίζει τὸ γράμμα—τὸ τελευταῖο
γράμμα—τοῦ φίλου μου. Κι' ἀκολουθοῦσαν ὅ-
στερα λίγες μολυβομένες σελίδες, μ' ἀκατά-
στατα γραψίματα καὶ ποὺ προφανῶς δὲν γρά-
φονταν μὲ συνέχεια, μὰ σκόρπια ἐδῶ κι' ἐκεῖ, σὲ
διάφορες ἡμερομηνίες καὶ σ' ἀκόμα πιὸ διαφο-
ρετικὲς ψυχικὲς στιγμές. Τίς σημειωσοῦλες αὐ-
τές χρειάστηκε πολλὴ ὥρα γιὰ νὰ κατορθώσω
νὰ τίς ταξινομήσω. Μὰ σὰν τέλειωσα, εἶδα πὼς
ἀπ' τὴν σκόρπιες αὐτές σημειωσοῦλες, σκέψεις
κι' ἐντυπώσεις ἴδιας στιγμῆς, ἔλειπε τὸ κυριώ-
τερο: αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ του. Τὸ ἐκκίνημά του.
Ἡ πάλη του. Τὸ φτάσιμό του. Ἐλεῖπε ἡ κίνη-
ση. Ὁ παλμός. Τὰ ὄνειρα. Ἡ ἐλπίδες. Ἐλεῖπε
ἡ καθουτοκί' ἡ κύρια ἱστορία του. Ὁ ἑαυτός του...

Τὸ δὲ, τὴν σημείωσε κι' ἔγραψε στὰ πεταχτά
πάνω στὰ κομματάκια τοῦ χαρτιοῦ ἦταν ἀνά-
κατες γραμμὲς ἐνὸς σχεδίου ποὺ δὲν κατορ-
θῶσε ὁ ἴδιος ν' ἀποτελειώσῃ. Διάθεση. Ἐμ-
πνευση. Σκίτσα. Προπλάσματα. Τίποτε περισ-
σότερο...

Λένε πὼς σὲ κάθε ἄνθρωπο συνυπάρχουν
δύο διαφορετικὰ ἢ καὶ ὅμοια «ἐγῶ». Αὐτὸ ποὺ
φαίνεται κι' αὐτὸ ποὺ εἶναι. Ἡ σημειώσεις τοῦ
φίλου μου μᾶς δίνουν τὸ δεύτερο. Ἐγὼ θὰ
προσπαθῶ, συμπληρώνοντας τες, νὰ δώσω
καὶ τὸ πρῶτο. Ἔτσι πιστεύω πὼς κι' ἀρτιώτερη
γίνεται ἡ ζωὴ τοῦ φίλου μου καὶ διάφορα πράγ-
ματα πέρνουν μοιραία τὴ συνοχὴ ποὺ θὰ τοὺς
ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς δλης
ἱστορίας κι' ἀκόμα πιὸ πολὺ γιὰ τὴν δικαιοσύνη
τῆς ξαφνικῆς αὐτοκτονίας του...

Ὁ φίλος μου—πᾶνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ
τότε—εἶχε φτάσει ἕνα πρωὶ ἀπ' τὸ μικρὸ χω-
ριὸ τῆς ἐπαρχίας του στὴν πρωτεύουσα ἔχοντας

γιὰ μόνον τοῦ ἐφόδια, μιὰ καλὴ καρδιά, ἕναν ὀλάκαυρο κόσμο
ἀπὸ ὄνειρα κι' ἐλπίδες καὶ—τὸ οὐσιαστικώτερο—ἕνα μικρὸ χαρ-
ματικὸ ἐπίδομα ποὺ θὰ τοῦ ἔστειλεν κάθε πρώτη τοῦ μηνὸς μιὰ
θεὸς του—ἡ μόνη συγγένισσα ποὺ τοῦ ἀπόμεινε στὸν κόσμο του.
Μὰ ἂν, γιὰ ὅποιονδήποτε ἄλλον, τὰ ἐφόδια αὐτὰ θὰ φαίνον-
ταν ἀστεία καὶ τιποτένια, γιὰ τὸ φίλο μου ἦταν ἀρκετὰ, ὡπε-
ρακετὰ μάλιστα.

«...Τὴν πρωτεύουσα—λέει κάπου στὰ χειρόγραφα του—τὴν ἀντίκρισα εὐθὺς
ἐξ ἀρχῆς σὰν μιὰ γυναῖκα. Κι' ὅπως κάθε γυναῖκα—ὅσο κι' ἂν εἶναι ἡ πιὸ ὀ-
σκολη γυναῖκα τοῦ κόσμου—ἔχει ἕνα σημεῖο ἀδύνατο ποὺ μπορεῖ νὰ τοῦ ἐξαγο-
ρίσῃ τὴν εὐκολὴν κατάκτησή της, ἔτσι κι' αὐτὴ δὲν μποροῦσε παρά νὰ τὴν ἀδύ-
νατο τῆς σημεῖο. Θάφτανε λοιπὸν νὰ τῶν βρῶ. Αὐτοὶ παρουσιαζόταν ἡ δυσκολία
ἢ ἡ τύχη...»

Καὶ πραγματικὰ ἔτσι καὶ γίνθηκε. Ὁ φίλος μου θῆς ἀπὸ ἐξυ-
πνάδα, θῆς ἀπὸ τύχη βρῆκε τὸ δρόμο ποῦ, σὲ ἐλάχιστο καιρὸ,
κι' ἂν ἀκόμα δὲν τοῦ πρόσφερε τὸ κορύφωμα τῆς ἐπιτυχίας, τοῦ
ὑπόσχεονταν τὸ γρήγορο τέρας της. Πὼς στάθηκε αὐτό; Πιστεύω
μὲ πὼς κι' ἐγὼ καλὰ, καλὰ δὲν τὸ ξέρω. Ὅσες φορές ἐπεχείρησα
νὰ τοῦ ἐξεκλέψω μιὰν ὁμολογία παρασύροντάς τον σὲ μιὰν διη-
γηση, τὴν τελευταία στιγμὴ γλιστροῦσε, ἔφευγε, σόπαινε κι'
ἀφινε σκοτεινὸ τὸ ξεκαθάρισμα τῶν λεπτομερειῶν. Τὸ μόνο θε-
τικὸ ποὺ ἔμαθα, λίγο ἀπ' αὐτόν, λίγο ἀπὸ διάφορους ἄλλους, εἶναι
πὼς τὰ πρῶτα χρόνια δούλεψε σ' ἕνα χρηματιστηριακὸ γραφεῖο,
ἐκεῖ τὸν ὑπεστήριξε φοβερὰ ὁ προϊστάμενός του, ὕστερα μιὰ μέρα
παντρεύθηκε τὴ κόρη του, ἔφυγε στὸ ἐξωτερικὸ καὶ γύρισε ἔπειτα
ἀπὸ λίγους μῆνες γιὰτὶ πέθανε ξαφνικὰ ὁ πεθερὸς του καὶ τὸ
γραφεῖο τοὺς ἔμεινε δίχως διεύθυνση.

«...Ἡ ζωὴ—γράφει λίγο παρακάτω καὶ ποὺ ἀσφαλῶς θὰ ἀρρῶ τὴν ἐν-
αὐτήν—εἶχε ἀρχίσει νὰ μοῦ χαμογελά. Μὰ τὸ χαμόγελό της ἦταν τόσο ζωηρὸ
καὶ τόσο ἐπιμονοῦ νὰ φοβῶμαι. Τίς μεγάλες εὐνοίες τῆς τύχης τρέπαι
κανένας νὰ τίς φοβάται. Πάντα κάποιο κακὸ κρύβουν ἀπὸ κάτω τους...»

Ταυτόχρονα μὲ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀπ' τὴν Εὐρώπη, ἀρχίζει κι'
ἡ μεγάλη σταδιοδρομία του. Λίγους μῆνες μετὰ, ἀνακατεῖται
σὲ μιὰν καινούργιαν ἐπιχείρηση ἐκμεταλλεύσεως μεταλλίων κι'
ὅλος ὁ κόσμος μιλά γιὰ τὰ ἀμύθητα κέρδη ποὺ τοῦ ἐξασφαλίζει.
Στὸ ἴδιο αὐτὸ διάστημα γεννᾷ ἡ γυναῖκα του τὸ πρῶτο της
παιδί, ἕνα κατάξανθο ἀγοράκι. Θυμάμαι τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ
ποὺ πῆγα νὰ τὸν συγχαρῶ. Τὸν βρῆκα νευρικὸ καὶ ταραγμένο
νὰ βηματίζῃ πάνω κάτω μέσα στὸ γραφεῖο τοῦ σπιτιοῦ του. Τοῦ
μιλοῦσα κι' αὐτὸς οὔτε μὲ πρόσεχε οὔτε μ' ἀπαντοῦσε. Ξαφνικὰ
σταματώντας τὸ πῆγαινε-ἔλα του καὶ γυρνώντας πρὸς τὸ μέρος
μου, βύθισε τὸ βλέμμα του στὸ δικό μου καὶ μὲ φωνὴ ποὺ λές
κι' ἦταν μουγκριστὸ θηριοῦ πληγωμένου, μοῦπε:

— Δὲν μοῦ λές, τί ἔκανες ἐσὺ ἂν ἡ γυναῖκα σου...
Δὲν ἀποτελείσεις τὴ φράση του. Ἐστρεψε τὸ πρόσωπο κι'
ἄφισε τὸ βλέμμα του νὰ χαϊδεύθῃ πάνω σ' ἕνα κρυστάλλινο ἀν-
θογαῦλι ποὺ τρεῖς χιονάτοι κρῖνοι ὄρθωναν προκλητικὰ τοὺς μύ-
σους του σὰν περήφανοι πάλλευκοι κύκνοι.

— Τί θῆς νὰ πῇς; τὸν ρώτησα.
Δὲν μοῦδῶσε καμμιάν ἀπάντηση. Ἐμεινε μόνο κόμπωσα
λεπτὰ ἀκόμα ἀκίνητος κι' ὕστερα ξανάρχισε τὸ νευρικὸ βηματι-
σμὸ του. Προτίμησα νὰ μὴν τὸν ἐνοχλήσω μὲ μιὰν δεύτερη ἐρω-
τήση. Σηκώθηκα κι' ἔφυγα.

Μιὰ βδομάδα ὑστερότερα, μάθαινα, πὼς τὸ παιδί του εἶχε
πεθάνει καὶ πὼς εἶχε φύγει ἀπ' τὸ σπῆτι του κι' ἐγκατεστάθηκε
σ' ἕνα ξενοδοχεῖο. Θὰ χώριζε ἀπ' τὴν γυναῖκα του.

Τὰ πράγματα αὐτὰ γίνθηκαν τόσο γρήγορα καὶ τόσο ξαφνικὰ
ποῦ οὔτε καὶ σ' αὐτές ἀκόμα τίς κοσμικὲς κακόγλωσσες δὲν ἔδω-
σαν τὸ καιρὸ νὰ δημιουργήσουν μιὰν ἱστορία σκανδάλου. Λίγες
μασημένες φράσεις ποὺ κρυφοψιθυρίζονταν καὶ κυκλοφοροῦσαν

ἀδέσποτες ἦταν τόσο πολὺ στερημένες καὶ τοῦ παραμικροῦ ἔσω
περιεχομένου, ὥστε δὲν συγκίνησαν κανέναν. Κι' ὅπως ἦταν φυ-
σικὸ, τὸ πολὺμορφο αὐτὸ τέρας, ποὺ τρέφεται ἐξοικίζοντας κοι-
μάτια, κομμάτια τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, μὴν βρίσκοντας τροφή,
ἔστρεψε ἄλλοι τὴν προσοχή του. Ἐνα ἄλλο θῆμα—μιὰ κοσμικὴ
δεσποινὴς ποὺ ἀκολούθησε ἕναν ξένο χορευτὴ ἐνὸς καμπαρέ—
χρησίμευσε γιὰ βορά του. Ὅλη ἡ πρωτεύουσα μιλοῦσε γι' αὐτήν.
Ἡ ἐφημερίδες τὴν ἔκαναν ἀνάγνωσμα. Ἡ κοσμικὲς κυρίες διε-
σκέδαζαν μὲ τὴν ἐξιστόρηση τοῦ σκανδάλου, τίς ἀνιερὲς ὥρες
τῶν τσαγιῶν καὶ τοῦ μπρίτς. Ἡ γυναικοῦλες τοῦ λαοῦ περιμέ-
ναν κάθε βράδυ μ' ἀγωνία τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀνδρα τῶν γιὰ νὰ
διαβάσουν στὴν ἐφημερίδα τὸ μυθιστόρημα ποὺ ἠρωίδας του ἦταν
ἡ ἄλλοτε κοσμικὴ δεσποινὴς καὶ ἥρωας του ὁ ἄλλοτε χορευτὴς
τοῦ νυκτερινοῦ καμπαρέ...

«...Ἡ τύχη μὲ πλήρωσε. Ὅτι φοβόμουν γίνηναι. Τὸ ροδοχάραγμα τῆς
ζωῆς μου, ἦταν μοιραῖο νὰ σταθῇ ἱσάμε αὐτοῦ. Τί θὰ κάνω ἀπὸ τώρα καὶ μπρός;
Ποῖος ξέρει; Μὰ ἔχω ἀραγες νὰ κάνω τίποτε; Κι' ἂν ἔχω, γιὰ ποῖον σκοπὸ θὰ
τὸ κάνω; Γιὰ ποῖον προορισμὸ; Γιὰ ποῖαν αἰτία; Μὰ δουλέψω; Ἐστω. Μὰ γιὰ
ποῖον λόγο;...»

«...Ἡ ζωὴ ξαναρχίζει νὰ μοῦ χαμογελά. Μοῦ δίνει τὴν ἐντύπωση πὼς μό-
λις χθὲς ἀκόμα γεννήθηκα. Κι' ἔπειτα τί; Σάμπως δηλαδὴ δὲν θὰ μποροῦσε νάχει
συμβεῖ κάτι παρόμοιο; Ἡ ζωὴ ἀρχίζει πάντα, ἀπὸ κεῖ ποὺ ἀρχίζει κι' ἡ χαρά,
Σ' ὅλο τὸν ἄλλο καιρὸ ποὺ μεσολαβεῖ, εἶναι σὰν νὰ μὴν ζοῦμε. Γιατὶ λοιπὸν νὰ
μὴ ξαναγεννησθεῖς κάθε φορὰ ποὺ ξαναρχίζει κι' ἡ χαρά;...»

Ἀνάμεσα στὰ δύο αὐτὰ χειρογραφεῖα—τὰ τόσο διαφο-
ρικὰ κι' ἀνόμοια—μεσολαβεῖ μιὰ περίοδο τριῶν χρονῶν. Τί στά-
θηκε στὰ τρία αὐτὰ χρόνια; Ὅχι καὶ τόσο σπουδαία πράγματα.
Ὁ φίλος μου ὕστερα ἀπ' τὸ διαζυγίό του, ἀποτραβήχθηκε κάμ-
ποσο καιρὸ σ' ἕνα νησί, καὶ κεῖ ἔζησε μόνος, κατὰμονος μὴ θέ-
λοντας νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ κανέναν ἄλλον ἐκτὸς ἀπ' τὸ δικηγόρο
του καὶ τὸν διευθυντὴ ποὺ εἶχε ἀφίσει στὸ γραφεῖο του. Σὰν γύ-
ρισε, ἔφυγε ἀμέσως καὶ πῆγε καὶ κάθισε κοντὰ σὲ μιὰ μεταλλεῖα,
μαζὶ μὲ τοὺς ἐργάτες. Ἡ ἴδια ἐπιμονὴ ἀρνῆση νὰ μὴ δεχτῇ κα-
νέναν, ἐξασκοῦσθεῖς νὰ τὸν συντροφεύῃ καὶ κεῖ σ' ὅλο τὸ διά-
στημα ποὺ ἔμεινε. Καὶ ξαφνικὰ ἕνα πρωὶ, κυκλοφόρησε στοὺς κο-
σμικοὺς κύκλους τῆς πρωτεύουσας μιὰ φήμη. Λεγότανε στὴν ἀρχὴ
ὅπὸ τύπον ἀστειότητος, μὰ ὅσο ἐπαναλαμβάνονταν ὅλο καὶ γι-
νότανε πιὸ σοβαρὴ. Ὁ φίλος μου εἶχε παντρευθῇ τὴν κόρη ἐνὸς
ἐπιστάτου τῶν μεταλλείων.

— Τὸ μυθιστόρημα μιᾶς ἀπορῆς νέας, παρετήρησε μὲ κάποια

κακεντρέχεια μιὰ κοσμικὴ ἡλικιωμένη κυρία ποὺ εἶχε τρεῖς κόρες
σὲ ἡλικία γάμου.

— Τὸ πριγκηπόπουλο καὶ ἡ σταχτοπούτα, πρόσθεσε μιὰ ἄλλη
ποὺ ἡ ἐρωτικὲς τῆς κατακτήσεις ἀποτελοῦσαν τὴ μόνη οἰκονο-
μικὴ προσοδο τοῦ ἀνδρα της.

— On ne badine pas avec l'amour, εἶπε μὲ φωνὴ ζωηρὴ καὶ
στομαφῶδη, λές κι' ἀπήγγελε, ἕνα ξενογλωσσὸ δεσποινίδιο κι'
ἦταν ἑτοιμο νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ τελευταίου κοσμοπολι-
τικοῦ μυθιστορήματος ποῦχε διαβάσει, ἂν δὲν τὴν προσκαλοῦσε
τὴν ἴδιαν ἐκείνη στιγμὴ ἕνας νεαρὸς δανῆς νὰ χορεύουν.

Μόλις γύρισε ὁ φίλος μου πῆγα νὰ τὸν δῶ. Μὲ ἰδέχτηκε,
ὅπως καὶ τὴν ἄλλη φορὰ στὸ κομψὸ κι' εὐρύχωρο γραφεῖο τοῦ
σπιτιοῦ του. Ἦταν χαρούμενος κι' ὅλοι του οἱ τρόποι πρόδιδαν
ἀνθρώπο εὐχαριστημένο ἀπ' τὴ ζωὴ του. Ἀπέφυγα ἀπὸ λεπτό-
τητα νὰ τοῦ κάνω καμμιάν ἐρώτηση γιὰ ὅσα στάθηκαν στὴ ζωὴ
του στὸ διάστημα ποὺ μεσολαβόυσε. Μὰ ὁ φίλος μου τὴν φορὰν
αὐτὴν ἦτανε ὁμιλητικώτερος. Μοῦ μίλησε γιὰ τὴν ἀντιληπτὴν
καينوῦρια τοῦ ζωῆ, γιὰ τὴ γυναῖκα του, γιὰ τίς δουλειές του.
Καθὼς μιλοῦσε τὰ μάτια του φλογίζονταν κι' ἡ φωνὴ τοῦ ζωηρὴ,
ἀντηχοῦσε ἐπίσημη μέσα στὴν ἡσυχά ἀτμόσφαιρα ποὺ μᾶς περι-
κλειε. Δὲν χρειάζονταν καὶ μεγάλος κόπος γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανέ-
νας πὼς ὁ φίλος μου εἶχε ξαναβρῇ τὸν κέφι καὶ τὴν διάθεσίν του,
εἶχε ξαναβρῇ τὸν «ἐαυτό» του, τὸν «ἐαυτό» του, τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου
καιροῦ, τὸ γεμάτο δύναμι, προορισμὸς, σχέδια, ὄνειρα, ἐλπίδες.
Κι' ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ καθὼς τὴν διεπλύνονα μὲ γέμισε ἀπὸ χαρὰ.

Σὰν ἔφευγα, καθὼς μὲ ξεπροβόδιζε ἔξω σὲς σκάλες, μοῦπε
πὼς ἕνα βράδυ ἀπ' αὐτὰ, θὰ μοῦ τηλεφωνοῦσε γιὰ νὰ φάμε μαζὺ
κι' ἔτσι νὰ γνωρίσω καὶ τὴ γυναῖκα του.

Μὰ τὸ βράδυ αὐτὸ δὲν ἦρθε. Ἐνα πρωὶ—θῆχαν περάσει
καμμιά δεκαρία ἡμέρες—διάβασα στὴς ἐφημερίδες τὴν ἀναγγελία
μιᾶς κηδείας. Ἡ γυναῖκα τοῦ φίλου μου εἶχε πεθάνει ἀπὸ μιὰν
αἰφνίδια πνευμονία. Δὲν πῆγα οὔτε στὴ κηδεία, οὔτε ὑστερότερα
σπῆτι του. Αἰσθανόμουν τὸν ἑαυτὸ μου ἀνίκονο ν' ἀντικρύσω
τὸ φίλο μου. Μὲ τρώαζε ἡ ἰδέα πὼς τὸν ἄνθρωπο ποὺ πρὶν δέκα
ἡμέρες τὸν εἶχα δεῖ τόσο εὐτυχισμένο, θάπρεπε τώρα νὰ τὸν δῶ
βουτηγμένο σὲ μιὰν ἀτέρμονη θλίψη, σὲ μιὰ θλίψη ποὺ ἀσφαλῶς
ἐξεπνέονε κάθε προηγούμενη τῆς ζωῆς του. Κι' ἔτσι προτίμησα
ν' ἀποφύγω νὰ τὸν δῶ. Τοῦγραφα μόνον μερικὰ παρηγορητικὰ
λόγια κι' ἔστειλα στὴν κηδεία τῆς γυναίκας του λίγα λουλούδια.
Δὲν ξέρω ἂν ποτὲ ἔμαθε τίποτε καὶ γιὰ τὰ δύο. Ὅπως μὲ εἶπαν,
μόλις ἡ γυναῖκα του πέθανε, ἔφυγε τὴν ἴδια στιγμὴ γιὰ τὸ χω-
ριὸ ποὺ βρίσκονταν κοντὰ στὰ μεταλλεῖα του, δίνοντας τὴ δια-
ταγὴ νὰ μὴν τοῦ σταλοῦν οὔτε γράμματα, οὔτε ἐφημερίδες, οὔτε
τίποτε σχετικὸ. Τὴν κηδεία τῆς γυναίκας δὲν τὴν παρακολούθη-
σαν παρά ὁ διευθυντὴς τοῦ γραφείου του, λίγοι ὑπάλληλοι κι'
ἀκόμα λιγότεροι γνωστοί του.

Τὸ πιὸ περίεργο ὅμως ἀπ' ὅλα ἦταν, πὼς ἕνα μῆνα μετὰ τὸ
δυστύχημα τοῦ φίλου μου, κυκλοφόρησε ἡ εἰδησις πὼς στὰ με-
ταλλεῖα του εἶχαν ἀνακαλυφθεῖ
κοιτάσματα χρυσοῦ. Ὁλος ὁ κόσμος
μιλοῦσε γι' αὐτά. Ἡ ἐφημερίδες ἀ-
φιέρωναν στήλες δολοκλήρες γραμ-
μένες ἀπὸ ἑκτακτοὺς ἀπεσταλμέ-
νους συντάκτες. Κανένας ὅμως ἀπ'
ὅλους αὐτοὺς δὲν εἶχε κατορθώσει
νὰ δεῖ τὸ φίλο μου. Σ' ὅσους ἐπεχεί-
ρησαν νὰ τὸν δών, ἀρνήθηκε ἐπι-
μονα νὰ τοὺς δεχτῇ. Μερικοὶ τὸν
χαρκτητήριζαν «μισάνθρωπο», ἄλλοι
«παράφρονα», ἄλλοι «ἀρρωστο», ἄλ-
λοι «νευράθενικό», ἄλλοι «ἀκατά-
δεκτο». Ἡ διάφορες φήμες καὶ δια-
δόσεις ὄργιαζαν γύρω του, ὅπως
ὄργιαζαν κυριολεκτικὰ καὶ τὰ πλού-
τη του...

«...Γιὰ δεύτερη φορὰ ἡ ζωὴ μοῦ δίνει
ἕνα καινούριο μάθημα. Ἐνα καινούριο ψα-
στόκι. Ἀπ' τὴν ἐμὴ μὲ στερᾷ τὴν μοναδική
χαρά μου κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μοῦ ἀνέγει κατὶ
ποῦ δὲν μοῦ ἦταν ἀπαραίτητο. Μοῦ δίνει μὲ
μιὰν σπάταλην ἀφροσύνη δὲν δὲν τῆς ζητῶ
καὶ μοῦ ἀρνείται μὲ μιὰν φυλάργυρη σκλη-
ρότητα τὸ παραμικρὸ ἐκεῖνο ποὺ θὰ θέρμαινε
τὴν ζωὴν μου. Γιατὶ, Θεέ μου, γιατί;...»

Πέρασαν ἀπὸ τότε χρόνια. Χρό-
νια πολλὰ ποὺ δὲν μάθαινα τίποτε
ἄλλο γιὰ τὸ φίλο μου, παρά μόνον
πὼς ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ἡ δουλειὰς
του πῆγαινε καλὰ. Ἐδῶ στὴν πρω-
τεύουσα δὲν εἶχε ἔρθει οὔτε μιὰ
φορὰ. Μὰ οὔτε καὶ πούθενά ἄλλο
εἶχε πάει. Ἐμεινε στὸ μικρὸ ἐκεῖνο
χωριὸ κι' οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦσαν
ἐκεῖ τριγύρω, κι' αὐτοὶ ἀκόμα, κα-
θὼς λέγανε, τὸν ἔβλεπαν σπανιό-
τατα. Ἐνας γραμματέας του μόνον
καὶ μιὰ γρη῏ ὑπηρετρία εἶχαν τὸ
δικαίωμα νὰ μπαίνουν γιὰ νὰ ἔξω-
θερα στὸ σπῆτι του. Ἐγὼ ἀπ' αὐ-
τοὺς κανένας ἄλλος. Καὶ ξαφνικὰ
μιὰ καινούρια εἰδησις κυκλοφόρησε,
στὴν ἀρχὴ ἐμπιστευτικὰ μὰ ὅσο περ-
νοῦσαν ἡ ἡμέρες ζωηρότερη. Ἡ ἐπι-
χείρησις τοῦ φίλου μου βρίσκονταν
ἐν πτωχεύσει. Τὰ μεταλλεῖα εἶχε
πάψει νάχει τὴ καλὴ ποιότητα ποὺ

είχε. Τὰ μεταλλοφόρα στώματα αδυνατίσαν, στείρευαν, χάνουνταν. 'Η εἰδησίς ἀναστάτωσε τὸ χρηματιστήριον. Ἡμετοχὲς ἀρχισαν νὰ πέφτουν, νὰ πέφτουν μὲ τὴν ἴδιαν ἱλιγγιώδη ταχύτητα πού μίαν ἄλλην φορά, ἀνέβαιναν. 'Η ἐφημερίδες ἔγραφαν ὅ,τι ἤθελαν. "Ἀλλες μιλοῦσαν γιὰ σκάνδαλα, ἄλλες γιὰ καταχρήσεις, ἄλλες γιὰ κακὴ διαχείριση. Μιά μάλιστα ἔλεγε πὼς «μὲ τέτοιον παράφρονα διευθυντὴν τί μπορούσε κανεὶς νὰ περιμένῃ!» καὶ συνιστοῦσε στὴν κυβέρνηση καὶ στὸν κύριο ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ὑπουργό, νὰ διατάξῃ ἀμέσως λογιστηριακὸν ἔλεγχον στὴ διαχείριση τῆς ἐταιρείας. Ὁ θόρυβος κ' ὁ πανικός ξεπερνοῦσε σὲ ἔκταση κάθε προηγουμένου. 'Η πτώχευσις τῆς ἐταιρείας τοῦ φίλου μου, ἀσφαλῶς θά συμπαρέσυρε σὲ πτώχευση ἕνα σωρὸ χρηματιστηριακὰ γραφεῖα καὶ θά ἐξηνέμιζε τοῦ κόσμου τὶς περιουσίες. "Ἀνθρώποι πού ἴσαμε χτὲς ἀκόμα θεωροῦνταν πλούσιοι, βρίσκονταν τώρα σὲ μιὰ στιγμή ἀπένταροι μέσα στοὺς δρόμους. 'Η καταστροφή ἦταν πρωτόκουστη...

Τὴν πρώτη στιγμή πού ἔμαθα τὴν θλίβερὴν αὐτὴν εἰδησίαν δὲν τολμοῦ-

σα νὰ τὴν πιστέψω. "Ἡέρα τόσο καλὰ τὸ φίλο μου καὶ τὸν χαρὰ κτῆρά του πού ἦταν ὁλότελα ἀδύνατο νὰ παραδεχτῶ πὼς μπορούσε νὰ χε ὑποπέσει σ' ἕνα παρόμοιο σφάλμα ἢ ἀμέλεια. Παρ' ὅλο πούχαν περάσει τόσα χρόνια χωρὶς νὰ τὸν δῶ, νόμιζα πάντα πὼς τὸν ἔβλεπα μπροστά μου νὰ μοῦ μιλᾷ μὲ τὸ ἴδιο του ἐκείνο ὄφος, τὸ σταθερὸ, τὸ βέβαιον, τὸ πειστικόν, τὸ ἀκλόνητον. Στ' αὐτιά μου βούιζαν τὰ λόγια του, λόγια πού ἐπαναλάμβανε κάθε φορά πού τύχαινε νὰ τοῦ ποῦν πὼς ὁ δεῖνα ἔμπορος ἐπτώχευσε ἢ ἡ τὰδε ἐπιχειρήσις κατεστράφη.

— Δὲν φαίνει, ἔλεγε, οὔτε ἡ περιστάσεις οὔτε ἡ ἐπιχειρήσεις μὰ οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ἄνθρωποι πού δὲν στάθηκαν ἀξιοὶ νὰ τὶς ἐκμεταλλευθοῦν καὶ νὰ τὶς διευθύνουν. Δὲν ὑπάρχουν οὔτε ἀντίθετες περιστάσεις οὔτε κακὲς ἐπιχειρήσεις. Ὑπάρχουν μόνο κακοκέφαλοι κ' ἀνίκανοι ἄνθρωποι».

"Ὑστερα ἀπ' αὐτά, πὼς ἦταν δυνατό σὲ μένα, σὲ μένα πού τὸν γνώριζα ἴσως, ἴσως καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, νὰ πιστέψω σ' ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἡμέρας καὶ τὶς διαδόσεις πού κυκλοφοροῦσαν γύρω του; Μὰ ὅσο κι' ἂν ἡ πίστις μου γι' αὐτὸν στὴν ἀρχὴ ἦταν ἀκλόνητη κ' ἀπόλυτη, δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῇ ἴσαμε τὸ τέλος ἀμείωτη. 'Η ἡμέρες περνοῦσαν κ' ὁ φίλος μου—ὅπως ἤλιπζα πάντα—δὲν ἔσπευδε οὔτε μιὰ διάψευση νὰ κἀνῃ, οὔτε καμμιάν ἄλλην ἐνέργεια πού θάβριζε ἕνα τέρμα στὶς διαδόσεις πού ὀργίζαν κυριολεκτικὰ καὶ πού προκαλοῦσαν ἕναν ἄλλο πανικό.

"Ἔτσι ἕνα ἀπόγευμα πῆρα τὴν ἀπόφαση νὰ πάω νὰ τὸν δῶ. Φοβόμουν πάντα πὼς ὁ μέγας τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἴσως νάταν ἐκεῖνον πού τὸν ἔκανε ν' ἀδιαφορῇ γιὰ ὅ,τι λεγόταν γύρω ἀπ' αὐτὸν καὶ τὴν ἐπιχειρήσιν του. Κι' ἡ σκέψις αὐτὴ ἀκριβῶς, καθὼς ὀλοκληρωνότανε μέσ' τὸ μυαλό μου, μ' ἔπειθε πὼς εἶχα κάθε ὑποχρέωση νὰ πάω νὰ τὸν δῶ καὶ νὰ τὸν πείσω πὼς ἡ σιωπὴ του κ' ἡ ἀδιαφορία του, ἂν πραγματικὰ προσεργότανε ἀπ' τὴν παραπάνω ἀφορμὴ, ἦταν κατὰ περισσότερον ἀπὸ ἐγκληματική.

Πῆρα λοιπὸν τὸ ἴδιο ἀπόγευμα ἕνα αὐτοκίνητο καὶ τράβηξα γιὰ τὸ χωριὸ πού ἔμενε. Χρόνια καὶ χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε, κ' ὅμως μέσ' τῇ μνήμῃ μου μένουν ζωηρὰ χαραγμένες ὅλες ἐκεῖνες ἡ σκέψεις πού ἔκανε τὸ μυαλό μου, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς διαδρομῆς, μιὰς διαδρομῆς ἀνάμεσα σὲ δυὸ σειρὲς ἀπὸ πανύψηλα δένδρα, θλιμμένα καὶ πένθιμα, λὲς κ' ἦταν στρατιῶτες σὲ νεκρικὴ πομπή. Ὁ μικρὸς, γραφικὸς δρομάκος πού ἐξευλιγόταν σάν σερπαντίναν στακτόχρομη, μοῦδινε τὴν ἐντύπωση τοῦ ἀτέλειωτου. Ὁ χρόνος θαρρεῖς καὶ δὲν κυλοῦσε. "Ἐνα ἀδύναμο ἀεράκι πού φυσοῦσε, λὲς κ' ἐμπόδιζε τὴ μηχανὴ τοῦ αὐτοκινήτου νὰ προχωρήσῃ. "Ὁλα, ὅλα, τὸ κάθε τι, νόμιζα πὼς ἐρχότανε νὰ παρεμβληθοῦν ἀνάμεσά μας γιὰ νὰ μὴν μ' ἀφίσουν νὰ φτάζω κοντά του...

Σὰν ἔφταξα, νύκτα πιά, στὸ μικρὸ χωριὸ καὶ τ' αὐτοκίνητο στάθηκε μπροστά στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του, πετάχτηκα ὀξω καὶ ζήτησα νὰ τὸν δῶ.

Περίμενα κάμποσα λεπτά. 'Η ἀπάντησις πού μ' ἔφερε σὲ λίγο ἕνα γεροντάκι—ὁ θυρωρὸς τοῦ σπιτιοῦ—ἦταν ἀρνητική. Μοῦ ζητοῦσε συγγνώμην, ἀλλὰ τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ με δεχθῇ.

Δὲν ἐπέμενα. 'Η ἀρνήσις τοῦ φίλου μου, μὲ πείραξε τόσο πού μοῦλειαυσε κάθε δύναμις νὰ προσφέρω ἔστω καὶ μιὰ φράση. "Ἐστρεψα καὶ ξαναμπαίνοντας στ' αὐτοκίνητο, εἶπα στὸ σωφὲρ

νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν πρωτεύουσα. Ὁ μικρὸς γραφικὸς δρομάκος μὲ τὰ πανύψηλα δένδρα, μοῦ φάνηκε στὴν ἐπιστροφή ἀκόμα πρὸς θλιμμένον καὶ πένθιμον, θαρρεῖς καὶ συνοδεύαμε κηδεῖα.

Κ' ἀπὸ κείνο τὸ βράδυ, προσπάθησα νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸ ἐφιάλτη πού μοῦ προξενοῦσε κάθε σκέψις καὶ κάθε εἰδησίς γύρω ἀπ' αὐτόν.

... "Ἀπέτυχα λοιπὸν καὶ δῶ ἀκόμα: "Ἄν κρίνει κανεὶς ἀπ' τὶς εἰδησεις πού μοῦ μεταβίβασαν σήμερα ἀπ' τὸ γραφεῖο μου, ἀσφαλῶς θά πρέπη νὰ χε τὴν τύχην. "Ἄν κρίνω ὅμως ἀπ' ὅσα ἐγὼ σκέφτομαι, δὲν τὸ πιστεύω. "Ἀποτυχάνει κανένας στὴ ζωὴ του, σὰν ἔχει ἕνα σκοπὸ καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐπιδιώκει. Μὰ σὰν δὲν ἔχει κανέναν τέτοιο σκοπὸ, τότε σὲ τί ἀποτυγχάνει; Καὶ γὰρ δὲν εἶχα κανένα σκοπὸ πιά. Δούλευα γιὰτὶ κατὶ θάρρεπε νὰ κἀνῃ. "Ἐπὶ αὐτὸ εἴποτε ἄλλο. "Ὅ,τι εἶχα νὰ ζητήσω ἀπ' τὴ ζωὴν, τὸ ζήτησα καὶ δὲν μ' ἔλασε νὰ μοῦ τὸ δώσῃ. "Ὅ,τι αὐτὴ εἶχε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ μένα, τὸ ζήτησα καὶ τῆς τὸ δῶσα. Τότε σὲ τί θά μπορούσε κανένας νὰ με κατηγορήσῃ; Μὰ κ' ἂν ἀκόμα παραδεχθῶμε πὼς δὲν ἔχω δίκην, τότε θάκα πάλι κατὶ ἄλλο νὰ πῶ, ὅχι γιὰ τὴ δικαιολογηθῶ στους τρίτους, αὐτοὶ ἔπαψαν νὰ μ' ἐνδιαφέρουν, μὰ γιὰ νὰ δικαιολογηθῶ στὸν ἑαυτὸ μου. Καὶ τὸ κατὶ αὐτὸ εἶναι τοῦτο: ἐγὼ ἀπέτυχα στὴ ζωὴ μου. "Ἡ ζωὴ ἀπέτυχε σὲ μένα. "Ἔτσι ἤμαστε ἴσα...

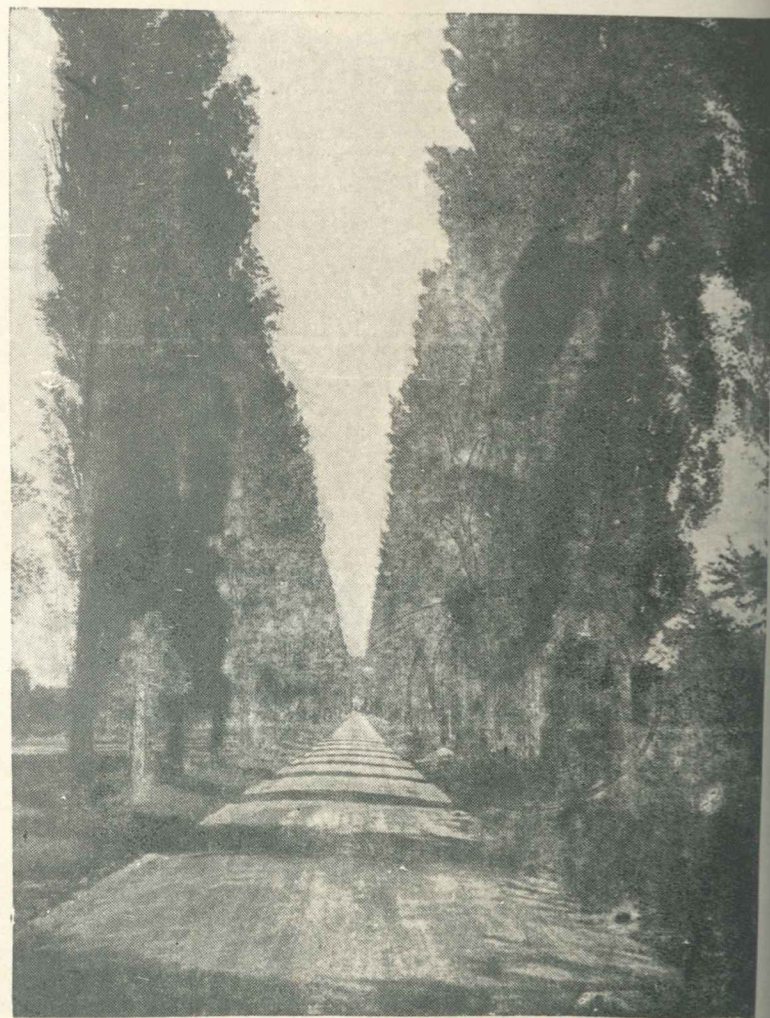
Τὸ χειρόγραφο τοῦ φίλου μου τὰ λέει ὅλα. "Ὅπως τὰ λέει, ἔτσι καὶ στάθηκαν. "Ἐνα πρωτὶ βρῆκαν τὸ φίλο μου ξαπλωμένο πάνω στὸ κρεβάτι του μὲ μιὰν σφαῖρα στὸ κεφάλι. Στὰ δάκτυλά του κρατοῦσε μιὰ φωτογραφία. Τὴ φωτογραφία τῆς δεύτερης γυναίκας του. Πάνω στὸ γραφεῖο του δυὸ γράμματα σφραγισμένα. Τὸ ἕνα εἶχε πάνω στὸ φάκελλό του γραμμένη τὴ διεύθυνσή μου. Τὸ ἄλλο τὸν ὄνομα τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου του. Στὸ πρῶτο, δίχως τίποτε ἄλλο, περιέχονταν ἡ σημειωσοῦλες αὐτὲς πού ἀντέγραψα παραπάνω. Στὸ δεύτερο, ἕνα εἶδος διαθήκης. "Ὅλη του τὴ περιουσία, ὅση θά ξεκαθαρίζονταν, τὴν ἄφινε στὴν κοινότητα τοῦ χωριοῦ γιὰ νὰ κἀνῃ ἐκκλησία, σκολεῖο, σπίτια γιὰ τοὺς ἐργάτες κ' ὅ,τι ἄλλο. ἔκρινε καλὸ κ' ὠφέλιμο, μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ πέντε ἀνθρώπους ἕνας ἀπ' αὐτοὺς καὶ γὼ—πού κατανόμαζε. Τελειώνοντας παρακαλοῦσε νὰ μεταφέρουν τὰ ὀσά τῆς γυναίκας του στὸ χωριὸ καὶ κεῖ νὰ τὴν θάψουν πλάι στὸ δικὸ του τάφο. "Ὑστερα παρακαλοῦσε νὰ τὸν συγχωρῶσιν ὅσοι τυχὸν πικράθηκαν ἢ ἀδικήθηκαν ἐξ αἰτίας του καὶ τέλειωνε ὑποβάλλοντας μιὰν μελέτη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν, ἂν μετέφεραν τόσες μοῖρες ἀνατολικώτερα τὸ κέντρο τῆς διωρύξεως τοῦ βουνοῦ, θάβρισκαν ἀσφαλῶς καινούρια πλουσιώτατα στρώματα μεταλλεύματος.

Τέτοιος στάθηκε ὁ φίλος μου. Καὶ τέτοια στάθηκε ἡ ζωὴ του. "Ὅσοι διαβάσουν τὶς παραπάνω γραμμές, ἂς σκεφτοῦν γι' αὐτόν, ὅπως τοὺς ἀρέσει, καὶ κρίνοντάς τον ἂς τὸν κατηγορήσουν ἢ ἂς τὸν δικαιώσουν. Γιὰ τὴ κρίσι τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶμαι βέβαιος. Τὸ μόνο πού θά μπορούσα νὰ σὰς βεβαιώσω εἶναι πὼς ἂν ὁ φίλος μου μπορούσε νὰ μάθῃ τούτην ἡ ἐκείνην τὴν κρίσιν, ἀσφαλῶς θά τὴν ἄκουε ἀδιάφορα κ' ἀσυγκίνητα. "Ἡ ζωὴ τὸν εἶχε ἔτσι διδάξει καὶ τὸν εἶχε ἀναγκάσει νὰ μὴν ζῇ καὶ νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται, παρὰ μονάχα γιὰ τὸν «ἑαυτὸ» του.

Καὶ τὸν «ἑαυτὸ» του, αὐτόν, ἀσφαλῶς καὶ τὸν γνώρισε καὶ τὸν ἔζησε καὶ προπαντὸς τὸν δικαίωσε.

"Ὑστερα ἀπ' αὐτό, τί ἄλλο;

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΑ ΤΟΥ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ FRANCIS E. JAMES (ΤΙΝΑΚΟΒΗΚΗ Κ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ)

ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Ο αστυνομικός Διευθυντής κ. Πετρίδης κρατών το μόντιο Κωνσταντία εν ύπνωτική κατάσταση. Ο κ. Άγγελος Τανάγρας παραπλεύρως.

ΤΑ ΨΥΧΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
ΔΙΟΡΑΣΙΣ—ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ
ΨΥΧΟΒΟΛΙΑ—ΤΗΛΕΚΙΝΗΣΙΑ

Μετά τὸν θόρυβον ποὺ ἐπροκάλεσαν τὰ φαινόμενα τῶν ἀδελφῶν Φόξ κατὰ τὸ 1848 εἰς τὸ Χάυδσεβιλλ τῆς Ἀμερικῆς, ἐξηγηθέντα πνευματιστικῶς, καὶ τὴν τεραστίαν διάδοσιν τῆς Πνευματιστικῆς θεωρίας, ἴδια διὰ τῶν βιβλίων τοῦ Ἀλλαν Κάρδεκ, ἡ Διαλεκτικὴ Ἑταιρεία τοῦ Λονδίνου κατὰ τὸ 1869 ἠθέλησε νὰ σαφηνίσῃ τὸ ζήτημα.

Κατήρτισε λοιπὸν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν διασημοτέρων Ἀγγλῶν ἐπιστημόνων τῆς ἐποχῆς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔθεσε τὰ ζητήματα 1) Κατὰ πόσον τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἦσαν ἀληθῆ καὶ 2) Ποία ἡ ἐξήγησίς των.

Μετά ἐξάμηνον πειραματισμὸν μὲ τὰ καλλίτερα τότε γνωστὰ μόντιομ ἡ ἐπιτροπὴ κατέληξε «μὲ κατάπληξιν τῶν αἰσθησέων της» εἰς τὸ ὅτι τὰ φαινόμενα πράγματι ὑπάρχον, ἠρνήθη ὅμως νὰ δώσῃ οἰανδήποτε ἐξήγησιν.

Ἠγέρθη τότε μέγας δημοσιογραφικὸς θόρυβος, καθ' ὃν ὅλοι κατηγόρουν τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι ἐξηπατήθη ὑπὸ τῶν μόντιομ, καὶ ἀπητήθη ἡ σύστασις δευτέρας ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ συμμετάσχῃ καὶ ὁ διασημότερος τῶν ἐπιστημόνων τῆς ἐποχῆς, ὁ ἐφευρέτης τοῦ θαλλίου καὶ τῆς ἀκτινοβολούσης ὕλης (amproles de Crooks) Κρούξ.

Μετά 9 μηνῶν πειράματα ὅμως καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἐπιτροπὴ ἐπεκύρωσε τὰ συμπεράσματα τῆς πρώτης καὶ συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸ 1882 τῆς πρώτης Ἑταιρείας Ψυχικῶν Ἑρευνῶν, ἥτις ἀνέλαβε τὴν αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν τῶν Ψυχικῶν φαινομένων.

Ἐκτοτε ἡ κίνησις αὕτη ἐπεξετάθη εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, ἡ πνευματιστικὴ ἐξήγησις τῶν φαινομένων ὑπεχώρησε πρὸ τῆς καθαρᾶς ἐπιστημονικῆς (ἐντελεχειακῆς, ψυχιστικῆς) καὶ τὴν σήμερον, μίᾳ νέᾳ πειραματικῇ ἐπιστῇ προσετέθη εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐρεύνης, ἀφορώσα τὰ μεγαλύτερα προβλήματα τῆς ζωῆς.

Ἡ νέα αὕτη ἐπιστήμη, θέσασα τὰς βάσεις τοῦ ἔργου της καὶ διαστείλασα, ἰδίως χάρις εἰς τὴν ἀκαμπτον ἐργασίαν τῆς ἀγγλικῆς ἐπιστήμης, πρὸ πάντων δὲ τοῦ Μάιερς, τὰς κυριωτέρας ἐκδηλώσεις τῆς ἐντελεχειᾶς (Τηλεπαθειαν-Διόρασιν-Τηλεκινήσιαν-Ἐκτόπλασμα-Ψυχομετρίαν κλπ.) ἐπεκτείνει διαρκῶς τὸν κύκλον της διὰ τῆς πιστο-

ποίησεως καὶ σπουδῆς νέων ὁμοίων φαινομένων. Ἀρχηγοὶ της δὲ καὶ διαμορφωταὶ εἶναι σήμερον κορυφαί τῆς διανοῦς ἐπιστήμης: ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Νεοβιταλισμοῦ καθηγητῆς Ντρίξ (Πανεπ. Λειψίας), ὁ καθηγητῆς Ἑστεράιχ (Τυβίγγη), ὁ καθηγητῆς σερ Ὀλιβερ Λότζ, ὁ καθηγητῆς Κάρολος Ρισσέ, ὁ καθηγητῆς Φερβάν (Μπὸν) κλπ.

Τὴν σήμερον εἰς πλείστα τῶν Πανεπιστημίων Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ὑπάρχουν τακτικαὶ καὶ ἐλεύθεραι ἑδραὶ (Privatdozent), ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ὑπάρχουν ὅμοιαι ἑδραὶ εἰς δύο Πανεπιστήμια τοῦ Λέυντεν (καθηγητῆς Ντίτς) καὶ τῆς Οὐτρέχτης (καθηγητῆς Γενχάφ). Τῆς κινήσεως αὐτῆς δὲν ἔμεινε ξένον ὥς θά ἴδωμεν καὶ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἀπὸ τριετίας ἤδη χάρις εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἴδρυσιν τῆς Ἑταιρείας Ψυχικῶν Ἑρευνῶν. Ὅντως κατὰ τὸ 1923 ὁ Γεν. Ἀρχίατρος τοῦ Ναυτικοῦ κ. Ἀγγέλος Τανάγρας, ἀπομακρυνθεὶς τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐντελῶς ἐλεύθερος πλέον ὑπηρεσιακῶν ὑποχρεώσεων, ἀπεφάσισε νὰ προσπαθῇ διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ ἐν Ἑλλάδι ὁμοίας Ἑταιρείας, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Βρετανικῆς, ὅπερ ἀνέκαθεν ἐσκέπτετο νὰ ἐπιχειρήσῃ.

Κατόπιν συνεννοήσεως λοιπὸν τῶν κυριωτέρων διανοητικῶν τῆς παρελθούσης δεκαετίας, ἔκαμε τρεῖς δοκιμαστικὰς δημοσίας διαλέξεις πρὸς βολεδοσκοπήσιν τῆς κοινῆς γνώμης κατὰ πόσον θὰ ἦτο ἐπιδεκτικὴ ὁμοίας καινοτομίας καὶ «κινῶν δαιμονίων», ἐφ' ὅσον μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὑπάρχον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν μόνον πνευματισταί, παρεξηγοῦντες ἐντελῶς τὴν φύσιν τῶν Ψυχικῶν φαινομένων καὶ πίπτοντες εἰς παχυλὴν δεισιδαιμονίαν.

Ἡ συρροὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον κατὰ τὰς διαλέξεις αὐτὰς ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν τὴν 3ην Δεκεμβρίου 1923 ἐκηρύχθη ἱδρυμένη ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Ψυχικῶν Ἑρευνῶν, καλυφθέντος τοῦ σχετικοῦ πρωτοκόλλου ὑπὸ τῶν ὑπογραφῶν ὅλων τῶν παρισταμένων.

Τὴν ἐπιδοσαν ἐδημοσιεύετο εἰς τὸν ἡμερησίον τύπον ἑκκλησίαις ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Τανάγρα, Παύλου Νιρβάνου καὶ τῆς Κ. Καλλιρρόης Παρὲν ὡς ἀντιπροσώπου τῶν Ἑλληνίδων, ἥτις ἐκάλεε τοὺς Ἕλληνας διανοητι-

κούς να συμμετάσχουν εις τὸ ἔργον ὅπερ ἐσυνέχισε τὴν ἔρευναν ὑψίστων προβλημάτων τῆς Ζωῆς, εἰς τὴν χώραν ὅπου ταῦτα ἐσπουδάζοντο καὶ ἀνελύθησαν ἀπὸ ἀντιπροσώπων τῆς ὑψηλοτέρας ἀνθρωπίνης σκέψεως: Ἐνὸς Πλάτωνος, ἐνὸς Σωκράτους, ἐνὸς Ἀριστοτέλους.

Ἡ στάσις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου ἀπέναντι τῆς Ἑταιρείας, τῆς ὁποίας ἀμέσως ἀντελήφθη τὴν ἐπὶ τοῦ πειράματος βασιζομένην καθαρῶς ἐπιστημονικὴν χροιάν, ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὴ, ἐξακολουθεῖ δὲ τοιαύτη μέχρι σήμερον, ἐπιτευχθέντος, χάρις εἰς τὴν συνεργασίαν αὐτὴν, τοῦ ἐθισμού τῆς κοινωνίας εἰς τοὺς καινοφανεῖς ὅρους Τηλεπαθείας, Διοράσεως, Τηλεκινήσεως, Ψυχομετρίας κλπ.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ τονισθῇ εἰς τὰς σελίδας αὐτάς ὅτι ἡ νέα αὕτη πειραματικὴ ἐπιστήμη δὲν ἔχει καμμίαν ἀπολύτως σχέσιν μὲ τὴν πνευματιστικὴν θεωρίαν ἢ κοινῶς πνευματισμόν, ὅστις ἀποτελεῖ μᾶλλον εἰδὸς δογματικῆς θρησκείας.

Ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος τρομοκρατούμενος ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων τῆς φύσεως, ἴδια δὲ τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου, ὑπέθεσεν ὡς αἰτίαν ὧν αὐτῶν καποῖαν κακοποιὸν δύναμιν ἀντιδρῶσαν εἰς τὰς προσπαθείας τῆς ἀγαθοποιῶν, τέλος δὲ ἐνόμισε ὅτι τὰ πνεύματα τῶν ἀποθνησκόντων ἐξασκοῦν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ζώντων. Τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν ἐνέπνευσαν τὰ ἀνέκαθεν παρατηρούμενα ψυχικὰ φαινόμενα, ἢ αὐθυποβολὴ καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς αὐτὴν ψευδαισθήσεις, περὶ ὁραμάτων καὶ

νοσ δταν ἐσημειώθησαν τὰ τηλεκινητικὰ φαινόμενα τῆς Χαυδεσβίλης τῆς Ἀμερικῆς, τὰ ὁποῖα ἀπεδόθησαν εἰς πνεύματα, ἢ πνευματιστικὴ θεωρία διεδόθη ταχύτατα εἰς τὸν Ἀγγλοσαξωνικὸν κόσμον, κατόπιν δὲ καὶ εἰς ἄλλην τὴν ὀφίλιν.

Ἡ πνευματιστικὴ θεωρία μάλιστα εὗρε καὶ τὸν ἐκλαίκευτὴν τῆς εἰς τὸν Γάλλον παιδαγωγὸν Ἰππόλυτον Δενιζάρ, ὅστις ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀλλὰν Καρδέκ τὴν διτύπωσεν εἰς τέλειον δόγμα.

Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν δόγματα βασιζόμενα εἴτε ἐπὶ τοῦ «Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα» εἴτε ἐπὶ παρεξηγουμένων γεγονότων δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως ἀξίαν, τὴν σήμερον δὲ ἡ πνευματιστικὴ θεωρία δὲν εἰσφέρει νὰ λεχθῇ ὅτι λαμβάνεται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν.

Δέον νὰ τονισθῇ ὅτι μέχρι σήμερον ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα οὐδὲν ἀπολύτως τεκμήριον κατέχει τοῦ δυνατοῦ ἐπικοινωνίας νεκρῶν καὶ ζώντων. Τὰ φαινόμενα ἅτινα παραπλανοῦν τοὺς μὴ ἔχοντας ἐπιστημονικὰς βάσεις ἀνεγνωρίσθησαν σήμερον ὅτι εἶνε ἰδιότητες τοῦ ὁργανισμοῦ ἀτελῶς ἀκόμη σπουδασμένοι καὶ ἀνοίγουσαι νέους ὁρίζοντας σκέψεων καὶ ἀντιλήψεων διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἄλλως, ἀρκεῖ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τούτου καὶ ἡ λογικὴ σκέψις ὅτι, ἐὰν ὅμοια ἐπικοινωνία νεκρῶν καὶ ζώντων ἦτο δυνατὴ, δὲν θὰ ὑπῆρχον οὔτε ἐγκλήματα ἀνεξιχνίαστα, οὔτε μυστικὰ ἄγνωστα, οὔτε θησαυροὶ κρυμμένοι, οὔτε προβλήματα εἰς τὴν Φυσικὴν, τὴν Ἰατρικὴν, τὴν Χη-

Ἀνω: Τὰ δύο μέντιουμ, ἡ Κασσάνδρα καὶ ἡ Ζακυνθινὸς, ἐν ὕπνῳ κατὰ στάσει.
Κάτω: Δύο ἄλλα μέντιουμ, ἡ Κοκκίδα καὶ ἡ Παυλάτου.

τέλος τὰ μέντιουμ. Τὰ ἄτομα αὐτὰ εἶνε ὡς Μάν-γοι τῶν ἀπολιτίστων, εἶνε ὡς Πυθίαι καὶ Μάν-τειες τῶν πολιτισμένων, εἶνε τέλος ὡς Μέντιουμ τῆς σημερινῆς ψυχικῆς ἐρεύνης ἥσαν πάντοτε τὰ ἴδια καὶ εἶχον τὰ ἴδια φαινόμενα δηλ. Τηλεπαθείας, Διοράσεως, Ψυχομετρίας, Ψυχοβολίας, Ἐκτοπλάσματος, ἐξηγουμένα ὅμως διαφορετικὰ.

Καὶ πράγματι ἐχρειάζετο μεγάλη διανοητικὴ ἐργασία καὶ προσπάθεια αἰῶνων ὥστε ν' ἀντιληφθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅτι τὰ φαινόμενα αὐτὰ εἶνε φυσικὰ καὶ προέρχονται ἀπὸ τὸν ἴδιον ψυχοδυναμισμόν του καὶ ὄχι ἀπὸ ὑπερφυσικὴν αἰτίαν. Δηλαδή ἀπὸ πνεύματα ἀποθανόντων.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἀνέκαθεν ἔμενε ἡ φυσικωτέρα καὶ ἀπλουστερά, ἐφ' ὅσον οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἔχουν μικρὰν δόσιν μυστικοπαθείας καὶ ποτὲ δὲν ἡμποροῦν ν' ἀπελπισθοῦν ὅτι δὲν ὑπάρχει κάποια ἄλλη ἀνωτέρα ζωὴ.

Ἰδίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶ-

μείαν, τὴν Ἱστορίαν κλπ. Ἀπλοῦστατα θὰ ἐκαλοῦντο ὅλα τὰ πνεύματα καὶ θὰ ἔλυον ὅλα τὰ ζητήματα.

Σήμερον ὅμως βλέπομεν τὴν πρώτην τυχούσαν μοδιστροῦλα νὰ καλῇ τὰ πνεύματα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Πλάτωνος νὰ τὴν πληροφορήσουν ποῖος ἔκλεψε τὸ ψαλλίδι τῆς καὶ ἂν ἀγαπᾷ ἡ Ἑλέντισσα τὸν Μιχαλάκη.

Εὐτυχῶς, ἐν Ἑλλάδι, ἡ ἐνδεκαετής ἀκάματος ἐργασία τῆς Ἑταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν ἐθεμελίωσε τὰς ἀντιλήψεις αὐτάς ἐπὶ στερεῶν ἐπιστημονικῶν βάσεων καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν προσπάθειαν μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ συμβάλῃ εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς κοινωνικῆς ἀναμορφώσεως διὰ τῆς ἀνατροπῆς τῶν ὀλεθρίων ὕλιστικῶν θεωριῶν καὶ τῆς ἀποδείξεως τῆς πνευματικότητος τῆς ζωῆς.

Ἐκτοτε ἡ Ἑταιρεία, βαίνουσα πάντοτε μὲ βάσιν τὸ αὐστηρὸν ἐπιστημονικὸν πείραμα, ἐχώρησεν ἀπὸ ἐπιτυχίας εἰς ἐπιτυχίαν ἐπιβληθεῖσα εἰς τοιοῦτον βαθμόν ὥστε κατὰ τὸ 1930 νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἡ πειραματικὴ Ψυχοφυσιολογία εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Βορέα.

Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος 1930 ἡ Ἑταιρεία ὠργάνωσεν ἐν Ἀθήναις τὸ 4ον διεθνὲς συνέδριον Ψυχοφυσιολογίας, ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Νεοβιταλισμοῦ καθηγητοῦ Ντρίς, ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων φιλοσόφων τοῦ αἰῶνος μας, εἰς τὸ ὁποῖον παρέστησαν κορυφαὶ τῆς διεθνοῦς ἐπιστήμης.

Τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας συνίσταται, ἐκτὸς τῶν διαλέξεων, καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν μηνιαίου περιοδικοῦ τακτικῶς ἐκδιδομένου ἀπὸ τοῦ 1925 καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀπεθυσασμένη ἀπειρία ἐξακριβωμένων ψυχικῶν φαινομένων ὡς καὶ συνεχῆς σειρά κυρίων ἀρθρῶν περιεχόντων ὅλας τὰς ἐνδείξεις Θεοῦ, Ψυχῆς, Ἀθανασίας.

Βασικὴν ὅμως σημασίαν ἔχει τὸ πειραματικὸν ἔργον τῆς μὲ τὰ ἐξασκηθέντα ἄριστα διαισθητικὰ μέντιουμ, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο ὑπερήφανος κάθε Εὐρωπαϊκὴ Ἑταιρεία.

Χάρις εἰς αὐτά, ἀπὸ ἐνδεκαετίας, καλεῖ ἡ Ἑταιρεία τρεῖς τῆς ἑβδομάδος εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἐπιστήμονας καὶ διανοουμένους, οἱ ὁποῖοι πείθονται πειραματικῶς περὶ τῆς σημασίας τῶν ψυχικῶν φαινομένων. Ἀπὸ τριετίας μάλιστα ἤρχισε νὰ καλῇ ἰδιαιτέρως τὰς δικαστικὰς καὶ ἀστυνομικὰς ἀρχὰς εἰς ὁμοίας ἐπιδείξεις σχέσιν ἐχούσας μὲ τὴν ἐγκληματολογίαν. Ἐπίσης ἀπὸ ἐφέτος, χάρις εἰς τὸ ὠραῖον οἶκμα τὸ ὁποῖον διαθέτει ἡ Ἑταιρεία, χορηγία τῆς Ἀλεξ. Χωρέμη Μπενάκη, ἐγένετο ἐναρξίς καὶ φροντιστηρίου τελειοφοιτῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως οἱ νέοι

ἐπιστήμονες ἐξερχόμενοι εἰς τὴν κοινωνίαν εὐρίσκονται συντονισμένοι μὲ τὰς νέας αὐτάς κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης.

Ἀποτέλεσμα τῆς διαρκοῦς αὐτῆς πειραματικῆς ἐρεύνης εἶνε καὶ πολλαὶ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι τοῦ προεδρεύοντος τῆς Ἑταιρείας, ὡς ἡ «Τηλεπάθεια ἐκ τῆς λανθανούσης μνήμης», ἡ «Χρωμοσκοπία», «Τὸ ἄσχετον τοῦ μνημονικοῦ καὶ ἀτομικοῦ ΕΓΩ» καὶ τέλος ἡ «Θεωρία τῆς Ψυχοβολίας», ἥτις, δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον Γερμανιστὶ κατὰ τὸ 1929, ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν τῆς Τύχης καὶ τοῦ Εἰμαρμένου εἰς τὴν διεθνή ἐπιστήμην.

Ἡ θεωρία αὕτη, γενομένη θέμα μεγάλων συζητήσεων, υἱοθετήθη ἀμέσως ὑπὸ τῶν κορυφαίων ψυχοφυσιολόγων, ἰδίως ἀφ' ἧς ἐξεδόθη Γαλλιστὶ εἰς τόμον μὲ ὄλες τὰς λεπτομερείας τῶν πειραματικῶν βάσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται.

Ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Νεοβιταλισμοῦ καθηγητὴς Ντρίς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας τὴν περιέλαβεν εἰς τὸ βιβλίον του τόνισας δι' ἐπιστολῆς εἰς τὸν συγγραφέα τῆς ὅτι ἡ θεωρία αὕτη θ' ἀποτελέσει τοῦ λοιποῦ ἐν ἀπὸ τὰ θεμέλια τῆς ψυχικῆς ἐρεῖνης διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ πεπρωμένου.

Ὁ Μαίτεριλγκ ἐτόνισεν ὅτι οὐδέποτε ἀνελύθησαν τόσον ὀνίως καὶ μεμετρημένως τὰ φαινόμενα τῶν προλήψεων εἰς βιβλίον ἀμέπτως γραμμένον, ὃ δὲ Σραΐδες συντάχθη ἀμέσως κατὰ τὰς συζητήσεις ὅπερ τῆς θεωρίας αὐτῆς.

Ἡ θεωρία τῆς ψυχοβολίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ἀσφαλῶς τὸ μέλλον, εἶνε ἡ πρώτη ἐλληνικὴ ἐργασία διεθνοῦς φήμης, ἐφελκυσάσα τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ ἐιδικῆς ἀκτινικῆς ἐκπομπῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ, ἥτις δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὰς τύχας τοῦ ἀνθρώπου παράγονσα τὰ περίεργα φαινόμενα ἅτινα μέχρι τοῦδε ἀπεδίδοντο εἰς τὴν Τύχην καὶ τὸ Εἰμαρμένον.

Ὅλα τὰ ἐκτυπώθεντα ἀντίτυπα τῆς «Θεωρίας τῆς ψυχοβολίας» ἀπεστάλησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐλάχιστα δὲ ἐδόθησαν καὶ εἰς τὰ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖα.

Ἰδιαιτέρως ἐπίσης δέον νὰ τονισθῇ τὰ πειράματα Τηλεπαθείας μακρᾶς ἀποστάσεως τῆς Ἑταιρείας τὰ ὁποῖα, ἀρχάμενα κατὰ τὸ 1928, ἐξακολουθοῦν μέχρι σήμερον μὲ τὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας, ἀποδύσαντα ἐξαιρετικὰ ἀποτελέσματα καὶ ἐξυψώσαντα τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικόν ὥστε ν' ἀσχοληθῇ ἐπανειλημμένως περὶ αὐτῶν ὁ Εὐρωπαϊκὸς τύπος καὶ τὰ εἰδικὰ περιοδικὰ.

Ἡ Καρυάτις

Ἡ Παλαδὴ

Ἡ Ζακυνθινὸς καὶ ἡ μικρὴ Κασσάνδρα.

Τὴν σήμερον, ὅτε ἡ Ἑταιρεία, χάρις εἰς τὴν χορηγίαν τῆς φιλεπιστήμονος κ. Ἀλεξ. Χωρέμη Μπενάκη, δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐκολώτερον τὸ ἔργον τῆς, περιέχει εἰς τὸ διοικητικὸν τῆς συμβούλιον τὸ ἄνθος τῆς Ἑλληνικῆς διανοήσεως. Τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς καὶ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Παῦλον Νιρβάναν, Μιχ. Κατσάραν, Θ. Βορέαν, Σπ. Λιβιεράτον, Β. Μπένεσην, Ἀλ. Φιλαδέλφειαν, Παν. Παμπούκην, τοὺς ψυχιάτρους κ. κ. Μ. Βλαστόν καὶ Κ. Κωνσταντινίδην ὑποδιευθυντὴν τοῦ Δημ. Ψυχιατρείου, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν ἐγγύησιν ὅτι ἡ ἑταιρεία θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν προσπάθειάν τῆς μετὰ τὴν ἰδίαν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιμονήν.

Τὰ κυριώτερα τῶν γνωστῶν φαινομένων τῆς Ψυχολογίας εἶνε ἡ Τηλεπάθεια, ἡ Διόρασις, ἡ Ψυχομετρία, ἡ Τηλεκίνησις, τὸ Ἐκτόπλασμα, ἡ Ψυχοβολία κλπ.

Ἐξ αὐτῶν τὰ τέσσαρα πρῶτα παράγονται πειραματικῶς κατὰ βούλησιν εἰς τὴν Ἑταιρείαν χάρις εἰς τὰ ἄριστα μέντιουμ Κωνσταντίνου Ε. Ζακυνθινού, Κασσάνδραν, Ε. Παυλάτου, Ε. Κουκίδου, ὡς καὶ τὴν φιλεπιστήμονα δ. Κλειῶ Γεωργίου, ἥτις προσφέρει ἀνιδιοτελῶς εἰς τὴν Ἑταιρείαν τὴν πολὺτιμον συμβολήν τῆς.

Ἄν ὅμως ἡ πειραματικὴ ἀπόδειξις εἶνε ἡ βάσις τῆς Ψυχολογίας, αἱ αὐθόρμητοι μορφαὶ τῶν, γνωστὰι ἀνέκαθεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, εἶνε αἱ ἀμέσως ἐρχόμεναι εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κοινοῦ καὶ συγκινούσαι βαθύτατα τὴν ψυχὴν.

Θ' ἀναφέρωμεν κατὰ σειρὰν ἀπὸ ἓν παράδειγμά των.

ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ

Ἡ κ. Μερόπη Παναγιωτίδου εἶδε καθ' ὕπνου τὴν 13 Ἰουλίου τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει παραμένοντα πατέρα τῆς ὅτι τῆς ἐνεφανίσθη χλωμὸς σὰν κερὶ, μουσκεμένος καὶ μετὰ φορέματα ἀποστάζοντα καὶ κυττάζων αὐτὴν μετὰ λυπημένον βλέμμα.

Τρομαγμένη ἠθέλησε νὰ τοῦ εἰπῇ εἰς τὸν ὕπνον τῆς: — Τί ἔχεις πατέρα;... Τί σοὶ συνέβη;

Ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ βγῇ φωνὴ ἀπὸ τὸν σφιγμένον λάρυγγά τῆς.

Ἐξύπνησε περιχυμένη μετὰ κρῶν ἰδρώτα καὶ διηγῆται τὸ ὄνειρον εἰς τὰς ἀδελφὰς τῆς.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβον ἐπιστολὴν ὅτι τὴν παραμονὴν τῆς νυκτὸς τοῦ ὁνείρου ὁ πατὴρ τῆς, γλυστρήσας ἀπὸ τὸ βαποράκι, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνεσύρθη νεκρὸς ἐκ συγκοπῆς.

ΔΙΟΡΑΣΙΣ

Ἡ Μαρία Ἀμουργινάκη ἐκ Κρήτης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς δὲν κατάρθωσε νὰ εὕρῃ μερικὰς ὁμολογίας τοῦ συζύγου τῆς, τὰς ὁποίας ἐγνώριζεν ὅτι ὑπῆρχον.

Κατέφυγε λοιπὸν εἰς τὸ γνωστὸν μέντιουμ Κασσάνδραν, τὸ ὁποῖον τῆς ὑπέδειξε μίαν γωνίαν τοῦ ὑπογείου τῆς δπου, ὅπισθ' ἀπὸ μεγάλης πέτρας τοῦ τοίχου, εὕρίσκετο τενεκεδένιον κουτί μετὰ τυπωμένα χαρτιά — πιθανὸν ὁμολογίας καὶ κοσμήματα.

Πράγματι γενομένης ἐρευνῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἰωσήφ Ντεντιδάκη, εὐρέθη λευκοσιδηροῦν κουτί περιέχον τὰς ὁμολογίας κατεστραμμένας ἀπὸ τὴν ὕγρασιν καὶ μερικὰ δακτυλίδια καὶ σκουλαρίκια χρυσοῦ, τὰ ὁποῖα ἐπίσης δὲν εἶχαν εὐρεθῇ μετὰ τὸν θάνατόν του.

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΑ

Ὁ Τζαίμς Μόρισον κυβερνητικὸς ὑπάλληλος ἠναγκάσθη νὰ διανυκτερεύσῃ ἕνεκα ὑπηρεσιακῆς αἰτίας εἰς χωρίον πλησίον τῆς Καλκούτας καὶ εἰς τὴν

βεράνταν μικρὰς οἰκίας. Τὴν νύκτα ὅμως δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἡσυχάσῃ ἀπὸ θόρυβον βημάτων καὶ ἀπὸ τὸ ἄσαφές δραμα ἐνὸς γέροντος σύροντος ὀπίσω του σχοινίον τὸ ὁποῖον ἐπροσπάθει νὰ δέσῃ εἰς τὰς δοκοὺς τῆς στεγῆς. Ἡ ἐντύπωσις ἦτο τόσο πραγματικὴ ὥστε ἐπετάχθη ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ ἐφώνησε βοήθειαν νομίζων ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κλέπτου.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς ἐρεῦνας δὲν εὐρέθη ἀπολύτως τίποτε. Τὴν ἐπομένην μόνον ἔμαθε ὅτι πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἶχεν αὐτοκτονήσῃ ἀπαγχονισθεὶς εἰς τὰς δοκοὺς τῆς ἰδίας στεγῆς ὁ Βραχμανιστὴς ἱερεὺς τοῦ χωρίου.

ΨΥΧΟΒΟΛΙΑ

Ἡ κ. Ἀντιγόνη Σακαλὴ εἶχεν εἰς τὴν ἑαυτὴν θείαν ἐξαιρετικῶς γνωστὴν διὰ τὸ «κακὸ μάτι» καὶ τὴν βασκανιστικὴν ἐνέργειαν τῶν ματιῶν τῆς.

Πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχαν φέρεῖ εἰς τὴν κ. Σακαλὴ ὥρατον ἀρνάκι, τὸ ὁποῖον ἐπεριποιεῖτο ἰδιαίτερώς ὅταν ἔξαφνα ἦλθε ἓνα πρῶτ' ἡ θεία καὶ τὸ ἐθαύμασε.

— Τί ὥρατο ἀρνάκι! εἶπε. Ὅπως εἶνε θρεμμένο εἶνε καλὸ νὰ τὸ σφάζετε τὸ Πάσχα.

Ἡ κ. Σακαλὴ δυσηρεστήθη ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ διότι τὸ ἀγαποῦσε ὥς πού νὰ προσδεχθῇ ὅμως τὴν θείαν, εἶδε ἔξαφνα τὸ ἀρνὶ νὰ πέτῃ κάτω τινάζον τὰ πόδια του.

Προσεπάθησαν τότε νὰ τὸ βοηθήσουν ἀλλὰ ματαίως καὶ ἐφώνησαν τὸν διπλανόν των κρεοπώλην, ὁ ὁποῖος μόνος τοῦ εἶδε εἶπε:

— Μὴ κοπιᾶτετε ἄδικα... Τὸ ἀρνὶ τὸ ἐχτύπησε κακὸ μάτι... δὲν τοῦ κάνατε τίποτα.

Πράγματι δὲ μετ' ὀλίγον ἐψόφησε.

ΤΗΛΕΚΙΝΗΣΙΑ

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχαν σημειωθῇ εἰς καφενεῖον τοῦ Μεσολογγίου περίεργα φαινόμενα τρομοκρατήσαντα τοὺς πελάτας. Ἐξαφνα ποτήρια μετὰ νερό, δίσκοι, κουτιά μετὰ λουκούμια ἔφευγαν μόνον τῶν παρευρισκομένων καὶ ἐπῆγαιναν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὸ ἄλλο.

Τὸ φαινόμενον διαρκοῦν ἐπὶ ἡμέρας ἐπροξένησε ζωήραν ἐντύπωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἀπεδόθη ἀπὸ τοὺς πνευματιστὰς εἰς πνεύματα ἀποθαμμένων. Ὅτι δηλαδὴ ἢ κάποιος δολοφονηθεὶς ἀπὸ τοὺς καφετζήδους, ἢ παλαιὸς προξενικὸς ὑπάλληλος Σωμάκος ὀνόματι, ἐπῆλθε εἰς τὸν τάφον τοῦ ὁποῖου ἐκτίσθη τὸ καφενεῖον, ἐξεδήλουν τὴν δυσφορίαν των. Ἐννοεῖται κατόπιν τούτου πόσον ἡ θέσις τῶν καφετζήδων ἦτο δυσάρεστος.

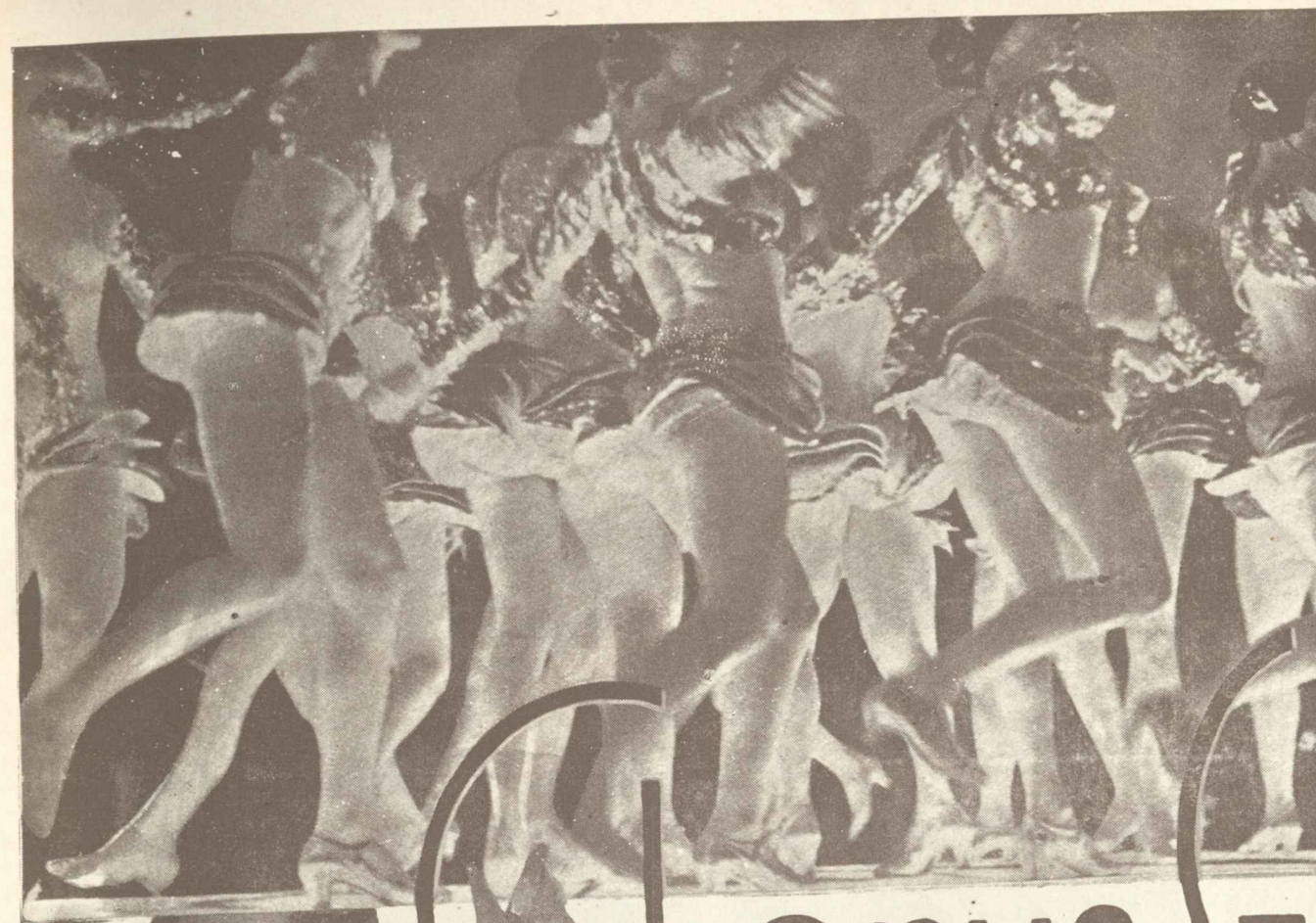
Μετακληθεὶς ἐκεῖ ὑπέδειξε ὡς ἀσυναίσθητον αἰτίαν τῶν φαινομένων τὸν μικρὸν 13ετῆ ὑπνρέτην Βουρβάχην, ἐυρισκόμενον εἰς ἡλικίαν ἀναπτύξεως τῆς ἡβης. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ φαινόμενα ἐξηκολούθουν, ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ὅτε ἡ ἡσυχία ἐπανῆλθε διὰ μίαν εἰς τὸ καφενεῖον. Οἱ γονεῖς τοῦ ἐποθετήσαν τὸν Βουρβάχην εἰς ἄλλο καφενεῖον καὶ τὰ φαινόμενα ἐξεδηλώθησαν ἄμέσως ἐκεῖ. Οἱ ἰδιοκτῆται τότε τὸν ἀπεμάκρυναν, ὅτε τὰ φαινόμενα ἐξεδηλώθησαν εἰς τὸ πατρικὸν του σπίτι. Τότε ὅλοι ἐκόντες ἄκοντες ἐπέισθησαν διὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξηγήσεως. Τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος τῶν νομιζομένων «στοιχειωμένων σπιτιῶν».

Τὴν σήμερον, ὅτε μία νέα δογματικὴ θρησκεία εἶνε ἀδύνατον νὰ διαπλάσῃ μίαν καλυτέραν ἀνθρωπότητα, ἡ μόνη ὑπάρχουσα ἐλπίς εἶνε τῆς θρησκείας τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν θὰ καθιδρύσῃ ἀναμφισβήτητον καὶ ἀσάλευτον ἡ ἐρευνα τῶν φαινομένων αὐτῶν.

Στὸ σαλόνι τοῦ κ. Τανάγρα ὅπου γίνονται τὰ πειράματα. Κρούπ τῶν μέντιουμ ἐκ τῶν ἄνω ἐξ ἄριστερῶν: Κωνσταντῖνα, Κασσάνδρα, Παυλάτου Ζακυνθινού, ἡ μικρὴ Ε. Κασσάνδρα καὶ Ε. Κουκίδου.

ΑΓΓ. ΤΑΝΑΓΡΑΣ

Chorus Girls

Ἐβρεχε μετὰ τὸ τουλοῦμι πάνω ἀπὸ τὴν ἀπέραντη πόλιν. Ἡ βροχὴ μαστίγωνε ἀλύπητα τοὺς οὐρανοξύστες. Ἐκατὸ χιλιάδες ποτιστήρια ἔρριχναν τὸ νερὸ τους πάνω ἀπὸ τὴ χλόη τοῦ Σάντραλ Πάρκ. Κυνηγημένος ἀπὸ τὴ βροχή, κατέφυγα σ' ἓνα «speak-easy» τῆς 27ης Λεωφόρου, πού τὸ κρατοῦσε κάποιος Ἰταλιανὸς, γεννημένος «ἐν πλῶ» ἀπὸ μητέρα σικελὴ καὶ πατέρα ἀργεντινῶ.

Στὸ «speak-easy» αὐτὸ ἀπάντησα ἓνα νεοῦρκέζο ἐπιχειρηματία διαφημίσεων, ἓνα φίλο πάντοτε ἄριστα πληροφορημένο, πού ξέρεε τὸ τελευταῖο κουτσομπολὶ τῶν παρασκηνίων τοῦ Μπροντουαί, πού κατατοπίζει τοὺς κοσμικογράφους τῶν ἐφημερίδων, καὶ πού ξέρεε ὅλα τὰ μυστικά τῶν γκέιτς, ἀπὸ τοῦ Ζίγκφιλντ Φόλις μέχρι τοῦ Τζωρτζ-Σκάνταλες.

Μόλις με εἶδε νὰ μπαίνω σηκώθηκε, ἔτρεξε κοντά μου καὶ πιάνοντάς με ἀπ' τὸ χεῖρ' ἔφερε καὶ καθήσαμε σ' ἓνα ἀπόμερο τραπεζάκι κι ἄρχισε νὰ μοῦ μιλᾷ γρήγορα γρήγορα γιὰ ἓνα σωρὸ διάφορα πραγματάκια. Ἐγὼ τὸν ἀκούγα διχως νὰ θελήσω νὰ τὸν διακόψω. Μοῦ ἄρεζε νὰ τὸν ἀκούω. Τάξερα ὅλα καὶ τὸ σπουδαιότερό, εἶχε ἓνα ὡμορφο τρόπο νὰ τὰ διηγῆται.

Ξαφνικὰ σταμάτησε τὴν ὁμιλία του, ἔμεινε γιὰ λίγες στιγμὲς σκεπτικὸς καὶ ὕστερα, λές κ' ἀφοῦ σκέφτηκε πῆρε μίαν ἀπόφαση, γυρνώντας πρὸς τὸ μέρος μου καὶ ρουφώντας ἓνα κοκτέϊλ, μοῦ εἶπε μετὰ φωνὴ βραχνή:

— Εἶμαι πολὺ στενοχωρημένος, ἀγαπητὸ μου παιδί. Δὲν παραξενεύομαι καθόλου. Βρισκόμαστε σὲ τέτοια παλιοεποχὴ.

— Ὄχι. Δὲν θέλω νὰ πῶ αὐτό. Μιλῶ γιὰ τὴν αἰσθηματικὴ μου ζωὴ. Εἶμαι συνδεδεμένος μετὰ μιὰ μπαλλαρῖνα τοῦ Ρόζυ. Λοιπὸν, ἡ ἑλκτικὴ αὐτὴ γυναῖκα μοῦ δίνει στὰ νεῦρα... Ἐνῶ ἐγὼ θέλω νὰ ξεκόψω, αὐτὴ μοῦ μιλάει γιὰ γάμο διαρκῶς.

— Ποιὰ εἶναι;

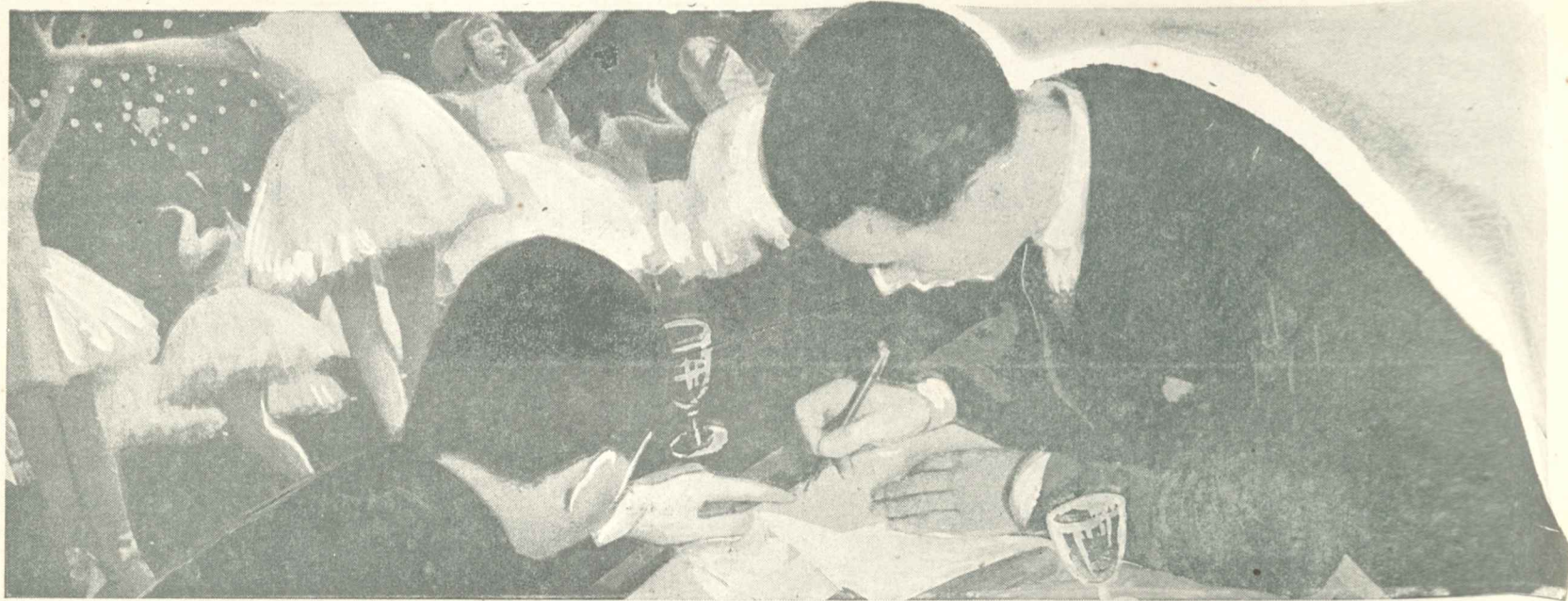
— Ἡ Νόρμα Μπάρτον.

— Ὡ! Μὰ τὴν ξέρω.

— Τὴν ξέρεις;

— Μὰ βέβαια καὶ τὴν ξέρω. Δὲν εἶναι αὐτὴ πού λένε πὼς ἔχει μιὰ φωτογένεια ἐξαιρετικὴ;

— Μπορεῖ, μὰ μὴ ξεχνᾷς ὅμως πὼς στὸ Ρόζυ ὑπάρ-

χουν έν δλω τριάντα δυο γυναίκες έξ ίσου γοητευτικές. Αύτην τή χόρτασα. Ξέρω τις παραμικρές λεπτομέρειες του κορμιού της, τόν τρόπο του βαδίσματός της, γνωρίζω από πριν τί θα σφυρίξει μόλις βγί από τό μπάνιο, και πώς θα πιάση τό μαχαίρι για νά καθαρίση ένα φρούτο! Ξέρω ακόμα τήν πόζα που θα πάρη οάν θα κουρδίση τό γραμμόφωνο και στ' αυτιά μου βουίζει διαρκώς τό στερεότυπο κουβεντολόι που άρχίζει ύστερα από κάθε έρωτική οκνηή. Μά μία λέξι δηλαδή τή βαρέθηκα.

Σώπασε. Έγώ τόν κυττούσα και περίμενα τή συνέχεια τής κουβέντας του. Μά οε λίγο βλέποντας πώς δέν έχει σκοπό νά συνεχισή μόνος του, έπεχείρησα νά ξανανοιζώ τήν κουβέντα. Έστρεψα λοιπόν και κυττάζοντάς τον οτά μάτια του είπα:

— Λοιπόν;
— Τί λοιπόν;
— Τί σκέφτεσαι νά κάνης;

— Ξέρω κι' έγώ; Έκείνο που θέλω και που ξέρω είναι πώς νά βρω ένα τρόπο που νά μ' άφιοη ήσυχο!

— Προσπάθησε νά ξεκόψης;

— Μιά και δυο φορές; Όλα τά δοκίμασα! Δυστυχώς όμως χωρίς αποτέλεσμα. Ένα βράδυ που μέφερε ίσα με δώ, τή χαστούκισα μέσα στο άσανσέρ.

— Μπράβο! "Αν κι' είναι συνειθισμένο τό κόλπο του χαστουκιού, οπωσδήποτε πάντα ήταν αποτελεσματικό.

— Αυτό φαντάστηκα και γώ. Δυστυχώς όμως σέ μένα δέν συνέβηκε τό ίδιο. Σοδ είπα άλλωστε πώς με τή γυναίκα αυτή τάχω δλότελα χαμένα! Δέν κατορθώνω νά τήν καταλάβω. Κι' έπειτα νομίζω...

— Τί γίνηκε; τόν ρώτησα διακόφτοντάς τον.

— Τί θές νά γίνη; "Απέτυχε κι' αυτό μου τό κόλπο, οάν τά προηγουμένα. "Οχι μόνο δέν θύμωσε καθώς έφαγε τό σκαμπίλι που τής έδωσα, μά γυρνώντας κι' άγκαλιάζοντάς με, μούπε με φωνή τρυφερή: "Ω! ντάρλιγκ, νά-ξερες πόσο όμορφα που σκαμπιλίζεις...!"

— Έπεχείρησε νά τήν άπογοητεύσης με καμμιά πολυήμερη άπουσία;

— Φυσικά. Πήγα στη Φιλαδέλφεια μονάχος μου για νά περάσω τό τελευταίο σαββατοκύριακο. "Ημouνα βέβαιος όταν έφευγα, χωρίς μάλιστα νά τήν ειδοποιήσω για τήν ξαφνική κι' άδικαιολόγητη άπουσία μου, πώς θα θύμωνε και δέν θάθελε ούτε νά με ξαναδϊ οτά μάτια. "Όταν, όμως, επέστρεψα, τήν βρήκα έρωτευμένη περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

— Θάπρεπε νά πäs κάπου ταξείδι και νά λείψης τουλάχιστο για ένα έξάμηνο.

— Μ' αυτή τήν κρίσι, αγαπητέ μου, που νά βρω τά λεφτά για ένα τέτοιο ταξίδι. Έψαξα, λοιπόν, νά βρω μιάν άλλη λύσι.

— Τήν βρήκες;

— Ναι, τό πιστεύω. Τί θάλεγες για ένα άνώνυμο γράμμα;

— Δέν σέ καταλαβαίνω...

— Νά! Δέν θάτανε τάχα μία πρώτης τάξεως ιδέα, νά τή βομβαρδίσω με κάμποσες άνώνυμες έπιστολές;

— "Α! ά! Μοδ φαίνεται πώς άρχίζω νά σέ καταλαβαίνω. Νά τής στείλης δηλαδή άνώνυμα γράμματα που μέσα σ' αυτά νά κατηγορήs ό ίδιος τόν έαυτό σου για νά κατορθώσης με τόν τρόπον αυτόν νά τήν άναγκάσης νά καταστρέψη μόνη της τό είδωλο που έχει φτιάξει μέσα τή φαντασία της για σένα. "Ε! αυτό δέν θές νά πής;

— Άκριβώς.

— Δέν είναι κουτό αυτό που σκέφθηκεs.

— Ωραία! Αυτό λέω και γώ. Τώρα όμως, πές μου, θάθελεs νά με βοηθήσης;

— Μμμ!... Δέν μοι πολυαρέσει νά χώνω τή μύτη μου σέ τέτοιες δουλειές.

— Άκουσέ με. Δέν σοδ ζητώ σπουδαία πράγματα.

"Αλλωστε έσύ ούτε θα κάνης τίποτα, ούτε κανένα μπελά πρόκειται νά βάλης στο κεφάλι σου. Μά μία λέξι δέν έχειs νά ριψοκινδυνεύσης άπολύτως τίποτε. Τό μόνο που σοδ ζητώ νά κάνης είναι τούτο: θέλω νά μοι πιάσης τό χέρι και νά μοι τό σφίγγης δυνατά όλη τή ώρα που θα γράφω αυτό τό γράμμα. "Ετσι θα κατορθώσω νά παραμορφωθί ό γραφικός μου χαρακτήρας.

— Άν είναι μόνο, γι' αυτό, εύχαρίστως νά σέ βοηθήσω.

"Ο φίλος μου πήρε τότε ένα χαρτί έπιστολών, έβγαλε τό στυλό του, κι' έγραψε τό ακόλουθο γράμμα, προσπαθώντας νά βάλη όσες πιό πολλές άνορθογραφίες μπορούσε.

«Αγαπιτί Κυρεία

"Εάν παραδειχθεs ότοι ίπαρχι μία φραμασώνικοι άλιλοβοιθια μεταξί γινεκών, επιτραίψατε σέ μία φίλι σας, που θέλει τό καλό σας και τίν ευτυχία σας, νά σας φανί χρίσιμος. "Ο φίλος σας κ. Χόβαρντ Ζ... είναι στ' αλήθεια πολύ καλό κουμάσι. "Ενός έσείς νομίζεται ότι είναι στο γραφίο του, άφτός βρίσκετε στο Μπρούκλιν με μία μικρή κοκκινομαλούσα, μία παξυμάδα του πεσοδρωμίου που είναι ανάξια και τά παπούτσια σας νά γυαλίσαι.

»Μιά τελεφτέα συνβουλί. Στείλτε τον περήπατο τό φίλο σας. "Ο κ. Χόβαρντ Ζ... δέν είνε για σας... θα σας κάνι νά υποφέρεται. Είναι ένας άκαρδος, ένας τοιποτένιος. "Αξήζι νά του δό-σайте τά παπούτσια στω χαίρι.

Μία καλέκαρδο κηρία»

"Ο φίλος μου ξαναδιάβασε τό γράμμα μ' ένα χαμόγελο μεφιστοφελικό. "Υστερα πήρε ένα φάκελλο, τσέκλεισε κι' έγραψε άπ' έξω τήν άντρέοσα τής μίς Νόρμας Μπάρτον. Τό χέρι του πονούσε από τό σφίξιμο. Μά και τά δικά μου δάκτυλα είχανε πάθει άγκύλωσι. Λίγο πιό έπειτα σηκώθηκε και μούπε, σέ τόνο έμπιστευτικό.

— Για νά μην άντιληφθί ή Νόρμα τή «μηχανή», θα στείλω τό γράμμα σ' ένα φίλο μου στο Ουδέσπορτ, και θα τόν παρακαλέσω νά τό ταχυδρομήσϊ από κεϊ. "Ετσι, τό γράμμα θα φαίνεται πιό αόθεντικό, και θαμαι πιό σίγουρος πώς δέν θα καταλάβη τίποτα άπολύτως. Τί λές και σύ;

— Έξοχα! άπάντησα έγώ, βρίσκοντας πραγματικά μεγαλοφυή τή σκέφι του φίλου μου.

— Ωραία! "Ας έλπίσουμε μόνο πώς τήν φοράν αυτήν τουλάχιστο θα σταθώ τυχερότερος και θα γλυτώσω μία για πάντα.

"Υστερα δέν είπαμε πιά τίποτα. Μείναμε μόνο ακόμα λίγο μαζύ, ήπιαμε από ένα, δυο κοκταίηλ και χωριστήκαμε, άφοδ του εύχήθηκα ξανά και μ' όλη μου τή καρδιά, καλή έπιτυχία στο σχέδιό του.

Τρεις βδομάδες δέν ξανάκουσα τίποτε για τό φίλο μου Χόβαρντ Ζ... τή φιλενάδα του και τό γράμμα. Ξαφνικά πήρα μιάν ήμέραν ένα τηλεφώνημα που μοι ξαναθύμησε τήν ύπαρξί του. Μοδ έδινε ραντεβου στη Λέσχη των Ίπποτών του Κολόμβου. Τόν βρήκα τό ίδιο βράδυ, με τά μούτρα κατεβασμένα. Γεμάτος περιέργεια τόν ρώτησα για τή Νόρμα. "Εβγαλε ένα άναστεναγμό βαθύ που σπάραξε τήν καρδιά μου.

— "Α! μη μοι μιλάs, μούπε, γι' αυτή τή γυναίκα! — Γιατί; Έγώ περίμενα ίσα ίσα νά μοι πής πώς όλα πιά τελείωσαν μεταξύ σας ύστερα από τό περίφημο εκείνο γράμμα και πώς άνέκτησες τήν έλευθερία που ζητούσες!

— Σώπα, δυστυχισμένε, μурμουρίσε με φωνή σβυστή.

— Μά γιατί; έπέμενα έγώ μη κατορθώνοντας νά συγκρατήσω τή περιέργειά μου. Γιατί; Τί γίνηκε;

"Ο φίλος μου δέν μούδωσε άμέσως άπάντηση. "Εμεινε λίγες στιγμές σκεπτικός κι' ύστερα ξαφνικά γυρνώντας και κυττάζοντάς με, μούπε:

— Θυμάσαι τό «κόλπο» τής άνώνυμης έπιστολής;

— Και βέβαια, τό θυμάμαι. Μη ξεχνάς πώς έγώ ήμουνα ό πρώτος που σοδ μίλησα γι' αυτό. Τό χέρι μου πονάει ακόμα άπ' τό σφίξιμο.

— Λοιπόν όρίστε! Θα σοδ διηγηθώ τί έπηκολούθησε.

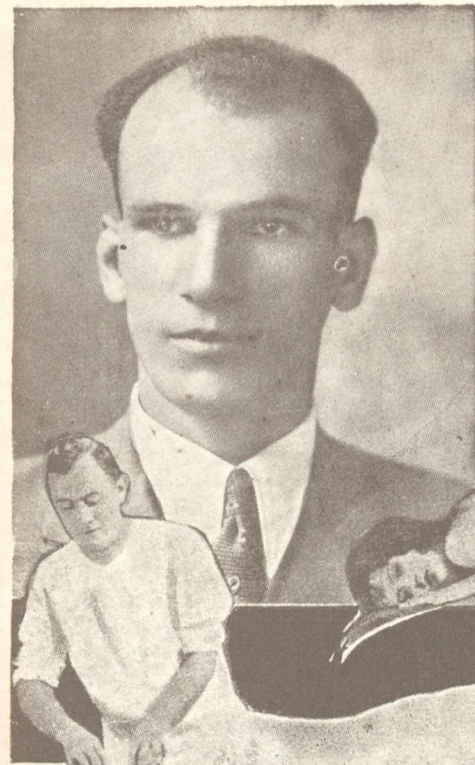
Τή μέρα που υπελόγιζα πώς τό γράμμα θα βρίσκεται οτά χέρια τής Νόρμας, εξαφανίσθηκα, και ειδοποίησα τή Βαρβάρα, τή νέγρα υπηρέτριά μου, πώς δέν θα κοιμηθώ εκείνο τό βράδυ στο σπίτι. Άργά, πολύ άργά τή νύχτα, οάν βρέθηκα μαζί με τή Νόρμα, τήν κύτταξα με τήν άκρη του ματιού μου... "Ηταν άπερίγραπτα ήσυχη και άτάραχη. Φυσικά, δέν τής έκαμα λόγο για τήν έπιστολή. Άρκέ-στηκα μόνο νά πάω τήν άλλην ήμέρα στο σπίτι τής "Εβελιν, μιάς άλλης μπαλλαρίνας του «Chorus Girls» που κατοικεί στο τέρμα του Ρίβερσαϊντ Ντράιβ, και νά ζητήσω μέσα στην άγκαλιά της μιá παρηγοριά και λίγα χάδια. Ποιά ήταν όμως ή έκπληξίς μου, οάν φτάνοντας σπιτι της τήν βρήκα με τά μάτια πρησμένα από τό κλάμμα, με τήν πιτζάμα κουρελιασμένη, και τό σαγόνι της στραβω-

μένο. Ρίχτηκε άπάνω μου και ούρλιαξε: «Χό-βαρντ, ή Νόρμα σου ή-ταν εδώ πριν λίγη ώρα! "Ηλθε μαγισμένη, κρ-τώντας ένα άνώνυμο γράμμα στο χέρι, και με κατηγορούσε πώς έγώ τώ-γραφσα. Τής ώρκίσθηκα πώς δέν ήξερα τίποτε άπ' όλην αυτή τήν ιστορία. Τότε ρίχτηκε άπάνω μου και με κατάσχεσε με τά νύχια της. Παρά λίγο νά μοι σπάση ένα δόντι. Περιστό νά σοδ προσθέσω πώς ύστερα από αυτή τήν περιπέτεια, δέν μάς συνδέει πιά τίποτα! Σοδ άφίνω τή μέγατρά σου, και σέ συμβουλεύω νά μη ξαναπατήσης στο σπίτι μου...» Νά, αγαπητέ μου, ποιά ήταν τό αποτέλεσμα τής «μηχανής» που έστίσα. Έχασα τήν "Εβελιν που αγαπούσα και βρίσκομαι άλυσοδεμένος με τή Νόρμα, που με θεωρεί ακόμα οάν ένα θύμα τής ανθρώπινης κακεντρεχείας. "Ο-ρατα τήν έπαθα! Λες κι' ήμουνα πρωτόβγαλτος φοιτητής!

"Η στενοχώρια του φίλου μου Χόβαρντ Ζ... με λυ-πούσε πολύ. Του πρότεινα νά του σφίξω τό χέρι για νά γράψη ένα καινούριο άνώνυμο γράμμα στην "Εβελιν, με τήν έλπίδα πώς μ' αυτό θα κατώρθωνε νά διορθώση τήν κατάστασι. Μόλις άκουσε τήν πρότασή μου σήκωσε τά χέρια προς τόν ούρανό και μούγκρισε: — Μά, φίλε μου, θέλεις νά με δολοφονήσουν τήν φοράν αυτήν; Μπα σέ καλό σου!..

MAURICE DEKOBRA

Copyright Περιόδικου «ΑΘΗΝΑΙ»

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΩΜΟΡΦΙΑΣ

Χωρίς άλλο, ο τίτλος μας αυτός θα παρακινήσει τις γυναίκες να διαβάσουν το άρθρο μας με πολύ μεγαλύτερη προσοχή, παρά αν επρόκειτο για κάποιον άλλο τίτλο.

Όλος ο θηλυκόκοσμος λαχταρά — και δικαιούται — το θείο δώρο του κάλλους. Ποιά απόγονος της Εύας δεν επιθυμεί να έχει ένα σώμα με συμμετρικές γραμμές, με δέρμα λείο και γυαλιστερό, μέση κομψή, χέρια και πόδια κανονικά, πλαστικά, πρόσωπο ροδοκόκκινο, με μιά λέξη, την ωμορφιά;

Όταν λέμε όμως ωμορφιά δεν εννοούμε βέβαια την τεχνική, ή μάλλον την ψεύτικη καλλονή, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά μιά προσωπίδα που κρύβει κάθε ίχνος φυσικής ωραιότητας. Όχι! Έννοούμε την πραγματική, την ιδεώδη ωμορφιά του σώματος και του προσώπου. Κι' ενώ η πρώτη, ή κάλπικη, αγοράζεται και δεν αξίζει τίποτε, ή δεύτερη, ή γνήσια ωμορφιά, αποκτάται. Δεν απαιτεί δαπάνες, παρά θέληση και προσπάθεια.

Προτού όμως πάμε παρακάτω, κυρίες μου, θέλω να σας πω, πως μάταια προχωρείτε στο διάβασμα του άρθρου αυτού, αν περιμένετε να σας συστήσω ωρισμένα καλλυντικά που θα σας εξησφάλιζαν την πραγματοποίηση του μεγαλύτερου σας γυναικείου πόθου.

Ποιά λίγη, ποιά πολλή, όλες οι γυναίκες έχουν κληρονομήσει κάποια ωμορφιά, αλλά οι περισσότερες την έχουν καταστρέψει με διάφορα μέσα που τους έχουν βλάψει και την υγεία τους επίσης. Κι' ως έλθουμε στη σπουδαιότερη έννοια, στη βάση της γυναικείας ωμορφιάς:

Η φυσική καλλονή είναι ζήτημα υγείας — ζήτημα καθαρού αίματος κι' ελαστικότητας των κυττάρων. Χωρίς υγεία είναι έντελως αδύνατη ή ωμορφιά. Και τα δύο είναι αλληλένδετα. Φροντίζετε ν' αποκτήσετε την υγεία σας αν θέλετε να έχετε πραγματική ωμορφιά που δικαιούσθε. Πρέπει να ξέρετε πως η ρυτίδες, τα κομμένα μάτια, το χλωμό χρώμα του προσώπου καθώς και η πτυχές, οφείλονται περισσότερο στην δυσκολιότητα παρά σ' όποιαν άλλη αίτια, που μπορεί να είναι νευρική υπερδιέγερση, υπερκόπωση, στενοχώρια κ.λ.π. Το πρώτο, λοιπόν, πράγμα που πρέπει

να γίνει είναι — πράγμα που είναι ανάγκη να γίνεται σε κάθε επανόρθωση οποιασδήποτε φύσεως — ή απομάκρυνση της αίτιας. Και, μετά, προχωρούμε στη θεραπεία του κακού.

Τα μέσα για την αποκατάσταση της υγείας και την επανάκτηση της ωμορφιάς τα χωρίζουμε σε δύο κατηγορίες: Στη φυσιολογική ενέργεια και τη σωματική εξάσκηση. Στην πρώτη περιλαμβάνεται το ζήτημα της διαίτας, του καθαρού αέρος, της αρκετής ανάπαυσης και του ύπνου. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκει η γυμναστική εξάσκηση και το μασάζ.

Η διαίτα που αποκαθιστά την ομαλή λειτουργία όλων των φυσιολογικών οργάνων και που παράγει αίμα αλκαλικό και κόκκινο έχει βάσι τα φρούτα και τα χόρτα, τα οποία όταν τρώγονται με ωρισμένους συνδυασμούς θεραπεύουν και την δυσκοιλιότητα. Αποφεύγετε όσο μπορείτε τα κρέατα και τα ζυμαρικά. Αυτά μολύνουν το αίμα με οξέα. Περισσότερο δε από κάθε τι ή ζάχαρη κηλιδώνει την ωμορφιά. Η ντομάτα είναι μοναδική για το καθαρίσμα του αίματος. Το καρρότο ειδικό για κόκκινο αίμα. Η δέ λεμονάδα χωρίς ζάχαρη πολύ καλή για την απόρριψη των αλάτων και την εξάλειψη του περιττού πάχους. Όσες περνούν μιά μέρα την εβδομάδα μόνο με χυμό φρούτων άμβιβονται μ' ευχάριστα αποτελέσματα. Γενικά όλα τα φρούτα επειδή υπερισχύουν σε αλκαλικά στοιχεία, επανορθώνουν την υγεία που είναι ή βάση της ωμορφιάς, όπως είπαμε.

Η καθημερινή γυμναστική, που πρέπει να γίνει πάντα το πρωί με άδειο στομάχι, είναι απαραίτητη. Η κινήσεις να γίνονται έξω ή, όταν αυτό είναι δύσκολο, μπροστά στα θρόνιστρα παράθυρα παίρνοντας συγχρόνως συχνές βαθιές εισπνοές. Το μασάζ είναι αναγκαίο τόσο για το χάσιμο του περισσίου πάχους όσο και για την επιτυχία του στιλνούς κι' ελαστικού δέρματος. Το μασάζ και η γυμναστική είναι τα μόνα μέσα για την απόκτηση και διατήρηση της συμμετρίας του κορμιού. Γι' αυτό κι' όλοι οι αστερές του κινηματογράφου και της σκηνής έχουν σαν απαραίτητη καθημερινή τακτική το μασάζ και τη γυμναστική. Το τοπικό μασάζ του προσώπου, μεταχειριζόμενοι χυμό διαφόρων φρούτων που είναι ή βάση όλων των καλλυντικών, για την διατήρηση των ορίων προσθέτουν οι βιομήχανοι διάφορα επιβλαβή οξέα, πρέπει να γίνεται απαλά με τον αντίχειρα, τον δείκτη και τον μεσαίο δάκτυλο πάντοτε αντίθετα των σχισμών των ρυτίδων. Ποτέ μη μαλάξετε το πρόσωπο προς τα κάτω αν θέλετε να ξαναγεμίσουν γρήγορα τα κοιλωμένα μάγουλά σας. Καλό είναι προ του μασάζ να κάνετε στο πρόσωπό σας μιά ζεστή κομπρέσα με μιά χνουδάτη πετσέτα. Στο αρκετά ζεστό νερό στίψετε λίγες σταγόνες λεμονιού. Αφήστε τη ζεστή μουσκεμένη πετσέτα πάνω σ' όλο το πρόσωπο λίγα λεπτά της ώρας, γιατί αυτό ανοίγει τους πόρους και προετοιμάζει το δέρμα για το μασάζ που θα γίνει αφοφύ στεγνώνει καλά το πρόσωπο.

Ο άφελής γυναικόκοσμος, δίνοντας πίστι στις πομπώδεις διαφημίσεις ποικιλονύμων «ελιξηρίων της ωραιότητας», σπεύδει πάντα να εφοδιάζεται με αυτά και να τα εφαρμόζει σύμφωνα με τις έντυπες οδηγίες των, άβασάνιστα και χωρίς να φροντίζουν προηγουμένως να εξελέγχη και να πείθεται για την αποτελεσματικότητα και την χρησιμότητά τους. Τι συμβαίνει τότε; Απλούστατα, αλλά δυστυχώς πλέον, η διαπίστωση γίνεται κατόπιν εορτής. Όλα αυτά τα διαφημιζόμενα «ελιξηρία της ωραιότητας» αποδεικνύεται εκ των υστέρων ότι όχι μονάχα δεν έχουν ευεργετική επίδραση στο δέρμα, αλλά δημιουργούν ως εκ περισσοῦ και συνέπειες δυσάρεστες, τις περισσότερες φορές, συνέπειες που επιδρούν γενικά επιβλαβώς στην καλή και κανονική λειτουργία του οργανισμού.

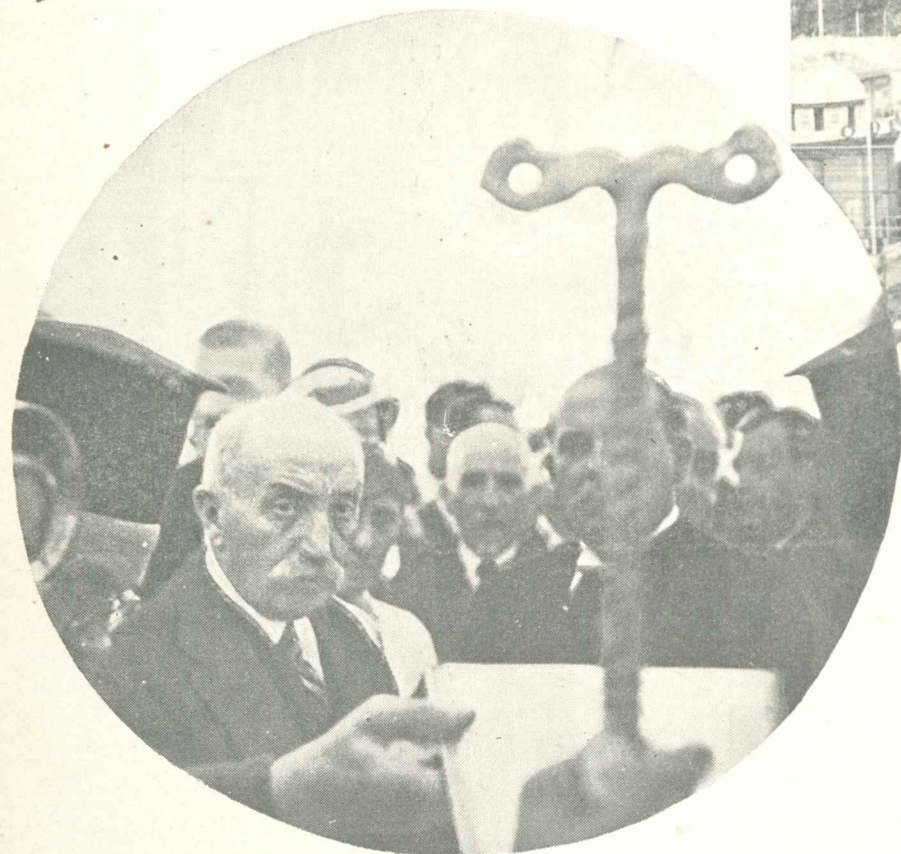
Ένας άλλος επίσης κακός συντελεστής στην υγεία είναι ο κορσές. Δένοντας το σώμα σφιχτά για να κρύψετε τα περιπλέον πάχη, όχι μόνο την υγεία σας καταστρέφετε, γιατί όταν τα όργανα της κοιλιακής χώρας είναι πιεσμένα, δεν λειτουργούν κανονικά, αλλά και μεγαλώνει το κακό που προσπαθείτε ν' αποφεύγετε, δηλ. αυξάνεται περισσότερο το πάχος. Πολλές έχουν αποκτήσει ανεπιθύμητα πάχη από την αίτια του ίδιου του κορσέ που με το σφίξιμο κάμει κι' επηρεάζεται η κυκλοφορία του αίματος, χαλαρώνουν οι μύες κι' εξασθενεί ή μέση. Κάτω λοιπόν ο κορσές κι' επιδοθήτε στη γυμναστική και στο μασάζ. Το μασάζ που χρειάζεται για την ελάττωση του πάχους που βρίσκεται στην ουσιαστική χώρα και τους γοφούς πρέπει να είναι σκληρό χωρίς να δυσανασχετείστε και μάλιστα στην αρχή ώσπου εξοικειωθήτε μ' αυτό και μαλακώσουν τα σκληρά πάχη. Μά κι' αν πονέσετε και λίγο, «τ' είναι ο πόνος μπρός στα κάλλη».

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΕΙΔΙΚΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΩΙ ΘΑΝΕΙΣΤΗΣΙΩ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

9^Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Όταν πρό έννέα ακριβώς έτών, ένας μικρός αριθμός από θαρραλέους και ένθουσιώδεις άποστόλους της ιδέας της διαφήμισης της πλουσίας έθνικης μας παραγωγής έθετε την βάση της οργανώσεως της Α' Διεθνούς έκθέσεως της Θεσσαλονίκης, κανείς ποτέ δέν-ήτο δυνατόν νά προβλέψη την σημερινήν κολοσσιαίαν έμπορικήν κίνησιν της μακεδονικής πρωτεύουσής, ούτε νά καθορίση την έκτασιν της σημασίας του όλου έργου. Έννεαετής, αδιάκοπος, έντατική προσπάθεια, κατευθυνόμενη από τους πρωτεργάτας απέφερε αυτό τό άπροσδόκητον, τό άνέλπιστον αποτέλεσμα, ή κολοσσιαία δέ έπιτυχία της εφετεινής, 9ης κατά σειράν, Διεθνούς έκθέσεως, απέδειξε τρανώτατα πόσον ό ζωντανός αυτός διαφημιστικός των προϊόντων μας οργανισμός συνεχίζει ακλόνητα τόν δρόμον του προς την εξέλιξιν, την μονιμοποίησιν του και την πλήρη έπιβολήν του εις την οικονομικήν ζωήν όχι μόνον της Ελλάδος αλλά και των ξένων, ιδίως των Βαλκανικών κρατών. Μόνον τό γεγονός ότι δύο Κράτη, όπως ή Αλβανία και ή Τουρκία, παρ' όλους τους ειδικούς λόγους, οι οποίοι τά είχαν υποχρεώσει νά άρνηθούν την συμμετοχήν των, την τελευταίαν στιγμήν και όταν ή Έκθεσις ήρχισεν ήδη λειτουργούσα, έσπευσμένως έζήτησαν νά παρουσιάσουν και αυτά έπισήμως τά προϊόντα των, άποδεικνύει πόση τεραστία σημασία δίδεται εις την ύπαρξιν της μικράς πόλεως του Έρμού. Έπειτα ή Ιταλία, ή Αίγυπτος, ή Τσεχοσλοβακία, ή Γιουγκοσλαυία, ή Σουηδία, Κράτη πολλά, των οποίων κολοσσοί πραγματικοί βιομηχανικοί και έμπορικοί συμμεσχον εις την Έκθεσιν με πραγματικήν έκτίμησιν της σοβαρωτάτης άποστολής της και θέσεως της εις την Διεθνή αγοράν. Εις τά ειδικώς άνεγερθέντα κομψότατα περίπτερά των συνεκέντρωσαν τά εκλεκτότερα είδη της παραγωγής των, γεωργικής και βιομηχανικής, επιτρέποντά εις τόν έπισκέπτην την άτομικήν καί έξ ίδιας άντίληψεως κριτικήν.

Έπειτα τό ένδιαφέρον του κοινού διά τά εκθέματα υπήρξεν έφέτος άφάνταστον και πρωτοφανές. Σύγκρισιν προς τά προηγούμενα χρόνια δέν μπορεί νά γίνει, παρά μόνον γιά νά παρουσιασθή ή άλματώδης αύξησις του ένδιαφέροντος αυτού. Ό αριθμός των έπισκεπτών ηύξηση κατά χιλιάδας ολοκλήρους, εις μίαν δέ και μόνην ήμέραν, την πρώτην Κυριακήν της ένάρξεως της Έκθέσεως, υπολογίζεται ότι έπεσκέφθησαν την Έκθεσιν υπέρ τας έκάτον χιλιάδες έπισκέπται έξ όλων των σημείων της Ελλάδος και της Βαλκανικής.

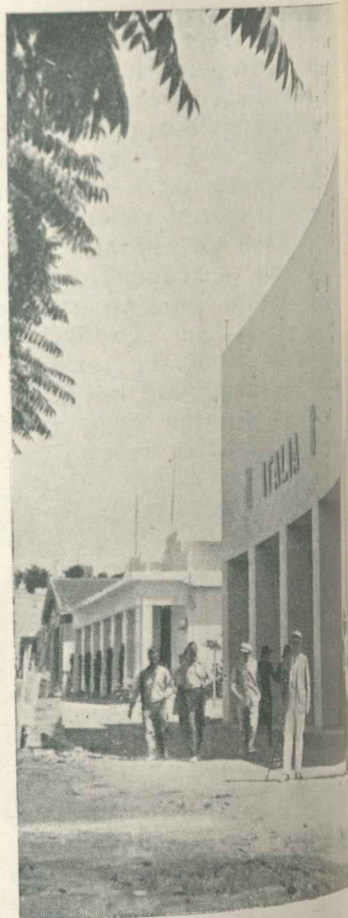
Όσον άφορά τά εκθέματα, τά Έλληνικά έφέτος παρουσίασαν μίαν πολύ βελτιωμένην ποικιλίαν και μίαν ένθαρρυντικήν εις πλούτον και εκλεκτικότητα εξέλιξιν εις όλα τά είδη της παραγωγής, ιδίως της γεωργικής και βιοτεχνικής. Η γεωργία μας διά των Νομών του Κράτους, όλων περίπου, μέσα εις ένα άπείραντον περίπτερον έχει άπλώσει με τάξι ζηλευτή τά εκλεκτότερα των προϊόντων της, πραγματικά θαύματα ύπομονής και ζηλευτής έπιδόσεως του πληθυσμού της υπαίθρου. Διάχυτος πίπτει εις την άντίληψιν του έπισκέπτου ή προσπάθεια των γεωργών μας νά συναγωνισθούν τά έπιστημονικώς καλλιεργούμενα

εις προηγμένα γεωργικώς Κράτη προϊόντα και εις την έμφανισιν αυτών την άπείριτον, την άρίστην, ή οποία συντείνει κατά ένα μεγάλο ποσοστόν εις την διάδοσιν των και την έπιβολήν των. Άλλά και συναγωνισμός τεράστιος γίνεται μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιφερειών εις την βελτίωσιν των διαφόρων ειδών, συναγωνισμός εις τόν όποιον και όφελονται τά σημερινά θαύματα. Εις όλα τά προηγούμενα έτη της Διεθνούς Έκθέσεως έδίδετο εις την κάθε γεωργικήν περιφέρειαν ή εύκαιρία ή μοναδική νά γνωρίση από σιμά τά προϊόντα της άλλης άπο μακρυσμένης περιφέρειας, νά συγκρίνη την εκλεκτικότητά των και νά έπιδώθη έπειτα και αυτή εις την βελτίωσιν των ειδών της με μίαν προσπάθειαν φιλότιμον και έντατικήν. Καί ό συναγωνισμός αυτός ό άθόρυβος και ό έπίμονος έδωκε τά έφειντά αποτελέσματα, τά καταπληκτικά και διά τους ξένους άκόμη ειδικούς. Έτσι αι έντυπώσεις των ξένων έπισκεπτών άποτελούν, δικαιολογημένα, ένα άπείραντον ύμνον διά την εξέλιξιν και τάς προόδους της γεωργίας μας κατά τά τελευταία έτη. έντυπώσεις τάς όποιās δέν διστάζουν νά διατυπώσουν και έπισήμως δοσκις τους δίδεται ή εύκαιρία.

Όλες γενικά ή γωνίες της Έλληνικής γής, γιά νά μή άνοφέρωμεν ξεχωριστά κάθε Νομό, —είναι τόσο πολλοί και τόσο άφθονα τά είδη των εκθεμάτων των—παρουσίασαν ένα σύνολον παραγωγής άρμονικόν εις πρόδον και άραντάστου ποικιλίας εκλεκτών προϊόντων άξιον όλως ιδιαιτέρας, μάλιστα έξαιρετικής προσοχής και έκτιμήσεως σοβαράς εκ μέρους του έπισήμου Κράτους. Όρισμένοι μάλιστα περιφέρειαι έχουν άναρτήσει και στατιστικούς πίνακες έξαγωγής γεωργικών προϊόντων εις τά γεύσινα Κράτη και τινά της Εύρώπης, οι όποιοι άποτελούν τό ζωντανότερον δείγμα της συνεχούς βελτιώσεως της παραγωγής μας και δημιουργούν διά τους άρμόδιους την υποχρέωσιν νά έντεινουν τά προστατευτικά και ευεργετικά των μέτρα υπέρ της γεωργίας, διότι δέν φθάνει μόνον ή σκαπάνη, ή φιλοτιμία και ή διάθεσις του γεωργού.

Προόδους έπίσης χαρακτηριστικές ένεφάνισεν και ή βιομηχανία μας, άν και δέν υπήρξεν ένθουσιαστική ή συμμετοχή της, τουλάχιστον της Παλαιάς Ελλάδος, εις την Έκθεσιν. Ένα λυπηρόν και αυτό σημείον της περιέργου νοστοπίας των βιομηχάνων του τμήματος τούτου της χώρας, την όποιαν και αυτός άκόμη ό κ. Πρωθυπουργός έψεξε και άνέφερε με πικρίαν εις τās σχετικές του δηλώσεις. Τουλάχιστον από όσα βιομηχανικά είδη έξετεθήσαν αι έντυπώσεις δι' αυτά των έπισκεπτών των υπήρξαν άρισται. Πολλά από τά είδη αυτά δύνανται κάλλιστα νά συναγωνισθούν τά ξένα και τά όποια ήρχισαν νά κινούν σοβαρόν των Βαλκανικών Κρατών τό ένδιαφέρον και νά προτιμώνται παρ' αυτών. Μάλιστα κατά την διάρ-

Αι εικόνες κατά σειράν από την έναντι σελίδα Α'.
1) Ό κ. πρωθυπουργός κατά τόν άγιασμόν διά την ένάρξιν της 9ης Διεθνούς Έκθέσεως Θεσσαλονίκης, ή κ. Τσαλδάρη, ό κ. Ράλλης, ό κ. Γερμανός Διευθυντής Έκθέσεως, ό κ. Στρατήγης δήμαρχος Πειραιώς.
2) Γενική άποψις της Έκθέσεως από της εισόδου.
3) Το Ιταλικόν περίπτερον.
4) Από την σελίδα Β'.
1) Περίπτερον Βιομηχανίας Σιγαρέττων.
2) Ένα τμήμα του άγροτικού περιπτέρου.
3) Το Αίγυπτιακόν περίπτερον από τά έπιβλητικώτερα της Έκθέσεως. Μία άπομμήσις του ναού της Ίσιδος με Αίγυπτιακός μυθολογικός παραστάσεις. Λόγω της έξαιρετικής διακοσμώσεως και ωρής του έμφανίσεως έδικαίωσε την φήμην των καλλιτεχνών που άνέλαβαν την έκτέλεσιν του.

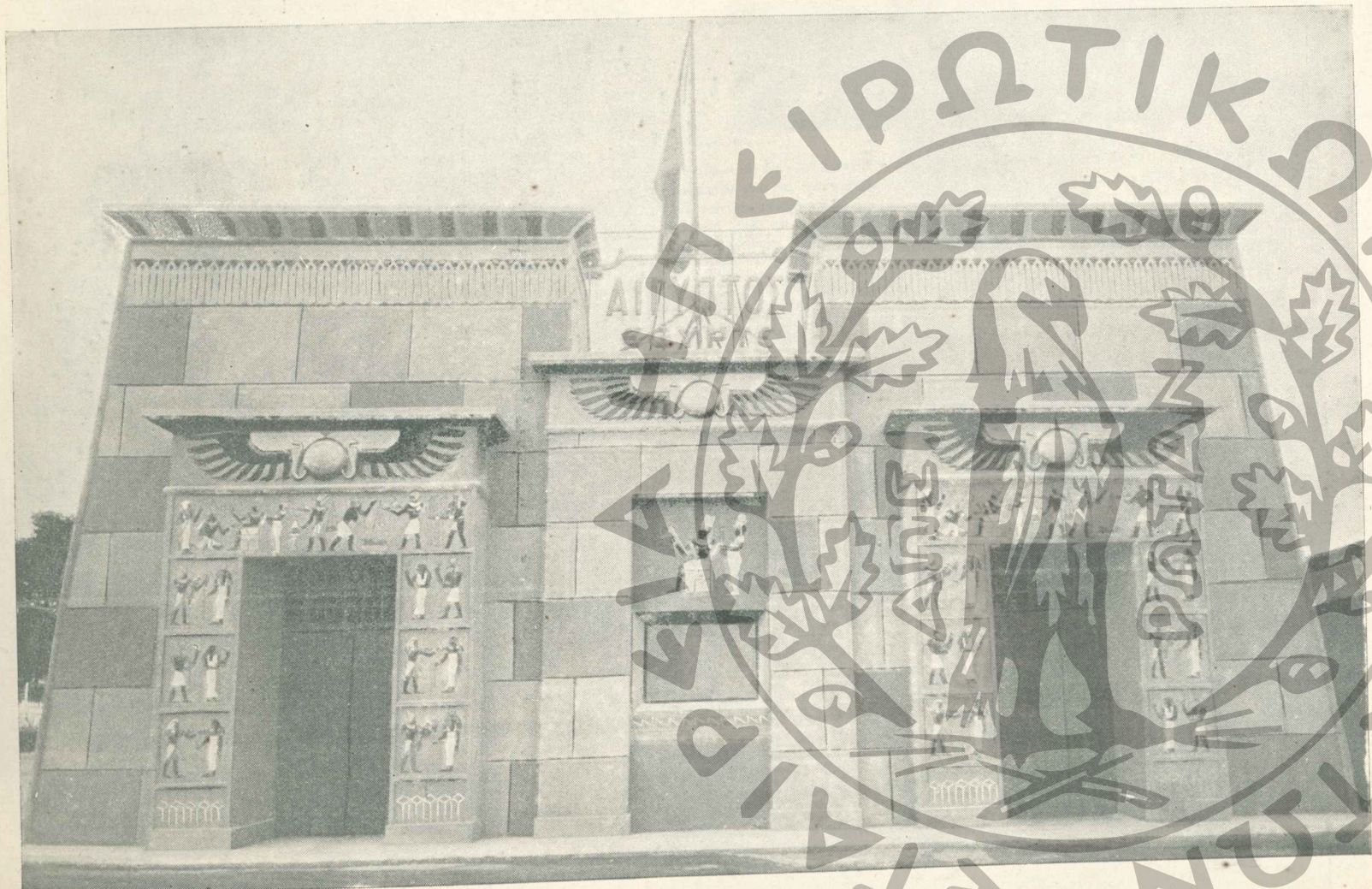

κειαν του παρελθόντος δεκαημέρου εκλείσθησαν άρκεται συμφωνία με έμπόρους Γιουγκοσλαύους και Τούρκους. Τό συμπέρασμα είναι ότι ή Έκθεσις εις την 9ην αυτής περιόδον έβάδιζε τό τελευταίον βήμα της τό άποφασιστικόν διά την ζωήν της. Η Θεσσαλονίκη παίρνει με την οριστικοποίησιν της Έκθέσεως την θέσιν της έμπορικής μεγαλουπόλεως, του κέντρου του έμπορικού της Βαλκανικής, ζωντανεύει, έπειτα από τόν τόσο κατατρεγμό της, τόν μαρασμό της και έπιβάλλεται άπόλυτα και κατά τρόπον δημιουργούντα πλέον υποχρεώσεις διά τό έπίσημον Κράτος. Έτσι ή Θεσσαλονίκη πρέπει νά άπο-

κτήση ένα ευπρεπισμόν πόλεως άντάξιον με τās ανάγκας και την σημασίαν την όποιαν σήμερα παρουσιάζει, μιάς πόλεως που άποτελεί ένα διεθνή έμπορικόν και βιομηχανικόν πυρήνα και που θα δίδη την πρώτην έντύπωσιν Κράτους εις τους έπισκεπτομένους την Ελλάδα ξένους. Η άρχή της νέας αυτής δημιουργικής εργασίας μπορεί κανείς νά πη σήμερα πώς συνετελέσθη από τους οργανωτάς των έτησιών αυτών Διεθνών Έκθέσεων της Θεσσαλονίκης. Τώρα δέν υπολείπεται παρά νά δώσωμεν εις την ώραιάν αυτήν άρχήν την πρέπουσαν συνέχειαν και εξέλιξιν. Πράγμα που τό εύχόμεθα, τό έλπίζουμε και, τό σπουδαιότερον, τό περιμένουμε.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Τι δα δούμε φίλοι

Ο κινηματογράφος, σπάνια κι' εξαιρετική πολυτέλεια πριν από τριάντα μόλις χρόνια, έχει γίνει τώρα μία από τις κυριώτερες ανάγκες της ζωής μας. Αυτός, ο Τύπος και το ραδιόφωνον είναι σήμερα οι τρεις μεγάλες δυνάμεις, που κατευθύνουν τον «πνευματικόν άνθρωπο» στη γενικότητά του. Η ζωή μας τώρα δέ μπορεί να νοηθεί χωρίς εφημερίδες, χωρίς ραδιοφωνία, χωρίς ταινίες. Περισσότερο κι' από τα βιβλία, κι' από το θέατρο κι' από τις διαλέξεις κι' από το κήρυγμα—που ήταν άλλοτε τα κυριώτερα μέσα, για να επηρεασθώ ο σκεπτόμενος άνθρωπος—ο Τύπος, ο Κινηματογράφος και το Ραδιόφωνο μας προμηθεύουν την πνευματική μας τροφή. Κι' από τις τρεις αυτές δυνάμεις, ο Κινηματογράφος κατέχει την πρώτη θέση, γιατί έχει τα μέσα και τις ικανότητες να επηρεάσει άμεσώτερα και βαθύτερα το μεγάλο κοινόν. Για τον πολύ κόσμο, έχει αντικαταστήσει το θέατρον· αν καλά ή άσχημα, είναι άλλο ζήτημα. Πάντως το έχει αντικαταστήσει. Για τους ανθρώπους, που είχαν την άτυχία να μη γνωρίσουν άλλους τόπους, από την πατρίδα τους, είναι το ασφαλέστερο και προχειρότερο μέσον να ταξιδέψουν: μία ταινία μπορεί να τους οδηγήσει, μέσα σε δύο ώρες, παντού, από τη Βενετία ως το Τόκιο κι' από τα νορβηγικά φιόρδ

Ανω δεξιά: Μία σκηνή από το περίφημον έργο «Εσκιμώοι» με δύο Ιθαγενείς καλλιτέχνες.—Ανω αριστερά: Ο Χονδρός και Λιγνός σε μία νέα τους επιτυχία, ή «Περιπέτεια στη Χονολουλού».—Κάτω εξ' αριστερών: «Όταν μία γυναίκα αγαπά» με τον Μονγκόμερυ και την Νόρμα Σήρερ.—Ο Μάξ Μπάερ και η Μύρνα Λού στο έργο «Ο άνδρας που κάθε μία ποθεί».—Ο Ραμόν Νοβάρο και η Ζαννέτ Μάκ Ντόναλντ στο έργο «Η γάτα και το βιολί».

ως τη Σεβίλλια ή την αφρικανική Ζούγκλα. Για τα παιδιά, είναι—όταν γίνει κατάλληλη χρησιμοποίησή του—το πρακτικότερο και διδακτικώτερο σχολείο: οι ειδικές μορφωτικές ή εκπαιδευτικές ταινίες μπορούν ν' αντικαταστήσουν με θαυμαστά αποτελέσματα τη θεωρητική διδασκαλία κι' ο μικρός μαθητής θα μάθει πολύ πειδί γρήγορα και πειδί εύκολα τί είναι ο έλεφας, όταν τον ιδεί σ' ένα φιλμ, παρά αν του τον περιγράψει ένας δόκιμος δάσκαλός του. Για τις γυναίκες, ή δόνην είναι ένα από τα βασικά θέματα της καθημερινής των ομιλίας: ή περιπέτεια δύο έραστών, που είδαν το απόγευμα σε μία ταινία, οι τουαλέτες της πρωταγωνιστρίδας, το απαραίτητο happy end, είναι γι' αυτές ένα σπουδαίο ζήτημα, που παίζει εξαιρετικό ρόλο στην εσθηματική και κοσμική τους ζωή. Για όσους μιλούν—χωρίς να τις ξαίρουν ακόμα καλά—ξένες γλώσσες, ο κινηματογράφος είναι ένας ασφαλής δάσκαλος προφοράς και συνομιλίας: ξαίρουν πολλούς, που έτελειοποίησαν τα γαλλικά, τα γερμανικά ή τα αγγλικά τους, με προσεκτική παρακολούθηση των διαλόγων των ομιλουσών ταινιών. Για το κοινόν, που ενδιαφέρεται για όσα συμβαίνουν γύρω του, τα «έπικαιρα», που μας δίνει στην αρχή του προγράμματός του κάθε κινηματοθέατρο, είναι το ζωντανό εικονογραφημένο παγκόσμιο περιοδικό του: άκουσε τον Λιτβίνωφ να μιλή στην Κ.Τ.Ε., παρακολούθησε το Συνέδριο της Νυρεμβέργης ή τα μεγάλα Ιταλικά γυμνάσια, βλέπουμε άνετα μίαν εορτή Ιθαγενών στη Χονολουλού ή ένα αγώνα ποδοσφαίρου στο Λονδίνο, γινόμαστε οι θεατές των ταραχών του Άγιου Φραγκίσκου ή ενός κυνηγιού τίγρεων στις Ινδίες, παίρνουμε μίαν ιδέα—οι γυναίκες, δηλαδή—των τελευταίων μοντέλων της Παρισινής μόδας ή του καταντήματος των ευρωπαϊκών Καλλιτεχνικών, κατορθώνουμε, με μία λέξη, να γίνουμε ένα μάτι, που μπορεί να βρεθεί, μέσα σε δέκα λεπτά, σ' όλα τα σημεία της Γης και να παρακολουθήσει όλα τα σπουδαία γεγονότα. Για όσους αγαπούν τη μουσική, ο κινηματογράφος τους χαρίζει μίαν άρτια εκτέλεση του «Όπερον» με το Μπρούνο Βάτερ ή ρεσιτάλ φημισμένων δεξιότεχνων και γενικά συμπληρώνει τη μουσική τους μόρφωση (πρέπει να εξαιρέσουμε, στο σημείον αυτό, τις αμερικανικές ταινίες, που ή μουσική τους συνοδεία είναι του χειρότερου γούστου), με τη χρησιμοποίηση ολοκληρών συνθέσεων ή σημαντικών αποσπασμάτων, ως συνοδείας των ταινιών. Άρκει ν' αναφέρουμε το «Λιμπελάι», τη «Σερενάτα του Σού-

ρου στο Λονδίνο, γινόμαστε οι θεατές των ταραχών του Άγιου Φραγκίσκου ή ενός κυνηγιού τίγρεων στις Ινδίες, παίρνουμε μίαν ιδέα—οι γυναίκες, δηλαδή—των τελευταίων μοντέλων της Παρισινής μόδας ή του καταντήματος των ευρωπαϊκών Καλλιτεχνικών, κατορθώνουμε, με μία λέξη, να γίνουμε ένα μάτι, που μπορεί να βρεθεί, μέσα σε δέκα λεπτά, σ' όλα τα σημεία της Γης και να παρακολουθήσει όλα τα σπουδαία γεγονότα. Για όσους αγαπούν τη μουσική, ο κινηματογράφος τους χαρίζει μίαν άρτια εκτέλεση του «Όπερον» με το Μπρούνο Βάτερ ή ρεσιτάλ φημισμένων δεξιότεχνων και γενικά συμπληρώνει τη μουσική τους μόρφωση (πρέπει να εξαιρέσουμε, στο σημείον αυτό, τις αμερικανικές ταινίες, που ή μουσική τους συνοδεία είναι του χειρότερου γούστου), με τη χρησιμοποίηση ολοκληρών συνθέσεων ή σημαντικών αποσπασμάτων, ως συνοδείας των ταινιών. Άρκει ν' αναφέρουμε το «Λιμπελάι», τη «Σερενάτα του Σού-

μπερτ», τον «Πόλεμο του Βάλς», τα «Χαμένα Όνειρα», το «Τραγούδι του Δουνάβεως» και το «Συνέδριο χορεύει», το «Δόν Κιχώτη» και άλλες παρόμοιες ταινίες.

Κάθε κοινόν έχει, έτσι, να πάρη κάτι, να μάθη κάτι από τον κινηματογράφο. Χωρίς να το καταλαβαίνουμε, μορφωνόμαστε καθημερινώς από τον κινηματογράφο κι' έρχεται μία μέρα, που οι γνώσεις μας και ή πνευματική μας πείρα έχουν πλουτισθώ σημαντικώτατα από αυτόν, χωρίς καν να το προσέξουμε. Ένα μεγάλο μέρος του δτι είμεθα, το χρωστόμε σ' αυτόν. > ΑΛΛ' ο κινηματογράφος δεν είναι μόνο μορφωτικός. Δεν είναι μόνο ψυχαγωγία. Δεν είναι απλώς μία δίωρη ξεκούραση από τη βιοπάλη της ημέρας. Είναι και κάτι περισσότερο και πειό σοβαρό: είναι μία τέχνη. Μία καλή ταινία μας χαρίζει στιγμές, που καλλιεργούν ευεργετικά την ψυχή και το πνεύμα μας. Μας δίνει συγκινήσεις, που ραφινάρουν την αισθηματικότητά μας. Έπειτα από την προβολή έργων, όπως «Παρθένες με στολή», «Εκσταση», «Αδελφοί Καραμαζώφ», «Δόν Κιχώτης», «Τραγωδία Όρχυείου», «Μαρία, κόρη της Ούγγαρίας», «Έρρικος 8ος», «Αικατερίνη ή Μεγάλη», «Τα φώτα της πόλεως», «Το Έκατομύριο», «Ο πόλεμος του Βάλς», «Λιμπελάι», «Δαυτ Γκόλντερ», «Ζητείται δολοφόνος», «Το Γαλάζιο Τραίνο» κ.ά. το ψυχικό, το πνευματικό, το καλλιτεχνικό μας επίπεδο δέ μπορεί, παρά ν' ανέβη. Η άρμονια των εικόνων και του ήχου, ή ζωή, που άποκτούν κι' αυτά τ' αντικείμενα, ο τρόπος, που μας δείχνεται ο έξω-εξωτερικός κόσμος, ή καινούργια, πολλές φορές, αντίληψη ανθρώπων και πραγμάτων, την οποία κατορθώνει να μας παρουσιάση μία κατάλληλα και δημιουργικά παρμένη φωτογραφία, όλα αυτά γεννούν στο θεατή, παράλληλα με το θέμα του έργου και την τέχνη των έρμηνευτών, μία καλλιτεχνική συγκίνηση, όμοια της οποίας δεν έχει τα μέσα να δώση καμμία άλλη τέχνη. Γιατί καμμία άλλη τέχνη δέ μπορεί να συνδυάση τόσο ζωντανά τον ήχο και τις εικόνες, να ιδή τόσο έντονα τον έξω-εξωτερικό κόσμο, να κινήση τόσο πειθαρχημένα τις μάζες, να προχωρή ής ενάλ-λαγές του με τόσο ρυθμό. Υπάρχουν ταινίες, όπως ή «Εκσταση», που είναι ποιήματα, άλλες, όπως ή «Παρίσι-Μεσόγειος», που δώ ταξιδιωτικές εντυπώσεις, θά τις ζήλευε ένας Γκωτιέ, άλλες, όπως ή «Πουλημένη Άρραβωνιαστική», που είναι μοναδικές μουσικές δημιουργίες, άλλες, όπως ή «Δόν Κιχώτης», που είναι τα μόνα έπη του καιρού μας, άλλες, όπως οι «Παρθένες με στολή», που είναι το δράμα μίας ολοκληρης εποχής. Τέτοιες ταινίες είδαμε αρκετές στην Αθήνα. Και τώρα μας προαναγγέλλονται, ανάμεσα στο πλήθος αυτών, που θα προβληθούν εφέ-τος, αρκετές παρόμοιες. Τις περιμένουμε γιά να τις παρακο-λουθήσουμε, χάριν τω άγνωστων των Αθηνών.

Γ. Ν. ΜΑΚΡΗΣ

Αριστερά έκ των άνω: Η Λάγγα Τζώαν Κράου-φορντ στο νέο φιλμ ή «Κυρία του Νάιναγκ». Η άα-τημένη του άθηναικού κοι-νου Μάρθα Έγκερθ, που πρωταγωνιστεί στην και-νούρια έκδοση της γνωστής όπερέτας «Πριγκίπισσα της Τσάρντας». Η χαριτω-μένη Νόρμα Σήρερ στή νέα της επιτυχία «Όταν μία γυναίκα αγαπά». Η Λορέτ-τα Γιούγκ στο νεώτατο έργο «Γύρνα πίσω».

Κάτω δεξιά: Οι δι-δυμες χαριτωμένες ά-δελφές Έχσέλλ και Κλάρις Γούντ, που πρωταγωνιστούν σε μία πεταχτή και εδ-θυμη όπερέττα.

